IOANNIS

FERNELII

AMBIANI, ARCHIATRI, DOCTORIS PARISIENSIS,

CONSILIORVM LIBER.

CVI ACCESSERVNT

Reſponſa quædam Clarorum Medicorum Pariſienſium.

LVGDVNI,

Apud Thomam Soubron, & Moyſen des Prez.

M. D. XCVII.

2568

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

12-16 E 19

DOMINO IVLIANO PALMARIO CELEBERRIMO MEDICO PARISIENSI, GVILIELmus Cappellus Pariſienſis D. Medicus S. D.

QVod paucis admodum ante obitum cõtigit, Vir Celeberrime, vt diu peræquè occupati floruerint cum ſingularibus artis propriæ operibus, tum ſcriptis: quæ ſimul ac nata, ſic ab omnibus probata & diſtracta ſint. Id Fernelio tuo venerandæ memoriæ ſeni adfuiſſe nulli aut notius aut gratius eſſe poteſt quã tibi. Qui cùm iuuentutem in illo iuuando trãſegeris, & atrienſibus litterarúſque muneribus ſubleuaris, eadem nunc functum colis pietate, qua viuentem obſeruantia proſequebaris. Cuius elogij fidem faciunt qui quotidianas, ſed eximias curationes illas tuas ad illius Præceptoris & alumni diſciplinam, & felicitatẽ referre te ſentiant, eúmque per quem profeceris profiteri. Beneuolentiæ autem locupletis in eum teſtimonium fuit, quod libellum Conſiliorum eius, qui diu latuerat inter aduerſaria quæ curæ tuæ committebat, apud te haberes, & ſeruare poſſes: Rogantibus tamen amicis candidè commodaris ac eius editionem mihi non denegaris. Cùm enim ante annos viginti captus eſſem orationis melle & ſententiarum ſucco tanti viri, & in alueum certioris doctrinæ reductus, quod ex Græcis, Latinis & peregrinis perpetui fili medullam copiosè & appoſitè contexuiſſet: Eiuſdem enim eſt intelligentiæ & laudis cum iudicio excerpere & primum

conſcribere. Itémque cum publicè eius phyſiologiã docuiſſem, vt illi δίδακτρα, tibi verò vir officioſiſsime σωτήρια rependerem, Excitaui librariorum noſtrorum tepiditatem, vt hæc Epitome per te donata typis & formula caſtigatis (quantum per tenuitatem operariorum præſtari potuit) exiret. Quod & perfectum iam ab hijs denuò eſt, & à Germanicis ſemel. Breuíque fiet, ſpero, vt hic partus poſthumus, & maioribus natu non indignus, ad eos adiungatur, & in partem propriam hæreditatis & celebritatis paternæ veniat. Quanquã memoriæ tantùm nomine non editionis hæc ſcripta fuiſſe quis credere poſſet, quoniam familiaris eius grandiloquentia hic quaſi dimiſsior iacet. Sed cùm Epiſtolæ ferè ſint, & reſponſa quædam extemporanea humiliorem ſtylum ex compoſito & decoro requirere videbantur. Quod ſi quæ ſe prodit orationis inæqualitas, ea pro ſubiecti dignitate & occàſione recognoſcendíque ſpatio nata eſt: In illis tamen vbique ſublimis Methodi & Prudentiæ (quæ ſorores ſunt) geminum ſydus enitet. Nec tam ſpinoſas dictionum & diſtinctionum ἀκριβολογίας quàm rerum pondera & ægrorum ſalutem maturo iudicio perſequitur. Sed non eſt hic laudis aut excuſationis locus, Sepulchra maiorum intacta relinquimus. Hæc tantùm nunc ſanationum velut theatra ad librorũ eius ſeriem ſyntagmatíſque completi totius noſtræ artis amplitudinem accommodata, ex morborum contumaciorum momentis, & ſtudioſorum rationibus, diſcendíque facilitate, remediorúmque non tam copia quàm delectu tibi alteri parenti ex voto excuſſa redhibemus. Quod ſi quæ reſtant in diuite illo μυροθηκίῳ tuo Ferneliana documenta vel Palmariana experimenta rariora, quæ iunio-

niorum conatus iuuare poſsint, illa etiam publicæ luci committere, & ægrorum valetudinem fide & ſcripto immortali reſtituere ne differas. Quemadmodum iſtis reſcriptis ſubiunxi præcipuorum quorundam Medicorum noſtratium de varijs affectibus ſententias, vt in manus meas peruenire potuerunt, quæ ſuperiorum luminibus non officient. Hunc autem animum omnes iuuandi, ſine vllius iniuria, tibi ex animo vt & longæuam vitam opto. Vale.

INDEX MORBORVM ET SYMPTOMATÔN.

Alopecia vel Depilatio. fol.1.
Aquæ & balneæ Lucenſes. 81
Arthritis.28.eius præcautio. 36.& 39
Aſthma & reſpirationis impedimenta. 60
Balnea aquæ dulcis ad melancholiam. 100
Calida multa melancholiæ hyppochondriacæ aduerſa. 101
Cachexiæ incipientis præcautio. 74
Cachexiæ & hydropis. 76
Cachexiæ confirmatę curatio. 105.& 109
Catharrus cum hemicrania. 12
Cerebri humiditas cum viſcerum praua affectione. 15
Cæcitatis metus. 23.& 152
Colicus dolor. 110
Conſenſus renum cum partibus ſuperioribus. 163
Conceptus facilitas. 115
Contra mulierculas medicinam factitantes. 162
Cordis palpitatio. 63
Coxendicis dolor. 137
Detergentia. 165
Diſtillatio in varias partes cum lienis affectu. 17
Diſtillatio cum melancholia. 100
Diuretica. 163
Dolor dentium. 13
Elephantia incipiens. 143
Elephantiæ iudicium. 145
Enterocele. 136
Epilepſia.18.cum memoriæ & ratiocinationis abolitione. 19
Exanthemata. 163
Febris cum grauibus ſymptomatis:70.Diuturna ſæpe recurrens 82.Lenta,86. Quartana 89. Quartana deſtillationi implexa.90.Quartana diarrhœæ implexa.92.Intermittẽs dolorifica. 86
Fluxio in pulmones. 157
Gingiuæ inferioris exceſio. 110
Gonorrhœa virulenta cum arthritide. 134
Hæmorrhoides. 120

Hernia

571

Hernia. 137
Hydrops à tribus cauſis curabilis. 77
Hydrops à iecoris ſcirrho. 78
In Hydrope vehementiora non probantur. ibid.
Hypochyma. 23
Hyſterica ſuffocatio. 116.154
Lactis aſinini præbendi cautiones. 134
Lienis tumor. 93
Lippientes oculi. 109
Lues Venerea cum aliis ſymptomatis. 39
Meatus per quos decumbit arthritis. 27
Melancholia hypochondriaca. 94
Menſes Hebræorum, Grecorum, & Romanorum. 120
Mictio purulenta, 130
Mictio inuoluntaria. 131
Mucus in vrina. 164
Nephritis. 72.124
Obſtructio nerui optici 23
Obeſitas inſignis. 46
Olfactus ſtupidus. 31
Oculorum ſuffuſio 21
in Oculos inſufflatio. 152
Orthophnœa. 54
Partus facilitas. 31
Partus legitimus. 119
Partus ſeptimeſtris quis dici debeat. ibid.
Peſtis ſudorifica Anglica. 140
an Pituita procumbat à venis. 28
pro muliere Pregnante & puerpera malè habente ab vtero. 118
Pruritus. 101
Pyrotica 152
Renum affectus. 121.162
Renis exulcerat io. 159
Reprimentia 11
Rubor & calor non neceſſariò calidam arthritidem denotant. 32
Sanguinis mittendi conditiones & cautiones. 103. & ſequ.
Sanguinis reiectatio è pulmonibus cum tuſſi. 53
Sanguinis exuperantia quæ ſymptomata aduehat 132

Scirrhus lienis. 93
Scirrhoſus tumor. 139
Seminis putreſcentis ſymptomata. 116
Setones appellati. 21
Spinæ dorſi dolor. 110
Sputum cruentum. 52
Stranguria. 128
Strumæ cancroſæ. 160
Stupor. 10
Tabes. 48
Tremor. 41. Tremor & grauitas. 44
Tibiarum frigus. 157
Tibiarum inflammatio recurrens. 152
Tuberculum carnoſum in pene. 121
Tuſſis. 63
Ventriculi ſtupor. 66
Ventriculi dolor. 68. eius præcautio. 69
Ventriculus flatuoſus. 67
Vinum in hydrope ſuſpectum. 81
Vinum melancholicis fugiendum. 100
Vlcera ſphincteris veſicæ. 123
Vlcera pyroticis confecta. 21
Vrina purulenta. 123
Vterini dolores. 118

FINIS.

IO.

572

IO. FERNELII AMBIANI, DOCTORIS PARISIENSIS, ARchiatri Regij, Conſiliorum Medicinalium liber, ex eius aduerſariis quadringentarum conſultationum ſelectus.

Conſilium primum, De Alopecia vel Depilatione. Propoſitio ægritudinis ab altero Medico pro quodam inquilino.

IVVENIS bene carnoſus,ac ſaluberrimus, annos natus viginti, areolis aliquot ſtatim ab incunabulis caput ſibi deturpari ſæpe apud me conqueſtus eſt: vacuato corpore remedia ego adhibui quæ à veteribus in proliciendis pilis commendari videbam. Sed nullo profectu omnia. Tu ſi quid longo vſu in id admodum efficax comprobaſti impertias etiam atque etiam rogo. Vale & me vt soles ama.

Reſponſum Domini Fernelij.

Hæ capitis areæ cùm nec ex acuto morbo, nec ex humoris cuiuſquam vitio, ſed ab ortu & ſemine contractæ ſint, vix vllam ſanè curationem admittunt: Seminis quippe & naturæ vitia vix ars vlla poſſit corrigere. Si qua tamen curandi ratio profutura eſt,hæc vna potiſſimùm videtur. *Prognoſtic.*

Vacuationes nullæ tentandæ,Nec venæ ſectione nec purgatione corpus exagitandum, quod nullus humor defluuij cauſſa ſit: At quoniam pars glabra ſiccior apparet vtile ſit *Curatio.*

fotibus emollientibus cutem laxare, in eámque humorem è vicinis ſedibus prolicere, vt materia gignendis pilis apta ſuppetat. Primi itaque fotus fient ex radice althææ,& liliorum Ex malua,violaria, parietaria,ex ſemine aniſi, lini, & fenugreci.

Fotus. Ab hoc deinde cùm pars mollior videbitur fotus aliquis conferet qui materiam alliciat,Ex ſaluia,betonica,ſtœchade,adianto,capillo veneris,abrotano,ſemine vrticæ,& ſinapi coctis in aqua & vini albi parte quarta.

Vnctio. Mox à fotu areæ inungendæ ſunt adipe vrſino qui omnino ſummas vires obtinet.

Frictio. Exactis diebus quindecim manè & veſperi caput confricetur cæpis contuſis,dum prorſus rubeſcat,& mox melle oblinatur vice cataplaſmatis.

Aliud vnguentum. validius. Si ſub hiis remediis pilus non erumpat, poſtremò adhibendum erit vnguentum ex thapſia,& adipe vrſino, quod vt veterum monimentis celeberrimum eſt,ita efficaciſſimū comprobauimus.Eſt autem nobis hic vera thapſia frequēs, cuius ℥.j. trita ſatis ſit in vnciam adipis. Huius vi ſi pilus non ſuccreſcat,vix ſpes vlla aliunde eſſe poteſt.

Conſilium ſecundum, De ſtupore:

Longa recenſione ſymptomaton, quibus diuexatur D. laborans cenſuimus duas præcipuas omnium cauſſas haberi in quas illa referri poſſint, Vna eſt iecoris & renum

Cauſſæ. calidior intemperies, & qua totus ſanguis feruidior euaſit, & corpus vniuerſum gracile & extenuatum exiſtit, vt iam eius peruſtione æger pronus videatur in melancholiam.

Altera eſt cerebri, neruorum & articulorum imbecillitas, cum intemperie frigida, ex qua non paruus eſt excrementorum pituitoſorum prouētus,quæ à cerebro in varias partes influunt,irrigántque neruorum proceſſus. Hinc ſtupor obortus eſt qui omnes ferè artus occupat,Nunc in hāc, nunc in alteram partem influens & inſiliens.Ad quem non parum etiam conferre potuit illitus ex hydrargyro olim immoderatè ſuſceptus, vt cuius vis cerebrum & neruos refrigeret,& articulos debilitet.

Prognoſticō. Hæc certè rudimenta ſunt grauiorum morborum impēdentium,vel arthritidis, vel paralyſeos, vel aliorum capitis affe-

 573

affectuum quod tumentes & inconſtantes oculi portendunt.

Quæ omnia vt præcaueantur poſt leuem purgationem ex rheubarbaro, folliculis, & catholico, profuturam venæ ſectionem ex media vena cubiti ſiniſtri opinor: Aut ſi in dextro ſecare malis non magni refert. *Purgatio.* *Vena ſectio*

Tum temporis victus etiam imperandus eſt, qui quodãmodo temperatus ſit, vt nec nimiopere refrigeret nec calfaciet, nec humectet, nec reſiccet: In quo præcipua vini cura eſſe debet, vt omnino imbecillum ſit & abundè dilutum, ne vel calore offendat, vel vapore & halitu cerebrum neruóſque feriat. Nam ſolo vini meracioris vſu immoderato nõ paucos vidimus in corporis vniuerſi ſtuporem incurriſſe, quo ſola cutis affici videbatur, citra vllum metum paralyſis. Imperandæ ſimul ſunt matutinæ frictiones corporis vniuerſi. Capitis exiccatio per ſacculos ex ſale, milio, furfure, ſemine aniſi, fœniculi, & baccis lauri torrefactis. Deinde pituitæ deriuatio per nares vel ſternutamentis, vel errhinis: Qua etiam in re vtilis eſt pronus decubitus, vitandus ſupinus quo humores in artus & neruos procurrunt. Moderata & æqualis partium omnium exercitatio ante cibum conferet, vt quæ neruos, muſculos & articulos corroborat, & ab excrementis vindicat. *Victus.*

A paſtu cibi vapores vtiliter reprimantur, vel coriandro, vel accommodato puluere: Præter hæc autem quæ ferè in victus ratione conſiſtunt, neceſſaria erit frequens alui deiectio, interdum clyſtere qui hieræ quidpiam contineat, interdum ſyrupo idoneo, vel pilulis. Sirupus decoctionẽ recipiat ex hiis quæ iecori, cerebro & neruis dicata ſunt, in qua infundantur folliculi, agaricus, & rheubarbarum, ſua quodque conuenienti doſi. *Reprimentia.*

Pilulæ conſtent ex aloë lota in ſucco endiuiæ, agarico, & rheubarbaro.

Octauo quoque die purgetur alterutro, ſed ſirupo frequẽtius, & vtilius. Interiectis diebus dabitur vel mithridation cum conſerua bugloſſę, vel acori, vel proprium fiet electuarium ex puluere triaſantali, & diamargaritonis.

Exactis diebus quindecim vel viginti viliſſima erunt vaporaria ex decocto radicum, aut herbarũ accommodatarum cerebro, atque neruis, vt in iis ſudoribus prouocatis *Vaporaria*

ſuperuacua dimanent, & nerui articuliq́ue roborentur.

Ante hæc autem ſi morbus contumaciùs hæreat, nec iteratis purgationibus ſatis imminutus videbitur, æger domi continendus erit circiter dies octo, quibus & victus tennis, & ligni ſancti decoctum imperetur, eliciendo bis quotidie ſudores: Poſt quos tamen dicta vaporaria vtiliter adhiberi poſſunt.

Decoctum guaiaci.

Conſilium tertium, De Catharro cum hemicrania & eorum curationibus.

QVantum ex tuis litteris aſſequi coniectura poſſum, œdematoſi illi tumores qui iã inde à multis annis faciẽ tuam & malas occupant à diſtillatione ortum habent, quæ à capitis vertice in hanc partem influit : At quia tam frequẽter in eã ſedẽ prolabitur veriſimile eſt illam partem praua affectione detineri, quæ fluxionem alliciat : Sed tamen inde nihil certi haberi poteſt niſi prius perſpecta ſede, & affectus ſpecie. Hemicrania verò de qua poſteriores tuæ litteræ conſilium exquirunt disiunctus eſt, & diſparatus morbus, ſuam quoque ſeorſum medendi rationem obtinens: Huius enim continens cauſa vapor eſt, qui à bile ex iecore in ventriculum affluente ſurſum elatus cerebri meningas ferit ac vellicat, materiam fortaſſe diſtillationi ſuppeditans.

Dignotio & diſtinctio vtriuſque affectus.

Catarrhus ille qui te ſæpius recurrens tam grauiter affligit vniuerſali purgatione ex ʒ. j. maſſæ pilularum ſine quibus (quæ tum tuæ ætati, tum temperamento ſunt accommodatiſſimæ) fuerit ſiſtendus, maximè ſi ab hinc octo aut decem diebus nullum catharticon ſumpſeris. Poſtridie ſacculi quã calidiſſimi qui eum ex alto euocent ac reſoluant manè & ſerò ante cœnam vertici capitis raſi applicentur (corpore interea caldis linteis cooperto) ſinantúrque ſpatio ſemihoræ, aut circiter, & continuentur per aliquot dies, donec fuerit cohibitus. Præterea temporibus aut his partibus per quas fertur adſtringens emplaſtrum viamq́ue intercipiens apponendum, quod alternis diebus erit renouandum, nec tollẽdum donec fluxio conquieſcat. Quod ſi non amplius per os & maxillam decurrat, Ne tamen gingiuæ & internæ oris partes tam facile fluxilem humorem recipiant, ter aut quater in die adſtringente & corroborante gargariſmate col-

Pilulæ. *Sacculi.* *Emplaſtrũ.*

colluantur. Et quia tota catarrhi materia non tam citò abſorbetur, ſenſim ac ſenſim erit attrahenda huius gargariſmatis portio per os & nares, per quos cerebri capacitas expurgatur, manè & ſerò ante cœnam. Obſeruetur verò idonea victus ratio, viuat frugaliter, vtatur cibis euchymis, & tenui vino quàm dilutiſſimo, partim ob frigidam cerebri, partim ob calidam iecoris intemperiem: Abſtineat ab immodico potu, iuſculis, & aliis humidis. Declinet à ventis, frigore, imbribus: Exerceat ſe mediocriter manè, & longè ante paſtum. In ingreſſu lecti fiant frictiones brachiorum, dorſi, crurum, tibiarum, verſus inferiores partes. Aluus ſemper ſit libera, vel ſponte, vel arte, clyſteriis, glandibus ſollicitetur. Ne excrementis & vaporibus corpus ſcateat. Remediorum deſcriptiones in promptu ſunt. *Gargariſma.* *Victus.* *Frictio.*

℞. Maſſæ pilularum ſine quibus ℈.ii.
Pilularum de agarico ℈.i.
Reformentur ex ſirupo de ſtœchade, & fiant pilulæ vii.
Parentur ſacculi conſuti ex ſemi. aniſi & fœn.
Baccarum lauri an. ℥.ii.
Milij ℔.ß. Salis communis ℥.vj.
Applicentur vertici capitis.
Item ℞. Vnguenti deſiccatiui rubei ℥.ß.
Maſtichis pulueriſatæ ℥.j.
Fiat emplaſtrum, Applicetur tempori lateris dolentis.
Item ℞. foliorum ſaluiæ m.i.
Maſtichis tritæ ℥.ß.
Raſuræ cornu cerui ʒ.iii.
Bulliant in vini & aquæ an. ℥.iiii.
Deinde coletur, & fiat oris collutio & gingiuarum, ter aut quater in die.

Caput purgiũ commune fiat. Clyſter cõmunis iniiciatur.

Conſilium quartum, Pro Nobili matrona dolore dentium vexata. E Gallico conuerſum.

Dolor ille dentium qui te tam immaniter exercet à frigida diſtillatione originem habet, quæ à ſiniſtra capitis parte, in maxillam eiuſdem lateris, & dentis neruos, interdũ vſq; ad homoplatas decũbit. Ad huius præcautionem primò cohibendus eſt catarrhus, cauſaque eius penitus circumcidenda. *Cauſſa.*

Pillula. Id autem fiet hiis catapotiis ſemel in menſe deuoratis, Vel hac potione ſi æſtas ſit, aut calida aëris conſtitutio ſequenti die à prima purgatione tonſum caput hiis ſeminibus in duplicato linteo concluſis fricabitur, idque fiet ſpatio duodecim aut quindecim dierum. Quibus elapſis purgabitur corpus vt prius. *Frictio.* Dein poſtridie caput, maximeque pars eius ſiniſtra pauxillo aquæ vitæ ſingulis matutinis tēporibus fouebitur, *Fotus.* aſperſo pilis poſt fotum ſequenti puluere. Interea dentium ratio habenda, quibus deterſis ter aut quater in die longè à cibo ſumpto retineatur in ore, & mādicetur hoc maſticatorium, ad pituitam è toto cerebri corpore, maximè ex eius ventriculis per infundibulum in os *Maſticatorium.* & palatum attrahendam. Deinde hoc decocto ſæpiſſimè in die gingiuæ abluantur, interim cibis boni ſucci veſcendū, ſobriè viuendum: Sitis extra paſtum toleranda: In paſtu mediocriter bibendum. Abſtinendum ab humidis. Vitandum frigus capitis dentium, & pedum. Remedia infraſcripta diu ac diligenter continuanda, quia morbus eſt inueteratus.

℞. Maſſ. pilularum cocciarum & de agarico.
Pilularum aſſaiereth an. ℈. j.

℞. Aquarum ſaluiæ & betonicæ Vini albi an. ℥. j.
In quibus infunde rheubarbari electi.
Agarici trochiſcati an. ʒ. j.
In expreſſione diſſolue Diaphœnici ʒ. ij.
Sirupi capillaris ℥. ß. Fiat potio purgans.

℞. Milij ℔. j.
Salis communis ℔. ß.
Seminis aniſi & fœniculi an. ʒ. ij.
Baccarum lauri contuſarum ℥. j.
Fiat puluis tenuiſſimus inſpergatur raſo capiti.

℞. Pyrethri
Staphyſagriæ
Gingiberis
Cardamomi
Caryophyllorum
Stiracis calamitæ an. ℥. ß.
Fiat puluis ſubtiliſſimus ad vſum dictum.

℞. Maſticis ℥. j.
Radicis pyrethri ℥. ß.
Cubebarum ʒ. ij.

In-

Incorporentur in forma ſolida cum melle anthoſato: fiat maſticatorium.

℞.Saluiæ minoris m.j.
Foliorum myrti m.ß.
Maſticis conquaſſati ℥.ß.

Bulliant ſimul in vini albi & aquæ fontanę an.℔.ß.Coletur & reſeruetur in phiala pro colatura oris.

Conſilium quintum de catarrho, & cerebri humiditate, cum viſcerum praua affectione.

Cerebrum natura frigidum & imbecillum magno excrementorum prouentu obruitur, quæ impedito naturali curſu in varias ſedes præter naturā irruunt. In neruos opticos, vbi ex hebetiore iam viſu cæcitatem minantur: in maxillas, & dentes vbi ſæpe dolores excitant, quemadmodum & quæ in ceruicē & ſcapulam incumbunt. Sed & eorum portio intus permanens aurium tinnitum, & capitis grauitatē accerſit, omnéſq; functiones ignauiores reddit. *Deſtillationū differentia.*

Sunt & alia ſymptomata ex iecoris nutrientiúmq; partium vitio profecta, cordis dolor, frequénſq; nauſea, fœdus faciei totiúſque corporis color, abdominis moles immodica: Pedū, faciei, totiúſque corporis habitus ſubtumidus, qui cachexiam portendit. Horum nihil citra viſcerum obſtructionem impuritatémque obtingere poteſt.

His omnibus vt promiſcuè ſuccurratur tenuis victus, diæta viginti aut triginta dierum ſpatio eſt imperanda: In qua ſemoto vino potus erit guaiaci decoctum, ídque ſimplex, ſatíſque dilutum. Alterum verò meracius offeretur, eſt hora quinta matutina, & hora quarta pomeridiana, vt hora prandij ſtatuatur nona, cœnæ verò ſeptima. *Victus.* *Potus guaiaci.*

Ac tum cibus parcus eſſe debet, ſiccus, boníque ſucci. Erunt igitur potiones huiuſmodi, Decoctū meracius forma communi nobis vſitata ſimplici, Decoctum magis dilutum, forma quoque communi pro paſtu, & ſiti.

Hæc victus ratio licet humores attenuet, eorúmq; portionem digerat in ſudores, curationē tamen perficere non poteſt, neque ſanitatem reſtituere, ſed alia quoque remedia adhibenda ſunt, hoc ordine. *Purgatio.*

℞.Betonicæ, Saluiæ, Lupulorum, an.m.j.

Florum

Florum cordialium an.p.j.
Foliorum ſennæ mundatorum ℥.iij.
Fiat decoctio pro vna doſi.
In colatura infunde theubarbari electi ℈.iiij.
Agarici trochiſcati ʒ j.Cinamomi ʒ.ß.
In expreſſione diſſolue ſacchari albi ℥.ß.fiat potio, Capiat principio dietæ,& continuet octauo quoque die.
Si quando id medicamentum parcè deiiciet,
Addi poterit diaphœnici ʒ.j.
Diebus interiectis, ſi quando durior aluus ſubſiſtet, ſollicitabitur clyſtere molli.

Quum primum ſudores dimanare cœperint,manè quotidie tonſum caput infricabitur iis ſacculis valde calentibus.

Sacculi. Sacculi communes calidiſſimi capiti admoueantur in ſudore.

Item ℞.Nigellæ Romanæ,Stiracis calamitæ, Benioni, an.ʒ iij.
Macis,Caryophyllorum an.ʒ.j.Fiat puluis groſſus pro

Suffitus. ſuffitu,Vtatur bis die deterſo ac ſiccato capite.

Item quotidie manè & ante cœnam caput-purgiis vta-

Caput-purgium. tur communibus : Quæ ſi non ſatis pituitam elicient, addi poſſet radicis artanicæ ʒ.ß.In iis ergo ſeduló perſiſtẽdum, dum ſanitas integrè reſtitura videbitur.

At ne poſtea vel vinendi intemperantia, vel negligentia in affectus ſimiles recidat, Singulis ſaltem menſibus corpus purgandum erit ſirupo, quem ad omnes eos affectus accommodamus.

Purgatio repetita. ℞.Radicũ apij,petroſelini,feniculi,& capparũ, an.℥.ß.
Endyuiæ,Capillarum, Agrimonij, Cuſcutæ, Ceterach, Betonicæ,Saluiæ,Stœchados,Maioranæ,an.m.j.
Florum cordialium,Epithymi,an.p.j.
Fiat decoctio ad ℥.xv.In colatura infunde folliculorum ſennæ mundatorum ℥.iiij.
Agarici albi ℥.ij.Turbith gummoſi ʒ.vj.
Gingiberis ʒ ij Cinamomi electi ʒ.ß.
Bulliant parum poſt infuſionem,& fiat expreſſio,in qua diſſolue ſacchari albi ℔.j.
Paretur ſirupus perfectè coctus non clarificatus. Capiat ſemel aut bis in menſe.

Conſilium ſextum, De diſtillatione in varias partes cum lienis affectu, Pro Nobili virgine.

COnſpicua ſunt in hac virgine diſtillationis indicia, quę à capite præſertim à parte ſiniſtra in latus & in pulmones, & in ceruicem pone aures, & in ſcapulam ſiniſtram, & in varias ſubiectas partes incumbit: Cum ſtertore & difficili reſpiratione, quæ aſthmatis eſt rudimentum. *Symptomata.*

Accedit ventriculi dolor qui non tam proprio quàm lienis vitio contrahi videtur. Huius enim viſceris mihi magna ſuſpicio eſt, quod tamen iecori offenſionem impartiat, fortaſſe originem dederit affectæ capitis ſiniſtræ parti. Obſeruandum igitur explorandumq; ſiniſtrũ hypochondriũ. «

Implexis affectibus cerebri vacuationibus ſuccurrendũ, « ſed quę modò capiti, modò viſceribus accommodata ſunt. *Cura.* Vltima lunæ quadra antequam capitis dolor prehendat purgatio decernenda iis catapotiis. *Purgatio.*

℞. Maſſ. pilularum cocciarum. ℈. j. Pilularum ſine quibus ℈. ij. Excipe conuenienti liquore fiant pilulæ. v.

Diebus tribus aut quatuor inſequentibus mane caput fricandum eſt ſacculis ex milio, ſale, ſemine aniſi, & feniculi, torrefactis in ſartagine. Tum etiam pituita per os & nares elicienda vt impendentis diſtillationis metus arceatur. Reliquo deinceps tempore admotis præſertim ac ſuffitibus caput ſiccandum & corroborandum eſt: Et quod pulmonibus iam impactum eſt bechicis detergendum. Maximè verò ſirupo de hyſſopo, & capillari modo vice eclegmatis, modò iulepi forma dilutis, vt etiam ratio quædã habeatur mouendorum menſiũ. Poſſunt in id & alij bechici ſyrupi apparari, qui præter cætera habeant radicẽ Enulæ Cãpanę, Polypodium, Vngulam caballinam, Scabioſam, Hyſſopum, Satureiam, cum dactylis, ficubus, & paſſulis. *Sacculi.* *Caput purgãdum.* *Bechica.*

Hiſtoria morbi præcedentis ſcribente & interrogante Claudio Melino.

VIrgo annos 23. nata, ſtatura exigua, corporis habitu denſo, & craſſo hiis ſymptomatis torquetur.

Ante quinque aut ſex annos: tribus aut quatuor ab vltima quadra Lunæ diebus, capitis dolorem ingentem ſen-

tit tum occipitis,tum ſyncipitis parte præſertim ſiniſtra.

Sentit etiam dolorem ventriculi inſignem cũm vel cibi copia nõn ita ampla eam oppreſſit,aut cũm cibis frigidioribus vt oleribus vulgaribus,& humidis vtitur.

Inſpirat & expirat cum ſonitu & ægre tempore frigido & humido.

Dolet illi omne corpus,& pars præcipuè quæ eſt ab ima ſcapula ſiniſtra vſque ad imum mammæ ſiniſtræ.

Vigilia illam malè habet.Aurora ſomnum adfert.

Habuit aliquando manus volam cruſtis obſitam.

Aluus illi adſtricta eſt,& menſes inæqualiter periodon ſeruant : Interdum enim à proxima purgatione fluũt poſt tres menſes,interdum ſex ſeptimanas tranſmittunt, hiique parci ac exigui.

Conſilium ſeptimum,De Epilepſia.

» *Canon.* » VT iuriſperitis ex facto ius oritur,ita nobis ex recta morbi cognitione tota medendi ratio petenda.

Non ita pridem expreſſa nobis eſt defectionis ſpecies,in certis illa quidem ſignis,& quæ aliis ſint affectibus communia:Hanc ſuſpicabamur ſyncopes tantum naturam referre.Tu verò indubitatis ſignis adſeueras & mones morbum eſſe comitialem,eúmque non cerebro proprium,ſed ex vẽtriculi ſympathia,Húncque certis periodis recurrere,ac ferè inclinante Luna.Hiis ita conſtitutis curatio , qualiſcunque eſſe poteſt ſic videtur adhibenda.

Clyſter. Sex ſeptémve diebus ante ſtatum periodi tempus clyſtere ieiuna perfundatur, qui præter cętera accommodata recipiat hieræ ſimplicis, diaphæniconis,an.℥.ß.Eo ipſo die tenuiter alatur,& vacuãdus humor oxymelite ſimplici,vel compoſito præparetur.

Purgationes. Poſtridiè purgatio decernenda ex diluto rheubarbari, & agarici,an.ʒ.i.In quo diſſolutæ ſint pulueris hieræ diacolocynthidos ʒ.ij.Aut ſi fortè ea apud vos non extat, diſſoluãtur pulueris hieræ ſimplicis,Diaphænici an.ʒ j.ß.At verò tu ipſe æſtimato virium robore,morbíque magnitudine exquiſitius medicamenti quantitatem præſtitues.

Tertio die ab omni vacuatione & medicamẽto quieſcẽdum erit,niſi fortè Mithridatii opti.ʒ.j.exhibendam putes.

Quarto die alia vacuatio tentanda, vomitu,quæ vna effica-

efficaciſſima eſt, & in primis accommodata hiis vitiis & viis expurgandis, quæ ventriculo aſſidentibúſque partibus diutius, & tenacius inhæſerunt, & inſederunt.

Ea autem efficaciſſima erit ex ℈ ij. aut ʒ. j. radicis azari, quæ in hydromelite aut paſſularum decocto diſſoluta ſit, cum tantillo cinnamomi, & ſyrupo violarum.

Reliquis diebus inſequentibus, dum ſuſpectum acceſſionibus tẽpus exactum ſit, mane quotidie offerantur ℈. iiij. huiuſmodi opiatæ. ℞. Conſeruæ anthos, & betonicæ an. ʒ. j Mithridatij veteris ʒ ij. ß. Theriacæ ℈. iiij.

Viſci quercini, Seminis pæoniæ, Cranii humani pulueri-zatorũ. an. ℈. ii. Miſce, Capiat per ſe, vel cum aqua betonicæ Si pæonia mas haberi poteſt nihil efficacius deprehẽdes, ſiue ſemẽ ſiue radicẽ inclinante Luna collectũ, ʒ. j. pondere. Quæcumque monemus non ſemel duntaxat, ſed ter quaterve impendente periodo decernenda ſunt.

Conſilium octauum, Pro puero octo annos nato Epilepſiam diu correpto, cum abolita fere memoria, & ratiocinatione.

℞. Foliorum betonicæ, Anthos, Maioranæ, Stœchatos, Saluiæ, an. m. j.

Florum cordialium, an. p. i. Fiat decoctio ad lib. ii. In colatura infunde per noctem epithymi ʒ. ii. Foliorũ ſennæ mũdatorum ℥. iiij. Gingiberis ʒ. ij. Cinnamomi electi. ʒ. iij. Mox bulliant parum, & fiat expreſſio, in qua diſſolue Mellis optimi, Sacchari albi an. lib. ß. Fiat ſyrupus mediocriter coctus, Capiat ſemel in hebdomada ℥. i. ß. cum aqua decoctio nis betonicæ. *Sirupus purgatorius.*

Item conſeruæ bugloſſæ & anthos an. ℥. i. Mithridatii optimi Theriaces an. ʒ. ß. Seminum & radicum pæoniæ maris. Viſci quercini, Cranij humani, Raſuræ cornu cerui pulueratorum an. ʒ. ij. Miſce fiat opiata, Adde, Syr. viol. q. ſ. Capiat ʒ. vel. ℈. iiij. tribus vel quatuor matutinis poſt purgationem, Horis tribus vel quatuor ante cibum. A vino prorſus abſtineat. Sitque pro potu aqua ſimplex, In qua incoxerint raſuræ cornu cerui cum exigua parte gingiberis. A fructibus abſtineat præſertim à crudis & horariis, A lacte & lacticiniis, A leguminibus & piſcibus. *Opiata.* *Victus.*

Prognoſtici. *Conſilium Nonum, de Epilepſia.*

AFfectus hic comitialis lõgè grauiſſimus ex graui & inueterata cauſſa ſuborrus, in impuro atque iã malè habito corpore vix vllam arte curationem admiſſurus eſt. Accedit tanta virium cõcuſſio, vt nulla corporis pars affectionis expers deprehẽdatur, ſi vnũ pulmonẽ exceperis. Caput dolore, vertigine, Melancholia, Comitialique morbo tẽtatur: Sũma eſt viſcerũ impuritas, qua reliquũ quoque corpus ſordeſcit: Vrinæ craſſæ & ſabuloſæ renũ obſtructionẽ & grauitatem demõſtrant: Nec vetus femoris dolor diſſipatus eſt.

Euacuatio. In tanta vitiorum ſyndrome curatio à corporis exinanitione ineunda, quæ quoniam vix tutò poteſt medicamentis purgãtibus perfici, tentãda potius eſt victu tenui, & ſiccante per guaiacũ. Itaque purgetur ſtatim initio, vel per ſyrupum quem aliquando præſcripſi, vel per medicamentum ex diluto rheubarbari & agarici cum drach. ij. diaphœniconis.

Guaiacum. Poſtero aut tertio die ad tenuem victum accedat, in quo ſolis aſſis veſcatur, parca manu: Bibátque ſimplex decoctũ guaiaci ſine cortice, vt ei facilius aſſueſcat. Prãdeat hora 10. Cœnet verò ſeptima veſpertina, Quinta, vel ſexta matutina, Rurſúmque quarta pomeridiana calicem hauriat purioris & meracioris decocti, in quo & cortex ſit guaiaci & polypodium cum ſaluia, betonica, & ſtœcade: idque primis diebus vice ſit apozematis præparantis, Nec ſudores vi proliciantur.

Sudores. Exactis diebus ſex vel ſeptem, cùm iam præparati & conturbati corporis humores fuerint, iterum purgetur medicamento non admodum diſſimili, aut cui addita ſit ſenna cum epithymo.

Exin verò decocti vi ſudores promoueri incipiant, vt vacuatis interiorib. ſedibus ſummæ pariter exinaniri poſſint.

Quum ſudores liberè euacuabũt, & corpus diſſlabunt, & iam extenuatum ac gracilius exiſtet, locus erit topicis remediis.

Ac tũ femori primum, quod toti malo initium dedit adhibẽdi fotus extenuãtes atq; diſsipãtes. Móxque ab hiis inducendũ cataplaſma ex radice bryoniæ & cucumeris agreſtis crudis, cum ſemine ſinapis, cũ pulpa ficuum, & fermẽto acri, quæ omnia bona & cõmoda proportione contẽperata ſint, & quam non tibi ſed tyroni præſcriberem. Si non ſatis

Cataplaſma.

hæc

hæc tibi præſtitiſſe videbuntur, tandem phænigmus ex fermento & cantharide imponendus, dum radix ipſa mali ſit euulſa. Hiis enim præſidiis quod validè trahant plus efficies quàm vlcere vel admodum diuturno, cui nimirum ſola vis ineſt excipiendi, non attrahendi. *Phænigmus*

Tum temporis mouendæ quoque erũt hæmorrhoides, vel ſucco Mercurialis, vel ſucco ficus, vel glande ex puluere hieræ ſimplici, cum radice ariſtolochiæ rotundæ, ſed tamen fotu præmiſſo emolliente. Aut ſi non ſatis moueri ac profluere queant, vtiliter aperietur in pede ſiniſtro ſaphena, educetúrque ſanguis pro virium modo. *Hæmorrhoides.*

Dum per hæc topica curando femori operam dabis, nihil obſtabit etiã topica capitis remedia aggredi. Ac primũ errhina quæ validè ſatis è cerebro mucũ proliciant. Dein capitis frictiones per ſacculos ex ſeminibus diſcutientibus cum milio & ſale torrefactis. Ab iis tonſo ad cutem capiti inducetur emplaſtrum ex radice iridis florẽtiæ cum hermodactylis, & ſemine ſinapis. Quæ puluerizata excipiãtur emplaſtro de meliloto addita terebenthina q. ſ. dum emplaſtri cõſiſtentia ſit. Valẽtius deinde addetur ſi rei neceſſitas expoſtulet. Poterunt in idipſum cucurbitulæ, interdum leues, interdum cum ſcarificatu occipitio affigi. In iis ergo perſiſtẽdum cum expoſita ratione viuendi per guaiacum, dum nõ modò interiores, ſed externæ, partes omnes propriis humoribus & excrementis expurgatæ videbuntur. *Errhina.* *Sacculi.* *Cucurbitulæ.*

Setones in occipitis vlcera in commiſſura coronali non eam quam dixi trahẽdi vim obtinent. Neque ab iis id præſtari experior quod ab aliis præſidiis, ac ſæpe ægrotos ſine fructu miſerrimè torquent. *Setones.*

Cum toti corpori partibúſque ſingulis hac ratione proſpectum fuerit, ſi qua morbi comitialis ſuſpicio derelicta videbitur, oportunè decernentur quæ tota ſubſtantia, & occulta proprietate, hoc mali genus profligare traduntur.

Conſilium Decimum, Ad oculorum ſuffuſionem, Pro vxore Domini de Riou, Die 29. Martij 1552.

VTriuſque oculi hebetudo, & impendens cæcitas, tum quæ ex ophthalmia in oculo dextro relicta eſt, tũ quæ poſtea in ſiniſtrum inuaſit, primam efficientem cauſam ha- *Cauſa.*

bet in cerebro. In hoc quippe abundantior pituita excrementitia progigni cumularique ſolet, ídque ex frigida humidáque Dominæ laborantis intemperie,& ex immoderata viuendi ratione:Ea ſanè vt præcipua eſt arthritidis cauſſa, quoties per poſteriora & per opticos neruos irrepens in oculos hæc videndi ſymptomata peperit: Neque enim ſola pupillæ dilatatio citra hanc cauſam cæcitatem inferre poteſt.

Pars affecta. Hoc autem loco hæſitamus vbinam potiſſimùm hic humor impediens, & qui continens & proxima eſt mali cauſſa conſiſtat?An in optico neruo, Anne ſub pupillæ partibus intimis ſuffuſionis ſpecie, Aut an extrinſecus ſupra corneã pupillæ effundatur albuginis ſpecie: Hæc enim ſingula diligenter æſtimanda ſunt, & internoſcenda, ſine quibus curatio,ſi qua ſperanda eſt,perfici non poſſit. Itaque optamus diligenter moneri per te de iis omnibus, Si nihil ob pupillam in oculo eſſe deprehenditur, Cauſa eſt in optico neruo, atque is obſtructus forſan eſt: Neque enim ſuſpitio eſt læſæ facultatis videndi,aut partis cerebri in qua conſiſtit.

Si quid obſcurum ob pupillam animaduertitur, diſcernendum denuo id ne in profundo ſub tunicis conditum ſit, ánne foris circa tunicam ceratoidem adhæreſcat.Illud ſuffuſio,hoc albugo eſt.

Tantiſper autem dum horum certiùs monebimur, curatio ineunda eſt generalis, & quæ hiiſce omnibus affectibus *Victus.* æquè communis eſt.Primum victus ſiccans & attenuans imperandus eſt,quo neque ſorbitionibus, neque liquidis, ſed aſſis duntaxat & ſiccis veſcatur,hiiſque ſatis tenuiter,& quãtum ſatis eſſe videbitur ad virium præſeruationem. A vino abſtineat dies viginti aut triginta: Potus ſit ligni ſancti decoctum, quod nullius alterius rei permiſtione ſit apparatũ: Si altero validiore & acriore decocto hora quinta matutina & quarta pomeridiana tentes ex toto corpore, maximéque è capite ſudorem elicere non leue momentum ad curationem fuerit.

Purgatio. Tertio aut quarto die huius victus,cùm iam humores exag.tati apparebunt, purgatio adhibenda per pilulas lucis maiores,& pilulas ſine quibus,aut per alias quas laborantis naturæ expertus éris accommodatiores.

Hæ octauo aut decimo quoque die repetendæ ſunt, nec

eo die ſudores promouendi.

Diebus interiectis aluus, ſi fortè durior exiſtet, emolliatur clyſtere.

Quotidie manè, potiſſimùm ſub finem ſudoris deraſo capiti vel tonſo imponendi ſunt ſacculi ex milio, ſale, ſemine aniſi, fœniculi, & baccis lauri torrefactis, quos in lecto decumbens calidiſſimos perferat horam circiter dimidiam, vt eorum opera lentus capitis humor foras proliciatur, & cerebrum totius mali fons magis quàm partes cæteræ roboretur, in hoc enim efficaciores ſunt ſacculi, quàm vel emplaſtra vel ſinapiſmi, quantumuis calidi.

Sublato ſacculo caput muniendum eſt ſtuppis ſiccis, quæ ſuffientur ſtirace, benioni, caryophylis & horum ſimilibus paulo ante vtrumque paſtum. Eodémque tempore pituita è capite detrahenda eſt apophlegmatiſmis, qualia ſunt ex maſtiche, & pyretro manſis: Vel gargariſma ex accommodato decocto, in cuius lib.j. diſſoluta ſit ℥.j. pyretri puluerizati. Hiis conſtanter vtendum interim dum affectus oculi certius innoteſcet, Sitne albugo, ſuffuſio, aut optici nerui obſtructio: Nam imbecillitatem ex ſpiritus penuria, aut virium diſſolutione nondum eſſe conſtat. *Apophlegmatiſmi.*

Quibus perſpectis, idoneis remediis dum licebit opem feremus.

Conſilium vndecimum, Ad imminentem cæcitatem ex obſtructione nerui optici, Pro Domino Laſlier annos nato ſexaginta, 29. Martij 1552.

IMpedita hæc, aut deprauata viſio, quæ aut hypochyma aut cæcitatem minatur cauſam habet in optico neruo nõ modò craſſum vaporem, ſed & lentum craſſúmque humorem, qui è cerebro illapſus nondum omnem nerui capacitatem implet. Hic verò ſi ad cryſtallinum atque pupillam incidat, hypochyma: Sin verò illic ſubſiſtens augeſcat atq; concreſcat ſimplicem cæcitatem in qua tamen nihil vnquã vitij in oculo cernetur pariet, Itaque inhibendum, ne quid præterea eò recens influat, ídque bona ratione victus quæ corpus moderatè alat, nec tamen humectet, nec excrementis impleat.

Bis aut ſemel ſaltem in menſe purgandum per pilulas ſine quibus,& pilulas lucis maiores: Atque etiam interiectis diebus ſi quando aſtrictior aluus erit aut ventriculus crudior apparebit per catapotia ex aloë.

Fomenta. Caput mane quotidie ſiccandum fomentis ex ſale, milio,& ſeminibus diſcutientibus torrefactis.

Frictiones. Frictiones quoque in poſteriora & in occipitum inferiora verſus deductæ apprimè vtiles erunt.

Apophlegmatiſmi. Pituita ſæpe ex capite prolicienda apophlegmatiſmis, Errhinorum autem non æquè tutus eſt vſus, Sternutamentorum aduerſiſſimus quod excrementi curſum atque impetum in poſteriora conuertant.

Hiis ergo ſimilibus rationibus caput excrementa minimum cumulabit. Atque ea magna ex parte per naturales meatus deducentur.

Alter autem curandi ſcopus eſt,vt qui in opticos neruos iampridem humor influxit, aut prorſus aut quantum ritè licet euellatur,reuellatúrque in fluxionis originem.Id quãquam arduum eſt,ac imprimis difficile, tentandum tamen etiamnum eſt.

Sæpe igitur, maximè verò poſtridie purgationis, & aliquot deinceps diebus affigendæ erunt cucurbitulæ leues occipitio,vtrinque ad ceruicis originem. *Cucurbitulæ.*

Decubitus. Imperãdus eſt decubitus ſupinus: In quo & caput ipſum aliquando ſuccutere contulerit, vt qui tenaciùs impactus eſt humor ſede ſua dimoueatur.

De ſetonibus. Occipitij atque ceruicis appellatos ſetones non probaui, Quandoquidem nullo illos vſui, vel commodo, ſed graui ſæpe periculo infixos animaduerti.

Efficaciſſimam autem ac tutiſſimã reuulſionẽ experior, quæ fit ab optico neruo in id cauum quod eſt in radice auris,& in connexione maxillæ pone infimam auriculã: Per id enim ramus è vena iugulari intro ſubiens in opticos neruos vtrinque excurrit. Eóſque comitatur ad oculos vſque, in id igitur exiguum emplaſtrum vnguis magnitudine,apponendum eſt aliud quod conſtet ex æquis portionibus ſaponis nigri,& ſalis communis triti. *Vnguentũ ad radicem auris.*

Vel aliud ex ſemine ſinapi & cantharidibus.an.ʒ.fermẽti acris ℥ j.Hiis verò prudenter & arte ſumma vtendum.

Potus. Quod ſi metuatur ne non ſatis ſequax ſit humor reuellendus,

lendus, præparandus erit fotu remolliente & attenuante, qualis fiet ex decocto altheæ, verbenæ, Euphraſiæ, Rutæ, ſeminis fœniculi,& fœnugreci.

Huius decocti vapore ex ſpongia molli,ac femella ſub veſperum oculi fouendi ſunt:cùm præſertim emp'aſtra infimæ auriculæ,inhærebunt vt ſuo ſaltẽ tepore noxium humorem molliat & extenuet.

Colyria verò in oculos fruſtra immittentur, quod eorũ vis nequeat in affectam ſedem penetrare. *De colyriis.*

Vtiliter nihilominus ſępe mandetur ſemen fœniculi,aut etiam puluis ſumatur in fine paſtus ex coriandro,aniſo, feniculo,euphraſia,& glycyrrhiza,&cinnamomo:Iſtorum enim vapor,& halitus ex ore & ſtomacho ad oculi anteriora fertur. *Puluis.*

Non deerunt ſcio qui hac in re guaiaci decoctum impetrent & vehementer commendant, quod tamen ſine iſtorũ ope irritum ſit,& minimè profuturum. *De guaiaco.*

Conſilium 12. Reſponſum D. Fernelij ad litteras D. Du Perat in aula Caraſea viri per celebris ſeu Medici eius Bucherij.

Litteræ tuę ad I.Syluium Doctiſſime Bucheri mihi fidẽ fecerunt ſpectatæ tuæ eruditionis,quam denuo & hiis ad me confirmas,& ſimul etiam in me tui candorem ſummámque propenſionem declaras.Nequid igitur de ſcriptis meis vt parum tutis Domino in ſuſpicionem veniat: priores ad I.Syluiũ tuas litteras non obiter ſed diligenter admodum legi ac peruolitaui,in quibus cùm multa eſſent verborum prolixitate innoluta, videbaris non de ſola podagra ſed interdum de aliis articulorum doloribus diſſerere.Quorũ originẽ aliàs cerebro aliàs venis ferebas acceptã, de qua ſi & nũc dubitas cũ cõſilii mei rationẽ exigis. Nónne & tu mihi videris dubitandi occaſionem dediſſe?At verò ſi nunc communis eſt noſtra ſententia hoſce dolores è pituita naſci,eámq; è capite deorſum in articulos labi nihil eſt quod ambigat cunctetúrve Dominus curandi rationem iampridem à te ſalubriter perſcriptam exequi,quã & ſcriptis meis non parum laudibus ornaui, & ad vnguem imitatus ſum, licet aliis remediorum generibus expreſſam,vt ſuus eſt vnicuique vtendi modus;Quemadmodum ſolet vnuſquiſque *Propoſitio dubitationis.*

ea ferè commendare quæ plurimùm fuerit fœliciter expertus. Quanquam ipſe nõ dubito etiam qualia commemoras profutura ſi ſtabilis adſit perſeuerantia. Sed iam ad quæſita tua.

De guaiaco. Si Dominus potum ſibi deſignauit ligni ſancti decoctũ, nihil obſtabit per hyemem.interdum at non ſemper,illi parem aut minorem miſcere vini tenuis portionem. Monete hoc loco velim huius ligni multa eſſe genera aut certè multos ordines: neque id ſumendum quod ſubdulce decoctum reddit ſero lactis perſimile,ſed odoratum præferri,cuius decoctum ſua acrimonia palatum faucẽſque titillet. Cũ ſecundam illam & medicatam è ligno ſancto potionẽ ſumet ſi ſudor emanabit eo ipſo die ſe domi contineat, nec aëri ſe committat cœlo inclementiore, ne patente laxatáq; cute frigus intro ſubiens neruos feriat ac vellicet. Incipiẽte paroxyſmo cùm primùm rudimenta erunt doloris exquiſitè purgandum eſt,nec vlla expectãda concoctio. Humor enim dũ in articulos influit tenuis eſt & aquoſus qui facilè purgationi cedet: at vbi in articulo aliquãdiu inhæſerit craſſeſcet, nec facile medicamento ducetur, nec huiuſmodi eſt quẽ præcepit Hippocrates concoctum medicari. Hæc ſunt fortaſſe quæ tu vir doctiſſime tanquam paradoxa miraris, & quæ optas vt exponam, tuáſque rationes in contrarium diluam.Quanquam autem paucis mos eſt dicti ſui aut conſilij rationem reddere: quoniã tamen id tantopere æquo & ingenuo animo efflagitas, ne quod nudis verbis protuli temerè & vt fors tulit effudiſſe videar, dicã paucis quid ea de re ſentiã,quod tamẽ pluribus erat differendũ:Perſequor autẽ ſingula quæ obiicis,non docẽdi,ſed reſpondendi gratia.

De frigidæ arthritidis cauſa. Primùm quidẽ frigidæ arthritidis cauſſam proponis eſſe tenacem craſſámque pituitam,id quidẽ ſimpliciter & abſolutè pronuntiatum falſi inſimulo, initio ſiquidem tenuis eſt & aquoſa qualis interdum vi frigoris defluit è naribus, neque craſſa tam promptè excideret & illaberetur in articulos & corporis partes externas,ſed hæreret in via:At certè hæc tẽpore vi caloris craſſeſcet in articulis:Atque tum vt ex Galeno producitur nonniſi longiori tempore reſolui poteſt. Tandem verò ſi ſinatur plerumque in tophum dureſcet immedicabilẽ, de quo Poëta *ſoluere nodoſam neſcit Medicina podagram.* Morborũ igitur tempora diſtingue,ſi concordes vis

eſſe

 581

eſſe ſcripturas. De huius pituitæ differentiis ſcripſi ex optimorũ Medicorũ ſententia lib.5.Naturalis partis Medicinæ. Improbans deinde cerebrum mali fontem eſſe, quæris cur non omnis externa cauſſa diſtillationem proritans arthritidem facit:Quærendum etiam fuerat, cur non omnis cerebri diſtillatio tuſſim excitet. Scis vir optime non vnum omnis diſtillationis curſum eſſe, varia quoque eſt humoris procliuitas:Et vt aliæ partes aliis imbecilliores aut laxiores exiſtunt,ita alias humorem in hanc illámve partẽ influere.

Contendis inſuper nullum eſſe meatum pedibus cũ cerebro communem, per quem eò poſſit humor incidere vtq; rem tuã conficias euidenter, colligis neque per ſpinalẽ medullam nec per neruos illapſum fieri.Quod equidem fateor nec quẽquam adeo eſſe rudẽ credam, qui eiuſmodi vias excogitet:ais tu tamen Cerebrũ poſſe venis communicare ſuũ excrementum.Cùm ſis ipſe Anatomes peritiſsimus, vellem mihi viam indicares qua è cerebri ventriculis(quos Gal.lib. de vſu partium excipiendorũ excrementorum gratia factos commemorat)excrementum ipſum remeet in venas.In Cerebri ſubſtantiam nullæ venæ ſparguntur, neque aliæ intus ſunt quàm quæ per meninges vtrinque in verticẽ efferuntur: potéſtne excrementũ ex intimis illis ventriculis in illas ſurſum remigrare: Quod ſi is aliquando in ſtomachũ procũbit,obſtruitq́ue iecur, nihil ad rem noſtram.Ego diſtillationi quæ fit in articulos non hiis exiſtimem ductibus aut meatibus opus eſſe, ſed aliàs cerebri ventriculis aliàs è partibus externis etiam per ceruicem & ſcapulas deorſum illabi,quæ partes conſecuta ſubcutaneas & laxas tenuis cùm ſit plerunque ſine ſenſu doloris ſenſim præterlabitur, dum in ſolidiore & cõpactiore articulo ſiſtatur & inhæreſcat, cuius ligamẽta, tendones & mẽbranas non ſine dolore diſtendit. Hãc mihi perſuaſi frigidæ arthritidis cauſſam quam malè perceptã pleriq; vt immedicabilẽ reliquerũt.At neq; in hiis neque in aliis quibuſcũque artis operibus me vnquã ab inueſtigãdo deterrebit veterũ authoritas,licet nullũ hactenus vel minimum ſcriptorem neglexerim: ex meis tamen inuentis plus quàm ex illis profeciſſe experior. Ad te iam redeo cùm ſuadere niteris excrementa hæc pituitoſa è venis excidere, multa certè (tu me liberè loqui iubes) committis. Nunquam enim vidiſti eiuſmodi pituitam medicamento è

venis detrahi,ſed quæcunque purgationibus deiicitur,tota aut à cerebro aut à ventriculo, aut ab inteſtinis eſt,ea ipſa dolorem colicum infert:Nec quę vel in colico vel in febribus vomitione redditur à venis in ventrem confluit, ſed in hiiſce ſedibus concreuerat.Allucinaris etiam cùm dicis vidiſſe te multam pituitam craſſam ei quæ in ventriculo generatur non diſſimilem è ſecta vena cum ſanguine fluxiſſe.Quod enim in pelniculis interdum albicãs innatare cernitur & à fibrarum vi concreſcit ſanguis appellatur, iſque pituitoſus & qualis in leucophlegmatia redundat.Ego certè inter vulgi errores hunc cenſeo grauiſſimum,quod & in febribus omnibus,& in aliis quibuſcunque morbis humoris vitia nonniſi in venis conſtituat,neque aliãhiis poſſe in nobis ſedem inuenire putet,& cum de humoribus diſſeritur,nihil de ſuperuacuis,ſed de hiis duntaxat intelligat,qui ſanguini permiſcentur in venis.De iis autem aliquãdo plura.Reliqua omnia quæcunque profers ex Gal. contendunt in cacochymia ex venarum oſculis,multa vel in cutem vel in alias partes corporis extimas imbecilles erumpere, quæ ſcabiem,pruritum,tubercula,inflammationes interdũ etiã calidas arthritides excitant:quorum certè nihil inficior.

De dolore articulari.Pro eodem D.du Perat Anno 1550.

QVæ de laborantis Domini affectu &de cauſis illius nobis aſſequi.Quæ de præcautione & curatione indicio decernere licuit hæc ſunt laborantis ætas ſexagenaria: tẽperamẽtũ frigidius,habitus corporis obeſulus incerebro vẽtriculo & inteſtinis redundãs pituita tenax & craſſa.Denique non pauca alia ſigna quæ ex ſcriptis aliorũ paſſim decerpſimus.Articularem hunc propoſitum dolorẽ à frigida potiusquàm calida diſtillatione proficiſci demõſtrãt.Quod doloris ſpecies & diuturnitas confirmat:In quos autem articulos ea potiſſimum procumbat expreſſum nobis nõ eſt.

De pituita frigida. Quanquam id non parum habet ad curationem momenti. Neque profectò animaduerſum video vnde illa frigida pituitoſaque diſtillatio in articulos irruat, quod tamen præcipuum eſt curationis caput in quod dirigit omne medentis conſilium.Ego ſanè nec pituitam craſſam quæ ex aluo detrahitur,neque eam quæ in articulos influit vnquam cre

dam

 582

dam poſſe ex venis defluere. Vtraque enim ſyncera eſt & ex crementitia qualis nuſquam in venis cõtinetur, ſed illa ex ventriculo, & venis inteſtinis ex loci natura prouenit. Hæc verò in articulos è cerebro & è toto capite procũbit, cuius tamen proprium eſt excrementum. Hiis itaque conſtitutis ad curationem properemus, itaque vbi primùm laborans fuerit præſenti dolore ſolutus, aut ſaltem duobus tribúſve per integram ſanitatem menſibus huic viuendi rationi aſſueſcat: Cibis veſcatur euchymis Capis Gallinaceis, colũbis *Victus.* perdicibus, auiculis, lepuſculis, vitulo, veruece, hiíſque ſimilibus aſſis quidem omnibus nunquam elixis, proríúſque à ſorbitionibus abſtineat, & à piſcibus omnibus: item à caſeo piſis, & fabis, à fructibus omnibus maximè horariis. Secunda menſa ſatis fuerit vel vna paſſa vel diacydonium: Sic enim victu ſicco & moderatè calido curandum eſt, vt nihil aut certè minimum pituitæ in ventre ſuccreſcat. In id etiã *Tabella.* conferet vna hora aut altera ante paſtum ſumere tabellam vnã electuarij Aromatici roſati maioris deſcriptione Cabrielis, vel tantillum Gingiberis conditi: Calidiora fugiat, qualia ſunt Diatrionpipereon, Diagalanga, Diacalamintha, & quæ huius ſunt ordinis: obſunt enim calore, nec tamẽ viuendi errores poſſunt emendare. A paſtu verò ventriculi vapores depellat hoc puluere.

℞. Coriandri præparati ʒ.ij. Cinamomi electi ʒ.i. Margaritarum præcioſarum ℈.i. Sacchari roſati ℥.ii. fiat puluis, capiat cochleare vnum in fine paſtus: Bis in die ſumat cibum idque ſatis tenuiter & ex iuſtis interuallis quæ coctioni ſatis ſint: Nam illi famem interdum tolerare bonum, vt cruditates vincantur. Potus eſto vinum album vel ſubrubrum & tenue, Vtrumque moderatè dilutum: Cereniſia tenuis pri *Potus.* mo hauſtu vtilis, immoderatum tamen eius vſum deuitet, & omnem aquam etiam ſi ſit multo aromate condita, nequid addat ad ſeroſos humores quibus gignendis eſt obnoxius: Parciùs illi bibendum, vt ne potus toto die excedat. *Vires guaiaci.* ℥.xxx.

Si quo fortaſſe alio potu delectabitur omnium certè vtiliſſimus erit qui ex palma ſancta paratur pituitoſúmq; humorem incidit, extenuat, & detergit, ídque potentius quàm quiduis aliud expedit obſtructiones, & è locis penitioribus digerit, Cruda plurima & ſuperuacua reſiccat & abſumit,

ad quæ aliorum medicamentorum vis penetrare non poſſit, vt idcirco futurus ſit huic laboranti ſaluberrimus. Accidit etiam quod hoc potu liceat quantumuis vti, ſic autem fiet admodum gratus.

Decoctum. ℞. Raſuræ palmæ ſanctæ lib. ß. infunde in lib. vj. aquæ tepidæ horis xxiiij. Deinde fiat decoctio ad lib. iij. Ponendo in fine paſſularum mundatarum ℥. ij. Cinnamomi electi ʒ. iij. Caryophyllorum ʒ. j. Fiat potus colatus vtatur in paſtu loco vini, Vel ſaltem primo hauſtu loco cereuiſiæ.

Clyſter. Si aluus non facile deiicier, irritabitur vel balano, vel molliente clyſtere. Vtiliter etiam bis in hebdomade mouebitur hoc clyſtere, qui craſſam pituitam detergit, elicitque, per aluum.

℞. Radicis altheæ & helenij Polypodij querni an. ℥. ß. Cẽtaurij minoris, Abſynthij, Rutæ: Florum Chamæmeli & Meliloti an. m. j. Fiat decoctio in lib. j. In colatura diſſolue hieræ ſimplicis & terebinthinæ an. ℥. ß. Mellis roſati & anthoſati an. ℥. j. Olei rutacei & anethini an. ℥. j. ß. Fiat clyſter, Detur poſt alui deiectionem.

Decimo quinto quoque die reliquum omne corpus, maximè verò cerebrum & articuli purgabuntur hoc medicamento facili & benigno.

Purgatio. ℞. Aquarum ſaluiæ & hyſſopi an. ℥. j. In quibus infunde agarici recenter trochiſcati drach. ij. In expreſſione diſſolue rhei electi infuſi, vt decet ℈. iiij. cum drach. ß. Cinnamomi electi. Electuarij diacarthami drach. ij. Syrupi de ſtœchade ℥. ß. fiat potio.

Pilulæ. Sin verò pillulæ gratiores erunt, hæ ſanè conuenient.

℞. Maſſæ pillularum ſine quibus & Cocchiarũ an. drac. ß. Cum ſyrupo de ſtœchade fiant pillulæ.

Hæc igitur viuendi ratio grauis quidem non eſt, & quam nequeat diutiſſimè tenere, Sed tamen in primis idonea & vtilis. Cæterũ ſi laborans facilè pareat, velítque poſtea à diu turno illo morbo articulari tutò vindicari, neceſſe eſt vt maiora ſubeat & veterem prorſúſque vitioſam corporis ſui cõſtitutionem omnino permutet: Quod quidem gradatim & haud grauatè hoc modo efficiet. Exacto priore victus mẽſe: poſteriore, qui paroxyſmo vicinus eſt, á vino prorſus abſtineat ac pro vino bibat palmæ ſanctæ decoctum ſuprà deſcriptum, ſeruata per id temporis victus ratione paulò renuio-

nuiore & exquiſitiore, ex hiis tamen quæ præſcripta ſunt. Tum etiám altera potio fiat magis medicamentoſa, vt validius humores iam apparatos digerat & abſumat qua tanquam medicamento vtetur mane & ante cœnam ſitque huiuſmodi.

℞ Palmæ ſanctæ lib.ß. Corticum eiuſdem ℥. ij. Infunde duobus diebus in lib.vj.aquæ tepidæ. Deinde fiat decoctio ad ℔.ij.Ponendo in fine radicis accori veri, & Enulæ Campanæ, Polypodii quercini an. ℥.ß.Foliorũ ſaluię,maioranæ, ſtœchados & betonicæ.Florum anthos an.p.j. Cinnamomi ʒ iij.Caryophyllorum, Macis an.drach.j.Fiat potus colatus vt decet,Capiat ℥. iij. pro doſi. Mane hora v.& tribus horis ante cœnam in lecto decumbens ſtragulis, & veſtibus contectus dum ſudor emanet,Ita enim quicquid vitioſi humoris diſſeminatum eſt per neruos & articulos ſenſim digeretur & abſumetur. *Potus iteratus guaiaci.*

Quoniam verò cerebrum deſtillationis huius quaſi fons eſt & origo conſentaneum huic quam cæteris partibus plura adferre remedia, itaque deterſis ſudoribus mox caput & ceruix calefaciant & exiccentur hiis ſacculis, quibus vis eſt diſſoluendi reliquias noxij humoris & corroborandi cerebrum.

℞.Foliorũ Saluiæ,maioranæ, ſtœchados.an.p.j.Seminis aniſi,feniculi,& fœnugræci an.ʒ i.Milij lib.j. Salis communis lib.ß.Torrefiant omnia in ſartagine.Reponãtur in duobus ſacculis, Applicentur calidi ſyncipiti & ceruici donec ſponte frigeſcant ſæpiúſque iterentur ſi videbitur. *Sacculi.*

Hiis peractis moueantur ſternutamenta, Simul etiam errhinis & apophlegmatiſmis pituita è cerebro per os & nares deriuetur ſucco betæ, vel maioranæ extractæ cum vino albo. Iſtorum igitur aſſiduo vſu exhauriendus eſt fons ille mali dum exquiſitè ſit exſiccatus. Sub finem menſis aut cũ victu,ſudore, purgatione,apophlegmatiſmis & ſacculis iam ſatis exſiccatũ, corroboratũmq; fuerit cerebrũ, nec vllũ indicium apparebit dominantis pituitæ, iam tum certè artus omnes nerui & articuli,firmandi erunt & corroborandi, ne poſthac fluxionem tã facile admittant, in id autem efficax eſt balneum quod fit ex incoctis roſis,Balauſtiis,Saluia,Stœchade,& myrrho,adiecta bona copia aluminis, in hoc autẽ tepido ſedeat diu ieiunus, vt neque calorẽ, neque ſudorem *Errhina.* *Balneum.*

excitet, Sed artus laxiores dũtaxat confirmet, ídque diebus tribus aut quatuor continuis.

Hinc ſenſim redeat tutò ad familiarem victus rationem quæ tamen quantum licebit proximè ad hanc accedat.

Frictiones. Fiant matutinæ capiti frictiones ex ſacculis quotidianæ, Sit & frequens pituitæ deriuatio per os & nares: in ſumma fugiẽdus eſt omnino decubitus ſupinus, in quo quotidiana cerebri excrementa defluunt in ceruicem & in artus: Pronus verò tenendus vt excrementis curſus ſit in nares.

Exercitatio verò conferet moderata in aëre ſicco & libero.

Artuum frictiones duræ erunt recens experrecto ſaluberrimæ.

Hiis obſeruatis confido laborantem hoc morbo vindicatum iri: Quòd ſi quibuſdã prætermiſſis contingat denuo corripi, incipiente paroxyſmo exquiſitè purgetur ſatis valido medicamento: Nam leuius cùm datur humores exagitat, neque tamen expurgat, atque ideo diſtillationem ipſóſque dolores auget, ac ſæpius conduplicat, vt proinde multi deterreantur & abſtineant à medicamentis principio doloris. Itaque medicamento iam ante præſcripto pro ℥ j. Electuarij diacarthami addantur ʒ ij. vel quantum aſſidentis medici prudentia æſtimabitur: hoc vno incipientes dolores ſæpe finiuimus. Mox à purgatione capitis & ceruicis frictiones ſiccæ fiant, ídque ſacculis præſcriptis admodum calidis vt hiis reliqua diſtillatio ſiſtatur atque digeratur, ne in articulos procumbat. At ſi nihilominus fluxio irruat, occupétque articulos, ipſóque doloris initio, ſi rubor calórque

Curatio. conſpicitur (qualis interdum adeſt etiam frigidæ arthritidis initio: vnde complures falluntur.) Adhibere oportet primum moderatè frigida, deinde anodyna. Poſtremo digerẽ-

Fotus. tia, frigida quæ dico non intro adigunt humores ſed fluẽtes inhibent, extinguúntque calorem: Huius ordinis eſt mucilago ſeminis cydoniorum extracta in aqua ſolani, qua tepida locus dolens oblinatur, in eáque maceratis linteis obtegatur. Hæc ſi non ſatis dolorem leniat addetur aceti pars octaua: Si ne ſic quidem dolor miteſcat, adiicietur cãphoræ momentum, vel aliquid trochiſcorum albi Rhazis.

Ab oleis, vnguentis, & pinguibus omnibus abſtineat, tum temporis quòd calore promptè inflammentur, gemi-

nen-

nentúrque dolores.

Quum iſtorum beneficio doloris vehementia omniſque ardor extinctus fuerit,conuenient anodyna eiuſmodi.

℞.Olei liliacei &chamæmeli, Mucilaginis,pſyllii extractę in aqua ſaluiæ an.℥.Croci ℈.ß.Ceræ parum:fiat linimentũ pro vnctione doloris bis aut ter quotidie,Poſt vnctionem adhibeatur ſequens cataplaſma, ℞. Micæ panis maceratæ in lacte vaccino lib.j.Croci ℈.ii.Florũ Chamæmeli:& Meliloti an.pug.iij. Pulueris farinæ lini & fenugræci an.ʒ.ß. Olei liliacei parum,fiat cataplaſma. *Vnctio anodyna.*

Multa ſunt huius ordinis vt medulla caſſiæ fiſtulæ, ſtercus vaccinum adhibitum,vel aqua diſtillationis eius, Vnguentum ex ſucco ebuli:& alia innumera quæ doloris vehementia & neceſſitas inuenit..

Torquentur multi remediorum nouorum inuentione At ſanè puto arthritidem facilius ac tutius methodo,quàm remediorum multitudine profligari. *Cautio.*

Finitis aut magna ex parte imminutis doloribus reliquus humor digerendus,ne in articulo quaſi in tophum cõ creſcat.

℞.Gummi pini,Picis naualis,Emplaſtri oxycrocei an.ʒ. j.Sulphuris viui,Hermodactylorum puluerizatorum an.℥. ß.Olei terebinthinæ quod ſufficit,fiat emplaſtrum,applicetur poſt vnctionem. *Emplaſtrũ.*

Conſilium 13.*Podagræ omniſque articularis morbi curatio. Pro Domino Alberto Iuniori Marchione Brandemburgenſi.*

PRotinus vt articularis dolor quempiam adoritur,Conſueti cibi & potus dimidium circuncidendum, victúſque tenuior & purior imperandus,quo corporis &humoris moles immodica cõcidat,Vino interdicendum, cui calore & vapore ſuo noxia vis eſt proritandi fluxiones & dolores exaſperandi.Dãda pro potu cereuiſia tenuis,vel aqua ſaccarata,vel quippiam quod citra offenſionem palato arrideat, Vitanda erunt ſalſa omnia & aromatica,& quæcunque caput tentant,Vt alliũ,Cæpa,Naſturtium,Sinapi: Idque maximè cùm dolores immaniter fatigant.Sorbitionibus &iuſculis parciſſimè vtendum,& aſſis potius quàm elixis,vt omni ratione corpus ſicceſcat,& ſuperuacuorum humorũ non *Victus.*

exigua portio abſumatur. Hæc igitur præcipua ſunt & inprimis obſeruanda victus præcepta, quæ latius explicabit quiſquis Medicus curationi præfuerit. Quoniam autẽ ſola victus ratione nequit tam atrox malũ omnino profligari: Accedant & hæc remedia quibus ſolemus breui dolorem finire. Continuo vt dolor inuaſerit, Aluus ſi adſtrictior erit molliatur clyſtere, qui aut hierã ſimplicẽ, aut diaphenicon habeat, cum cæteris quæ immiſceri ſolent: Poſtridie corpus exquiſitè purgetur medicamento cui non infirmior vis ſit, ne fortè humores exagitet potius quàm vacuet, hincq; fluxionem geminet, Sed valido ſatis, & quod à ſummis extremíſque partibus exuperantes humores proliciat: Id autem ſolemus hac ferè formula præſcribere.

Purgatio. ℞. Aquarum ſtillatitiarum ſaluiæ & betonicæ, Vini albi an. ℥.i.ß. In quibus infunde rheubarbari optimi, Agarici recenter trochiſcati an. ℈.iiij. In expreſſione diſſolue electarij diacarthami ʒ.ij. Syrupi violati, aut capilli veneris ℥.ß. fiat potio,. Detur mane horis iiii. ante cibum. Hoc electuarium Diacarthami, ſiue diacnici ob hermodactylos ac turbith eſt accõmodatũ arthritidi: Cuius doſis laborantis naturæ & viribus conueniens aptetur. Nulla huic purgationi præmittenda eſt præparatio, quod initio profluens humor tenuis ſit & aquoſus, faciléque obſequatur trahenti medicamento.

Si fortè purgatione vna ſatis detractum nõ videatur, doloréſque hiidem perſeuerent, aut noua concitata fluxione exaſperentur, ſecundò haud abſimili medicamento purgandum, atq; etiam tertiò, ſi res expoſtulet: ſed interpoſita quiete, vt viribus prouideatur: id autem medici experientis iudicio credendum.

Dolores verò (ne vires nimium proſternant) ipſo ſtatim initio, ac etiam ante purgationem leniendi ſunt, hoc inducto præſidio, quod etiam blandè refrigerando fluxionem arcet, nec tamen humorem in articulum impingit.

Mucago. ℞. Aquarum ſtillatitiarum ſolani, & plantaginis an. ℥.iii. In quibus macera ſeminis altheæ, & cydonii an. ℥.ß. Fiat mucilago quæ tepida inducatur locis dolentibus: obducatúrque ſtuppa cannabina vel linteis mundis, cùm areſcere incipiet alia imponatur, vt pars ſæpe madeat, dum rubor, calor dolórque omnis ſublatus ſit. Hoc ſummè ſtrenuũ eſt

in ſe-

in ſedanda podagra atque chiragra: Si inflammatio maior eſſe videatur addes aceti ℥.i. In cæteris articulis cùm atrocior dolor exiſtet, vt in cubito, in genu, & in coxendice, quo altius vis huiuſce remedii penetret, adiicies cāphoræ gran. viii. Aut interdum partem fouebis aqua roſarum ſtillata, in cuius lib. ß. diſſoluta ſint camphoræ gran. vi. Incipientibus doloribus nec olea, nec adipes, nec metallica proſunt, ſed multis rationibus aduerſiſſima deprehenduntur. Quum extincto ardore atque rubore doloris immanitas repreſſa fuerit quidquid huius reliquum fuerit exigetur hoc illitu.

℞. Mucilaginis ſeminis lini, & fænugræci extractæ in aqua ſaluiæ ℥.iij. Oleorū lūbricorum, Chamęmeli & liliacei an. ℥.i. Axūgiæ vulpis, & anſeris an. ℥.ß. Hermodactylorum tenuiter puluerizatorū ʒ.ii. Medullæ cerui, aut vituli, & ceræ an. q.ß. Fiat vnguentum quo pars dolens & tumida bis, térve in die vngatur, & calidis linteis obuoluatur. Conducet & ipſi parti affectæ mox ab illitu hoc emplaſtrum inducere. *Litus.*

Emplaſt. ii.

℞. Vnguēti præſcripti ℥.v. Radicis ariſtolochiæ rotundæ, Thuris, Myrrhæ, Galbani opopanacis. an. ℥.ß. Terebinthinæ ʒ.iii, cerę quod ſatis, fiat emplaſtrum per magdalias.

Si tenacior doloris materia fuerit, quàm vt hiiſce remediis molliri poſſit aut euelli, hoc tandem imponatur emplaſtri.

℞. Gummi pini ℥.i. Picis nigræ ℥.ii. Cerę ℥ i.ß. Axungiæ veteris ℥.i. Hermodactylorum puluerizatorum, Sulphuris viui an. ʒ.vi. Fiat emplaſtrum, quotidie renouandum, & cō tinuandum, dum tumor omnis ſublatus videatur, & dum articuli ſit liberior motus. *Aliud.*

Quod ſi perfecta negligetur curatio aliquid in ipſo relinquetur articulo, quod tandem obdureſcens concreſcat in tophum prorſúſque motum eius prępediet aut excludet. *Cautio.*

Hęc certa & admodum tuta doloris articularis curatio recentis, quæ ſi ritè adminiſtretur nunquam te fallet, Nec alia empirica longè petenda ſunt, quibus ſæpe illudimur. Morbi quippe huiuſce curatio arte & methodo nō empiricis perfici poteſt. Obſeruandū tamen & circūſpiciendum in hac curatione, vt cùm nouus nouáque fluxio emerget noua quoque decernatur purgatio. Ad eos verò curan-

doſ qui ob veterem podagram incedere nequeunt, & qui pedum contractionem quandam & motus imbecillitatem contraxerunt, ſi non ſupra modum id mali inueterauit tolli hac ratione poterit.

Quotidie mane pedes mergãtur in hoc decocto in quo quam calidiſſimo circiter horam conſiſtant.

Lotio pedũ. ℞. Baccarum iuniperi, Radicis helenii, & altheæ, an. ℥. ii. foliorum lauri, myrti, ſaluiæ, betonicæ, ſtœchados, Origani, Calamenthi, Maioranæ, florum roriſmarini. an. m. j. ſeminis lini & fenugræci an. ℥ j. Fiat decoctio in lixiuio ſarmentorũ claro, & quãtitate ſufficienti ad immerſionem dictam. Hoc ſi efficacius reddere voles addes ſaluiæ communis lib. i. Deinde deterſi pedes hoc vngantur oleo.

Oleum. ℞. Radicis pyrethri, Gingiberis, nucis moſcathæ, Caryophylorum contuſorum, an. ℥. ii. florum ſaluiæ, hyſſopi, anthos, ſtœchadis, ſpicæ nardi, an. ℨ. i. ß. radicis ariſtolochię rotundæ, Hermodactylorum puluerizatorum an. ℥. j. Permixtis omnibus affunde aquę Vitæ lib. j. Sinanturque die vno macerari. Deinde adde terebinthinæ ℔. j ß. Reponantur omnia in alembico vitreo. Diſtillentur lento igne. Seorſum aqua & oleum reſeruetur in vſum dictum.

Deterſi ergo pedes hoc vnguẽto, oleo & linteis obuoluantur. Deinde laborans decumbat bene contectus. Applicẽtur plantis pedũ lapides candentes vino extincti, ſinantúrq; dũ è tibiis ſudor emanat ac pedibus Quúmque inde laborans deſurgat reliquo die ac noctis tempore ſeſe muniat, ac frigus prorſus arceat. Ita quidem liberiorem motum conſequentur. Hæc ſunt præſidia quibus podagra & cæteri articulorum dolores abigi, breuíque ſedari debent. Nunc qua ratione arcendi ſint paucis attingam.

Sudor à pedibus.

Qua ratione cauendum ne podagra aliúſve dolor articularis redeat.

CVm ſedatis doloribus, firmatíſque partibus æger iam ſibi reſtitutus erit, menſe vno aut altero antequam conſueti dolores redeant tentanda ſunt remedia, quibus hij præcaueri poſſint: In id autem ſi impurum corpus, & ſuperuacuis humoribus confectum fuerit parciore victu vtendũ Eóque ſicco & attenuante: Vino ſi per vires & ventriculi imbecillitatem licet interdicendum, efficiendúmque omnino

 586

mnino vt abſumpta humorum noxiorum portione cor-
pus gracileſcat.

Cùm verò vna victus ratio non ſatis id præſtare poterit adhibendæ quoque purgationes erunt ſeptimo vel octauo quoque die. Modò per potionem quæ ſit deſcriptæ ſuperiori ſimilis, modò per catapotia de agarico, & cocchi. Diebus interiectis, clyſteribus quoque aluus ſollicitabitur, ſi pigrior adſtrictiórve fuerit.

A ſecunda tertiáve purgatione, ſi corpus ſatis exinanitū erit, ſudores tempeſtiuè mouebuntur, vel guaiaco: vel aliis quibus libet calorificis, vt humores quibus præter naturā, tum nerui, tum articuli imbuti ſunt attenuati prorſus diſſipentur.

Tum temporis adhibenda quoque erunt capiti ſua remedia, quæ ipſum totius mali fontem exhauriant. Deterſis ergo ſudoribus quotidie ſi voles ante cœnā, attonſo capiti inducantur ij pulueres quàm calidiſſimi, vt humores diſcutiant: tum caput ſiccatum firment atque corroborent.

Pulueres. ℞. Foliorum ſaluię, maioranæ, ſtœchados an. m. ß. Seminis aniſi, fœniculi, & cumini, an. ℥ ij. Baccharum lauri contuſarum ℥ ß. Milij ℔. ij. Salis communis ℔. ß. Torrefiant omnia in ſartagine, reponantur in ſacculis qui calidiſſimi adhibeantur capiti & ceruici, dum ſponte refrigeſcant. Caput deinde muniatur tegumentis quæ vaporentur hoc ſuffitu,

Suffitus. ℞. Nigellę Romanę, Styracis Calamitę, Benioini (quod eſt pro ſucco Cyrenaico) Carabes. Maſticis, an. ℥ ß. Caryophyllorum ʒ. ii. Fiat puluis groſſus pro ſuffimento capitis.

Si fortè ſub cute capitis vel manifeſtus humor deliteſcere, vel conſpicuus humor ineſſe videatur, ſæpius lauandum & fouendum erit caput lixiuio, in quo Cephalicæ herbæ incoxerint. Aut ſi ne id quidem humores capitis ſuperuacuos abſorbeat, caput radetur, eíque emplaſtrum hoc imponetur cui eximia vis diſcutiendi eſt.

Emplaſtrū. ℞. Pulparum ficuum, fermenti veteris an. ℥. ij. Seminis ſinapi contuſi ℥. iij. Emplaſtri de mucilaginibus ℥ iiij. Malaxentur, & incorporentur addendo terebinthinę parum ſi opus ſit, hoc emplaſtro caput integatur contineatúrque dū omnem euacuauerit humorem ſuperuacuum: Valentiora emplaſtra non æquè tuto adhiberi poſſunt. In eo ergo ſubſiſtendum eſt.

Exhauſto mali fonte cum iam caputexcrementis prorſus vacuũ & confirmatum erit, Poſtrema curationis parte. Artus omnes & articuli laxiores adſtringentur, & firmabuntur balneo eiuſmodi.

Balneum. ℞. Foliorum myrti, balauſtiorum, roſarum rubeatum, Plantaginis, Verbaſci, Lauri, Origani, Calamenti, Pulegii, Thymi, Saluiæ, Florum roriſmarini, an. m. ii. Baccarum iuniperi ℥. iiii. Aluminis rochæ ℔. iiii. Bulliant omnia in aq. ſuffic. pro balneo: in hoc diutius immorandum ad duas tẽſue horas neque ſudores mouẽdi ſunt, vt artus melius firmẽtur. Continuetur autem triduum, aut quattriduum, mane, ieiuno ventriculo. *Cautio.*

Hæc ſumma curãdi ratio vtramque arthritidis cauſſam tũ eã quæ excrementum facit, tum ipſam articulorum imbecillitatem ita radicitus euellit, vt exin laborans ab ea immunis & tutus euadat. At nihilominus ne ſic quidem ei cõfidendum, vt protinus ad intemperatiorem viuendi formã redire liceat. Sed moderatiore victu deinceps obſeruato, quotannis vere & autumno purgatio decernenda, quæ cõſuetum inuaſionis tempus interuertat.

Lixiuium. Poſtridie caput præſcripto lixiuio lauandũ, atque etiam tertio, quartóque die. Balneum etiam niſi admodum graue ſit imperandum.

Certa quidem hæc & minimè fallax curatio quam ad vnumquodque genus arthritidis quiuis accommodare poſſit. Hanc autem aliis pleriſque idoneis præſcriptionum formulis hiiſq; efficaciſſimis illuſtraſſẽ, Si qua mihi huius mali ſpecies, propriis ſignis atq; ſymptomatis fuiſſet expreſſa.

Litteræ D. Melini ad D. Fernelium Pro D. de Boiſdauphin.

CLaudius Lauallẽſis tibi notus nonum iam menſem agit hic legatus Regis Chriſtianiſſimi atque tandem incidit in affectũ quem corporis grauitatem appellat ipſe, Ego verò plenitudinẽ vires prementẽ: Præterea ventrẽ inferiorem natura iã bis laxauit, ex quo ea eieciſſe quibus premebatur credibile eſt. Quando quidem facile tolerauit dies aliquot, & melius habuit.

Erant autem quæ ſponte naturæ exierunt fuſca, vt plu-

 587

plurimum, & graueolentia, & inæqualia, & in hiis pituitoſa, pauca, viſcida.

Aluum ſponte fluentem iuuit ℥. j. ſennæ in iure prunorũ maceratã, & expreſſa. Ergo cùm iam intelligat vacuatione opus eſſe: mihi autem, atque hiis qui medicinam factitant non ſatis fidat: Rem totam ad te, cui plurimum fidit, tuámq; authoritatem, defert.

Plenitudinem ad vires duo potiſſimum arguunt, corporis grauitas, & quod leuibus ex interuallo repetitis vacuationibus feliciter vtitur.

Conſilium Quartumdecimum, De arthritidis præcautione, & curatione pro Domino De Vallecot Cantore Regio. 1552. E Gallico conuerſum.

MI Domine vt legitimè ſanitatem tuam conſerues, præcautionémque adhibeas ad dolores, qui viam effectãt ad pedes, genua, artus, cæteráſque articulationes: Primũ purgationem inſtituere debes quater quinquiéſve in anno, Scilicet poſt feſtum Paſchæ, & circiter menſem Auguſtum potione infraſcripta. Verum poſt feſtum Omnium ſanctorũ, & circiter Purificationem B. Mariæ pilulis quæ ſubſcriptæ ſunt: eligendúſque erit tibi dies temperatus humidiórque, vt certior euacuationis affectus ſuccedat. *Purgationes.*

Et ſi neceſſe videatur die præcedenti clyſtere molliente & præparante, erit tibi aluus eluenda.

Quattuor aut quinque à purgatione diebus vel pluribus, ſi ita feret animus plures addere, conducet fricare, & deficcare caput ſacculo quam calidiſſimo pleno ſeminibus infra ſcriptis.

Hiiſq; diebus elapſis iuuabit caput lauare, præcipuè æſtate, lixiuio conuenientibus plantis hic indicatis confecto, poſteáque exiccare diligenter & calidè. Neque eſſet alienum reliquis æſtatis menſibus caput quoque lauare ſapone ad id comparato. Quin & ſex vel octo poſt purgationem diebus deſiccare & robotare cerebrum expediet, ſub noctem, aut lecti ingreſſum ſuffumigio hic indicato.

Sed præſcriptis remediis præcipuum addendum eſt, nempe victus ratio. In qua quinque capita obſeruanda potiſſimùm erunt. *Victus.*

Primum, ne nimia copia cibi, & potiſſimùm potus,

qualiſcunque tandem ille ſit ingeratur:nec iuſcula quidem multa.

Secundum,ne vino generoſo & vaporoſo delecteris quin potius probè limphato.

Tertium,vt abſtineas à ſomno diurno,& per noctem ne decumbas in ſpinam,ſed in alterutrum latus.

Quartum vt ſingulis temporibus matutinis diligẽter caput pectas,illúdque & nucham linteis calidis & ſiccis perfrices,omniâque cerebri excrementa depellere,& corporis ſuperflua deponere ſatagas.

Quintum vt modico exercitio indulgeas, capútque inter cætera à frigore vindices.

Si fortè remedia præſcripta prohibere non poterũt quin noua ſemper fiat doloris aut fluxionis acceſſio,eius primo appulſu affũdes litũ ſubditum,ad dolorẽ leniendum,maxi mè ſi cum tumore,rubore caloréve ſit coniunctus.

Quod ſi ne hic quidem litus ſufficeret,aliud vnguentum eſſet ſuperaddendum.

Calore extincto,& dolore magna ex parte mitigato emplaſtrum ſequens eidem parti erit imponendum,quod tandiu erit,renouandum, ſeu quotidie ſeu alternis diebus, vt nihil neque tumoris neque ruboris,neque inflammationis reſideat.

Potus ſolutiuus.

℞.Aquarum betonicæ,& Saluiæ,Vini albi an.℥.i.
In eis infunde rheubarbari electi ℈.iiij.
Agarici albi,ʒ.j.
Cinnamomi ℈.ß.
In expreſſione diſſolue electuar. diacarthami ʒ.i.ß.vel ii.
Syrupi de ſtœchade ℥.vi.
Fiat potio:Detur in aurora.

Doſis pilularum.

℞. Maſſæ pilularum cocchiarum , & de agarico an. ʒ.j.
Maſſæ pilularum aloephaginarum ℈. i. Syrupi violacei quod ſatis.
Reformentur ex aqua ſaluiæ,fiant pilulæ v.Capiat hora ij .matutina.

Sacculi

588

Sacculi.

℞.Seminis aniſi,fœniculi,& cumini,Baccarum lauri an. ℥.ij.

Milij lib.i.

Salis communis lib.ß.

Torrefiant ſicca & contrita.Fiat puluis,includatur ſacculis raris ad vſum.

Suffitus.

℞.Nigellæ Romanæ,Stiracis Calamitæ Benioini, Charabes,an.℥ ß.

Ponantur in pixide, poſtquam ſicca & mediocriter puluerata fuerint ad ſuffumigium.Vel fiat cucufa interbaſtata.

Litus.

℞.Aquarum ſolani & plantaginis an.lib.ß.

Aceti ℥ ij.

In hiis infunde ſeminis cydoniorum, & pſylij an.℥.ß.

Extrahatur mucilago ad cineres calidos pro fotu tepido cum linteis ad locum dolentem.

Vnguentum.

℞.Vnguenti populeonis ℥.iij.

Vnguenti de althæa.℥.i.ß.

Incorporentur ſimul pro vnctione loci dolentis poſt fotum.

Emplaſtrum.

℞.Radicis ireos Florentiæ, Hermodactylorum puluerifatorum an.ʒ.vj.

Emplaſtri oxycrocei,& de mucilaginibus an.℥.ij.

Gummi pini ℥.i.

Malaxentur ſimul addendo olei lumbricorum q. ſ. Fiat magdaleon,extendatur ſuper alutam pro locis dolentibus.

Dieta.

Si hiis remediis curari perfectè non poterit, ex vſu erit abſtinere vino & bibere bis in die decoctum prius palmæ ſanctæ cum cortice,quod alio loco recenſuit D. Fernelius.

Conſilium Quintumdecimum.

De Tremore.

TV eximio quodam animi candore hiis me encomiis celebras, Orophæe doctiſſime, quæ nec agnoſco,nec temerè recipio. Quod tamen ea probitate ac ſynceritate quæ virum Chriſtianum ac philoſophum decet in me ſis propé-

ſior gratiam habeo quàm maximam, cumulatè relaturus ſi qua occaſione mea tibi opera aut fauore obſequi poſſim. Vt autem tibi tuóque inſtituto ſatisfaciam: Tremor quem ætate firmiſſima obtigiſſe proponis nonniſi à grauiſſimis præter naturam cauſſis induci poteſt. Cúmque nec cerebrũ inſigniter affici, nec pituitam vſquam exaſperare audiam, aliæ quàm vulgares huius ſtatuendæ ſunt cauſſæ. *Cauſſa.* Æſtimata anteacta vita, & corporis habitudine, adducor vt recũ credam neruos, partéſque ſolidas immodico meracioris vini atque veneris vſu labefactari, & iam vſque adeo debilitari, vt naturale conſuetúmque munus explere nequeant: Nec artus firmiter mouere, nec continere. Hinc tremorem ſuſcitari qui quoties laborans, vel potentiorum conſpectu, vel aliunde metu concutitur, acrius vt ferè ſolet inualeſcat.

Cùm verò ab arefactis potiùs quàm à repletis neruis tremor hic ducat originem, ægrius curationem, perinde atque conuulſio ab inanitione admittet: ſi quam tamen experiri velis, ea nec purgationibus nec vacuationibus immodicis, ſed contrariis cauſſis, & proba victus ratione tentanda. At nihilominus ſi qua fortè cruditas ineſſe deprehendetur, ea tuto vel clyſtere, vel potione ex rheubarbaro & agarico eximi poſſet.

Purgatio. Imò etiam ſi hinc bilis ſyncerior detrahi videretur, quæ circum præcordia exuperans ſæpe deprehenſa eſt in ſpinalis medullæ neruos inſilire, aliáſque tremorem aliàs ſtuporem aut paralyſim inuehere. Ea ipſa, aut ſimilis quædam purgatio decimo quoque die repetenda foret. Purgationi quoque bidui aut tridui præmittẽda præparatio per apozemata: Diebus verò interiectis aluus ſi pigrior erit clyſtere ſollicitãda, in quo non parua ſit hieræ ſimplicis, & mellis anthoſati portio. Continuanda hæc medendi ratio vſque ad diẽ trigeſimum aut quadrageſimum, aut certè dum appareant tremoris ſymptomata miteſcere. *Victus.* Tum temporis vinum prorſus circumdicendum eſt, cuius vnius abſtinentia ſæpe affectus hoſce ſuſtulit. Eſto autem pro potu, vel aqua hordei, vel priſana vulgaris, in qua macerentur cinnamomum, vel nux moſchata, aut guaiaci decoctum dilutius, aut quod bochetum appellant. Id ſcilicet hydromeli in quo ſaluiæ minoris folia maduerint. Victus accedat euchymus, ac mediocriter te-

tenuis,modò ex aſſis,modò ex elixis, vt neque omnino ſiccet,neque nimio plus humectet.

Cùm victus & dictorum præſidiorum ope corpus iam minus tremore concuti videbitur, hincque præparatio & antecedentis cauſſæ vacuatio facta erit, tum ex vſu erunt balnea,in quibus cephalicę herbę,& radices incoxerint, aut ex hiis comparata vaporaria, in quibus dies aliquot mane ieiunum corpus confricandum eſt dum ſudor emanet, deterſúmque tepido cubili committendum,in quo mox tota ſpinæ medulla hoc oleo obungetur.

℞.Stœchados,Anthos,Saluiæ,Maioranæ, *Oleum.*
Primulæ veris,an.m.j.
Baccarum lauri,& iuniperi,an.℥.ß.
Nucis moſchatæ,Gingiberis,Caryophyllorum,
Pyrethri an.ʒ iij.
Trita omnia aſpergantur aqua vitæ ad lib.j.

Dein affundatur olei communis optimi lib. j.ß. Bulliant ſimul lento igne,vſque dum tota aqua abſorpta fuerit. Exprimatur oleum reſeruetúrque in vſum dictum.

Non ante hæc intermittantur quàm tremor prorſus intermiſerit.

Si fortè inter medendum ſuſpitio quædam ingrueret diſtillationis quæ tremorem eum foueret, ſiccanda ea quoque eſſet milio,& aliis ſeminibus torrefactis,& ſuffitu: Aut etiam,ſi nimia opprimeret errhinis opportunè deriuanda eſſet.

Litteræ Præfecti Perticenſis 1554. Ex Gallico conuerſæ.

ABanno milleſimo quingenteſimo quinquageſimo incepi grauitatem inſignem perſentiſcere cum tremore omnium membrorũ,præcipuè poſt cibum & ſomnũ.Dolor à media coxa ad cerebrum recta ferebatur, totam ſpinam lateris dextri comprehendens,ſeſéque in brachium eiuſdem lateris extẽdebat:Remanebántque membra omnia ponderoſa, vt moueri non poſſent nihilq; aliud præter ſomnũ affectarẽt,maximè à paſtu.Sentióque per vniuerſum corporis habitum ſubcutaneam quandã fluxionem aquarũ, nonnũ- *Hiſtoria.*

quam torrentis more ferocientem, Nonnunquam lentioré, vt craſſi tantum vaporis eleuationem diceres per partes nec uoſas ad gingiuas vſque. Frigore autem ad caput frequentiſſimè percellor, itémque ad alias partes exteriores : Neque rectus diu ſtare poſſum, neque decumbens conſiſtere, omninóque dextra pars extenuari mihi videtur.

Conſilium Decimumſextum. Reſponſum ad literas præcedentes. De tremore & grauitate.

DIſtillatio crebrior in muſculos, neruos & membranas parte præſertim dextra excurrens cauſſa vna aut certè præcipua videtur ſymptomatum omnium, quæ effuſè narrantur in litteris, vt grauitatis & doloris, qui in dorſum, in brachia, manus atque in dextrum coxendicem exporrigitur: Hiis malis accedit corporis imbecillitas, à ventriculi & viſcerum praua conſtitutione : Obſtructa enim ſunt atque impura, neque corpus conuenienter alunt, cauſæque ſunt concoctio fruſtrata, & caput præſertim, dein & reliquum corpus vaporibus offuſum, miréque ingraueſcens.

In hac affectuum varietate & contrarietate leuis blandáque curatio ſuſcipienda, quæ caput & neruos expurget ſtomacho & viſceribus minimum offenſis.

Primum igitur corpus vniuerſum ſequenti ſyrupo bis menſe purgãdum, qui ad ſupradicta omnia comparatus eſt.

Syrupus. Syrupus ex cephalicis, hepaticis, & ſplenicis cum ℥.iij. ſennæ & ℥.ij. agarici.

A purgatione quinque ſéxve diebus continuis ieiunus horis ſaltem duabus ante cibum ſumat vnam ex tabellis ſequentibus.

℞. Pulueris Electuarij Diamargariti frigidi, & electuarij lætificantis Galeni an. ℈.ß.

Raſuræ eboris, & cornu cerui, Cinnamomi electi an. ℈.j.

Sacchari albi in aqua roſacea diſſoluti ℥.iij. Fiat electuarium per tabellas ponderis ʒ. iij. Sicca etiam caput expurgando atque roborando adhibenda ſunt remedia ſequẽtia.

Purgatio pituitæ per nares ex ſuccis maioranæ atque betæ vel validiore ſternutatorio. Capitis ſiccatio atque corroboratio per ſacculos communes.

Iam verò neruorum refrigerationem & debilitatem emendabit ſi quid aliud guaiaci decoctum in paſtu loco vini hau-

 590

hauſtum,atque etiam mane ad proliciendos ſudores.Quo ſi per vires vti non licet, corpus ſaltem vniuerſum fricandum mox à ſomno,ſatis duriter, linteis ſiccis,& calidis,ac deinde exercitatione moderata diu incaleſcant atque firmentur artus omnes.

Quum iam, ſecundò aut tertiò purgatum corpus fuerit per ſyrupum, ſi non ſatis firmi & robuſti artus erunt, fiant æſtuaria ſicca, quibus ſumma vis ineſt neruos ſiccandi atque roborandi.Erunt autem huiuſmodi.

℞.Granorum iuniperi, Radicis acori, & Enulæ Campanæ,an.℥.ij. Æſtuaria

Saluiæ,Betonicæ,Maioranæ,ſtœchados,Lauri,Abſinthij, Origani,Calamenthi, Rutæ, Chamæmeli,Meliloti,Anethi, an.m.j.

Seminis aniſi,fœniculi an.℥.ß.

Fiat decoctio in aqua & vino albo. Effundatur decoctũ ſuper lapidem candentem, & vapor excipiatur in dolio vel cuppa contecta,dum corpus incaleſcat & emanet ſudor.

Si non facilè ſit hac ratione æſtuario vti : Mane ſaltem decumbat in lecto & benè contecto plantis pedum applicentur lapides calidi extincti decocto ſupradicto : Hócque modo decumbenti ſudor blandè proliciatur, dein detergeatur.

Hæc autem continuare expediet,dum nerui omnes ſatis firmati & robuſti appareant.

In ratione viuendi ſatis ſit bis die cibum ſumere, idque ſatis parcè & tenuiter,ne imbecilla viſcera copia offendantur:Cibi ſint boni ſucci,&concoctu faciles,quales ſolent ab omnibus commendari.

A piſcibus ſaltem multis abſtinendum, multóque magis à leguminibus,vt à piſis & fabis. A fructibus quoque & herbis crudis.

A ſorbitionibus & iuſculis omnibus, & ab hiis omnibus quæ nimium corpus replent & humectant.

Vino vtendum nec admodum vaporoſo,nec vinoſo, ſed tenui quod aqua pura largè dilutum ſit,ne cerebrum & neruos feriat.

Ab omni alio potû abſtinendum, ac eo ipſo parcè & ſobriè bibendum, quod nihil magis neruos refrigeret ac humectet,&corpus totum grauet,quàm nimia potus perfuſio.

Longè à paſtu dormiendum, fugiendúſque ſomnus meridianus.

Conſilium Decimumſeptimum. De inſigni obeſitate corporis. Reſponſum ad literas D. Melini.

SIc ſumma fide & diligentia litteris expreſſam video Domini tui Boiſdelphini valetudinem, vt eam mihi quaſi ob oculos proponas, & in memoriam reuoces, quam ſæpe coram animaduerti. Obeſus corporis habitus, vaſtáque moles, quia nõniſi pleno liberalíque victu ſuſtineri poteſt, magnum facit excrementorum prouentum, nunc maximè ætate inclinante, deinde vita, cœlo frigido & humido ſolo. Atque licet D. Legatus frigida pituitoſaque illuuie plurimũ ſcatere videatur, non pauca tamen bile exæſtuat, quam memini interdum ſponte illi ab aluo impetu prorupiſſe, & quotidie ter ſaltem aluum mouere, eámque ſemper quam tenerrimam ſeruare.

Iam ſi ſuperuacuorum humorum exuperantia præter naturam & conſuetudinem ſuccreuit, quid mirum videri debet ſi eorum mole preſſum corpus ingraueſcit, miniméque ſit ad conſueta munia comparatum. Nequid autem poſthac grauioris mali contingat, tentandũ vt quam exuperantiam victus parcior ac tenuior, prorſus abſorbere non potuit, Medicina ſubtrahat: quandoquidẽ obſeruatũ eſt aluũ ſiue ſponte, ſiue arte ſolutam emolumenti non parum contuliſſe: Id autem ſenſim ac lentè præſtãdum, quod aluus leniſſimis illi proritetur, quódque minimè tutum ſit tantam illuuiẽ vi & impetu concutere, ne vniuerſa corruat: itaque accommodatiſſima purgatio fuerit per catapotia ex rheubarbaro & aloë an. ʒ ij. Agarici ʒ. j. Cinnamomi, & ſantali citrini an. drach. ß. quæ concinnẽtur cum ſyrupo de chicorio. Hac autem lege vtendum, vt primũ quidem ℈. j. offeratur mane hora vna aut ſeſquihora ante paſtum. Duobus tribúſve diebus interiectis ʒ. ß. aut ℈. ij. dentur horis duabus ante cibũ. Sic ſæpe repetenda erit purgatio ex interuallis breuioribus, ſenſimque vis illi augenda, & continuanda, dum omnem videatur cacochymiam ſuſtuliſſe, priſtinúmque corporis robur & integram valetudinem reduxiſſe.

Conſilium Decimum octauum. De pulſatione, ſibilo, & obeſitate.

Sena-

SEnator Carnotenſis, carnoſus,plethoricus,annum agens trigeſimum quartum,diſtentum gerens abdomē,in lecto decumbens,ſibilum quendam ac veluti pulſationem obaudiebat,quæ tamen toto æquabiliter corpore ſparſa in nulla parte peculiariter inſideret, nec tactu perciperetur, ſed ſolo auditu tum laborantis, tum aſſidentium. Si attentius aures admouerentur. *Hiſtoria.*

Hic licet neque dolorē vllo afficiatur, neque vllum ſymptoma compareat horrendum,metuebat tamen ne repentina morte raperetur.1555.Menſe Februario.

Symptoma hoc quale nobis expoſitū eſt, vehemēs eſt arteriarum omnium pulſatio, quæ circum caput & tempora maximè decumbenti obauditur.Ea autē ex ſpiritus ſanguiniſque feruidioris copia fit, quæ citra putredinem incaleſcens & efferueſcēs venas diſtēdit,arteriáſq; tenui & vaporoſo ſanguine implet ſenſum exhibēs pulſationis illius turgidæ,magnæ & vehementis.Huius quidem rei argumentum, quod ſi ſanguis vel intemperatiore victu, vel exercitatione immodica,vel igni aliquātum incaleſcat &excitetur,hæc ipſi ſymptomata ingraueſcant atque exaſperantur. Soliuſ igitur feruidioris vberioríſq; ſanguis id ſoboles eſt,neque vllum grauius malū intus latere portendit,nec maius periculū imminere minatur modò tēpeſtiuè remedia adhibeātur. *Cauſa.*

Prima & ſumma curationis, atque præcautionis pars in viuendi ratione conſiſtit:Debétq; Dominus laborās vino imprimis parciſſimè vti, eóque oligophoro,ac bene diluto, vt minimum vini ſaporem retineat. Elixis potius quàm aſſis carnibus veſcendū,& vtriſque intinctis in omphacio, vel aceto,vel ſucco oxalidis, vel limonū vel mali medici. Piſciū vſus non inutilis,ſi præſertim durioris ſint carnis & ſolidioris:Hiis tamen parcè & frugaliter vtendum. Interdum diebus præſertim piſculentis cæna ſit hordei cremor. Vitanda ſunt ſalſa omnia,& piperata, aliíſve aromatis condita,& acria,vt allium,cæpa,ſinapi,naſturtium. *Victus.*

Vitanda quoque vehemens exercitatio corporis, nimia concalefactio, iracundia, triſtitia: Omnis denique animi perturbatio,& mentis contentio.

Si huic viuendi legi diebus circiter viginti, malum non ceſſerit,clemētiore iā cœlo,Medicina illi ſuccurret. Primūque aluus clyſtere emollietur, poſtero die corpus purgabi-

Purgatio. tur hoc medicamento quod & nephritico dolori accommodatum eſt.

Medullæ Caſſiæ ℨ vj.

Diaprunis laxatiui ℨ.i.ß.

Rheubarbari puluerizati ℨ.j.Ex ſaccharo fiat bolus.

Tertio die vena ſecabitur interna brachij ſiniſtri, ſanguíſque detrahetur pro virium ratione ad ℥.x.aut xij.

Diebus inſequentibus mane detur doſis vna ſyrupi de chicorio ſimplicis, & oxyſaccharæ ſimplicis, ex duplo aquarum decoctionis radicum chicorij & acetoſæ.

Continuetur porro præſcripta viuendi ratio dum vehemens illa pulſatio prorſus ſublata ſit & plenitudinis pericula deuitet. Atque etiam ſi diutius refrigerans illa & frigidior viuendi lex obſeruetur, nihil ad corporis ſalubritatem fuerit pręſentius.

Conſilium Decimum nonum. De Tabe pro Rhotomagenſi quodam ciue.

Caussa. QVI deſcribitur affectus tabes eſt, non è ſola diſtillatione ſed vitio pulmonum contracta, vt quos conſtat iamdiu ſpirandi difficultate oppreſſos fuiſſe,& nunc ſic labefactatos vt propria illorum ſubſtantia non modò contabeſcat,verumetiam corrumpatur:Cuius rei argumentum eſt pedis atque crurum tumor mollis,& œdematoſus. Quin etiam expuitio nunc purulenta prodiens confirmatam eſſe tabem teſtatur. Quocirca malũ iam factũ eſt immedicabi-

Prognoſticō le,neque ſpei locus eſt.Producenda tamen eſt laborantis vita,quoad arte licebit,blandis benigníſque ſubſidiis,quæ citra virium offenſam morbum leniant. Itaque à venæ ſectione deinceps abſtinendum: Quòd ſi ſanguinem denuo erumpere contingat,is aptiùs ſupprimetur ℨ j. Rheubarbari electi puluerizati.

Aut ſi qua ratione purgandum videbitur ſatis erit vel

Purgatio. caſſia fiſtula,vel dilutum rheubarbari.

Educenda ſputa ſyrupis lenientibus, atque detergentibus,

Techica. qui non vehementer aperiant, quales ſunt ex iuiubis, ſebeſten,ficubus, paſſulis, polypodio, vngula caballina, pimpinella,hyſſopo: In quibus bona ſit portio ſacchari vt ſint viſce eclegmatis. Conferet & ſyrupus reſumptiuus receter diſpenſa-

 592

penſatus,& vnguentum reſumptiuum,quo corpus vniuerſum veſperi & mane obungetur. *Syrupus.*

Sic etiam veris initio imperandum lac aſininū arte præparatum,quod offeretur mane, puro ſtomacho,horis ſaltē quatuor ante cibum,Aut ſi eius non ſit facilis vſus, hordei, cremor ex ſaccharo roſato,ea ipſa hora,atque ſimiliter exhibendus.

Reliquam victus rationem non dubito ex arte fuiſſe pręſcriptam,in qua tamen cibus facilis concoctu parcior ſumatur,ſed ex breuioribus internallis imbecilliorē naturam obruat,& cruditates augeat. quæ cauſſa ſunt œdematoſi tumoris.

Reſcriptum Domini Grabe medici Regij ad medicos Pariſienſes, Pro domina De L'aubeſpine,Tabem minante.

Sextum iam menſem vterū geſtabat generoſiſſimaDomina,fluxionibus etiamnum à cerebro in thoracē obnoxia Quum ad vigeſimum Iulij 1553.poſt diutinam in ſole morā, & contractam ex paſſionibus animi ſanguinis acrimoniā in hæmoptoicum affectum incidit,Sanguinémque cū tuſſi confertim,multum,feruentem,& floridum reiecit:Quæ omnia non aliunde quàm ex pulmone ſanguinem effluxiſſe indicant,magis verò aperto vaſis oſculo,quàm eo ipſo rupto,vel eroſo,& præcedentia & ſubſequentia perſuaſerunt. Conquieſcente autem affectu ſolis medicamentis, hiíſque paucis ſanguinis feruorem retundentibus,& vi adſtringente,eadémque emplaſtice præditis à miſſione ſanguinis,aliíſque remediis,validioribus profligando huic affectui accōmodatis,viſum eſt adſtanti Medico abſtinēdum:Donec ea valentior natura facilius à partu perferre poſſet. Inſurgente autem à partu febrē quæ poſt aiui profluuium bilioſum, & putre faciliimè,nullóque exhibito auxilio præter apozema quod muliebria permoueret,delituit De dolore in dextra thoracis parte cæpit conqueri,ac difficili in eam partem decubitu,cum anhelatione,& ſenſu ponderis ſi in aduersū latus deuolueretur. *Nomina, tio loci & cauſa.*

Paucis verò poſt diebus cùm denuo leni tuſſicula precedente ſanguis reiiceretur:idque etiā frequenter contingeret conſtante tum virium robore, dignum admodum neceſſarium iudicauimus ad prima præſtantiſſimáque huius

affectus præſidia deuenire: Hâc igitur Methodum ad amuſſim ſeruandam ſtatuimus.

Phlebotomia. Elota aluo leni clyſmate ſanguinem miſimus ex interna cubiti dextri ad ℥.iij. Poſtridie ſectionem iterauimus.

Quia verò ſanguis vtraque ſectione craſſus, limoſus, & ſemiputris effluxit, eodē die, poſt horas aliquot, ex vena eadem detraximus, quem ſtatim vt puriorē ſyncerioremq; ſiſtendum voluimus.

A miſſione ſanguinis purgationem poſt Iulepi vſum inſtituimus. Ea autem leuiſſima fuit ex ſeſquidrachma rheubarbari in diluto cum ſemiſſe eiuſdem puluerati, & ſemunciа ſirupi ex roſarum ruboris perfectiſſimi infuſione.

Emplaſtrū A purgatione roborando cerebro proſpeximus atque educendis per ſuturas vaporibus admouentes coronali futuræ emplaſtrum ex ammoniaco, & columbino ſtercore.

Enæma. Interim verò partem affectam non neglеximus: Primum itaque enæma & ſanguinem ſiſtētia quibus vulnus ſi quod eſſet coaleſceret, tenuiſque & acris & fluxio incraſſata ſiſteretur præſcripſimus. In cóque ordine eſt electarium ſolidū de terra lemnia & bolo Armena, cum ſpeciebus tragacanthi frigidi, & diapenidij reiectis ſpeciebus calidis. Eiuſdem facultatis confectionem liquidam inſtituimus ex bolo armena, Terra lemnia, Corallo rubro, & hæmathite, adiecta conſerua roſacea, & ſirupo de papauere. Cæterùm vt quod iam in pulmones receptū eſſet facilius repurgetur ſirupum thoracicū tenuantem, detergentem, & qui ſputum promoueret præſcripſimus. Acceſſit eodem confectio ſolida quam maſſam panis vocant, ex pineis recentibus & amygdalis cū ſaccharo & aqua roſacea, infuſionis tragacanthi, ſemine acetoſæ plantaginis, & portulacæ exceptis, quæ præter quam quod facilius expectorare facit ſua etiam adſtrictione glutinat.

Lac. Adiecimus à nemine non probatum aſinini lactis vſum cum ſacchari roſacei puluere.

Itaque generoſam hanc Dominam benè habere ex preſcriptorum auxiliorum ſylua iam non ambigimus, nec ſini-

Prognoſtic. ſtrum aliquid futurū pertimeſcimus, quandiu præceptis ſalubribus paruerit, & rationē victus hactenus ſeruatā nō neglexerit. Quod ſi ab externis iniuriis, vel vehementi aliquo motu animi prævalida & contentioſa voce aut intēpeſtiuis

vi-

vigiliis affectus recurrerit, iiſdē auxilis pugnādū cōſulim*.

Verum ad huius mali præcautionem mediocrem ſanguinis miſſionem, purgationémque ex diluto rhei, Vere ineūte, & autumno pro præſentiſſimis commodiſſimiſque remediis habemus & ſummopere commendamus.

Conſilium Vigeſimum, Reſpondens ſuperioribus propoſitionibus.

Inueſtigatio loci & morbi. Sanguinem feruidum atque floridum iam aliquoties ex interuallis tuſſi reiectum rectè profectò æſtimatum eſt è pulmonibus prodiiſſe. Quoniā verò generoſiſſima Domina laborans, molli tenelloq; corpore, & pulmonibus eſt imbecillis, atque iamdudum diſtillationi & tuſſi eſt obnoxia, vehemēter metuēdū ne nō modò reſerata ſed etiam exeſa vena ſit. (Nam vi ruptam fuiſſe nulla cōiectura aſſequi poſſum) imò etiam cum poſteriore reiectatione à parte nō obſcurus dextri lateris dolor ſit exortus cum anhelatione & aſperiore tuſſi, cūq; ſenſu quodā grauitatis atq; pōderis prementis, ſi præſertim in aduerſum latus ea deuolueretur, niſi tum vera pleuritis erat non leuis ſuſpicio eſſe debuit & vlcerati pulmonis, & collectionis quæ vomicam minaretur.

Hiis tamen malis ita quidem accuratè ac ſedulò adhibita accommodatáque ſunt artis præſidia, vt iam Domina laborans in tuto poſita eſſe credatur, citra metum recurſuri mali: quo mihi gratius atque optatius eſſe nihil poſſit.

Itaque in hiis perſiſtendum eſſe duco remediis quorum vſu & ope conualuit, maximéque in lactis & cremoris hordei vſu.

Prognoſtica. At nihilominus quoniam & periculoſiſſima, & fallaciſſima ſolēt huiuſmodi eſſe mala, & diu plerumque latere, ſimulata quadam ſpecie bonæ valetudinis, dum aliquando occaſione leui aut etiam nulla recrudeſcat obſeruandū circumſpectius nunquid priſtinæ malignitatis ſit in thorace derelictū, Nū etiā tuſſis aliquādo fatiget, aut lēta febris ſollicitet, aut aliquantum difficilior ſit reſpiratio, qua multus ſpiritus duci nequeat: Horum quippe animaduerſione præter lac matutinum & vitæ rationem idoneam ex vſu fortaſſe videbuntur quæ blandè leniant, & quodam robore pulmones leuiter expurgent.

Supra deſcriptus affectus Dominam de L'Aubeſpine ingulauit.

Nam febris lenta illam reſiccauit, repetiitque lateris dolor, ſputum cruentum, cum maiore ſpirandi difficultate. Diſſecto corpore inuenti ſunt pulmones putres, & coſtis adhærentes, cum vlceribus variis.

Domini Fernelij ſcriptum, dum diſſerendum illi eſſet cum aliis Medicis aulicis De affectibus Dominæ De l'Aubeſpine, Cùm primùm in hanc vrbem appulit.

Hiſtoria. MEnſe Auguſto 1553. cũ grauida eſſet ſexto menſe dimidio, citra vim vllam, citra diſtillationem, aut tuſſim antecedentem cœpit derepente ſanguinem expuere, & educere de pectore, cum ſtertore, ſed ſine magno conatu.

Tum temporis cœpit & ſanguis è naribus profluere, ac interdum relabi in fauces quum hac impregnatione nondum fluxiſſet, licet venæ ſupramodum plenæ turgerent, eſſétque aliis impregnationibus fluere conſuetus.

Exactis diebus quinque deſiit & conſtitit expuitio cruenta, tuſſis tamen ſicca derelicta eſt ſine ſtertore, ſine difficultate ſpirandi, in partu nullæ, aut parcæ purgationes eruperunt, quæ poſtea ſirupo de hyſſopo proritatæ ſunt.

Quinto die à partu febris ardentiſſima exercuit biduum cuius vi leuiuſculus lateris dextri dolor obortus eſt.

Hinc lenta febris non admodum manifeſta perſeuerauit & in dextrum latus decubitus.

Paucis hinc diebus grauis diſtillatio è capite procubuit in ſcapulam dextrã, ſimúlque in extremũ homoplatæ dextræ, & in eã ſedẽ lateris quæ iam ante laborabat. Secta tertiò vena á medicamẽto: Scapulę & homoplatę dolor deſiit.

Perſtitit verò in latere altero coniunctus, qualis etiam nunc perſeuerat.

Ab hinc ſemper difficilis fuit dexter decubitus, & reſpiratio, etiam ſi nihil ſanguinis emanet.

Indagatio cauſſarum & loci. Ex hiis conſtare poteſt primam ſanguinis eruptionẽ, neque ex rupta, neque ex eroſa, ſed duntaxat exaperta vena factam, ob immoderatã ſanguinis copiam. Idque in ſolo dextro pulmone è quo in dextro decubitu ſanguis ſtillare percipiebatur.

Acceſſiſſe poſtea diſtillationem, quæ dextrũ latus occupans facta eſt doloris cauſſa, vt idcirco implexus ſit duorũ affectum, quorũ vnus eſt in pulmone, alter in dextro latere.

Præter hos affectus, iecur etiam calidius eſt, & obſtructũ,

cum

 594

cum leui dolore & renitentia Ren etiam dexter interdum nephritico dolore fatigatur.

Conſilium vigeſimum primum. De ſputo ſanguinis è pulmonibus, cũ tuſſi. Pro Domino de Baiaumont. Anno ætatis ſuæ quinquageſimo. E Gallico conuerſum.

VT leuamen aliquod difficultati reſpirationis tuæ inducatur, præcautióque adhibeatur, ne tuſſis cum ſanguinis ſputo ſuperueniat, eáque tandem copia quæ nuper tibi obuenit: ſummopere vehementius exercitium cauendum eſt, Ingens calor, incandeſcẽtia, Aliæque animi perturbationes: A vinis generoſis, cibíſque præcalidis, ſale, aut aromatibus conditis, omnibúſque aliis occaſionibus, quæ corpus plus ſatis mouent aut excalfacere cogunt.

Neque maior copia cibi, aut potus eſt ingerenda.

Præter hæc quater in anno, conſtitutionibus diebúſque conuenientioribus purgandum erit corpus bolo infra ſcripto, ſæpéque ſub noctem ad lecti ingreſſum vti conſerua roſacea expediet.

Si tamen accideret ſputum hoc ſanguinis repetere, Commodũ videretur poſt blandam alui molliticm mittere ſanguinem è baſilica dextra, quę eſt lateris fluxioni magis opportuna. Die ſequenti hauſtulum rheubarbari torrefacti potare.

Vti quoque frequenter atque adeo omnibus horis familiari quadam, iampridémque pręſcripta opiata, donec ſanguis conſiſtat.

Interimque vino abſtinere, & in ſiti iulepum roſaceum bibere, aut ſirupum myrtinum aut de portulaca.

Bolus.

℞. Caſſiæ fiſtulæ recenter mundatæ ʒ.vi.
Rheubarbari electi pulueriżati ʒ.i.ß.
Electuarii diatragacanthi frigidi, aut ſacchari albi q. ſ. fiat bolus.

Potus.

℞. Rheubarbari electi torrefacti, ʒ i.ß.
Sirupi roſarum ſiccarum. ʒ vj.
Aquę plantaginis. ℥.iii. Miſce, fiat potus.

Opiata.

℞. Conſeruæ roſarum ſiccarum ℥.i.

Boli armenę.ʒ.iii.
Terræ ſigillatæ.ʒ.ij.
Coralli rubri,
Charabes,
Cornu cerui vſti,an.ʒ.ß.
Sirupi myrtilli q.ſ.Fiat opiata vel in forma lohot.

Conditum.

Ad præcautionem,etiam ſi ſanguis non erumpat,hoc cõdito ſæpe vtendum.

♃.Conſeruæ roſaceæ & ſymphyti an. ℥ ß. Trochiſcorũ de charabe,& de terra ſigillata an.℈.j.
Coralli rubri,Margaritarum electarum an.℈.ß.
Saccari roſati q.ſ.Fiat conditum,Capiat cochleare vnum hora vna ante paſtum.

Vſus boli armenę perutilis erit ſi ſanguis rurſus erumpat.Deinde ipſo ſuppreſſo ſequenti ſirupo pulmones corroborandi,leniendi,& detergendi.

Sirupus.

♃.Paſſularum mundatarum.℥.j.
Polypodii quercini,Glycyrrhizæ raſæ,an.ʒ.ij.Vngulæ caballinæ,Scabioſę,Pimpinellæ,Centinodiæ,an.m.j.
Seminis altheæ,& bombacis an.ʒ.i.Fiat decoctio ad ℔.i.In expreſſione diſſolue ſacchari albi,quartaria tria.
Fiat ſirupus mediocriter coctus:Vtatur omni hora ex cochleari ſine aquis,Pulmones roborat & deterget.

Pro alio in eodem affectu.

Ad ſitim Iulepus roſatus cum quadruplo aquæ coctæ dilutus,Aut ſirupus iujubinus,Myrtilliuus,& de portulaca eodem modo.

Item ♃.Pulueris electuarij tragacãthi frigidi.ʒ.i.ß.Santali citrini,Cornu cerui an.℈.ii.rheubarbari electi ʒ.ii.Saccari albi diſſoluti in aqua roſarum℥.iij.ß.Fiat electuarium. Capiat lozengam vnam per horam ante cœnam.

Sunt ex vſu pillulę de rheubarbaro,Item hora ſomni.

Item conſerua ſymphyti & roſatum an. ℥.i. Trochiſcorum de bolo ℥.ß.Sirupi myrtilini q.s.fiat opiata.

Conſilium vigeſimumſecundum,Pro domino Sigiſmundo,Orthopnœa laborante.

Quum

 595

QVum ex tuis literis Clariſſime Sigiſmunde ſummo te recuperandæ valetudinis deſiderio teneri, atque eius non paruam ſpem te in me collocaſſe intelligerem, vehementer illectus ac etiã impulſus ſum vt pro doctrinæ meæ tenuitate,& artis obſeruatione idoneis accommodatiſque remediis opitularer: Ærumnoſum ſanè ac prorſus calamitoſum exiſtimo, hominem verè ingenuum moribus & litteris inſignẽ, Reipubl. adminiſtrationi aptiſſimum, prima iuuẽtute ita vnius morbi immanitate torqueri, ac irretiri, vt ab optimis quibuſque rebus regẽdis auocetur. Perueſtigaui igitur perfacilem tibi medendi rationẽ, & remedia pauca quæ Dei beneficio te ab hac graui ſeruitute vindicare poſſint, idque blandè vt poſtulas ac leniter, citra vllam vel cerebri, vel pulmonum offenſionem.

Qui proponitur affectus orthopnœa eſt ſtatis temporibus recurrens, quorũ interualla optarẽ mihi fuiſſe expoſita Sub hoc affectu pulmonũ arteriæ quadãtenus obſtructę iã ſunt, craſſa atque lenta pituita, qua & ipſa pulmonum ſubſtantia infarcta aliquantulum videtur: Quoties autẽ noua è capite diſtillatio eodem incumbit, ea geminat obſtructionẽ, implẽtq; arterias, ſpiritũ intercipit, ac prorſus difficilem facit orthopnœã, quæ euſque perſiſtit, dum recens illapſa fluxio aut diſſipata ſit, aut concocta excreatione reiecta. *Cauſa.*

Duo igitur præcipui ſunt curationis ſcopi, vnus vt diſtillatio à pulmonibus arceatur, Alter vt iã diu infarti pulmones expediantur. Primum vt aſſequamur inuenienda eſt in primis diſtillationis materia,& enitendũ vt deinceps quam pauciſſima gignatur. Id autem fiet ſi victus obſeruetur tenuis ſeu parcus,& ſiccans, cibúſque bis die ſumatur non è ſorbitionibus, iuſculis cæteriſque liquidis, ſed è ſolidis ac ſiccis, ac ferè ſemper è carnibus aſſis, hiiſque boni ſucci & cõctu facilibus. A fructibus abſtinendum, præterquam ab vuis paſſis, ficubus, prunis,& amygdalis. Potus ſit vinum album, aut rubrum, tenue, quale quod gilnum appellant, nec generoſum nimis, nec vaporoſum, ſatiſque aqua puriſſima dilutum, ne caput vapore tentet, vel impleat: Nunquam ad ſatietatem edendum, Quàm parciſſimè bibendũ, ac ſæpe toleranda ſitis, vt hac viuendi ratione exhauriatur humor omnis ſupernacuus,& corpus vniuerſum gracileſcat, ipſúmque caput quod mali fons eſt ſicceſcat. *Victus.*

Hiis legibus ſenſim aſſueſcendum, in quibus tum ſanandæ tum præcauendæ orthopneæ præcipua vis conſiſtit. Saluberrimum fuerit has in omnem vitam continuari,& accuratiſſimè obſeruari. Nihil tam graue ac moleſtum quod non facile reddat conſuetudo.

Quoniam autem vna victus ratio licet exquiſita vix ſatis poteſt iamdiu affecti corporis omnem impuritatem eximere, adhibenda quoque interdum eſt purgatio: Maximè verò ineuntibus,quatuor anni temporibus.

Ea hyemis & veris initio eſſe poterit per pilulas de agarico,& pilulas cochias:Sub æſtatis verò& autumni initium per potionem huiuſmodi.

℞.Aquarum ſaluiæ,& betonicæ,Vini albi,an.℥.j.

Purgatio. In quibus infunde rheubarbari electi,Agarici trochiſcati an.℈.iiij.

In expreſſione diſſolue electuarij diacarthami ʒ.ij.

Syrupi de hyſſopo ℥.ß. Fiat potio. Detur die & hora electionis.

Si ſtatum eſt & certum futuri paroxyſmi tempus: Diebus circiter octo vel decem præmittenda eſt purgatio.

Aut ſi fortè de repente aut inopinatè id hominem adoritur, inuadátque ipſo ſtatim inuaſionis initio validè purgandum, vt quæ influit materia extirpetur, antequam in pulmones impingat. Id ſi non vna præſtare queat adhibeatur & altera purgatio, dum tota fluxio euulſa cohibitáque ſit.

Quotidie manè caput ſiccandum, & fricandum, vel linteis aſperis, vel interdum ſacculis huiuſmodi.

Sacculi. ℞.Seminis aniſi,fœniculi,& Cumini an.℥.ij. Baccarum lauri contuſarum ℥.j.Milij lib.j.Salis communis lib.ß.

Torrefiant in ſartagine,Mox reponantur in ſacculo,quo calido caput confricetur.

A capitis frictione quotidie mane pituita & mucus proliciatur è naribus,ídque vulgaribus & conſuetis remediis.

Errhina. Interdum ſternutamenta mouenda,vt eorum quæ in fauces & in pulmones influere conſueuerunt reuulſio fiat in nares.

Exercitatio ſubeunda mediocris,præſertim mane,& ſub cænam,aut ſaltem pro exercitatione corporis frictiones duræ & aſperæ vſurpentur.

Som-

596

Somnus vitetur pomeridianus, íſque noctu quoque breuis ſit. Nunquam ſupinus, ſed in alterutrum latus decubitus ſit.

Ne cerebri excremento in fauces & in aſperam arteriam procumbant, ſed vt decurrant in nares.

Cœlum vitetur humidum ac frigidum: Caput muniatur hyeme, ne frigoris iniuriam ſentiat. Suffiri id etiam poteſt odoribus calidis, ſiccis, & corroborantibus, vt Nigella Romana, Styrace Calamita, Aſſa odorata, Succino, & Roſis. *Suffitus.*

Hæc igitur pauca viuendi præcepta tum per curationem tum etiam à curatione in omnem vitam obſeruanda ſunt, ne tam facilis ſit in conſuetum affectum relapſus.

Iam verò curatio propria & peculiaris inſtituenda eſt, quæ medicamentorum ope vitioſam corporis conſtitutionem eximat. In hanc tempus eligendum inter duos paroxyſmos medium, Cùm iam à priore paroxyſmo vindicatus nondum paratus eſt: in alterum relabi: Debétque curationis hoc tempus dierum eſſe circiter triginta.

Primum autem ea quam dixi viuendi ratione ſuſcepta, & ad vnguem obſeruata, aluus clyſtere mouenda eſt, qui in decocto molliente habeat hieræ ſimplicis, Diaphænici an. ℥.ß. Mellis roſati & anthoſati an. ℥.j. Olei anethi ℥.iij.

Poſtero die purgãdum potione quam ſupra deſcripſi: Ab hac reliqui humores apparandi erunt hoc apozemate. *Apozema.*

℞. Polypodij quercini, Seminis carthami, Radicis Enulę Campanę, & fœniculi, Paſſularum mundatarum, an. ℥ ß. Sabinæ, Betonicæ, Stœchados, Hyſſopi, Satureiæ, Tuſſilaginis, Thymi. an. m. i. Seminis aniſi, Altheæ, & Bombacis, Glycyrrhizæ, an. ʒ. ij. Fiat decoctio in hydromelite ad ℔ j. In colatura diſſolue ſacchari albi ℥. ij. Fiat apozema in quatuor doſes, Clarificatum, & aromarizatum. ʒ. j. Cinnamomi electi. Capiat bis in die, horis duabus ante paſtum.

Quinque ſéxve dies continuandum hoc apozema, ac interim ſi aſtrictior erit aluus clyſtere ſollicitabitur.

Demùm repetenda purgatio, vel per potionem, vel per catapotia. Potio autem huiuſmodi apprimè conueniet, quæ tum capiti tum pulmonibus accommodata eſt.

℞. Polypodij quercini, Seminis carthami, Radicis Enulę Campanæ, Paſſularum mundatarum, foliorum ſennæ mundatorum, an. ʒ. iij. Fiat decoctio pro vna doſi. In colatura in- *Purgatio altera.*

funde agarici trochiſcati ℥.j.ß. In expreſſione diſſolue diaphœnici ℥.ij.Syrupi de hyſſopo.℥.ß.Fiat potio, Capiat ieiunus horis quatuor ante cibum.

Cùm iam corpus iis præſidiis, & parciore viuendi lege ſatis exinanitum apparebit, Capiti vtiliter propria remedia afferentur.Id autē ad cutē attonſum quotidie mane, & hora vna ante cœnam fricandum erit ſacculis quos ſupra deſcripſi quàm calidiſſimis, hiique perferendi erunt,dum caput totum videatur incaleſcere.

Tum temporis niſi nimium moleſtum foret dies circiter octo guaiaci decocto vti plurimùm ad rē conduceret.

Id autem ſumendum eſſet mane & horis tribus ante cænam,Cúmque eius vi ſudor emanare perciperetur, tū tempeſtiuè ſacculi calidiſſimi inducerentur capiti. Deterſo ſudore antequam cibus ſumatur,mucus & pituita proliciatur è naribus hoc errhino.

Sternutatoria.

℞.Saluiæ,Betonicæ,Maioranæ recentis,an.m.j.

Radicis iridis,℥.j.Terātur ſimul demū affundēdo vini albi,Hydromelitis an. ℥.ij. Exprimatur ſuccus , Hauriatur in nares iam expurgatas , ſi non ſatis eliciat hoc præſtantius accommodabitur.

Radix cyclamini præcidatur & aptetur in tubulos oblongos duorum fere digitorum, Hij macerētur in aqua vitæ,demū inſerātur in nares modò in dexterā poſtea in ſiniſtrā ſinantúrq; dū prono capite pituita decurrat & abundè fluxerit ex vtraq; nare. Sternutamēta quoque perinde cieri poterunt, & impetu facto cerebri excrementa deriuabūtur in nares,omníſque cerebri euacuatio illac prouocabitur.

In id neque cucurbitulæ neque apophlegmatiſmi contulerint multum.Illæ ſiquidē cerebrum parciſſimè vacuant horum parum tutus eſt vſus quod pituitam deducunt in fauces,à quibus potius reuellenda.

Quum diebus circiter octo cerebrum expurgatum ſatis fuerit, caput radatur, eique imponatur hoc emplaſtrum, quod validè fluxiones omnes ſiſtit,atque diſſipat.

Emplaſtrū.

℞.Ficuum pinguium,fermenti acris an. lib. ß. Seminis viticis, & naſturtij contuſorum an.℥.j. Seminis ſinapi contuſi. ℥. ij Emplaſtri de mucilaginibus ℥.iiij. Malaxentur & concorporentur,addendo olei irini quod ſatis fuerit. Formetur emplaſtrum extendendo ſuper alutam , quod to-

toti capiti imponatur,& quotidie mane renouetur.

Id omnem capitis humorem ſenſim eliciet, quod neque cantharides occipitio admotæ,neque vlcus ſyncipiti & cõmiſſuræ cauterio inductum, neque ſecta in fronte vena effecerit.

Quo tempore hoc geretur emplaſtrum,Curatio dirigi poterit ad poſteriorem ſcopum , & infarctis pulmonibus ſuccurri poterit hoc apozemate.

♃.Radicis Enulæ Campanæ,Polypodij quercini, Seminis carthami,Paſſularum mundatarum, an. ℥.ß. Hyſſopi, Satureiæ,Thymi,an.m. j. Foliorum ſennæ mundatorum ℥.i.ß. *Apozema.*

Fiat decoctio ad ℔.ß. Addendo ſub finem agarici trochiſcati.℥.ß. Radicis iridis Florentiæ. ʒ. iij. In colatura diſſolue ſacchari albi , Mellis optimi, an. ℥. j. Fiat apozema in tres doſes,Capiat diebus alternis , Mane horis iiij. ante cibum.

Hoc abſoluto ſummoueatur emplaſtrum,ac deinceps caput bene munietur, reliquúmque curationis tempus collocabitur in vſum eorum quæ pectus & pulmones leniunt: Cuiuſmodi eſt huiuſmodi ſyrupus bechicus.

♃. Iuiubas , Sebeſten , Ficus pingues , an. quinque numero. *Syrupus bechicus.*

Polypodij quercini,Seminis carthami,Paſſularum mundatarum,Radicis Enulæ Campanæ,an.℥.ß. Origani, Calamenthi.Hyſſopi,Satureiæ,Thymi,an.m j. Seminis althææ, & bombacis,an.ʒ.iij.

Fiat decoctio in hydromelite ad ℔.j.Paretur ſyrupus perfectè coctus,clarificatus,& aromatizatus,Cinamomi,& radicis iridis Florentiæ,an. ʒ.ij. Vtatur ſubinde ex cochleari, ſenſim quaſi lambendo.

In id ipſum apprimè valet, & vtile fuerit hoc vinũ quod mane ſumptum vires etiam omnes corroborat. *Vinum.*

♃.Vini albi optimi.Hydromelitis perfectè cocti,an ℔.j. In quibus infunde radicis Enulæ Campanæ , & Polypodij quercini minutim conciſatum,an. ℥. ij. Ita ſinantur,& poſt horas viginti quatuor quotidie horis ſaltem tribus ante cibum ſumat vncias quatuor vel quinque.

Iſthæc curandi ratio licet facilis, nec granibus implicata remediis , ſatis tamen eſſe poſſit ad peruicacem hunc affe-

ctum profligandum.

At nihilominus ſi quam eius velut vmbram redire contingat, primo ſtatim initio validè purgandum erit hiis medicamentis quæ dixi, & in ipſo paroxyſmo capiti admouēdi ſacculi quàm calidiſſimi, dandúmque pro linctu oxymel ſquilliticum, ac interdum nonnihil aquæ vitæ: Hæc enim promptè liberant, ſi præſertim medicamentum aquoſa & ſeroſa abundè detraxerit. Quoniam autem peruicacia & diuturna vitia vix vniuerſim & repentè euelli poſſunt, ſi quid à curatione derelictum fuerit id ſenſim eximetur bona ratione viuendi, quam ſupra deſcripſi, & purgationibus quæ ſingulis anni temporibus ſint accommodatæ. Hæc ſanè protſus impedient, ne in priſtina mala relapſus vt ferè ſolet ſit facilis.

Conſilium vigeſimum tertium, De Aſthmate,
Pro Hiſpano quodam de Bourges.

Cauſſæ. VEtus hoc Aſthma quale expoſitum nobis eſt duabus è cauſis conſiſtit: Vna eſt pulmonum arteriarúmque pertinax obſtructio, ſenſim ex influente pituita contracta, quæ couſque iam obduruit, vt pars eius maxima, vel grandinis, vel caſei duriuſculi conſiſtentiam obtineat. Altera cauſſa eſt diſtillatio è cerebro quibuſdam circuitibus in pulmones aſſatim incumbens quæ quoties irruit anguſtiores iam pulmones maxima ex parte obſtruuntur, túmque fit reſpiratio difficillima, veríque aſthmatis, aut etiam orthopneæ acceſſio, quæ duos trélve dies perſiſtit, dum diſtillationis portio excretione diſcuſſa ſit. Acceſſionum ergo præcautio, totiúſque morbi curatio in hiis poſita eſt.

Purgatio. Tertio aut quarto die qui ſuſpectam acceſſionem præcedit purgandum ſit valido ſatis medicamento, quod poſſit è cerebro, aliiſque partibus influxurum humorem vniuerſum vacuare, quale eſt hoc ſequens.

℞. Aquatum diſtillatarum ſaluiæ, & vngulæ caballinæ, Vini albi, an. ℥. j.

In quibus infunde rhei electi ℈. iiij. Agarici trochiſcati ʒ. j. Cinnamomi ʒ. ß.

In expreſſione diſſolue diaphænici ʒ j. ß. vel ʒ. ij. Syrupi de hyſſopo ℥. ß. Fiat potio, Detur die & hora electionis.

Poſtero die cerebri excrementa deriuentur per nares hoc errhino.

598

errhino.

℞.Betonicæ,Saluiæ.Maioranæ an.m.j. *Caput purgium.*
Radicis iridis ℥.ß.Terantur omnia ſimul.Dein ſuperfundendo vini albi ℥.iiij. exprimatur ſuccus, & fiat caput purgium. Vtatur mane & ante cœnam, & ita aſſueſcat cerebri pituitam deriuare per nares repetitis & continuatis errhinis.

Per palatum apophlegmatiſmis deriuare tutum non eſt, quod ea via nimis propinqua ſit faucibus per quas fluxio& diſtillatio fit in pulmones.

Neque etiam ſetones appellati, aut vlcera parte quauis excitata,etiam ſi diutiſſimè profluant, vtilem poſſunt deriuationem afferre(ſic enim non paucos vidimus illuſos.)Sed omnium efficaciſſima & vtiliſſima eſt naturalis, ea quæ ex naturæ præſcripto fit per nares. *De ſetonibus.*

Tum temporis etiam tonſum vel deraſum caput quotidie fricandum hiis erit quæ frigida excrementa ſiccant ac diſſipant,ipſumque cerebrum corroborant,ne poſthac tam multa ſuperuacua gignat:fiet autem hoc modo.

℞.Saluiæ,Betonicæ,Stœchados,Anthos,an.m.j. Granorum iuniperi ℥.ij. *Sacculi.*

Seminum aniſi,fœniculi,Cumini,Baccarum lauri contuſarum an.℥.j Milij ℔.j.Salis communis ℔.ß. Torrefiant omnia in ſartagine,Demum reponantur in ſacculo qui calidè applicetur capiti,quotidie manè.

Si poſt tres quatuórve dies diſtillationis ſigna appareant, aut non ſatis purgatus æger videbitur, eadem iteretur purgatio. Si ne hiis quidem aſthmatis acceſſio impediri poteſt, ſed eadem vt ante aut etiam minor recurrat in ipſa acceſſione dentur ſyrupi de hyſſopo, vel oxymeli ſquilliticum, vel conſerua Enulæ Campanæ.

Pectus inungatur oleo liliorum,amygdalarum dulcium & anethi,cum mucilagine fœnigræci extracta in aqua ſcabioſæ, Caput & ceruix præſcriptis ſacculis calidiſſimis fricandum.Infundantur clyſteres acerrimi,cum tenui & attenuante victu. *Inunctio.*

A venæ ſectione putamus deinceps abſtinendum, quoniam licet ſymptomati aliquando ſuccurrat, cauſſæ tamen & frigidæ diſtillationi maximè eſt inimica.Hæc igitur præcipua remedia ſunt quibus cerebro mandanti tanquã fon-

ti ſuccurritur.

Vt autem altera mali cauſſa quæ pulmonibus infixa eſt, ſummoueatur, quũ ab acceſſione liber fuerit æger craſſam pulmonũ pituitã hoc ſyrupo emolliat, incidat, & abſtergat.

Syrupus abſtergens. ℞. Althææ, Enulæ Campanæ, Polypodij quercini, Seminis carthami, Paſſularum mundatarum, an. ℥.ß.

Iuiubarum, Sebeſten, Ficuum pinguium, an. quinque numero.

Hyſſopi, Satureiæ, Origani, Calamenthi, Pimpinellæ, Vngulæ caballinæ, Adianti, Capilli veneris, Scabioſæ, an. m.j.

Seminis althææ, Maluæ, Bombacis, glycyrrhizæ raſæ, an. ʒ.ij. Fiat decoctio ad vncias quindecim.

In colatura diſſolue ſacchari albi vncias quindecim, Fiat ſyrupus perfectæ coctionis.

Vtatur omni hora ſine aquis, loco lohot, ex cochleari.

Præparatos humores quinto aut ſexto quoque die hoc alio ſyrupo ſenſim expurget.

Syrupus purgatorius. ℞. Decoctionis prædicti ſyrupi vncias quindecim, in qua infunde foliorum ſennæ mundatorum, Agarici, an. ℥.iij.

Gingiberis albi ʒ.j. Radicum ireos Florentiæ ℥.ß. Deinde fiat parua ebullitio & expreſſio, in qua diſſolue ſacchari albi ℥.xv. fiat ſyrupus perfectè coctus capiat ℥.ij. pro doſi cum aqua hordei, an.

Victus. Tenendus quoque eſt toto curationis tempore victus idoneus, in quo vitanda ſunt ea omnia quæ craſſum ſuccum generant vt caro bubula & ſuilla: Pedes & extrema animãtium. Feréque piſces õmnes & caſeus. Flatulenta omnia vt legumina, herbæ multæ, fructus crudi, quales maximè ſunt horarij, qui aquoſos humores diſtillationíſque cumulant materiam, qualis maximè exiſtit potus immoderatus, multa frequẽníque ſorbitio, vt omni ratione corpus ſiccius & minus excrementitium euadat.

Ergo carnibus vtendum boni ſucci, hiiſq́ue aſſis, potius quàm elixis: Quàm parciſſimè bibendum, & in potu ab aqua abſtinendũ quòd cruditates frigidóſque humores progignat, & pulmonibus aliíſque partibus infartos humores impingat, Vinum reſumendum eſt aliquando intermiſſum, & eo vtendum quod minimè vaporoſum eſt, nec caput tentat, ídque probè diluendum.

Reli-

Reliqua quæ in victus ratione deſiderari poſſunt, facilè fuerit ex hiis diſcernere, quæ omnia ad calidum potius quã ad frigidum inclinare debent, niſi magna quædam ſuſpicio ſit hepatis calidioris.

Vbi in vſu præſcriptorum æger dies quadraginta aut ſexaginta diligenter perſeuerauerit, & rudiorem illam mali partem exemerit, vt reliqua radix penitus euellatur, vtiliſſimum fuerit diætam ex palmæ ſanctæ decocto imperare, ſed quod ſit hac deſcriptione paratum.

℞. Raſuræ palmæ ſanctæ lib.ß. Corticis eiuſdem ℥.ij. Infunde per horas xxiiij. in lib. vi. aquæ, Deinde fiat decoctio ad lib.ij. Ponendo in fine Betonicæ, Saluiæ, Maioranæ, Stœchados, an.m.j. Polypodij quercini, Paſſularum mundatarũ an.℥.ß. Fiat potus colatus. Capiat ℥. quinque pro doſi, Tepidè, Hora quinta matutina, & hora quarta pomeridiana, benè tectus in lecto: Sumat verò cibum horis trib. à potione. *Decoctum guaiaci.*

Item ℞. Raſuræ palmæ ſanctæ ℔. ß. Infunde per horas xii. in ℔. decem aquæ. Dein fiat decoctio ad ℔. quinq;, Fiat potus colatus, Vtatur in paſtu & in ſiti loco vini.

Quum hac vtetur ratione victus debet quinto aut ſexto quoque die purgari ſyrupo ſupradicto, eóque die à priore potu abſtinere. Debet etiã & in lecto decumbens capiti ſacculos calidos admouere, vt illic calorem aut etiam ſudorem excitet. Debet etiam errhinis aſſiduo vti.

Conſilium viceſimumquartum, de Tuſſi.

TVſsis hæc frequens & moleſta, qua craſſa, putria, & graueolentia, ac ſæpe cruenta excreantur, & quã atrophia, corporiſque extenuatio comitatur, grauem pulmonũ affectionem portendit, nempe vel vomicam, vel vlcus, quod in verã phthiſim deducit, Vnde morbi exitus nõ modò anceps ſed metus periculíque plenus eſt, quod arte vitari non poſſit. Quum iam ſæpe vena ſecta ſit, ab ea abſtinendum deinceps, ne vires languidulas nimiũ proterat. Si quando fortè cruẽta ſanguinis expuitio immoderatior procedat cohibẽda erit potione ex ℈.iiii. rheubarbari electi, & ℥.ß. ſyrupi roſarũ ſiccarũ cũ ℥.iii. aquæ arnogloſſi: eáq; potio multo efficacior erit, ſi rheũ torrefiat. Alia adſtringẽtia ex bolo armena, ex corallio, ex lapide hæmathite & ex ſimilib. nũc ex vſu nõ ſunt, ſed danda omnino opera eſt vt ſputa quã facillimè reddantur ſyrupis aliíſque bechicis admodum lenientibus, *Prognoſticõ.* *Potio aſtringens.* *Victus.*

& alimentis,omniq́ue victu perſimili: vitanda enim ſunt omnia acria, ſalſa & acida & quæcunque titillatione vel acrimonia tuſſim exaſperant: vitanda animi excandeſcentia vociferatio, & immodica exercitatio quod hiis ex cauſsis pulmones diuellantur & vlcus refricetur.

Conſilium vigeſimumquintum. De Cordis palpitatione.

Cauſſa. CORdis palpitatio(qualis ampla,dilucidè) & ex fide expoſita eſt)non ex ſanguinis immoderata copia, originem ducit, Non ex aqueo humore pericardio præter naturam coërcito, non ex adnato tuberculo, aut ex aliis cauſis veterum traditione celebratis, quæ cor mole ſua premunt, Sed ex malè affecto ſiniſtro hypochondrio,è quo ferè animaduerti hoc ſymptomatis genus prodire. Illic enim & liē & pancreas ſub fundo ventriculi, aliæq́ue vicinæ ſedes multo turgent humore vitioſo, non eo quidem melancholico ſimplici,qui veluti ſanguinis fex eſt,ſed potius atrabiliario, qui ex flaua bile torrefacta in eáſque ſedes reiecta ſenſim ſuccreuit: is quoties ira,exercitatione, meraciore vino,aliiſve cibis calidioribus exagitatur, tetrum & melancholicum de ſe ſpiritum efflat,qui ſubiens arterias(quibus multis lien totus conſpergitur) in cor proximum facilè obrepit. Illius malignitate cor laceſsitum & irritatum palpitatione nititur quod noxium eſt & moleſtum à ſe excutere, quemadmodum & cerebrum in morbo comitiali. Vaporis portio altius in cerebrum ſublata vigilias, inſomnia, fortaſſe & terriculamenta,timoris,atque mœſtitiæ plena inducit,quaſi permiſtio quædam ſit melancholiæ: Et re vera affectus hic, qui totius mali eſt origo ei maximè affinis eſt, qui hypochondriacā melancholiā ſuſcitat.Nā ventriculi cruditas, ructus plerumque acidus, flatus immoderati, ſurſum deorſumque erumpentes,ventris rugitus, eiuſque generis ſymptomata, quæ potiſſimùm apparent in laborante, quoties calidior cibus ingeritur, minimè fiunt primario ventriculi vitio,ſed per conſenſum & copia bilis atræ redundantis in ſiniſtro hypochondrio, & circa ventriculum, in quibus ſedibus aliquid fortaſſe contractum, vel tenſum, ac renitens, vel dolitans,ac pulſans deprehenditur. Hinc etiam præceſſit magna illa corporis extenuatio, febris diuturna, continua,

nua lenta,& hecticæ finitima.Certiſſimam autem fidem id facit,& coniecturam omnem confirmat,quod medicamentis vſtam bilem ducentibus,alui profluuio,& hæmorrhoidum eruptione ſymptomata omnia mitiora obtigerint, & laborans plurimum ſit adiutus.Itaque vt horum imitatione reliqua morbi curatio compleatur,conſulo vt frequens adhibeatur purgatio , eáque blanda,qualis eſt ex iam præſcripto ſirupo. Cui tamē interdum ℥.i.rheubarbari in aqua buglosſi diluti admiſceri poteſt:Eáque purgatio quæ bis in hebdomada imperatur, ſi continuatis duobus diebus fiat, efficacior vtiliórque deprehendetur: Si vires permittant frequētius etiā decerni poteſt,Sin minus aluus ſaltē molli clyſtere ſubducetur, quem parcius ſegniúſque reddet.Poſtridie purgationis quatuor aut quinque horis ante cibū dāda eſt. ℥.i.mithridatii veteris,miſta pari portione cōſeruæ buglosſæ.Vt autē facilius noxii humoris euacuatio procedat, vtile fuerit hypochondriū ſiniſtrū(ſi quid præſertim in eo quale dixi deprehenſum fuerit)quotidie mane fortaſſe & ante cœnam hoc præparante decocto fouere. *Purgatio.*

℞.Radicis altheæ,liliorum,fœniculi,Capparum,an.℥.j. *Fotus.*
Maluæ,Violarum , Ceterach, Abſinthii,Menthæ,Meliloti, Chamæmeli,Summitatum anethi,an.m.j.
Seminis aniſi, lini, fœnugræci an.℥.ß.Cyperi Calami aromatici an.℥.ii.
Fiat omnium ſacculus , Bulliat in aqua ſufficienti,in qua maceretur ſpongia noua & mollis,pro fotu ſiniſtri hypochondrii.

Si deterſus locus mox obungatur hoc illitu non parum etiam conferet.

℞.Olei violarum,liliorum , & chamæmeli,lotorum in aceto,an.℥.ß. *Litus.*
Mucilaginis pſyllij,& fœnugræci:extractæ in aqua buglosſi,℥.i.Ceræ parum,fiat linimentum.

Continuandum præterea eſt electuarium quo iam fœliciter eſt vſus,vt biliosi humoris ſymptomata miteſcant.Idq; diebus duntaxat quibus nec ſirupum nec mithridatiū ſumpſerit:Atque in idipſum & ad ſitim(ſi qua erit)extinguendā fiat hic ſirupus,qui imprimis etiā conueniet,quoties vel animi defectio quædam,vel palpitatio vrgebit:Diluetur autem ex triplo vel quadruplo aquæ. *Electuarium.*

Sirupus. ℞.Succorum depuratorum bugloſſi,borraginis,& aceto ſæ,an.℥.iiij.Succi limonum,& granatorum,an.℥.iiij. Sacchari albi vncias ſexdecim.Fiat ſirupus mediocriter coctus lento igne aromatizatus ex ʒ.ii.ſantali citrini.

Victus. In victu huius potiſſimũ monẽdus eſt æger,vt vino quã parciſſimè vtatur eoque nec vaporoſo nec generoſo,&aqua multa diluto, in qua bugloſſi flores maduerint.Abſtinendũ prorſus à ſalſis,piperatis,ſinapi,Allio,Cępa,& ab omni cibo calidiore:itẽ à lacte,& ab omnib. lacticiniis,& ab hiis quæ facilè corrumpuntur. Sorbitiones cumprimis vtiles è iure carnium laudabilium,quę alterentur cum bugloſſa, borragine,lactuca,& acetoſa.Cæna interdum erit cremor hordei ex lacte amygdalino, & ſaccharo præparatus, ſolus quidẽ ſumptus ſine vini potu.Hoc quippe miteſcũt humores ſuccúſque laudabilis ſucereſcit.

Conſilium vigeſimum ſextum, De ventriculi ſtupore.

PRęcipua ſymptomatôn de quibus laborans hic conqueritur,ſunt virium imbecillitas,& ventriculi ſtupor.

Cauſa. Porro virium imbecillitas cauſſam habeat neceſſe eſt in aliquo principaliũ viſcerum:Id autẽ viſcus in quo ea cauſſa reſidet vẽtriculus eſt, cuius vitio corpus non alitur.Etenim ſtupor ſeu inſenſibilitas illa qua alimenti benignitas non percipitur ventriculum grauiter affici docẽt,idque vel à craſſa,lẽta viſcidáque pituita interioribus illis tunicis ad hæreſcente,vel ab intemperie frigida,qua veluti conſopitur illius ſenſus:Atque probabilior quidem eſt poſterior ſẽtentia.Quum enim accommodatis medicamentis pluries deterſus ſit ventriculus & omnino expurgatus,neq; tamen naturalis ſẽſus reſtitutus eſt,ſed eadẽ reſtitit affectio,ſtatimque eadẽ pituitoſi humoris copia ſuccreuit,neceſſe eſt vt is frigida intẽperie torpeſcat,qua vel vtilis alimẽti pars maior vertatur in lentũ,tenacẽ,& omnino crudũ humorem.

Curatio.

Victus. Victus ſit excalfaciens & ſiccans,in quo abſtineat à ſorbitionibus,& elixis ac humidis omnibus ac hordeatis,imò & à gelatina:Tum etiam à fructibus omnibus,præterquam ab vuis paſſis.

Vta-

Vtatur carnibus auicularum,perdicum,& caponum minutim conciſis ex condito quod aliquid habeat cinnamomi,& nucis moſchatę,hiſque omnibus aſſis.Et ſi fortè hęc ſolidiora faſtidiat vtatur expreſſis caponum aſſorum.

Vinum generoſum ſit vt excalfaciat ventriculum. Non aliis vtatur medicamẽtis purgãtibus,quàm aloë.idque ex ℥ ß.cum ſirupo abſynthino in tres pilulas redacta,per horam ante paſtum deuorata bis in hebdomada.

Diebus interiectis iniiciatur clyſter qui præter cætera habeat ℥.vi.hieræ ſimplicis.

Item quibus diebus non vtetur pilulis capiat quantitatẽ nucis moſchatæ,vel gingiberis viridis conditi,mane,& per horam ante cœnam. *Fotus.*

Item ℞.Abſinthii,Menthæ,Roſarum rubrarum.an.m.i.
Calami aromatici,Cyperi,& ceterach.an.m.

Bulliant in aqua.Ponendo in fine vini albi partẽ mediã.
Fiat fotus manè & ſerò cum ſpongia noua.

Item liniatur regio ventriculi oleo nucum moſchatarũ: *Litus.*
Dein admoueatur emplaſtrum conueniens.

Item ſi hæc non ſufficiant, Admoueatur regioni ventriculi linteum maceratum in aqua vitę & excalfactum, ea enim præſtantiſſima cenſetur in ſtupore & paralyſi. *Embrocha.*

Conſilium vigeſimum ſeptimum ,De Dolore flatuoſo ventriculi.

VEntriculi dolor vehemens ex interuallis affligens à multo flatu eſt,qui inclinante dolore,ructu erumpere ſolet.

Hunc autem flatum cruditas parit quã ventriculus tempore copioſam congerit & quam interdum vomitione reiicit. *Cauſſa.*

At non ſola ventriculi imbecillitas tota illius eſt cauſſa, Sed altius cauſſa inueſtiganda eſt in iecore : Hoc enim & calida intemperie,& obſtructione multa laborat venãq; ruptam aut exeſam habet,è qua ſanguis olim,& non multis ante diebus vomitione dimanauit:Quibus ex cauſſis concoctio omnis vitiatur, multáq; mala tum ventriculo tum toti corpori impendere ſolent.Huic autem affectioni niſi diligenter occurratur aut hydropis aut maioris grauioríſque morbi periculũ imminet.Multa quidẽ remedia ad crudita *Prognoſtic.*

tem adferri poſſunt,quæ tamen ob iecoris metũ non permiſerim in hoc affectu.Neque enim vehementer aperiẽtia aut detergentia neque medicamẽta ex hiera aut ex aloë ex vſu ſunt,quòd venas corradant,oráque patefaciant, à quibus dein ſanguis profunditur.Itaq;nullũ mihi tutius medicamentũ videtur rheubarbaro,quod & crudam pituitã & bilem expurget,obſtructionibúſque ſolutis ſanguinem cohibet,ſi tertio vel quarto quoque die ʒ.ß.vel ℈ ij.in tenuiſſimum puluerem redactos ſumat ex vino albo,& aqua plãtaginis:Vel catapotiorum forma horis duabus ante cibum: Nulla purgatio tutior efficaciórque deprehendetur ad doloris præcautionem.Interdum etiam aluus vtiliter emollietur clyſtere.

Rheum.

Ventriculi etiam robur & iecoris probam concoctionẽ hoc electuarium mirificè procurabit.

Electuarium.

℞.Roſarum rubearum,Santali citrini,Cinamomi electi an.℈.iij.

Margaritarum electarum,Coralli rubri, Raſuræ cornu cerui an.℈.i.

Sacchari albi diſſoluti in aqua roſarũ ℥.iiii.Fiat electuarium per tabellas pondere ʒ.ij.

Capiat vnam mane per horam & vnam ante cœnam.

Si fortè dolores crudelius recurrant leniendi erunt fotu ex roſis,balauſtiis,menthio,abſinthio,chamæmelo.& aniſo coctis in aqua & vino albo.Aliis medicamentis, niſi fortè maxima neceſſitate,non vtendum ob eorum metum quæ impendere dixi. Inter cætera quæ ad victus rationem pertinent vitet laborem & immodicam exercitationem, ſiue curſu,ſiue equitatione dura,vitet balneas, crapulam,& vinolentiã:Itémq; alimenta omnia impẽſius calida & acria.

Victus.

Conſilium vigeſimumoctauum, De ventriculi dolore. Pro Domino De Lauzun.

SYmptoma quod vehementius affligit eſt ventriculi dolor diuturnus,æſtate quàm hyeme grauior & crebrior. Huius cauſsã inueſtigãtes præter ea quę de ſignis narrãdo accepimus,ingentem contactu duritiem animaduertimus, è ventriculi fundo vtrinque in hypochondria diffuſã. Hãc doloris cauſſam ſuſpicati,experiri placuit quęnam materia tumorem hunc efficeret:Datóque poſt clyſterem medicamento

Cauſſa.

Ab experimento.

camento ex ſolo rheubarbaro, deiectiones exciderunt primùm quidem craſſæ picis æmulę,dein quę diſſolutam caſſiam repreſentarent,Poſtremo rubræ craſſiori & fœculento ſanguini perſimiles:quæ quum etiam ſponte biduum aut triduum perſeueraſſent,omnium iudicio pronuntiatum eſt non melancholicas,ſed cruentas deiectiones eſſe è retorrido præaſſatoque ſanguine,qui ab exeſa aut aperta vena, & in iecoris caua & in pancreas excidiſſet:Hic extra venas cō creſcens,ac putreſcens,& tumorem,& dolorē,& animi defectionem,& febriculam,aliáque ſymptomata inuehit.Neque profectò nobis vel diligenter inueſtigantibus alia dolorum ſymptomatónque cauſſa deprehenſa eſt.Vacuato eo ſanguine atro & retorrido ſenſim dolores conquieuerunt, viſúſque eſt Dominus expers doloris ſupra dies viginti aut triginta.Sed quum fortè ſe paulo vehementius exercuiſſet, & ira atrocius excanduiſſet,mox cœpit nouis hiíſque ſimilibus doloribus torqueri:Tum igitur dato rurſus medicamento ſimiles deiectiones viſæ ſunt nigræ,aut exuſto ſanguini, perſimiles,quibus deſinentibus dolores ſimiliter cōquieuerunt.Hinc certa & euidens fuit cauſſæ cognitio dolorem inferentis,& manifeſtè compertum ſanguinem è vena quapiam ſenſim quidem,ſed præſertim per æſtus,aut vehementes animi corporíſque perturbationes excidere;qui certo loco congeſtus concreſcens atque putreſcens,& ſua maligna ſubſtantia , & vapore omnium ſit ſymptomatōn cauſſa: Cui etiam cauſſæ non pauci flatus permiſcentur in corporis varias partes effuſi.Hoc malum niſi tēpeſtiuè tollatur aut breuē interitum, aut hydropem minatur.Præcautionis autem ſummum conſilium eſt vt ab hiis omnibus *Præcautio.* D.abſtineat quæ ſanguinem concalefaciunt,extenuant exagitant,aut quouis modo erumpere faciunt à venis.Eiuſmodi ſunt vehemens & intempeſtiua corporis exercitatio,Ira, Excandeſcentia,Timor,&ceteræ animi perturbationes,Vinum tenue & generoſum,ſinapi,ſalſa & piperata omnia,& quæcunque condimenta ex hiis parantur:Deinde corporis concalefactio,vel ab ęſtu immodico,vel ab igne,vel à thermis,vel ab aëre ęſtuoſo.Ab hiis igitur omnino abſtinere debet vt nihil aut minimum ſanguinis poſthac è venis profundatur.Cęterùm ſi ne hiis quidem malum præcaueri poteſt , & fortaſſe tumoris vel doloris rudimenta quędam

poſthac quaſi circuitu appareant. ſtatim quàm diligentiſſimè ſuccurratur, primùm clyſtere emolliente, dein medicamento ex ſolo rheubarbaro, vel adiectis interdum folliculis ſennæ: Ab agarico, maximeque ab aloë, aut hiera abſtinendum ne aperiant ora venarum. Quibus ſi malum non cedat, vena ſecanda erit brachij interioris, idque ad reuulſionem. Imò etiam ſi malum non premat vtile fuerit quotannis venam bis incidere, veris initio, & autumno, vt ſanguinis feruor miteſcat. In id etiã conferũt ſirupi quos præſcripſimus ex ſuccis endiuiæ, plantaginis, centinodiæ, roſarum, acetoſæ & agreſtæ. Aut ſi efficacius ſanguis ſiſti debet puluis offeratur quem conditi forma præſcripſimus: & hæc quidem cauſſę ſuccurrunt.

Doloris autem ſęuitiam leniemus clyſtere, qui flatus detrahet, quos nouimus interdum affectui primario permiſceri: Interdum fotu ventriculi ex hiis quæ quodam robore flatus diſcutiunt, ac diſſipant: Interdum & vnguento ſimilis facultatis. Horum neque materiam neque compoſitionem in pręſentia referemus, quòd ſeorſum ſatis amplè & diffuſè explicata ſit.

Conſilium vigeſimum nonum, De febre cum grauibus Symptomatis. Pro Comitiſſa Aleſiorum. Reſcriptum eius Medici.

GEneroſiſſimam Comitis Aleſiorum coniugem morbo vehementi, eóque diuturno occupatam ſedulitate atq. diligentia veſtra liberatam audio (Viri Doctiſſimi.) Fuit autem morbus febris continua, quę trigeſimo die aliquantulum miteſcens poſt recruduit vehementius, cum inquietudine, vigiliis, alui profluuio, delyrio, ſpiratione difficili, inappetentia, & ſiti in tenui corpuſculo, quæ non modò à vobis euicta, ſed etiam totius corporis conſtitutio melior multo quàm ante morbum effecta eſt. Intumuerat enim ventriculus ante annos duos flatibus, & feroſa quadam humiditate, eius tunicas diſtendentibus, & affectus per vices afferebat cordis palpitationi perſimiles. Refrixerat obduruerátque vterus, ſpéſque prolis exigua erat, ſed zulapiis, & benignioribus pharmacis, puluiſculis, fotibus, linimentis, tanquam interna reſarcientes omnia effeciſtis vt vterus ſtatim conceperit. Nec ambigo hæc generationis primordia ad lætam ſobolem fuiſſe peruentura, ſi quieuiſſet amplius & pleniori vi-

Hiſtoria.

victus ratione reſtaurandis viribus ſtuduiſſet. At cum nec ſibi nec conceptæ ſoboli,ſed ſubortis fortunarum ſuarum litibus & controuerſiis proſpiceret, in eam incidit Charybdim, quam Hippocrates tenuibus vtero gerentibus præſagiuit.Quęcunque inquit tenues vtero gerunt abortiunt,priuſ quam craſſeſcāt.Sextus ſiquidem prolis cō ceptæ mēſis agebatur,quādo ædes repetere ſtatuit , quotidiano miliarium viginti itinere , donec in Albigniacū ſororis domū reciperetur.Quo in loco ſtatim vel ęſtu ſolis percuſſa,vel itineris, vel lecticæ cōcuſſione fatigata,cœpit omne genus cibariorū faſtidire,ingeſta reuomere, renū coxarūq; dolore affligi & partus immaturi metu perterreri.Quibus omnib.ope noſtra ſedatis,rurſum in tertianam continuam incidit: Cuius exacerbatio tertio quoque die vltra horas duodecim extendebatur.Sexto die ſymptomatôn quæ in exacerbatione affligebant vehementia perterriti, ſanguinem ad vncias tres miſimus,à quo meliora & mitiora omnia extitere: Sed infans reiectus die ſeptimo,cum globulis tribus inferne curſuis clauſæ manus magnitudine.Hinc tertiana continua intermittens facta eſt : Quæ rurſum aliquot poſt diebus duplex euaſit , Cui curandæ poſt leues purgationes venæ ſectionis præſidium attulimus ad vncias quatuor. Tandem pedum facieique tumorem ſubcutaneum animaduerti:Sed &ventrem intumuiſſe cùm diceremus,Domina laborans à biennio alium partum immaturum,eoſdémque affectus ſibi contigiſſe affirmauit. Tumor paulatim increuit. Acceſſit & alui profluuium, Tandem ſedato alui profluuio remāſit tumor,pellucidus,tympani ſonum edens,Vnde grauiſſimè illi metuo,ne de repente viribus fractis concidat.

Aph.30. lib.5.

Reſponſum Domini Fernelij,& Domini Du Mouceau.

QVum multis hiiſce grauiſſimis malis vir eruditiſſime, paucis ante diebus affligetur illuſtriſſima Comes Aleſiorum, nunc verò enixa,euictáque febre tam multiplici,ſedatóque alui profluuio,aliíſque repreſſis ſymptomatis vna reliqua eſſe videatur hydropis ſuſpicio:ſi vires ſatis cōſtent vix tam pręſens vitę diſcrimē putamus impendere.Nam in hoc mali genus non paucis ante annis propēſa eſt , à quo nonnunquam ſponte,& ſolius naturæ beneficio. Nonnunquam arte,leuibúſque præſidiis eſt vindicata.

Prognoſtic.

Tumoris cauſſam non ad vterum referendam putauimus, nec leniuſculos errores puerperij tam graui malo initium dediſſe: Sed iecoris in primis, deinde & lienis vitia. In hiis ſiquidem viſceribus renitentes, præduróſque tumores olim animaduertimus, qui nondum prorſus noſtris ceſſerant remediis, quum vteró concepit: Sed & illos credibile eſt geſtationis tẽpore non parum increuiſſe, ſenſimque auctos & confertim cumulatos humoribus, & febribus tã variis, & huic hydropi originem dediſſe. Id ſanè dextri hypochondrij dolor conſtanter aſſeuerat, quem nos tam atrocẽ eſſe audimus, vt ne minimum digiti attactum toleret. Quo circa huic vni viſceri in primis ſuccurrendum eſſe cenſuimus, idque ſenſim ac blandè, ne vel minimùm vires offendantur. Expeditis enim hiiſce viſceribus, ſublatíſque eorum vitiis, omnem ſperamus ventris tumorem diſcuſſum iri. Quanquam autem te virũ experientiſſimum minimè latẽt remediorum genera, quibus id compleri poſſit, eorũ tamen quaſdam formulas pharmacopolæ deſcripſimus, quas te cẽſore & æquo æſtimatore morbi & virium, ille pro rei natura & conditione mutauerit.

Purgatio. ℞. Aquæ endiuiæ ℥.iii. Vini albi ℥.i.ß. In quibus infunde rheubarbari electi ℥.ß. Cinnamomi electi ʒ.ii.

In expreſſione diſſolue ſyrupi de chicorio ſimplici lib. ß. Fiat ſyrupus pro quatuor doſibus, Vtatur tertio aut quarto quoque die.

Electuariũ. ℞. Electuarij triaſantali quadruplicato rheubarbaro ℥.ii. Capiat aliquando loco ſyrupi. Item Raſuræ eboris ʒ.j. Pulueris electuarij Diacubebe. ʒ. ß. Pulueris electuarij triaſantali, Diarhodonis Abbatis, & Diamargaritonis frigidi, an. ℈.j. Sacchari albi diſſoluti in aqua abſynthij ℥. iij. Fiat electuarium per tabellas ponderis ℥ iij. Capiat aliis diebus intermediis.

Conſilium Trigeſimum, De Nephritide variis affectibus complicata, Pro Senatore Burdegalenſi. Anno 1554. Menſe Septembri.

Hiſtoria ab exceſſu. Affectus planè varij atque diſiuncti concurrunt in corpus iamdiu malè habitum: Vnus eſt diſtillatio è capite frigidiore, & excrementitio, modò in maxillas, in ceruicem & ſcapulas: Modò in pulmones, & inferiora procumbens

cum

cum tuſſi, & impedita reſpiratione quod aſthma portendit. Alter eſt dolor nephriticus ex interuallis affligens ab arenulis, aut tenui calculo profectus, quanquam multum nũc video indicium concreti & inhærescentis in ſiniſtro rene calculi, qui vel renem ipſum alterat & vellicat, vel imminentẽ nephriticum dolorem portendit. Tertius affectus eſt peritonei in dextro inguine nimia laxitas, aut etiam diuulſio, quæ enterocelem minatur ex tuſſiendi impetu orta.

Malus habitus quem ex ſubtumida corporis mole, & ex colore non ſatis viuido indices originem habet à iecoris lieníſque impuritate, & obſtructione. Morbis autem tam variè implicitis, nonniſi ſumma arte atque diligentia ſuccurri poteſt.

Victus imprimis obſeruandus eſt euchymus, veſcendúmque cappis gallinaceis, lepuſculis, perdicibus, auiculis, & vitulina carne, & interdum veruecina, eáque aſſa potius quàm elixa. Declinandæ ſorbitiones, iuſcula, potus immodicus, ad hæc ficuum, & eorũ quæ mali ſucci ſunt eſus: Satietas, Crapula, & Cruditas nimia: Debétque omnino tenuis ac parcus victus pariter ſiccus eſſe, vt aſſumpta humoris ſuperuacui portione corpus ſicceſcat, fiátque tum diſtillationi, tum cachexiæ & reliquis morbis minus opportunum. *Victus.*

In id quoque exercitationes moderatæ conferent: Ne corpus otio & ignauia torpeſcens, prematur copia ſuperflui humoris.

Quin etiam prædictis affectibus tum abigendis, tũ præcauendis neceſſarius eſt medicamentorum vſus. Ac bis mẽſe purgandum corpus eſt, hoc ſyrupo accommodato capiti, iecori, & pulmonibus.

℞. Radicum Chicorij, Acetoſæ, Ruſci, Aſparagi, & Petroſelini, an. ℥.ß. *Purgatio.*

Agrimonij, Endiuiæ, Caſſuthæ, Ceterach, Betonicæ, Stœchados, Hyſſopi, Tuſſilaginis, Pimpinellæ, Saxifragiæ, an. m.j.

Seminis endiuiæ, Caſſuthæ, Altheæ, & Melonum, Glycyrrhizæ raſæ, an. ʒ.ij.

Fiat decoctio in ß.q.aq. pro doſibus iiij. Capiendis vt dicetur.

Quum purgandi maior erit neceſſitas, videbitúrque diſtillatio nimium vrgere, vel corpus nimium ingraueſcere, ſi

parcior cibus malo non ſuccurrit primæ doſi adde Diaphenici ʒ.ij.

Quod iampridem in pulmones influxit eluendum, detergendũmque eſt: Diebus interiectis crebriore vſu ſequẽtis ſyrupi qui renibus etiam non parum confert.

Syrupi detergentes. ♃. Radicis Enulæ Campanæ, Polypodij quercini, Seminis carthami, Paſſularum, an. ℥. ß.

Iuiubas, Sebeſten, Ficus pingues an. quattuor numero.

Hyſſopi Satureiæ, vngulæ Caballinæ, Betonicæ, Saxifragiæ, an. m. j.

Seminis althææ & Bombacis. Glycyrrhizæ raſæ an. ʒ. iii.

Fiat decoctio ad ℔. j. ß. In colatura diſſolue, ſacchari albi quartaria tria, Mellis optimi ℥. iiii.

Paretur ſyrupus perfectè coctus, & aromatizatus cum radicibus Ireos Florentinæ, & cinamomi an. ʒ. ii.

Vtatur frequenter ex cochleari, vice eclegmatis, & interdum ex aqua decoctionis hordei.

Electuariũ Item ♃. Pulueris electuarij tragacanthi frigidi & Diairis ſimplicis, an. ii. Pulueris elect. Aromatici roſati maioris ʒ. j. ß. Seminis. Petroſelini Macedonici, Saxifragiæ, & Ocymi, an. ʒ. ß.

Sacchari albi diſſoluti in aqua parietariæ ℥. iiii. Formetur electuarium per tabellas ponderis ʒ. ii. Vtatur aliq. lõgè à cibo loco ſyrupi. Iam verò laxius inguen decumbenti ſupinè quotidie fouendum eſt decocto huiuſmodi.

Decoctum aſtringens. ♃. Piſidiæ, Balauſtiorum, Nucum cupreſſi, Gallarum, an. vnc. i. Aluminis vnc. iiij.

Fiat decoctio in aqua fabarum pro fotu. Dein emplaſtrũ imponendum contra rupturam, Malaxatum cum prædictis pulueribus.

Cætera leuiora quæ deſyderari poſſunt ex aliorum conſiliis & ſcriptis petenda.

Conſilium Trigeſimum primum, ad Cachexiæ initium.

QVum non caput ſolùm aut vterus, ſed reliquum corpus omne grauiter laboret, vitiosè alatur, fœdo nec viuido colore ſuffuſum ſit, artus omnes quaſi diſſoluti langueant, nec munus ſuum complere poſſint, & ſumma ſit virium

 605

rium imbecillitas, crebráque animi defectio, cum ſpiritu difficili, quoties præſertim corporis motus paulo vehemẽtior exiſtit: Non aliter affici videtur D. Laborans quam hii Cauſſa. quibus aliquod cachexię eſt initium aut leucophlegmatię. Quocirca malorum omnium cauſſa non in capite, aut in vtero, ſed in principatibus viſcerum inueſtiganda eſt: maximè in naturalibus: vt ventriculo, iecore, liene, & aſſidentibus illis, quorum ope vniuerſum corpus ali ſolet. Hæc igitur admodũ impura ſunt, & multo humore ſuperuacaneo perfuſa: Cuius vitio & impuritate cibus omnis quantumuis purus ſit aſſumptus labefactatur, & tam varia mala obrepunt. In tanta viſcerum impuritate ingens eſt obſtructionis ſuſpicio. Obſeruandúmque num pręcordia, aut ventris partes quædam intumeſcant, dolitent aut renitantur. Omnibus hiiſque vitiis initium dedit intempeſtiuus & immoderatus lactis & fructuum eſus: Nec capiti, nec vtero rectè ſuccurri poteſt, antequam ſit viſceribus tanquam fonti & fomiti proſpectum. Itaque diligens hæc medendi ratio inprimis tenenda, ex qua partibus, dein ſymptomatis, ni ſatis miteſcant opitulandum.

℞. Radicis Chicorii, Petroſelini, Fœniculi, & Capparum Purgatio. Polypodii quercini, Seminis cartami an. ℥. ß. Hyſſopi, Praſſii albi, Origani, Agrimonii, Ceterach, Cuſcutæ, Adianti, an. m. i. Seminis aniſi, fœniculi, Endiuiæ, Melonum an. ʒ. i.

Fiat decoctio ad vncias quindecim: In colatura infunde per noctem foliorum ſennæ mũdatorũ ℥. iiii. Agarici albi ℥. ii. Epithymi ℥. ß. Gingiberis ʒ. ii. Bulliant parum mane, & fiat expreſſio, in qua diſſolue ſacchari albi lib. i.

Paretur ſirupus mediocriter coctus nõ clarificatus, capiat quinto aut ſexto quoque die ℥. ii. pro doſi, cum pari portione aquæ decoctionis hordei, aut vini albi. Huic doſi quandoque vtiliter addetur rheubarbari electi ʒ. i.

Si quando diebus interiectis aluus non facilè deſcendat Pilulæ. moueatur hiis pilulis.

℞. Aloës optimæ. Pulueris hieræ ſimplicis, Rheubarbari electi. Agarici trochiſcati an. ʒ. i.

Cum ſirupo abſinthii Malaxentur ſimul, & fiat maſſa. Capiat pilulas duas aut tres pro doſi hora vna ante cibum.

Quum nec ſirupo nec pilulis vtetur conferet vel decoctũ,

vel vinum abſynthij Pontici, quod etiam dilutum ſit decocto Chicorij.

Electuariũ Aut ſi id fortè faſtidiet hoc vtetur electuario, quod & roborandi, & præparandi vim obtinet.

℞. Pulueris electuarii aromatici roſati maioris, & electuarii Diamargariti frigidi, an. ʒ ii.

Raſuræ eboris & cornu cerui an. ʒ.i. Sacchari albi diſſoluti in aqua roſarum ℥.iii.

Fiat electuarium per tabellas ponderis ʒ. iii. Capiat vnã mane, & per horam ante cœnam.

Ventriculus & præcordia hoc foueantur vnguento.

Vnguentũ. ℞. Olei nucis moſchatæ, Olei menthæ, Olei abſynthij, & Amygdalarum amararum, an. ℥.ß. Ceræ parum, fiat linimẽtum. Vngatur mane & ante cœnam, & ſuperponatur ſcutum ex bombace.

Victus. Victus imperetur euchymus, attenuans, & moderatè calfaciens: Iſque non admodum plenus, Ne vires imbecillæ copia obruantur.

Quocirca abſtinendum à multis ſorbitionibus, & ab humidis, vt quæ nimium implent, cruditates geminant, obſiſtuntque curationi.

Maximè verò ab immoderato potu abſtinendum: Atq; ſi ſitis premat arte fallenda eſt, quandoquidem non vera ſed mendoſa exiſtit.

Bis aut ter in die cibum ſumat, idque tenuiter ſatis, & quantum facilè poſſit conficere: Euentus indicabit quid poſtea agendum reſtet.

Conſilium Trigeſimum ſecundum, Ad Cachexiam, & hydropem incipientem, Pro Ambianenſi quadam Nobili muliere.

Hyſteria. NObilis huius mulieris affectio à leuibus principiis orta ſenſim ad cachexiam & hydropem profecta eſt, in quo non admodum ingens ſit ventris moles, præcipuúſque tumor prouoluatur in pedes & tibias: Magni tamen æſtimanda vetus illa & renitens iecoris durities, iam ſcyrrho proxima, cum nauſea, vomitione, deiecta appetentia, & cum ſiti inexhauſta.

Hæc enim nonnihil humoris in viſcere computruiſſe commonſtrant. Quoniam igitur eiuſce humoris vitio & impuritate ventriculus perfunditur, hic imprimis eluẽdus eſt,

dicta ſymptomata miteſcant: Ac ſæpe purgandum medicamento quod conſtet ex rheubarbaro, folliculis ſennæ, & agarico, quæ macerata ſint in decocto accommodato, adiecto ſyrupo infuſionis roſarum pallidarum: Debet autem eiuſmodi potio vel octauo vel decimo quoque die propinari. *Purgatio.*

At ne moleſtum ſit eam potionem tam frequenter repetere, in eum vſum ſyrupus componitur laxatiuus, qui ſimili ſit facultate, in quo immiſceri aliquando poterit ſuccus roſarum pallidarum, vel ſuccus ebuli per reſidentiam depuratus, quum præſertim aquoſus humor eliciendus erit.

A ſucco autem Iridis ſeu gladioli quod acerrimus ſit, & ſæpe interiora exulcerat abſtinendum putamus.

Sed & diebus interiectis quum fortè pigrior aluus erit proritetur non clyſtere modò, verùm etiam catapotiis ex aloë & rheubarbaro, vel interdum ſyrupo qui recipiat ſyrupi de Chicorio ſimplicis, & Syrupi roſarum pallidarum an. ℥. iii. Cum diluto ʒ. vj. rheubarbari electi infuſi in aqua praſſij aut fœniculi: Hoc altero quoque die vtendum ad vnciam vnam.

In hac curatione præcipua ratio habenda eſt iecoris affecti, Repetendi ſunt fotus, Vnguenta, Emplaſtra quæ iecoris duritiem remolliant, quoad licet illius robore ſeruato.

Paretur electuarium ex puluere electuarij Diacubebe, & electuarii triaſantali, cum raſura eboris. *Electuarium.*

Tibiæ & Pedis tumor œdematoſus diſcutiatur lixiuio, in quo incoxerint radices Ebuli, & Enulæ Campanæ Roſmarini, Maioranæ, Thymus, Laurus, Origanum, & ſimilia. *Lixiuium.*

Si ventris tumor videatur prolabi in tibias & pedes maximè poſt inceſſum vtile eſſet veſicas excitare in locis tumentiotibus, cum fermento pulpæ ficuum, & portione cantharidarum, quibus apertis viſum eſt aliquando omnem ventris tumorem illac deduci, victus tenuis ſit & ſiccus, parcéque bibat. *Veſicatoria.*

Conſilium Trigeſimum Tertium. Ad Hydropem. Pro alio Ambianenſi, 1551.

DE Domini laborantis conſtitutione id iam tibi indixeram, non ſolum cachexia, ſed incipiente hydrope il-

lum teneri: Quo & venter ſupra modum intumeſcebat, & diſtendebatur, & ſubtumida diſcolórque facies erat.

Cauſſa. Malorum initium fuit à iecore, cui & lien conſentit. Vtrumque enim viſcus turgidum, renitens, & durum animaduertitur, vt non modò obſtructionis, ſed & ſcirrhi ſpeciem exhibeat.

Hiis ego curationem inſtituens viuendi rationem moderatam atque ſiccam imperaui, Medicamento aluum ſubduxi, Viſcera electuario ſenſim aperiente corroboraui: Atq; hiis quatriduũ dũtaxat viſus tantopere adiutus videtur Dominus Laborans, vt ſe ſibi reſtitutum iam putet. At certè mali cauſſa ipſéque fomes intus manet, viſceris vtriuſque ſcirrhus, Cui hac ratione ſuccurro, Decimo aut duodecimo quoque die purgabis medicamento quod vtramque bilem, pituitam, aquoſóſque humores detrahat. *Purgationes.*

Atque ſi diebus interiectis aluus ſubſiſtet hanc ſollicitabis clyſtere. Hiiſdẽ etiam diebus interiectis dabis operã, vt tum apozematis, tum ſyrupis aperientibus, ac detergentibus expediantur obſtructiones, & extrinſecus vnguentis viſcera molliantur, ſeruato ſemper eorum robore. Hiis quaſi generatim curationi accommodatis remediis obſequutus priſtinam ſanitatem Domino laboranti reſtitues, quem idcirco tibi perſanandum remitto.

Conſilium Trigeſimum quartum, Pro Cancellario Imperatoris Caroli v. Hydrope laborante Io. Fernelij reſcriptum 1551.

Cauſſa Hiſtorica. QVi iecore impenſius calido natus fuerat aſſidua animi contentione, curis, vigiliis, immoderato labore, fortaſſe & viuendi ratione parum cõſentanea aſcititium vitium naturali coniunxit. Atque hiis inualeſcentibus cauſſis factũ eſt vt iecur quaſi incenſum torreatur & feruida bilis inſolentius exuperet. Hinc cauſus ille ardentiſſimus: Deinde vagæ febres, & erraticæ frequentes, paritérque eryſipelas cum ſiti, vigiliis, inquietudine, aliiſque bilis furoribus, hominem leuiſſima quauis occaſione exercuerunt. Et hæc quidẽ maximè cum ſolùm intemperies, biliſque feruor vrgebat. Poſtea verò altius malum irrepſit: Nam bilis aliorúmque humorum exuperanti illuuie iecur iamdiu infarctum eſt, ac ſcirrho tandem obduruit: Quinetiam propria illius ſubſtantia labefactata eſt, & inſitus calor plurimum obtritus. Ob-

Obſtructionis ſiquidem index eſt diuturnitas mali & excrementa alui pallida atque albicantia. Scyrrhi verò decubitus in dextrum quàm in ſiniſtrum latus diuturnior, facilior, atque tolerabilior: in hoc enim iecur incumbens ſua mole quaſi ſuffocans ventriculum premit, atque præcordia ſpiritúmque intercipit. Si nulla tactus renitentia, ſed totius ventris mollities apparet, in cauſa eſt aquoſus humor ſub peritoneum effuſus, & iecinori prætenſus, cui occurrens ipſe non ſinit attingi viſcera.

Ad hæc verò ſubſtantiā iecoris labefactari, illiúſque calorem natiuum obteri atque torpeſcere, neque iam alendo corpori idoneum eſſe indicio ſunt artuū totiúſq; corporis atrophia, qua id iam ſummo marcore liqueſcit. Cruditates iamdudum animaduerſæ, frequens virium lapſus, veteres pedum dolores: Deinde tibiarum, atque demum crurum tumores œdematoſi: Aquarū ſub abdomine collectio, quæ non modò cachexiæ, ſed & veri hydropis, eiúſque aſcitis ſpeciem exhibet.

Hic eſt ſanè malorum finis, in quem iam multo ante tēpore omnia conſpirabant, poterátque finis ex aliis progreſſis longè præuideri. Itaque iam conſpicuus eſt hydrops, qui licet ventrem nō magnopere diſtendat, quoniam tamē neque ab immoderato frigidóque potu, neque à ſanguinis effluuio, neque à lienis vitio cōtractus eſt: ſed longius etiamnū progreſſus, qualē dixi cauſſam grauē ſcilicet obtinet, cāque multiplicē in iecore ſenſim multóq; tēpore contractā, altis firmíſq; radicibus infixā, quæ difficillimè euelletur. Equidē tantā cauſſarū ſeriē, támque multorū effectuū continuationem repetēs, quæ & marcorē, & pulſum languidum, & virium diſſolutionē induxit, ſi non prorſus deploratam ſalutem iudico, vix tamen auſim perfectam curationē polliceri: Satis eſſe ratus, ſi malorū quædam tolli, quædā leniri poſſint, vt quàm longiſſimè fieri poteſt paruo tædio vita protrahatur. Quod qua ratione fieri debeat ſubiiciam. *Prognoſticō*

Curationis qualiſcunque ſperari tādem poteſt ratio duplex, vna quæ cauſſam iecoriſq; vitia, altera quæ aquas ſummouet. Cauſſæ ſumma ratio habēda, quod vna hominē tādē cōficere poſſit, Aquarū verò poſterior: Tametſi enim omnis harum ſubluuies fortaſſe ſubtrahetur, quandiu tamē

cauſſa ſubſiſtet denuo alias cumulabit. Vtraque autē remedia ſic tepmeranda erunt: Si vires ſatis conſtabunt leuis & frequens purgatio offeratur ex diluto ʒ. j. rheubarbari macerati in aqua praſſii vel fœniculi cum ℈.ß. cinnamomi addito ſaccharo, vel ſyrupo chicorii. Ita quippe ſenſim bilis citra virium iacturam detracta & inexhauſtam ſitim leniet & ſublata nauſea appetentiam ſuſcitabit, pariterque efficiet, vt roborato iecore excrementi ſeroſi minus progignatur: Neque profecto in hac virium imbecillitate vllum valentius medicamentum tentandum.

Diebus interiectis, quum aluus nimium pigra ſubſiſtet, mollienda erit clyſtere quodam accommodato.

Euacuatio ex ebulo. Si forte aquarum copia ventrem diſtendet, bis menſe ſubſtrahi poterit idoneo pharmaco. Hac in re & iridis ſuccus quod fauces vrat, & cucumer agreſtis, & chamelæa, quod corpori vim inferat minime probentur.

Ebulum commendo, cuius ſuccus citra vllam offenſionem blandè aquas proliciet, ſi ex radicis ſeſquuncia tuſa affuſo vino aut hordei decocto expreſſus ſuccus propinetur. Quo die nulla vacuatione æger ſollicitabitur vires ac viſcera corroborabuntur crebro vſu electuarii, quod conſtet ex puluere elect. diacurcume, Triaſantali, Raſura eboris, & ſaccharo in aqua praſſii diſſoluto. Nolim autem pluribus medicamentis Dominum laborantem ſenio morbóque confectum, aut vires pene collapſas onerare: Sed bonam curationis partem victus ratione, quæ in hac re primas obtinet moliri. *Victus.* Cibus eſto è carnibus boni ſucci, quæ concoctu faciles ſint, aſſæ potius, Elixæ nunquam aut admodum raro.

A ſorbitionibus abſtinendum, & ab humidis omnibus: Non tamen condimentorum gratiæ interdicimus, vt quibus ſopita excitetur appetentia. Cibum partiri præſtat, eiúſque iuſtum modum ter quaterve die dare vt nulla virium offenſa facilius coquatur.

Quàm parciſſimè bibendum, vt in potus penuria ſiccatæ partes, ipſiq́ue renes redundantem aquarum illuuiem ſenſim exhauriant, ipſa verò viſcerum ſubſtantia alienorum occurſu minimè impedita ſeſe expurget, emendet, & corroboret.

Potus eſto, non qualis à pleriſque imperatur meracum vinum, ſed largiſſimè dilutum, quod & ſitim continuo leniat,

 608

niat,& iecoris æſtus temperet:At niſi ætas & ſtomachus diſſuaderent, frigidam darem,quæ promptius quàm vinum cauſſæ ac ſiti ſuccurrit,nec tamen magis aquoſos humores exaggerat:id ſiquidem arduum ac imprimis difficile in tanta ſitis immanitate potui parco aſſueſcere.Sed tamen totis viribus conandum id aſſequi,quo vno plurimi ſunt reſtituti:Hoc vſus & conſuetudo facilè reddet:Nam ſubtracto potu os tamen aliunde accerſitis humoribus permadebit. Sed & huic malo poteſt aptiſſimum ſubſidiũ comparari ſi maſtiche vel quiduis eiuſdem facultatis aſſiduè mandatur, aquam enim plurimam eliciet,non vt quibuſdam videtur è capite ſolo,ſed ex vẽtriculo,& ex abdominis capacitate:Sicque multis eſt nominibus profutura. Sunt qui in hunc vſum vomitiones probent.Hæc præcipua huius inſtituendę curationis capita eſſe duxi,quibus non paruam acceſſionẽ facient docti Medici,quibus res hæc tota cõcreditur.De Lucenſium aquarum potu nihil equidẽ ſperare auſim, quod nulla ſint manifeſta qualitate inſignes,neque alio ſapore vllo quàm noſtræ potabiles ſenſum feriant.Quidam conquiſitis illis & curioſius allatis hic vſi ſunt nullo certè fructu: Etiãſi vnius horæ ſpatio libras decẽ & ſeptẽ ebiberẽt ſudores promouerẽt,omniáque quàm diligentiſſimè imitarentur,quæcunque balnearum tibicines præcipiunt. *De aquis Lucentibus.*

Conſilium trigeſimum quintum, De Cachexiæ Curatione.

QVæcunque deſcribuntur ſymptomata ad iecoris lieníſque obſtructionem,tenſionémque pertinẽt, quibus etiam ventriculus neceſſariò conſentit. Tanta enim horum viſcerum aſſidentiúmque partium eſt impuritas, vt omni impedita deprauatáque coctione corpus vniuerſum ſordeſcat,& vitioſis humoribus ſuffuſum cachexia quadam præmatur.Eadem viſcerum impuritas cauſſa eſt inflationis,ſuffoçationis,nauſeæ,ac euagantium flatuum,cum murmure & vario dolore:Cauſſa eſt denique defectionis animi & exolutionis virium,& cur tam frequenter laborans cibum appetit:impendentem enim ſyncopem nititur arcere, depulſa nimirum humoris acrimonia benignitate cibi.Hiis malis iam inueteratis difficile admodum ſuccurri poteſt niſi laborans accuratè obtemperet medicorum conſiliis:Primum *Cauſſa.*

Victus. parcè viuendum illi eſt, Ter duntaxat cibus offerendus, ex iuſtis interuallis, iſque ſatis tenuis & boni ſucci: à ſorbitionibus & iuſculis & liquidis omnibus abſtinendũ, & ab immoderato potu quod humoris copia calor obruatur, offendatúrque coctio victus tenuior & ſiccior eligendus. Vinum tenue, & bene dilutum, exercitatio moderata, atque etiam interdum valida, prout vires ferent.

Medicamentis pręterea obſtructiones tollendæ ſunt ſenſimque detrahendus omnis humor noxius in aluum, idque *Purgatio.* epicraſi, hac fere formula apozema, ad tres doſes. Pilulę de tribus.

Diebus interiectis cùm non purgabitur, Corroborãdus erit ventriculus, atque inteſtina hoc electuario.

Electuariũ. ℞. Raſuræ eboris & cornu cerui an. ℈. ii. Cinnamomi electi, Margaritarum prætioſarum, Pulueris electuarii Aromatici roſati maioris, & elect. triaſantali. an. ℈. Cum vnciis iiij. ſacchari albi, fiat electuarium.

Quotidie manè & ſero hora i. ante cœnam ventriculum & præcordia foueat hoc illitu.

Litus. ℞. Mucilaginis ſeminis fœnugræci. extractæ in aqua endyuiæ ℥. i.

Olei abſinthij, Roſarum, Menthæ, & de capparibus, an. ℥. ß.

Macis, Caryophyllorum, Roſarum rubearum pulverizatorum an. ℈. i. Cerę parum fiat litus.

Subinde autem purgationes hæ blandæ præbendæ ſunt, & continuandæ dum tumor omnis, atque renixus ſublatus ſit, Dúmque ſymptomata omnia miteſcant, quod vix ante menſes duos ſpero futurum.

Conſilium Trigeſimum ſextum, Pro quodam ex aula Imperatoris Caroli v. Febris diuturnæ & ſæpe recurrentis curatio.

Dilucida luculentáque ſignorum & ſymptomatum, quę in laborante Domino obſeruantur enumeratio expreſ *Aegri temperies.* ſam morbi ſpeciem, omnéſque illius, tum interiores, tum euidentes cauſſas nobis ob oculos poſuit. Corporis forma, figura, habitudo omníſque conſtitutio: Deinde functionũ tum naturalium, tum animalium integritas, natiuum temperamentum laudabile commonſtrant. Sed quod paulum in

609

in calidius deuergere oſtendit venarum amplitudo,id ætate annorúmque decurſu ſenſim calidius euaſit. Tandem etiam naturę conuenientem modum exceſſit,magnis animi perturbationibus, vigiliis,curis, ſollicitudinibus, quas Dominus ſedulo in rerum magnarum adminiſtratione ſubiit.

Ab hiis ſimilibúſque cauſis euidentibus iecur incenſum multę bili gignendæ accommodatũ eſt,quæ tempore coarceruata & exęſtuans,omnium quæ traduntur ſymptomatum effectrix eſt. Cauſa.

Hæc vel in ſecunda valetudine celeres vehemẽteſq́ue animi perturbationes,crebrámque excandeſcẽtiam gignit.

Hęc eadem cauſſa eſt,cur aluo adſtrictiore, acri vapore caput tentetur, reliquúmque corpus nũ excretabile ſentiat inæqualitatem, & manuum volæ plantæq́ue pedum exæſtuent,quod etiam iecoris calidioris eſt indicium.

Itaque bilis retroactis annis tantopere exuperans effecit vt corpus vniuerſum quaſi liqueſcens in quãdam extenuationem collapſum ſit,atque etiam vt bilis tempeſtiuè non expurgata ſed coercita,ac ſubinde putreſcẽs ſæpinſculè ſui generis febres excitarit,idque multo crebrius poſtremis annis,quibus illa copioſior cumulabatur.Et cùm corpus ita procliue ſit,& præparatum vt ex leuiſſimis quibuſlibet occaſionibus caloris,frigoris,laboris, perturbationum animi atque victus in eiuſmodi febres incidat,hiiſque prōptè corripiatur,argumentũ ſanè eſt exuperantis cauſſę interioris, maximéque redundãtia quæ ſit naturæ grauis,& ſupramodũ moleſta.Quinetiã febris ſpecies inuaſioníſq. modus interiorem cauſſam demonſtrant atque exprimunt: Nã rigor initio,calor actis,faciei rubor & inflãmatio cum leui mentis alienatione,pulſus creber,ſimiliſq́ue reſpiratio,vrina rufa,atque craſſa, excretiones ſub morbi finem bilioſę, omnes quidem notæ ſunt exuperantis flauæ bilis,quæ ex permiſtione ſanguinem tenuiſſimum feruidúmque reddit.

Itaque & febris,& omnium quę narrantur ſymptomatũ cauſſa non aliud,quàm ad bilis exuperantiam,& ad iecoris immoderatum calorem referri poteſt.Eodẽ etiam eryſipelatis & omnium fluxionum quæ in crura procumbũt cura pertinet:quandoquidem eryſipelas febri continuo ſuccedit quaſi illius quædam indicatio, ex eo nimirum humore

qui febrem accéderat. Cęterùm ſi qui tumor pedũ œdema toſus eryſipelata diſcuſſiſſe deprehenditur, etiam ſi per ſanitatem adeſſe cõſueuerat, & familiaris putetur, Suſpectus tamen eſſe debet, metuendũque ne imminentis cachexiæ ſit prenuncius: ferè enim iecur multa craſſaque bile obſtructũ

Prognoſticũ obſcura ſchirri rudimenta contrahit, quæ dum ſenſim, & ſine ſenſu adoleſcunt, in cachexiam, hydropemque præcipitant. Licet autem febrium recurſiones, & crurum inflammationes, defluxionéſque ægrius inueteratæ ſunt, ætaſque laborantis iam inclinet: Si quis tamen tempus diligentiámq; ſumet, poterit in illa valida robuſtáque ſenectute vel integram ſanationẽ, vel certè ſummã leuationem ſperare: Maximè verò ſi in dextro hypochondrio nihil renitens aut durum contactu decubitúve deprehendetur.

Curationis ſcopus. Medendi autem ſcopus erit iecoris obſtructiones expedire, exuperantem illius bilem ſenſim expurgare, ipſumque viſcus refrigerare, & corroborare. Quæ qui oportunè præſtabit omnem certè febris cauſſam adimet, Defluxionum fontem exhauriet, & in multos annos vitam producet. Primùm

Purgatio. igitur decernatur purgatio ex diluto drachmarum duarum rheubarbari, vt decet apparato, quo omnis illa redũdãtia & crudorum & ſemiputrium humorum in vẽtriculo & circa meſenterii venas fluctuans abigatur aut emẽdetur. Dein de iecoris, lieniſque obſtructiones reſerandæ hiis remediis quæ dum extenuant & reſerant, ſimul obſtructionis materiam in aluum ſenſim deducunt: Huiuſmodi eſt ſirupus de

Viarũ libertas. chicorio cõpoſitus, qui pro doſi habeat ℈.ii. rheubarbari. Hic diebus alternis aut tertio quoque die offerẽdus tribus horis ante cibũ ſine cuſtodia. Si longius erit interuallũ irrita erũt omnia nec quẽ ſperabamus effectũ aſſequemur, ita enim laxatis apertíſque viis ſenſim natura aſſueſcet bili in aluum expurgandæ. Sirupus ad retorridam bilem.

Sirupus. ℞. Rad. chicorij, Acetoſæ, Graminis, aſparagi, an. ℥. ß. Agrimonii, Ceterach, Cuſcutę, Lupulorum, Adianti, Capilli veneris, an. m. i.

Foliorum ſennę mundatorum ℥. iii. Fiat decoctio ad lib. ß. In colatura diſſolue ſuccorum depuratorũ bugloſſi, boraginis, fumarię, & acetoſæ, an. ℥. i. ß. Sacchari albi li. j. Paretur ſyrupus perfectè coctus.

Et

610

Et cùm decoquetur adde expreſſioni ʒ.vi.rheubarbari electi in aqua endyuiæ cum ʒ.ii.cinamomi infuſi.Capiat bis in hebdomada ℥.j.ß.vel ℥.ii.pro doſi,cum aquis hordei vel meliſſæ,ſine cuſtodia.Diebus interiectis aluus molliēte clyſtere proritetur.Ad cruditatem pituitoſamque aliquando per hyemem contingit.

℞ Rheubarbari electi ʒ.i.ß.Aloes optimæ,Pulueris hieræ ſimplicis,Agarici recenter præparati an.ʒ.j.Cum ſirupo abſinthii formetur maſſa.Hæc vacuationum genera omnē bilis exuperantiam ſenſim detrahent per aluum,nec febrē accendi,nec fluxionem in crura procumbere ſinent,nec tamen vires frāgunt,ſed potius augent,dum naturam humorum noxiorum ſarcina veluti pondere graui releuant. Hęc æſtate reſidua dum æſtu corporis humores adhuc fluxi ſūt & quaſi fuſi in hanc curationem incumbendum. Scopus alter curationis erat iecur,vniuerſúmquecorpus refrigerare & corroborare,id autem præſtabitur victus ratione potius quàm medicamentis. Sit igitur victus tenuis initio curationis, qúi modicè refrigeret ac humectet, iura gallinarum ex lactuca, acetoſa, omphacio, bugloſſo, boragine: Carnes aſſæ macerentur condimento refrigerante, vt ſucco acetoſæ, omphacio, ſucco mali punici, citrei, vel arantii.Vitet ſalſa,piperata, aromate còndita, quæ iecur & humores adurunt, ſaccharata omnia, quæ promptiſſimè in bilem faceſſunt: Allium, porrum, cepam, ſinapi, naſturtium, huiúſque claſſis omnia. Vitet etiam vina generoſa,debilia diluere aſſueſcat,nec timeat ſtomachi imbecillitatem, cereuiſia interdum vtilis, ſed quæ nec multum acris ſit,nec admodum craſſa. Corpore puriore iam facto cibus augeatur,ſeruata qualitate. Peractis viginti diebus curationis ſorbeat mane hordeum mundatum paratum vt decet, Huic ſi poteſt indormiat,continuétque, in duos aut tres menſes, aut ſi velit in omnem vitam eorum exemplo qui hic ſalubriter & magno valetudinis commodo vti aſſueuerunt.

Iecoris refrigeratio.

Victus.

Cruribus nihil adhibendū cenſeo præter aquas aut ſuccos ſolani,plantaginis.& roſarum cum aceti octaua parte dummodo quantum fieri poterit illa ſublimem ſitum obtineant.

Deſunt quędam.

Conſilium Trigeſimum ſeptimum, De febre intermittente dolorifica.

LAborans de qua ſcribitur grauiſſima febre intermitten te afflicta, cum vomitione crebra, cum ſyncope & cum ſumma corporis totius, ſed maximè viſcerũ imbecillitate, quoniam omniũ remediorũ opẽ neglexit nec tẽpeſtiuè medicamentis paruit in ſæuiſſimas vẽtris torſiones meritò incidit quib. diu ac vehemẽter cruciata eſt. Febris enim peccãs materia è viſceribus (in quib. omnis febris intermittẽtis fomes cõſiſtit) inter peritonei & vẽtris mẽbranas deuoluta febrem finiuit, ſed dolorem accerſiuit. Ex hiis poſtea membranis cùm minimè excidere poſſet, nec viã expeditã inueniret qua in aluũ illaberetur, velut furioſa alio tandẽ impetum faciens tranſiliit in caput, & in corporis artus, vbi & nouos cruciatus mouet. Metuendum ne tandem neruos occupans, & tẽdones, paralyſis ſpeciem ingeneret, quę ex colico dolore fieri traditur à Paulo, & de qua nõ pauca ſcriptis notaui. Hæc ſunt ſanè omnium malorum grauiſſima, quæ neglectis & perperam curatis febribus intermittentibus ſuperuenire ſolent: hiis autem remedia quęrenda.

Licet autem minus quàm olim purgationes nunc profuturæ ſint, imperandæ tamen ſunt, eæque ſatis validæ, vt noxiũ humorẽ è ſummis partibus reuellant in aluum: Aut ſi minimè paritura eſt laborans hiis ſaltẽ leuioribus ſed identidem repetitis purgetur, quib. iã aliquoties eſt vſa. A purgationibus conferent vnctiones dolentium partium, anodynæ, & diſcutientes, quales cõparari poſſunt ex oleo lumbricorum, & irino, & oleo de terebinthina, hiis tandem adiectis quę ad paralyſim conferunt, Conferent quoque balnea in quibus incoxerint herbæ cephalicæ, multoque magis vaporaria aut ęſtuatia ſicca, ſi modò ea perferre queant laborantis vires. Porrò Morbus peruicaciſſimus in laborante malè obtemperante dubium aut etiam ſiniſtrum plerumque exitum expectat.

Conſilium trigeſimum octauum, De febre lenta & variis affectibus, è Gallico tranſſumptum.

VT certò ſatisfacere poſſim quæſitis ad me miſſis de febre lenta, Opera pretium eſt eius veram cauſſam & ori

Cauſſæ. ginem inueſtigare: Quę, quoniã aliis febribus intermittẽtibus

bus & erraticis ſucceſſit, in ea ſum ſententia fomitem eius latere vel in renibus, vel in iecoris aut lienis praua qualitate: eſt enim ſymptomatica, cuius vt planum haberi poſſit indicium, vrinæ ſunt perpendendę. Si enim craſſæ, ſpiſſæ, albæ, purulentæ ſunt, aut ſi quando alias cruentæ fuerunt, indicium eſt abſceſſum aliquem, aut vlcus in renibus ſubeſſe. Quod ſi nihil alienum in illis conſpicitur, à iecore vel liene cauſſa repetenda. Non enim doloris colici vel nephritici quibus D Laborans conflictatus eſt hęc conſectaria eſſe videretur. Sitis cereuiſiamque bibendi lubentius quàm vinũ cupiditas qua tenetur, ciborum auerſatio, præcipuè eſculẽtorum ructus, rugitus, flatus, ventriculi ſtridor, & ad concoquendum abſurditas, cum lipothymia ad ſyncopen vſque manifeſtam eius, & ab eo noxam demonſtrant, tum proprio vitio, tum hepatis & ſplenis vicinia ac ſympathia. Neque verò fluxioni (ſi quæ in ventriculum decumbit) tantopere mens adiicienda: Non enim tam ſæua accidentia ſolus catharrus parit.

Remedia tum ad febrim, tum ad alios affectus blanda, & epicraſtica eſſe debent ætate, diuturnitate, debilitate, conſiderationis partem ad ſe trahentibus. Alternis ergo diebus ſi aluus non reſpondeat, iniiciatur clyſter ex formula. *Clyſter.*

℞. Radicis althææ ℥.j.

Florum chamęmeli, Meliloti, Anethi, Abſynthij, Furfuris macri, an. m. j.

Seminis aniſi & fœniculi an. ʒ. ij. Fiat decoctio, in colatura ad ℔. j. Diſſolue mellis roſati ℥. i. Olei communis ℥. iij. Paretur clyſter.

Si non ſatis detrahet craſſæ & lentæ pituitæ addes hieræ ſimplicis ʒ. v. vel ℥. j.

Per hebdomadas ſyrupum infraſcriptum hauriet, vt ſenſim ventriculus detergeatur, cæteræque partes huius mali fomites.

Quod ſi ſępiuſculè vteretur largius prodeſſet: Nullo enim pacto debilitat, imo valenter roborat.

℞. Radicis acetoſæ, Chicorij, Graminis, & Petroſelini, Polypodij quercini, an. ℥. ß. *Syrupus.*

Agrimonij, Ceterach, Cuſcutæ, an. m. j. Foliorum ſennæ mundatorum an. ℥. ij.

Fiat decoctio ad ℔. ß. In colatura diſſolue Sacchari albi

℔.j. Fiat ſyrupus perfectè coctus, Cui inter bulliendum adde expreſſionem ℥.ij. Rheubarbari optimi infuſi in vino albo, cum ℈.ij. cinamomi electi.

Capiat ℥ j.ß. Pro doſi cum aqua decoctionis hordei: Manè tribus horis, nec pluribus ante cibum.

Nonnunquam loco ſyrupi vti poterit pilulis ſequentis deſcriptionis.

Pilulæ. ℞. Aloës optimæ, Rheubarbari electi, Pulueris hieræ ſimplicis, an. ʒ.j. Agarici præparati ʒ.ß.

Malaxentur cum ſyrupo abſynthij. Fiat maſſula: Capiat pilulas v. pro ʒ. Mane horis iiij. ante cibum.

Diebus interiectis ad roborandum ventriculum, & firmanda viſcera expediet condito ſequenti liberaliter indulgere.

Conditum. ℞. Corticis citri conditi ℥. j. Myrobalanorum conditorum, Conſeruæ roſatum, an. ℥. ß. Pulueris elect. aromatici roſati maioris ℈.ß.

Cinnamomi electi, Santali citrini, Raſuræ eboris, & Cornu cerui an. ℈.j. Sacchari roſati q.ſ. Fiat conditum auro coopertum.

Capiat cochleare vnum mane, & per horam ante cœnã.

Potus. Ad ſitim bibet Iulepum ſimilis deſcriptionis.

℞. Aq. roſarum lib. ß. Succi granatorum ℥. iiij. Succi limonum ℥.ij. Sacchari albi ℥. viii.

Fiat Iulep. Vtatur in ſiti longè à cibo, cum triplo vel quadruplo aquæ coctæ.

Neque alio potui indulgebit, Aut aquam vel ptiſanam vulgarem, vel cereuiſiam affatim hauriet: Sed ſupradicto Iulepo contentus erit vel ſyrupo granatorum, vel ſucco citri aut auranti', extra cibum, vel etiam cum cibo. Quod ſi eum lipothymia quædam inceſſeret, præſtaret multo hæc ſuperiora illi propinari quàm vinum: illud tamen in paſtu guſtare mediocriter poterit, vt nulla poſtea ſitis conſequatur. Ad ventriculi autem labores, dum cibis coquendis incumbit, erit ex vſu pauca & paulatim præbere: Quod ſi eſca ſolida ſit, ſuccis ſupradictis irroretur. Neque te victu refrigerans magnopere deterreat, Placidius enim ad frigida quàm ad calida eius ſe affectus habebunt.

Conſilium Trigeſimum nonum, De febre quartana, Pro Regina Leonora.

Ab

AB annis teneris, & à prima vſque pueritia deprehenſa eſt obnoxia Aſthmati, quod humidiore cælo & quoties noua Luna illuceſcit, Noua diſtillatio vehementius fatigat: Magno & periculoſo vteri ſtrangulatu ſæpe correpta eſt. In quo & mens & ſenſus omnes pereunt, & ſuffocationis vehementia ceruicis, oculorum, & faciei venulæ dehiſcunt, vt hinc rubræ maculæ diutiùs perſiſtant: Viſcerũ maximéque iecoris illi numeroſæ inſunt obſtructiones, Ex quibus ſæpe in continuas & in tertianas febres eáſque diuturnas. Sæpe & in icterum admodum contumacem incidit. *Hiſtoria.*

Quum in tali eſſet conſtitutione annum ſuperiorem totum in otio tranſegit, nec tamen quidquam detraxit de victu, qui vberrimus eſſe conſueuerat: Hinc crudorum humorum omníſque generis excrementorum ingens prouentus, & obſtructiones geminatæ, quæ tandem effecerunt vt menſium hæmorrhoidúmque vacuationes partius, nec ſtato tempore procederent. Quibus ex cauſis tandem vniuerſum corpus cœpit ingraueſcere, & quindecim diebus antequam morbo prehenderetur mira laſſitudine ſpontanea fatigari: Simul & appetentiam ſentit deiici, quam tamen vario obſoniorum genere, variíſque gulæ irritamentis conabatur excitare, vt non minus intemperanter, quàm olim viueret. Ab hiis cauſis quartana inuaſit ſecunda Septembris, ex ſeipſa, non ex alio antecedente morbo: Sed principiis adeo tenuibus atque obſcuris, vix vt à quoquam deprehenderetur. Secunda acceſſio manifeſtè ſpeciem exhibuit intermittentis febris, in qua omnis generis vomitiones erruperunt: Tunc cœpimus & ſyrupis, & clyſteribus, & tenuiore victu corporis humores præparare. Tertia tamen acceſſio multo vehementior euaſit tum frigore tum vomitione, tum ſuffocatione ex aſthmatis permiſſione, tum iactatione corporis atque ſiti. Proinde medio acceſſionum interuallo & proximo die minoris afflictionis blandè purgauimus. Licet autem vacuationes vndique & pituitoſæ & bilioſæ arte ſponteque procederent, febris tamẽ manifeſtè increuit habuitque quartam, quintam, ſextámque acceſſionem, & acerrimam, & longiſſimam, vt iam nulla integritas, aut intermiſſio deprehenderetur: Nullus enim ſudor vnquam erupit qui acceſſionem finiret. Quum igitur febris non minus continuæ quã quartanæ particeps videretur, ne fortè in deteriorem degenera- *Progreſſus morbi.*

ret, vtile viſum eſt venam ſecare baſilicam ſiniſtram, è qua corrupti ſanguinis vnciæ circiter octo detractæ ſunt, magno quidem vſu, & facili tolerantia: Nam præter febris, continuæ ſuſpicionem, id faciendum ſuadebant menſium, hæmorrhoidúmque, ſuppreſſio, victus in otio intemperantior, faciei rubor, & venarum ingens & turgens plenitudo ob quam ſanguis è naribus ſubinde emanabat. Ab eo tempore corporis integritas & intermiſſionis puritas maior apparuit, ſed par ferè acceſſionum vehementia, cum cibi faſtidio, & nauſea, cũ vomitione & oris amarore. Quę ſymptomata cùm nec victus ratione, nec ſyrupis, nec clyſtere miteſcerent, ſecundo medicamento eóque blando purgandam duximus, poſt acceſſionem nouam. Cæteræ acceſſiones hinc leuiores inſequutæ ſunt, ſenſimque decreuerũt, vt neque frigus moleſtum ſit, nec calor interpellet. Quocirca toto menſe Octobris ſola victus ratione idonea, & emollientibus clyſteribus occurſum eſt, niſi quòd ſemel dũ graui nauſea, & linguæ amarore premeretur ſorbitioni incocti ſunt folliculi ſennæ, & paucis ante diebus ad leuem ex deſtillatione tuſſim ſyrupus adhibitus iuiubinus. Quæcunque poſthac ad reliquam curationem idonea videbuntur, Horũ imitatione, prudenter decernent hij quibus id muneris erit commiſſum.

Conſilium quadrageſimum, Ad quartanam diſtillationi implexam.

QVum multis ac variis affectibus, ferèque aſſidua diſtillatione iamdiu conflictetur generoſus Dominus Cathalaunenſis, cenſuimus non ſoli quartanæ febri qua torquetur, ſed aliis quoque implicitis affectibus ſuccurrendum quod hiis præſentibus ægrè poſſit quartana febris profligari quódque ea profligata variis nihilominus querelis futurus ſit obnoxius.

Scopus.

Itaque omnibus qua licuit animaduerſione æſtimatis, duximus non differendam, ſed ſumma diligentia ſuſcipiendam curationem, quæ tum medicamentis, tum victus ratione, & veteres morbos, & hanc vitioſam corporis conſtitutionem immutet.

Victus.

Victus ratio prorſus ſicca ſit, & attenuans, moderatéque calida, vt hunc frigidum mucoſúmque habitum emendet.

 613

A ſorbitionibus prorſus abſtinendum, A liquidis omnibus, Ab elixis carnibus, A piſcibus, A caſeo, A fructibus, Ab immoderato potu: Carnibus veſcendum euchymis, hiſque omnibus aſſis, aut perraro elixis, Quas tamen ſi volet condimentis intingat, ex pipere, gingibere, cinamomo, nuce moſchata, interdū & ſinapi: Vinum generoſum ſit ac minimè vaporoſum, album, aut ſubrubrum, tenue, non ſupra modū dilutum, quo & parcè vtetur in paſtu. Exercitatio ſubeunda manè, eáque multa, & valida, dum corpus incaleſcat, aut fatigari incipiat, à qua frigus ſedulo vitetur. A ſomno experrectus diu multúmque fricetur linteis ſiccis, aut aſperis, aut interdum ſicca manu.

Medicamentorum ſed blandorum frequens ſit vſus, & quæ crudos noxióſque humores ſenſim nulláque vi detrahant. Aluus ſæpe clyſtere ſollicitetur, qui in decocto emollientium habeat hieræ ſimplicis, Diaphœnici, an. ʒ. vj. Mellis anthoſati ℥. ij. Olei rutæ & anethi an. ℥. j. ß. *Clyſteres.*

Sexto aut octauo quoque die pridie acceſſionis dentur catapotia quæ conſtent ex puluere hieræ ſimplicis, rheubarbari, aloës, & agarici, quæ paribus portionibus malaxētur ex ſyrupo abſynthij, Sumátq; pro doſi ʒ. j. vel ℈. iiij. *Pilulæ.*

Nonnunquam vice pilularum purgentur hoc ſyrupo.

℞. Radicum apij, petroſelini, fœniculi, & capparum, Polypodii quercini, Seminis carthami, an. ℥. ß. *Purgatio.*

Agrimonij, Betonicæ, Hyſſopi, Origani, Lupuli, Ceterach, Thymi, Epithymi, an. m. j.

Seminis aniſi, fœniculi, & Melonum, an. ʒ. j. ß.

Fiat decoctio ad ℥. xv, In qua infunde per noctem foliorum ſennæ mundatorum ℥. iiij. Agarici albi ℥. ij, Gingiberis ʒ. ij. Bulliant mane parum, & fiat expreſſio, in qua diſſolue Sacchari albi ℔. j. Paretur ſyrupus coctus ad perfectionem, & non clarificatus: Capiat vncias duas pro doſi cum aqua bugloſſi, vel altera conuenienti.

Conuenit interdum in illo diſſoluere expreſſionem ʒ. i. Rheubarbari electi, infuſi in vino albo, vt ſenſim genus omne humoris ſeparetur, vacuetúrque. Ita igitur iſtorū vſus continuandus eſt alternis diebus, vt vix vlla prætereat quin pridie vel clyſter, vel pilula, vel ſyrupus adhibeatur.

Præparantibus ſyrupis non admodū fatigandus eſt Dominus laborans, Sed omnis præparatio idonea victus ra-

tione tentanda.

Potus. At quoniam interdum per acceſſiones bibendi neceſſitas vrget, loco ptiſanæ aut aquæ hordei vel alterius potus refrigerantis, & compingentis humores propinendũ eſt oxymeli ſimplex Galeni, aut ſyrupus acetoſus, aqua multa dilutus: Sed tamen parcus potus apprimè vtilis eſt, omnémque morbum breuiorem reddit, At liberalior naturam occupat, reuocátque ab humorum coctione.

Conſilium Quadrageſimum primum. Ad quartanam Diarrheæ implexam.

Quartanæ ingenium. QVartana febris ſimplex eſſe non poteſt, neque ex ſolo ſucco melancholico originem habere, ſed ex flauę bilis permiſtione, quæ dum retorretur materiam illi ſuppeditat. Illius exuperantia primùm vomitiones concitatæ ſunt, *Symptomata.* quúmque illac tota expurgari non poſſet tādem irrupit in aluum peperit rectè appellatam diarrhæam, quæ vel teneſmum vel dyſenteriam minatur.

Hanc comitatur deiecta appetētia, magna corporis extenuatio, & viriũ imbecillitas: quæ omnia ſymptomata ſunt feruētis bilis flauæ. Quum autem ab hiis omnibus grauiora mala laboranti, quàm á quartana febre impendeant, illis primùm & maximè ſuccurrendum, febre tamen non omnino neglecta. Itaque alui profluuium ſedendum eſt, non hiis quæ omnino adſtringunt, & cohibent, ne fortè hinc febris inualeſcat, ſed hiis quę calidam iecoris intemperiem emendant, ſimúlque appetentiam & vires reſtituant. Clyſteres anodyni deſcripti qui impendentē dyſenteriam arceant frequenter immittantur, quibus tua eruditio aut mucilaginem cydoniorum, aut amylum, aut farinam fabarum adiiciet, cùm neceſſitas expoſcet. In ſiti quoties ſine cibo *Potus.* bibendum erit, ex vſu erunt ſyrupus de limonibus & oxyſaccarũ ſimplex. Syrupus de agreſta, atque hiis ſimiles aqua multa diluti: interdum grana mali punici aut ſuccum citri, vel medicum malum offeres, quibus etiam vel omphacio omnis cibus intingi, maceraríq; poteſt, vt hiis & victu refrigerante accommodato, & humectāte bilis feruor miteſcat, & iecoris intemperies ſeruato ipſius robore emendetur.

Hordeatũ. Hordeatum ex amygdalino lacte & ſaccharo roſaceo ſumt

ſumptũ quotidie manè, horis ſaltem quatuor ante ſtatam prãdij horam ſummas vires obtinet. Extrinſecus iecori vel epithema refrigerans atque corroborans, vel ceratum ſantalinum imponendum eſt,ídque diu geſtandum. *Epithema.*

Præter hæc(ſi vires permittant)tantillum rheubarbari ex miſtis interuallis propinandum : Mallem autem pondus drachmæ vnius in ſubſtantiam,quàm dilutum offerre.

Si ſub hiis remediis diebus circiter quindecim ſymptomata non ſatis miteſcant, vinũ omnino circuncidendum erit,& alius quiuis potus offerendus.Multos quippe hoc anno expertus ſum nõ potuiſſe à ſimilibus ſymptomatis. & à quartana febre vindicari,niſi prius detracto vino: Húſque vires firmiores erant aquæ potu quàm vini. *Cautio.*

Conſilium quadrageſimum ſecundum,
Ad lienis tumorem.

SYmptomata quę narrantur docent lienem iamdiu malè affectum fuiſſe, licet fortaſſe nec tumor nec dolor deprehendatur:Sed & dolor ille ſcapulæ affecti lienis ſoboles eſt,qui membranas diſtendens ac diuellens ſæpe deprehenſus eſt eiuſmodi dolorem inferre, quemadmodum & inflammato iecore dolor ad iugulum pertingit. *Cauſſa.*

Affectus vteri ortum habuiſſe videtur à lienis impuritate,eo ſenſim ſe expurgante, ſed quæ vterum ipſum tandem contaminauerit,& acrimonia ſua veſicæ ac vteri ipſius ceruicem exulſerit: Quæ cauſſa eſt vt viri congreſſum nõ admittat laborans: itaque impuritas illa lienis ſenſim cumulata,ac tandẽ cõputreſcens incaluit,& tumorẽ cum ſymptomatis ſupradictis peperit.Hic autem tumor etiam ſi calore moleſtus ſit,phlegmone tamen non eſt. Multò certè minus abſceſſus,quod hoc viſcus hiis minimum oportunũ ſit.Porro tumor ille nulla alia via quàm per aluum eximi poteſt: Illinc verò deriuabitur ſyrupo qui conſtet ex ſuccis bugloſſæ,borraginis,fumariæ,ſummitatum lupuli, &c.cum folliculis ſennæ & rheo. *Syrupus.*

Diebus interiectis aluus emollietur clyſtere ex decoctione emolliente, cum vncia ſemis catholici, & vnciis tribus mellis.

Vt emolliatur tumor fiat fotus emolliens, & corroborãs

ex radicibus capparum,malua,viola,parietaria,Summitati-bus aliquot lupulorum,roſarum rubrarum. betonicæ: bulliant in aqua,addendo parum aceti. Item poteſt fieri illitus eiuſdem virtutis.

Illitus.

Non admouenda ſunt ſuppurantia,quòd in iecore & lie ne abſceſſus omnis exitialis ſit.

Vino interdicatur,Vtatur ſyrupo & acetoſo & capillari.

Conſilium Quadrageſimum tertium, De Melancholia Hypochondriaca. Pro Domino de Maligny.

Hiſtoria ſymptomatum.

ILluſtriſſimum atque prudentiſſimum virum Dominum de Maligny audio multis variíſquē ſymptomatis obſideri,hiíſq; grauibus,& metuendis,ſed quæ omnia in vnius eiuſdémque affectus ſignificationem concurrant. Hæc licet paucis ante diebus, & æſtate ſupra modū feruida vehemētius excāduerint, Multo tamē iā tempore originis ſuæ prima quidē rudimēta habuiſſe videntur. Mœſtitia & metus citra occaſionē Domino frequēs,ſolitudò,alta,grauíſq; cogitatio,Sōnus turbulētus, ſpectris, variíſq; terriculamentis moleſtus, omnia quidē melancholiā eſſe denuntiant, non eā certè primariam,quæ ſolius cerebri vitio ſit: ſed alteram quæ præcordiorū ſympathia ſuſcitatur,& quam idcirco hypochondriacam ſolemus nūcupare. Huius enim manifeſtū indiciū ex eo tumore eſt,qui circū lienem & pancreas animaduertitur.Eius verò continentē cauſſam non exiſtimem eā eſſe naturalē melancholiā, quæ fex eſt ſanguinis, ſed alterā retorridā,quæ ex præaſſata bile citrina progignitur, & quā peculiari nomine bilē atram dicimus.Hæc ſiquidē iam multo tempore ſenſim in præcordiis congeſta illic plerumque exæſtuare percipitur, túmque malignos de ſe vapores effundit,qui in diaphragma impulſi ſpiritum quodammodo intercipiūt,& offendūt. In cor verò validā eius palpitationē,atque interdum ſyncopē: Si eos interdū in cerebrum attolli contingat, allucinationes,fiunt delyrio proximæ,atque hæ cum quodam timore & triſtitia. Quibus ex cauſis D.Laborans quaſi animo perculſus ſibi multum diffidit,& vix in ſalutis ſpē erigi poteſt. Itaq; palpitationis cordis atque ſyncopes cauſſa non in corde,aut pericardio, ſed in ſolis præcordiis conſtituenda eſt, è quibus teter hic vapor per multiplices arterias ſublatus cor appetit,Hæcque mala profert omnibus ferè hypochondriacis communia.Quinetiā ſi dili-

Progreſſus morbi.

Pars affecta.

diligentius tractetur, prematúrque ſiniſtrum hypochōdriū, qua in vmbilicum diuergit, non admodum diſſimilis palpitatio illis, vt opinor, quæ in corde deprehendetur: ambarum enim vna eſt origo. Adhæc ructus flatulentus, rugitus nauſea, expuitio frequens, & alia crudioris ventriculi ſigna, hypochondriacis omnibus communia ſunt, & ex atræ bilis conditione profecta.

Cauſſæ autem euidentes & prægreſſæ ſunt, quod illuſtris Dominus natura ſupra modum bilioſus, curis, grauibúſque cogitationibus, victu calidiore, nec ſatis temperāte magnū flauæ bilis prouentum cumulauit, qui & illi quandā icteri ſpeciem protulit. Tandem verò non expurgata tempeſtiuè, hiiſdem cauſis perſeuerantibus in atram bilem conceſſit, quę nunc omnium prædictorum malorum continens eſt proximáque cauſſa. Cauſſæ.

De Prognoſtico certè hoc licet dicere quod licet malum hoc, ſyncope, aliiſque ſymptomatis graue ſit, & plenū terroris, curationem tamen admiſſurum ſit hac præſertim laborantis ætate, & hoc virium robore: Maximè verò ſi Medicorum conſiliis æger pareat & obtemperet: Alioqui ſi hæc aſpernetur, vel ſyncope, vel exolutione virium tolletur, vel rapietur in furorem, quem maniam appellant, vel ſi hæc euadat, vix tandem hydropis incommoda deuitabit. Prognoſtic.

Hæc quidem multa atque varia exiſtunt, ſed quoniam omnium tota curatio in duobus præcipuè poſita eſt, Vnum ídque maximum, vt interior ea cauſſa, quam bilē atrā eſſe diximus prorſus extirpetur: Alterum vt ſyncope, aliáq; grauia accidentia tantiſper arceantur, dum perficietur curatio. Cauſſa ea licet tā copioſa ſit vt penè laborantē obruat, cùm tamen vires ſupra modum languidæ ſint, & ſymptomatū ſæuitia premātur, ſenſim ac pedetentim ſubſtrahi debet, ac ea moderatione, quā imbecillæ vires facilè tolerēt: in id autem accommodatiſſimum fuerit apozema huiuſmodi. Scopi.

♃. Radicis bugloſſi, Oxalidis, & Chicorei, an. ℥. ß. Agrimonij, Cuſcuthæ, Ceterach, an. m. j.

Foliorum ſennæ mūdatorum ℥. j. ß. Fiat decoctio ad lib. j. Addendo ſub finem trium florum cordialium an. p. j.

In colatura infunde rheubarbari electi ʒ. iij. Cinnamomi ℈. iiij. In expreſſione diſſolue ſyrupi violati ℥. ij.

Paretur apozema nō clarificatū in tres doſes, Capiat die-

bus alternis,Manè horis ſaltem quatuor ante cibum.

Apozematis huius ſuauis atque blandi tutiſſimus vſus erit,neque medicamentum vllum valentius erit propinādū, ſed huius continuatione citra vllam virium offenſionem tota mali cauſſa ſenſim detrahetur,ſenſimq; vires vegetiores euadent.Hoc abſoluto quatriduum quieſcat D.Laborās iniecto tamen leui clyſtere detergente ſi fortè ſubſiſtat aluus. Dein verò idipſum repetatur ea quam dixi ratione, & ſemper viribus æſtimatis,& facili ægri tolerantia.Diebus interiectis,& quibus æger non purgabitur apozemate,Offerendus erit ſirupus ad humorum præparationem,& ſymptomatum ſedationem,qui huiuſmodi fuerit.

℞.Succorum depuratorum bugloſſi,boraginis,Oxalidis, fumariæ,Pomorum rédolentium,& Granatorum an.℥.ii.

Sacchari albi lib.ß. Fiat ſirupus mediocriter coctus, Capiat bis in die ℥.ii.pro doſi, cum pari portione aquæ decoctionis hordei,horis ſaltem duabus ante cibum.

Sic igitur duo hæc remediorū genera alternanda erunt, vt hoc vno die,illo verò altero vtatur.In interuallo autem (quod quatuor,ſéxve dierū eſſe oportere dixi)bis in die hac vtetur confectione quæ vires recreet,& humoris acrimoniam ſymptomatúmque vehementiam retundat.

Conditum. ℞. Conſeruæ bugloſſi ℥.ii.Conſeruæ roſarum,Corticis citri conditi,an.℥.ß.Raſuræ eboris ʒ.i.

Oſſis è corde cerui,Raſuræ cornu cerui,cinamomi electi an.ʒ.ß.Margaritarum ſplendidarum, Xiloaloes an.℈.j.Coralli rubri ,Cryſtalli tenuiſſimè puluerizati an.℈.ß.

Sacchari albi q.ſ.Fiat conditum foliis auri coopertū:capiat cochleare vnum,ſeſquihora ante paſtum,& ſuperbibat parum vini diluti.Huic interdum permiſceri poterit portio quædam,velut quadrans confectionis Alchermes:quā quam eius vt omniū calidorum vſus in hoc affectu(ſi quo in alio)vehementer ſuſpectus eſt.Nihil enim morbum hūc eiúſve ſymptomata æquè exaſperat, atque vel alimentorū, vel medicamentorum calidorum vſus.Quocirca ſubſiſtendum eſt in hiis quæ dixi remediis,neque ad calidiora aut vehementiora citra perniciem,aut ſaltem iacturam tranſiri poteſt.Erit autem eorum quatuor quę dixi vſus continuādus:Apozematis,Sirupi,clyſteris,atque Conditi ea quā dixi ratione,dum planè ſibi reſtitutus videatur æger.

De

De venæ ſectione dicendum:Hanc quoque ſummè profuturam,ſi tempeſtiuè & conueniēter fiat:Multus enim ſanguis cōtinetur atque coercetur in venis feruidus & torrefactus(etiamſi aliud vrinæ ſuadeant)qui refrigerari atque vētilari poſtulat:Neque veteres quidquam ſalubrius aut præſtantius hoc ſubſidio ad curationē prętulerūt : Itaque poſt apozematis tertiam purgationem ſi vires recreatæ ſatis aut conſtantes apparebunt.ſanguis audacter mittatur ex media aut interna cubiti vena,idque ad octo decémve vncias,niſi fortè vires concidant,quod tamen ratū eſt.Sæpius enim onere depoſito exſurgere,& ſuſcitari vires deprehenduntur. *Venæ ſectio.* *Cautio.*

Symptomatum ſedatio.

Verè quidem ac propriè ſymptômata omnia deſinūt cū percuratus morbus fuerit.At nihilominus ſi per ipſam curationem vehementius illa vrgeant lenienda erunt peculiari remedio,maximè cordis palpitatio & ſyncope,Quoties igitur horum alterutrum exiſtet frictiones ventris lumborū, & crurum fiant,deorſum verſus,vt reuulſio fiat vaporis ſurſum irrepentis. *Frictione*

Ampla quoque cucurbita affigatur imo ventri ſine ſcarificatu,Aluus ſi ſubſtiterit balano proritetur, Cordi & ſiniſtro hypochondrio epithema inducatur huiuſmodi.

℞.Aquarum ſtiliatitiarum plantaginis,Roſarū Portulacæ,Bugloſſi,Meliſſæ,& Cardui benedicti,Aceti,an.℥.ii. *Epithemata.*

In hiis diſſolue trium ſantalorum , Roſarum rubearum puluerizatarum , carabes an.ʒ. iii. Trochiſcorum de camphora ℥.ß.

Paretur epithema,Adhibeatur tepidum.

Ore verò ſumat ſuccum mali punici aridi,quo nihil eſt ad huiuſmodi ſyncopas præſentius.Huius penuria ſuccum mali citrii aut medici,aut baccarū oxyacanthæ.Hiis enim tum vaporis tum humoris noxii acrimonia & malignitas obtunditur,contra verò proritatur calidis:ſi tum temporis libeat conditi præſcripti momentum dare,non parum ad id conducet.

Victus ratio.Non paruam tum ad curationē tū ad ſymptomatum ſeditionem vim obtinet viuendi ratio ſine qua vix quidquam fiat commendatione dignum.A cibis calidis &à feruidis omnibus tanquam aduerſiſſimis vel Galeni conſilio prorſus abſtinendum quod & ipſum mali totius *Victus.* *Cautio.*

Curatio. *Sirupus ſo* *gnus.*

℞.Radicis graminis,Petroſelini,fœniculi,Apii an.℥.ß. Bugloſſi,Borraginis,Lupuli,Agrimonii,Ceterach,Cuſcutæ,Adianti,Capilli veneris,Hyſſopi,Origani,an.m.i. Seminis endyuiæ,cuſcutæ,& Melonum Glycyrrhizæ raſæ an.ʒ.ii Florum Cordialium , Epithymi,an.p.i.Fiat decoctio ad ℥.xv. In colatura infunde per noctem ,foliorum ſennæ mundatorum ℥.iiii. Agarici albi ℥.ii. Turbith conquaſſati ℥.ß.

Gingiberis ʒ ii.Mane bulliant parum & fiat expreſſio,in qua diſſolue ſacchari albi lib.j.Fiat ſirupus perfectè coctus, Capiat ſemel in hebdomada ℥.ii.Cum aqua decoctionis bugloſſi.

Semel verò in menſe , & maximè vltima quadra Lunæ vt diſtill tionis materia purgetur,Addes prædictæ doſi Dia phœnici ʒ.i.ß.Diebus interiectis partes omnes principes maximéque lien corroborabis hoc electuario.

℞.Pulueris Electuarii lætificantis Galeni Raſuræ eboris an.ʒ.i.Pulueris electuarii diamargariti frigidi,& triaſantali an.ʒ.ß.Sacchari albi diſſoluti in aqua bugloſſi ℥.iiii. fiat elect.per tabellas ponderis ʒ.iii. *Tabella.*

℞.Olei liliorum,& de capparibus. Mucilaginis altheæ extractæ in aqua bugloſſi,an.ʒ.vi.Ceræ parū fiat linimētū. *Linimentū*

Item ℞.Gūmi Ammoniaci diſſoluti in aceto forti ℥.i. Radicis arthanitæ,& ireos florētiæ an.℥.ß.emplaſtri de mucilaginib.& de meliloto an.℥.j.ß.Fiat emplaſtrū pro ſplene *Emplaſtr.*

Si malum contumacius perſeueret ſecāda vena interior cubiti ſiniſtri , Vere proximo,ſi nihil dehortabitur.Victus imperandus eſt boni ſucci,& tenuis qui in frigidiorem aliquantulum dinergat. Nam calida omnia idcirco aduerſiſſima , quòd atram hanc bilem ex flaua præaſſata genitam exacuant,ſicque materiam geminent,grauiora ſymptomata ſuſcitent, itaque & ſalſa omnia,& piperata , & ſinapi, & vinum generoſum,meracúſque vitandum:Hiiſce verò cōtraria deligenda.Anno 1551.Menſe Nouembri. *Victus.*

Litteræ D. Melini Medici Ad Dominum Fernelium,De ſanguinis miſſione in pruritu.

QVæ negotiorum tuorum ſit magnitudo , Quæ item moleſtiæ,non ignoro : Omnes enim qui grauiore ali-

quo morbi genere laborant ad te non aliter quàm ad Æſculapium quendam confugiunt : Quæ res fortaſſe alium à tuo congreſſu deterreret.

Ego autem qui etiam noui quanta iſta ſit ingenii fœcũditas,quámque ſit tibi facile de quauis quęſtione propoſita in re medica reſpondere,Tum etiam noui iſtã morum faci litatem cunnis ferè expoſitam,Non ſum paſſus diutius ſcru pulo me illo angi,de quo proximis litteris ad te; Quẽ mihi eximere,facilius fuerit tibi,quàm mihi eximendũ offerre: Quod vt iam facias te etiam atque etiam oro.

Hyeme ſuperiore incidi in laſſitudinem vlceroſam,ſponte,quam ni fallor practici pruritum appellant.

Leni pharmaco paulo poſt lienem & hepar exoneraui, Ab eo tempore variis partibus exanthemata extiterunt ſicca admodum,& fixius hærentia.quæ ſi erodebantur vt ſcabendo cõtingit ſanguis nigrior &craſſior inde erumpebat: Tandẽ furunculus inferiorem tibiam dextrã occupãs, tum herpes miliaris animum exuſcitãt ad maiora præſidia quærenda.Hic verò venam aperio,& ℥.iii.tantũ ſanguinis plus minus educo,& Catholico,ſenna,confectione hamech. interdum addito rheubarbaro,bis térve,poſt vſum ſeri lactis, prunorum,Tamarindorum,& huiuſmodi ſatis longum vẽtrẽ ſoluo.Hac ratione paucis topicis adhibitis à morbo reualui : Quanquam etiam octauo,poſt die à venæ ſectione venam iterum aperui baſilicam , & circiter ℥.ii. ſanguinis plus minus effluere ſiui.Chirurgus autem quem mea cauſſa Claudius Lauallus Regis Chriſtianiſſimi Legatus vocauerat , & medici in ea erant ſententia, ſanguinem multum eſſe vacuandum.Eorum ratio hæc erat : ſanguis eſt admodum vitioſus,Ætas & vires aut vigent,aut à vigore non ita procul abſunt:Præterea hunc ſanguinis vacuandi modum quotidie vſurpamus,& quidem fœliciter.Sed ego Galeni ſẽtentiam ſequutus lib.1.Sanitatis tuendæ,vbi de ſpontinis lãgoribus vlceroſis,de pruritu,& ſcabie diſſerit,vel nullum, vel certè perpaucum ſanguinem mihi eſſe vacuandum contendebam,idque reuellendi cauſſa potius quàm vacuandi. Ita enim inquit.

Cap. 4. lib. 4.

Vbi paulum vel citra ſanguinem reſtitum,vel vltra proceſſum eſt audacter mittendus ſanguis:quem Galeni locum ita interpretor:Vbi ſãguis coctione diminuta paulum, aut

aucta

619

aucta factus eſt paulò crudior,aut bilioſior tum ipſum vacuare abundãter nullus timor eſſe debet:At in me nulla extabant ſigna in vrina quæ cruditatẽ indicare Galenus paulo ante dixerat.Præterea hyeme ſuperiore ſæpius cibum ſemel die tantùm ſumpſi:Cruditas igitur exigua illa mihi detrahere ſanguinem abundantius non ſuadebat.Ad hæc ſãguis in me non eſt paulo,aut nimio bilioſior, vel atra bile multum impurus:id quod arguit,& temperies,& ętas iam inclinãs,& color totius corporis ex flauo plumbeus,acti labores,curæ & longa ſtudia literarum,ergo ſanguinem mittere non debueram.Nam & Galenus ſtatim ſuperiori periodo addit.Vbi plus,conſideratius agendum.Vbi plurimùm, in hiis nullus omnino mittẽdus eſt.Mox quoque ait:inſpicere verò & quantitatem conueniet,vt verbi gratia. Si bonus ſanguis exiguus ſit,reliquus verò ſuccus plurimus vtiq. in hiis abſtinendum à detractione ſanguinis eſt.Sin is quidem exiguus,ſanguis verò copioſus audacter incidenda vena eſt.Hæc Galeni ſententia mirum in modum in hunc vſque diẽ me afflixit.Siquidẽ dũ ſanguis effluit impurus,craſſus, ac niger, aut aliter vitioſus Chirurgi ac Medici cõplures largiſſimè ſanguinem detrahunt:Quum verò purus ac floridus,contra:niſi in venis plethora ſubſit,quod fœliciter id remedii genus vſurpari quottidiana docuerit experientia.Quare aut alia eſt nũc curatio laſſitudinis vlceroſæ ſpõte natæ quàm ſeculo Galeni,(quod ſanè verum eſt ſi mẽtẽ referas ad ea quæ de frictione mediocri,tarda & quiete interrupta,id eſt de ἀποθεραπεία dicuntur à Galeno:Itẽ de balneis & oleis,&cæteris id genus)Aut homines citeriores Æquinoctiali maiorem ſanguinis vacuationem ferre poſſunt,quàm propriores Æquinoctiali.

Fallax interpretatio vt & ſigna

Cautiones mittendi ſanguinis vulgares.

Non ſum autem neſcius te deſtineri variis & magnis negotiis.Sed idem etiam non ignoro ſi mihi quadrantem horæ voles concedere,nullo negotio me hac moleſtia liberabis,aut potius explicabis.

Reſponſum Domini Fernelij ad Dominum Melinum ſuper quæſtione propoſita Conſilium Quadrageſimum ſextum.

INcidiſti obiter in ſubtilem & arduam dubitationẽ quæ omnium ferè torſit ingenia,qui Medicinã facturi ad artis opera & vſum ſe contulerunt.Ea autem è Galeni ſcri

ptis emerſit. Quorum tanta eſt varietas, tanta inconſtantia, tanta plerumque diſcordia, vix vt quiſquam illius hac de re ſententiam hactenus ſit aſſequutus. Sed neque is ſi quid iudico de hac controuerſa quæſtione quidquam firmum ac conſtans ſibi vnquam animo ſtabiliuit: quippe cùm ad meditationem potiùs quàm ad medendi rationem omnem vitam contulerat. Non interpretis munere hoc loco fungar nec authoris ſententias è diametro contrarias conciliare contendam: Sed quod vſu longo quaſi comprehenſum teneo, rogatus paucis theorematis exponam, quæ hunc tibi iniectum ſcrupulum penitus eximent. Vaſorum omnis plenitudo venæ ſectione demenda: Nam quæ pura eſt plenitudo, & propriè plethora appellatur, hoc vnico remedio tollitur. Impura verò quæ multa eſt cacochymia, licet purgatione quodammodo minui poſſit, Nec tamen tuto, Nec celeriter: At ſecta vena protinus pericula vitantur ex plenitudine, impendentia, nulla virium offenſione. Itaque quoties benè habitũ corpus occurret, ídque venis amplis & multo ſanguine turgẽtibus, venam audacter incides: Atque ſi ſanguis purus apparebit, copioſiùs detrahes, Sin verò impurus, parcius ac reuerentius, ex internallis detrahendo potius quã vniuerſim & affatim vacuando, ſublata plenitudine præcipiti atque periculoſa: Reliqua impuritas, & cacochymia purgatione eximenda eſt. At venarum impuritas pauca quæ nuncupatur cacochymia ſine plenitudine, non venæ ſectionem, ſed purgationem expoſcit, Hæc enim peccantem cacochymiam, Illa verò non ſolùm cacochymiã, ſed omnes humores æquabiliter, & plenitudinem quæ tum nulla eſt ſubtrahit, magna virium iactura. Sed tum maximè incommodat venæ ſectio cùm cacochymia è iecoris aut ventriculi vitio (quod ferè fit) cõtrahitur, vt in ictero, in cachexia, in leucophlegmatia. Nam detracto ſanguine, licet impuro, impurior multo ſuccedit. Hæc ſatis opinor quæſtionem tuã diluent, quæ multo tamen explicatius opere proprio tradita ſunt. Omnia hiis quidem conſentiunt quæ tu ex libro quarto de ſanitate tuenda protuliſti. Quæ diuerſæ ſunt ſententiæ id ſequuntur quod iubet Galenus tertio de locis affectis. In melancholia cubiti ſiniſtri venam mediam tundere, ſanguinémque copioſum detrahere, ſi craſſus ac niger is effluat, Cohibere verò ſi purus ac tenuis, & quod vndeci-

Certiores phlebotomiæ indicationes.

mo

pus refrigeretur,areſactúmque humectetur.

Hæc præcipua ſunt totius curationis præcepta , quotum imitatione de cæteris quæ fortaſſe interuenient ſtatui facilè poſſit.

Conſilium quadrageſimumquartum. De Melancholia hypochondriaca.

SYmptoma quale expoſitum eſt hypochondriaca eſt melancholia,iamdiu confirmata in ea ætate quæ illi maximè ſolet eſſe oportuna. Facta eſt autẽ ex bile retorrida,quæ ſenſim multóq.tempore circum præcordia cumulata eſt,& quã Natura nec per aluũ , nec per vomitionem tempeſtiuè expurgauit.Ea ventriculi concoctionem ſic offendit,vt eorum quæ aſſumuntur partem maximam vertat in flatus, qui & ructu & diſtentione plurimum fatigant. *Deſcriptio.*

Sed &ex eo humore aduſto ac retorrido vapor Naturæ ſuę ſimilis crebrò ſurſum irrepens in cerebrũ metum, mœſtitiã, variáque terriculamenta,& viſorum oſtenta parit:excurrẽs verò in corpus vniuerſum multos mouet dolores, qui tamen mox deſinunt.

Reliqua affectus curatio hac debet ratione compleri.

℞.Bugloſſi,borraginis , Meliſſæ, Betonicę,Pimpinellæ, Lupuli,Cuſcutæ,Cæterach,Endyuiæ,an.m.i.Radicum Chicorii,Polypodii,quercini,Paſſularum mundatarum,an.℥.ß. *Sirupus.*

Quatuor ſeminum frigidorum maiorum an.ʒ.i.

Florum cordialium,Epithymi,an.p.i.Fiat decoctio ad ℥.xv.In colatura infunde foliorum ſennę mũdatorum, an.℥.iii.Agarici albi ℥.ii.Gingiberis ʒ.ii.Bulliant parum , & fiat expreſſio,in qua diſſolue ſacchari albi lib. i.

Fiat ſirupus perfectè coctus non clarificatus.Capiat ſexto quoque die ℥.ii.pro doſi cum aqua decoctionis hordei.

Vtile ſit ex eadem herbarũ materia ſirupum componere nõ laxatiuum quo mane quotidie ieiunus vtatur ad humoris vacuandi præparationẽ ſi quando tamen aluus adſtricta fuerit diebus interiectis hoc molliatur clyſtere.

℞.Maluę Violariæ,Parietariæ,Altheæ totius Chamęmeli,Meliloti,Anethi,Abſinthii,Origani,an.m.i.Seminis aniſi,& lini an.℥.j. Fiat decoctio ad lib. j. In colatura diſſolue Catholici ʒ.vi.Mellis roſati,& anthoſati an.℥.j. Olei communis ℥.iii.Fiat clyſter. *Clyſter.*

Malaxentur ſimul, fiat emplaſtrum extenſum ſuper alutam. Applicetur poſt fotum.

Conſilium Quadrageſimum octauum, Ad Cachexiam, Pro quodam ex Comitatu Burgundiæ.

Lippientes oculi, Olfactus ſtupidus, Saliua aut pituita copioſior ex ore profluens, Pedum tumor veſpertinus, indicia ſunt ſummę cruditatis exuperantis toto corpore. Quę cùm iecoris calorem comitem habeat, ex manuum pedûm que feruore deprehenſum, proximam cachexiam, aliáque mala, fortaſſe & hydropem futurum minatur, quæ quum florente hac ætate tam manifeſta rudimenta habent, procedente illa & ingraueſcente in extremam perniciem agerent: Occurrendum autem eſt ſumma diligentia & attentione. *Signa cauſarum.*

Primûmque victus ratio purior ſit, in qua àb inteſtinis & extremis animantium partibus, à piſcibus multis, à caſeo ab omnibúſque viſcoſis, & lentis abſtinendum, temperãdúmque eſt, quemadmodum & menſes circiter duos ab omni ſorbitione. Vitanda crapula, & conſueta edendi voracitas: Omnino temperantius viuendum, & omnino toleranda inedia. detrahendáque cœna, Vinum quoque parcius, & dilutius eſto, ídque ferè album aut tenue. Exercitatio frequẽtior, & validior adhibenda: Quod ſi præſtare non liceat, quantum defuerit tenui victu ſupplebitur. *Victus.*

Neque verò hac ſola viuendi lege, eximi poterunt multo tempore contracta corporis vitia, niſi & lenium quorũdam medicamentorum vſus acceſſerit. Erunt autem hęc ad rem propoſitam in primis accommodata.

℞. Radicis Apij, Petroſelini, Fœniculi, Capparum, Polypodii quercini, Seminis carthami, Paſſul. an. ℥. ß. Hyſſopi, Origani, Calamenti, Adianti, Capilli veneris, an. m. j. Ceterach, florum lupuli, an. p. i. Seminis aniſi, Endiuiæ, Cuſcutæ, & Melonum, Glycyrrhizæ raſæ, an. ʒ. ii. Foliorum ſennæ mundatorum ℥. iiii. Agarici albi ℥. ii. Gingiberis, ʒ. i. Cinnamomi electi. ℥. ß. Bulliant parum, Dein exprimantur, & in expreſſione diſſolue Sacchari albi, ℥. xv. Fiat ſyrupus perfectæ coctionis. Capiat ſemel in hebdomada ℥. ii. Ex tantillo vini albi diluti: Diebus interiectis cùm forte aluus non fa- *Syrupus longus.*

cilè deiiciet, Tum ad hanc monendam, tum expurgandum corroborandúmque ventriculum hiis vtetur pilulis.

Pilula. ℞.Aloës optimæ ʒ.ii.Rheubarbari electi,ʒ.j.Pulueris Electuarij Aromatici roſati maioris,ʒ.ß.Sirupi abſynthii q.ſ. Fiat maſſa mollis, Capiat pilulas ii.vel iii. pro doſi. Hora 1. ante paſtum ſine cuſtodia.

Tabella. Quibus diebus non purgabitur, Seſquihora ante paſtum ſumat tabellam vnam electuarij aromatici roſati maioris, quo & cruditatum & cibariorum concoctionem iuuet.

Ad gingiuæ inferioris exeſionem, quæ poſtremo deſcribitur myrrhę, Gingiberis pulueriza ti an.℈.j.Aluminis vſti ʒ.j Mellis roſati ℥.i.Hócque quaſi linimento gingiua bis térve die ſatis aſperè confricetur.

Conſilium 49. Ad dolorem colicum, vnà cum ſpinæ dorſi dolore. Pro quodam nobili Germano 1557.

VT atrociſſimi & curatu difficiles hij ſunt dolores qui illuſtrem virum tam dirè & immaniter exercent. Ita & *Propoſitio.* de eorum cauſſa déque affecta ſede dubitari video nec planè inter celebres medicos conſentire. Tametſi enim longè is latéque diffuſus eſt. Eius tamen peculiarem quandam & primariam ſedem credi par eſt, è qua prorumpens in alias quoque partes inuadit. Hanc equidem controuerſiam quæſtionem rogatus paucis excutiam, vt deſignatæ ſedi doloris propria, quædam remedia aptari, accommodari poſſint.

Inueſtigatio partis affectæ. Primùm igitur vrinæ tum ſubſtantia tum colore contétiſque laudabiles, Et ad eas accedentes quæ ſecũdum naturã ſunt (niſi quod ex aſſiduo decubitu citrinæ aliquãtulum apparent) atque hæ ſine arenulis, ſine pituita luculenter cõmonſtrãt, neque ad renes neque ad vreteres doloris cauſſa pertinere. Neque profectò qui proponitur, nephritici doloris ſpeciem habet, neque vſquam aut viſus aut auditus eſt, qui citra vllius materiæ deceſſionẽ trienniũ perſtiterit. Ad lienẽ, ad iecur, ad meſenteriũ minimè etiã poteſt hic dolor referri, quòd hæ partes aut nullius aut admodũ obtuſi ſint ſenſus. De inteſtinis verò quorum ſenſus eſt eximius nõ pręter rationem dubitari video, quòd præſertim in ſiniſtro hypochondrio ſecundum colon inteſtinum atque etiam toto ventre ſæpe obaudiatur rugitus: quòd vagus dolor modò

mo Methodi ait, Saluberrimum eſſe in omnibus febribus ſanguinem mittere, quas putridus humor accendit. Quódque primo artis ad Glauconem venæ ſectionem permittat in quartana, & libro de venæ ſectione non minus morbos è cacochymia quàm ea plenitudine ortos venæ ſectione curet. Sed hæc diluuntur à nobis, fulcitúrque prior ſententia in libello cui titulum fecimus, De vacuandi ratione. Pluribus non ago variis negotiorum occupationibus variè diſtrictus. Vale.

Conſilium Quadrageſimum ſeptimum, Pro D. Maluenda, Imperatoris Caroli V. Theologo. Cachexiæ Curatio.

MAxima eſt eorum quæ propoſita ſunt ſymptomatôn permiſtio, Sed tamen tanta eſt ſeries atque connexio vt omnia ex eodem quaſi fonte deriuari putem. Capitis grauitas, Auris dextræ tinnitus, Oculorum ſuffuſiones, & ſcotomata, incipiens vertigo, Non ſatis firma in labore & litterarum ſtudiis conſtantia, Omnia quidem ſunt ſymptomata atque indicia malè affecti capitis & cerebri. Hoc verò non ſola ſympathia, & inferiorum partium conſenſu, Verũ etiam proprio affectu teneri indicant ſymptomatôn perſeuerantia, totiúſque morbi diuturnitas. Quandoquidem neceſſe eſt caput ex ſubiectarum partium habitu & humore nonnihil in ſe proprij vitij tempore contraxiſſe. At verò difficilis tardáque concoctio. Mictus frequens, Nauſea, Leuiuſculæ animi defectiones ad vẽtriculum, maximéque ad eius os ſuperius referuntur ac pertinent. In quo & cuiuſdã doloris ſenſus contactu deprehenditur, vnde profectò perſpicuum eſſe poteſt eius tunicas multo humore, eóque vitioſo infarctas eſſe: Adſunt & non pauca ſigna malè conſtituti iecoris, quod impenſè calidum multis adhuc annis opportunum fuit gignendæ bili. Hæc aliquando vomitione erumpit, non ſine animi defectione, eadem in os effuſa plerumque amarorem inducit, eadem aliquando coërcita & putreſcens febres peperit, quales audiuimus: Iſtius bilis craſſeſcentis, cruditatúmque copia, iecur obſtructum primum eſt, Demum & tota illius ſubſtantia multa illuuie perfuſa in tumorem iam attollitur, qui ſi nulla ope diutius perſe-

Syndrome & ſens accidentium.

ueret in ſcirrhum abiturus eſt.

Primum itaque mali fontem in iecore conſtituimus, è quo iam pleniore vitioſus humor,in lienem,in pancreas,in meſenterium, in ventriculum, in aliáſque vicina ſedes redundat,quas copia turgere, & contactu inde deprehẽditur, quod leuiſſimo quoque medicamento,plurima ab aluo detrahuntur. Illis autem partibus ſic ſe habentibus cùm non ſolùm caput, verùm etiam reliquum corpus omne, vt iam languidum non ſatis firma ſit valetudine, eſt tandem futura cachexia, & ab hac hydrops,niſi diligenter proſpectũ ſit. Hæc ſunt quæ impendere video, ſed quæ tamen præcaueri poſſunt, quemadmodum & quæcunque genita iam apparent curationem tempore ſunt admiſſura.

Debet autem curatio blanda & lenis adhiberi, vt ſenſim multóque tempore & otio ea euellat quæ iamdiu radices egerũt.

Victus. Debet & ſumma victus obſeruatio haberi: In qua cibi deligantur boni ſucci,qui minimum ſint excrementitij,nec multùm impleant,ſed exigua molę vires ſuſtineant, vt eorum vſu natura haudquaquam diſtrahatur,& reuocetur ab humorum vitioſorum concoctione.Itaque carnes ſint teneræ,molles,quales iuuenum animantiũ,& auiũ quæ dumeta & montes,non autem aquas incolunt: omnes quidem aſſæ potius quàm elixæ ex capparibus,vel alio condimento pręparatæ. Iuſcula & ſorbitiones quæcumque multùm implẽt circumcidantur. Itémque piſces, niſi qui firmiore ſint carne:Nec tamen oua incommodabunt, Fructus omnes noxij præter vuam paſſam, Dactylos, amygdalas,& cotoneorum conditum:Horum vſus erit poſtrema menſa. Potus erit vinum album,nec dulce, nec acerbum, quale vobis eſt Rhenenſe, quod nec picatum, nec ſulphuratum ſit,aut fuluum, aut ſubrubrum tenue. Vtrũque aqua multa,eáque pura dilutum, vt parua copia ſitim leniat, nec iecoris calorem incendat.Satis fuerit bis die nutriri,ſed ea lege atque menſura,vt nec cibus ſuo pondere ventriculum grauet, nec potus fluctuationem,& ructus excitet. Hoc enim conſilium nobis vires quales accepimuş conſeruat:neque illas,neque corporis molem augere,ſed extenuare potius poteſt,vt tum vitioſi humoris portio quædam exhauriatur, tum reliqua ad futuram vacuationem præparetur.Quocirca vtile ſit interdum

dum famem & inediam tolerare,& cœnam prætermittere. (621

Corporis matutinæ frictiones, & exercitationes moderatæ ieiuno ex vſu erunt,quę & aliquid à corpore diſſipent, & natiuum calorem ſuſcitent: Somnus moderatus longè à cibo ineatur. Hæc viuendi lex exquiſitè tenenda eſt,dum corpus ſaneſcat integrè: Cui etiam ſi diutius aſſueuerit,firmior conſtantiórque futura eſt valetudo.

Quæ autem medicamentis fit curatio hac ratione cõplebitur. Plurimùm quidem aluus clyſtere ſollicitetur, qui in decocto emolliente &detergentè,Catholici ſemunciã recipiat, cùm mellis & ſacchari portione idonea. Simul autem eo ipſo die aggrediatur, ſimúlque obſeruet præſcriptam viuendi rationem: Poſtridie humores crudi & ſuperuacanei, qui in ventriculo primíſque venis, & in aluo fluitant hoc medicamento expurgentur. *Clyſter.*

♃. Expreſſionem ℥.ij. ß. Rheubarbari electi infuſi in aqua Chicorij,& vino albo,cum ʒ.ß. cinnamomi electi. In qua diſſolue ſirupi de mentha ℥.ß.Fiat doſis.Detur hora vj. matutina. *Purgatio.*

Diebus inſequentibus reliqui humores concoquẽdi ſunt & præparandi,ídque electuario potius quàm ſirupo, aut apozemate: Galeni quidem imitatione, qui huiuſcemodi morbis,& hyeme pulueres potius quàm liquores offerebat. *Cautio.*

♃. Raſuræ eboris puluerizati, Electuarij aromatici toſati an. ℈.ij. Pulueris electuarij Triaſantali, & electuarij lætitiæ Galeni an.ʒ.ß. Sacchari albi diſſoluti in aqua roſarum ℥.iiii.Fiat elect.per tabellas ponderis ʒ.iij. Capiat vnam mane,& per horam ante cœnam:id autem diu continuet,niſi cùm aliis medicamentis vtetur. *Electuariũ.*

Quod ſi interdum extra paſtus præ ſitis vehementia bibendum eſſet,quum nec aqua,nec ptiſana,nec cereuiſia cõpetit, Nihil certè præſtantius oxymelite, quod vel ſimplex ſit,vel ex Galeni deſcriptione,vel ex decocto radicis petroſelini,& fœniculi,& hyſſopi tantillo paratum.

Exactis diebus octo, quibus hæc vtendi ratio & præparantium vſus obſeruatus ſit,ſecundo blandè purgandum erit ſequente ſyrupo,quem in eam rem ſic accõmodauimus.

♃.Radicis Chicorij,Acetoſæ,Graminis,Petroſelini,Fœniculi,Capparũ,Polypodij quercini,Seminis carthami,Paſſularũ mundatarũ,an.℥.ß. Marrubij albi,Agrimonij,Cete- *Syrupus.*

in dextrum modò in ſiniſtrum latus inſiliat: quòd nonnũquam & in dextrum teſtẽ is deuoluatur: quod abdomẽ ſupra modũ inflari diſtendíq; videatur. Eaque omnia ingraueſcant dum adſtrictior eſt aluus. Contrà verò prorũpente flatu aut aluo ſoluta abdomẽ ſeſe ſummittat & dolor miteſcat dũ nouus flatus ſuſcitetur. Hæc quidẽ (fateor) manifeſta argumẽta ſunt doloris cuiuſdã oborti ex flatu in inteſtinis concluſo atque coarctato, qui & illic peculiarẽ atque fouentẽ cauſſam habet, craſſam, lentã, mucoſamq; pituitam inteſtinis, præſertim autẽ cæco & colo tenacius adhærentẽ, qualem ſæpe deprehenſum eſt in hoc laborãte ab aluo aut ſeorſum, aut cum fæcibus prodire. Hiis ergo rationibus adductus nõ poſſum nõ fateri cauſſam vnam doloris eſſe craſſam lentámque pituitã quæ inteſtinis craſſioribus ſit impacta. Sed hæc ſanè tenuior & leuior mihi cauſſa videtur, tantúmque concomitãs. Cæterùm tũ multiplex & variè implicitus hic dolor eſt tũ ſedes eius atque cauſſa quoque multiplex. Nam præter eũ dolorẽ qui colico ſimiliſ eſt & ab inteſtinorũ flatu atque pituita proficiſcitur, aliis íſque præcipuus ex metaphreno atque è lumbis eſt: è quibus & in muſculos epigaſtrii diffunditur, neq; leuis ſuſpitio eſt nõnihil ad ſpinæ ſpõdylos pertinere. Ex hac iã multiplici cauſarum varietate curandi difficultatẽ oboriã eſſe cõiicio: itaq; dolor ſecundum dorſum & lũbos deductus, & illinc plerũque in latera atque etiã in priora abdominis exporrectus & quaſi cingulo corpus totũ arctius conſtringẽns, demõſtrat partes eas omnes dolore obſideri, & abdominis dolorem cauſſam eſſe cur id coarctari non poſſit ad feces & flatus excludendos. Cauſſam porrò tam latè diffuſi doloris credibile eſt fuiſſe diſtillationem frigidã, quæ ſi non è cerebro, è capite ſaltem in dorſi & lumborum muſculos procubuit. *Cauſſæ multiplices.*

Primùm quidem parte ſiniſtra, demum etiam dextra. Hinc poſtea ſenſim partium continuatione in abdominis muſculos membranáſque irrepſit. Fortaſſe & eius nonnihil altius inter ſpinæ ſpondylos ſeſe inſeruit, quemadmodum ferè accidit cùm eiuſcemodi adfectus diutius protraxerint.

Hoc tamẽ loco propter ea quæ dixi inſpiciendum & obſeruandũ moneo ſitne ſpina ſitu & figura ſecundũ naturã, poſſitne quoquouerſum liberè flecti, & partes quæ vtrin- *Cautio.*

que ſecundum productionem ſpinæ ſunt tactu durioréque preſſu condoleſcant. Non leuis enim ſuſpitio mihi inceſſit aut luxatæ aut aliter læſæ ſpinæ: cum D. Laborans vehemēti & valido equi ſubſultu ſenſit ſpinam ad poſteriora magno impetu contorqueri, eámque compunctione valida feriri quæ corpus vniuerſum exagitaret.

Prognoſticō. Cùm duo ſint impliciti dolores cauſis ſedibúſque diſcluſi, vnus qui ad inteſtina pertinet poteſtque colicus appellari, alter qui ad ſpinam dorſi atque lumbos, prioris quidem ſublatio ſperari poteſt præſertim ſi ſimplex & ſine inteſtinorum labe fuerit, atque vt cauſæ eius magnitudo certius æſtimetur totius ventris regionem tactū explorari velim, & animaduerti nunquid in eo pręter naturam obduruerit eorum memor quæ vidi & ſcripſi ſæpe in inteſtinis craſſam lentámque pituitam in inteſtini ſubſtantiam concreſcere, & obdureſcere viámque flatibus ac fæcibus præcludere: poſterioris doloris difficilior curatio, & anceps exitus præſertim ſi diuturnitate in ſpinam dorſi altius ſe adegit: vtriuſque tamen curationem experiri iuuabit, & nihil eorum prætermittere quæ arte & cum ratione opitulari queant.

Curatio per victū. In hiis tam atrocibus doloribus expugnandis non minorem vim obtinet vitæ quàm medicamentorum ratio: quandoquidem ea non pauca abſumit ſuperuacanea, quæ vix ſint medicamentis ceſſura: itaque victus ſit euchymus, ſiccans & attenuans íſque ſatis tenuis: carnibus veſcendum gallinaceorum, columbarum, turturum, perdicum, auicularum, lepuſculorum, & ſimilium hiiſque aſſis potius quàm elixis: condimenta quoque vtilia quæ præſertim nucē muſchatam, gingiber, & piperis momentum recipiant: vinum tametſi calore iuuare creditur, quia tamen vapore & tenuitate cerebrum neruóſque ferit, aduerſiſſimum putandum, ſubrubrum ac leuiter adſtringens deligendum potius quàm album, idque aqua cocta multa dilutum in qua ſaluia macerata fuerit.

Decoctum guaiaci. Si D. Laborans ea eſt animi conſtantia vt omnia quæ dixi de victu vna diæta per guaiacum complecti velit, eam quidem ſperem non parum ad perfectam curationem profuturam, neque tamen ſtatim initio ſudores promouendi ſunt, ſed meracius decoctum manè & horis tribus ante cœnam vice attenuantis apozematis offerendum,

dum,alterũq.dilutũ in paſtu loco vini,ſi curationis progreſſu ſudores facilè emanent,excipiendi erunt,& leuiter ciendi atque detergendi ſeptimo vel octauo quoque die intermiſſo guaiaco purgatio decernenda erit huiuſmodi.

℞.Stœchados,Betonicæ,Saluiæ,Anthos , Epithymi an. p.i. *Purgatio.*

Polypodii quercini,foliorum ſennæ mundatorum,an.ʒ. iij.

Fiat decoctio pro vna doſi.In colatura infunde agarici trochiſcati ʒ.i.ß.

In expreſſione diſſolue Diaphœnici,vel elect.Diacarthami ʒ.i.ſyrupi de hyſſopo ℥.ß.Fiat potio,detur manè horis iiii.ante cibum.

Hęc quidem omnia vniuerſalia ſunt,neque venæ ſectione tentanda eſt vlla euacuatio,vt quæ ſit hac in re plurimũ nocitura.Cęterũ ſumma vis curationis in topicis eſt remediis.Primúmque ad colicum dolorem extirpandum quotidie horis tribus à prandio clyſterem indendum cenſeo hac formula.

℞.Florum chamæmeli.Meliloti,Anethi,Rutæ,Origani Abſinthii,Centaurii minoris an.m.j.Seminis aniſi,& fœniculi,Baccarum lauri contuſarũ,an.℥.ii.Fiat decoctio:in lib. j.colaturæ diſſolue hierę ſimplicis,Mellis roſati,& anthoſati,an.℥.j.Olei anethi,℥.iii.Fiat clyſter,iniiciendus,vt dixi. *Clyſteres.*

Poterit interdum pro hiera ſimplici diſſolui ℥.ß.vel ʒ.vi hieræ diacolocynthidos.

Sic permutatione augendus continuandúſque clyſterum vſus dum prorſus expurgata ſit craſſior inteſtinorum pituita quæ materia eſt colici doloris,dúmque dolor hic in abdomen & ventrem incumbens manifeſtè miteſcat.

Cùm iam ſatis expurgata putabuntur inteſtina, vt quæ multo tempore contracta fuerat in eis vitioſa qualitas tollatur,robúrque accedat , iniectiones ſæpe fiant ex ſeſquilibra vini cuiuſdam generoſi rubri,aut leniter adſtringentis, eiúſque meracioris,&tepentis,In quo interdũ Caſtorei ʒ.ij. diſſolutæ ſint,poſtea verò puræ & ſine caſtoreo fiant. Diu contineantur iniectiones huiuſmodi,quandoquidem nihil prorſus nocuerint,ſi etiam in inteſtinis ſubſiſtant , aut non prorſus excidant.Hiis igitur præſidiis ſpero prioris doloris cauſſam omnem ſublatum iri.Hoc tempore curationis ſi

dolores aliáve ſymptomata vehementius vrgebunt,leniantur fomentis & aliis ſubſidiis,quibus iam olim leniri ſueuerunt.

Poſterioris doloris curatio tum opportunè erit topicis ſuſcipienda,cùm iam prior miteſcere incipiet,nondum tamen diæta per guaiacum intermiſſa,nihil enim obſtat quo minus doloris vtriuſque curatio ſimul tentetur.

Primum igitur deterſo ſudore,quem iam ſub dietę finẽ guaiaci decoctũ promouerit,quotidie mane tota ſpinæ totaq́. dorſi & lumborum regio fouenda erit,& inungenda hiis remediis quæ iam diu impactam materiã & altius infixam incidant,attenuent,& quouis modo præparant.Fomẽtũ ergo fiet ex decocto radicum enulæ campanæ, ex baccis juniperi,& ſtœchados,Foliorũ Betonicæ,Saluiæ,Lauri,Rutæ,Sampſuci,Roriſmarini,Origani,Calaminthæ,Centaurij minoris,quæ omnia incocta ſint in aqua ſimplici, addito ſub finem vini albi triente.Adhibeatur autem ſpinæ quã calidiſſimum per filtrum aut ſpõgiã oblongam quæ in eo ipſo decocto macerata ſit & expreſſa,cúmq. ea ſæpius repetita locus bene incaluerit,deterſus inungatur hoc oleo.

Fomenta.

℞.Florum ſtœchados,Anthos,Lauandulæ,& Sampſuchi an.m.i.Croci ʒ.j.

Baccarum lauri contuſarum ℥.i.Pyrethri,Gingiberis,Nucis moſchatæ,Caryophyllorũ, Caſtorei an.ʒ.iij.Terãtur & in puluerem redigantur omnia.Demum hiis cõmiſtis affunde aquæ vitæ optimę & rectificatæ ℥.viii.Terebinthinę lucidę lib.j.Reponantur omnia in alembico vitreo,fiátque diſtillatio igne lẽto.Excipiatur primum aqua,Demum oleũ,quod ſeorſum aſſeruetur in vſum vnctionis prædictę.

Si non ſit facilis fomenti vſus,aut nõ omnes id dolẽtes partes attingat,commutetur in inſeſſum è decocto conſimili,in quem omnes hę affectæ partes demergi poſſint.

Cucurbitulæ.

Quum iam continuato fotu & vnctione,manè & ante cœnam ad dies circiter quinque aut ſex attenuatus humor ſatis exiſtimabitur:Mediocres cũcurbitulæ vtrinque ſecundum ſpinæ productionem à dorſo ad extremum lumborũ continuata ſerie affigantur idque ſine ferro & ſcarificatu, vel etiam cornua maiuſcula, quorum frequens eſt apud Germanos vſus,vt eorum ope humor aut alia quęuis materia ex imis partibus euulſa transferatur, & rapiatur in ſum-

Cornua.

ſummam cutem. Non ante hęc intermittãtur remedia, quã dorſi & lumborum dolor mitigatus appareat, omniſque eorum motus liberior & expeditior: Aut ſi fortè eorum continuatio moleſta ſit, atque grauis: Ceratum aut emplaſtrum comparetur reſoluens atque diſcutiens, quale fieri poterit ex malagmate diſtillationis prædictæ, cui gummi ammoniacum, & cera addantur & concorporentur ea quantitate & doſi quæ videbitur ad malagmatis aut cerati formam deſiderari.

Hæc igitur præſidia ſunt, quorum adminiſtratione & cõtinuatione Methodica ſperari poteſt vtriuſque doloris perfecta curatio, niſi fortè aut luxata ſpina ſit, aut partes dolẽtes labefactatæ iã ſint diuturnitate mali. Quũ enim hæc adſunt, aut prorſus nulla, aut admodum exigua ſpes eſt ſalutis.

Conſilium quinquageſimum. Ad facilitandum conceptum. Pro vxore Præfecti Mariemburgenſis 1552. è Gallico tranſlatum.

VT hiis omnibus quę à te mihi propoſita ſunt remediũ aliquod adferam, quo expetito voto fruaris. Sirupum ſolutiuum magiſterio nõ vulgari cõfectum præſcripſi, quo per octo dies ante quàm menſes eruptionem affectent vteris, diebus alternis, in tres doſes ponderis ℥.ii. ſiue cochleariorum argenteorum quatuor, Eãque doſim excipies pari menſura aquæ hordei ſiue vini albi mixti horis quatuor ante cibũm: Interimque domi te continebis, Sobrieque ac tẽperatè viues. Expectabíſque donec mẽſes ſuperueniant nihilque maius molieris niſi quod eo tẽpore vino albo lymphato, aut alio potu aperiente eos prouocabis. Hiis iã eruptis, & exactis cõfectio ſiue opiata tibi in prõptu erit, quam ad te mitto quatuor diebus tẽpore matutino aſſumendam horis iiii. ante cibum ad nucis vel caſtaneę quantitatem ſimulque hauries, vini albi lymphati tantillum: quo facto ac perinde poſt cœnam ſub ingreſſum lecti aliã doſi hauſta, cæteriſq. eodẽ modo, excipies per inferiora vaporationẽ & ſuffitũ pulueris à me pręſcripti, quem in prunas iniicies, ac velut incubando huic effumationi, eam continebis quam diligentiſſimè poteris. Hiiſq; peractis ceſſabis ab aliis remediis vſque ad finem menſis: Túncque ſuperiori progreſſu repetito paulò ante quàm menſes prorumpere conen-

Sirupus.

Opiata.

tur,ſirupum & opiatam prędictam ſimiliq́ne cautione hau ries,ſicqne per quatuor menſes ab hyemis extremo ad ver vſque continuabis.Quod ſi neque tũc optatus euẽtus ſuccedet,ſi me certiorem reddere voles valetudinis tuæ, mittã ad te aliud conſilii genus,quod ei tempori erit accommodatiſſimum.

Victus. Victus interim ſiccus ſit & boni ſucci : ſi fortè pigrior erit aluus , diebus interiectis, aut interdum ſtomachus granis,vſus pilularum ex rheubarbaro , agarico, & aloë conueniet.

Apozema ſolutiuum. ℞.Saluiæ , Maiorānæ,Nepetæ, Meliſſæ,Matricariæ an. m.ß.Foliorum ſennæ mundatorum ℥.j.ß.Fiat decoctio ad ℔.ß.Addendo in fine Agarici albi ℥. ß. Rheubarbari electi ʒ.iij.cinamomi ʒ.ij.In expreſſione diſſolue ſirupi capilli-veneris ℥.i.ß:Fiat apozema clarificatum , mediocriter coctũ.

Suffitus. ℞.Nigellę ℥.ß.Stiracis calamitæ,Beniouini , Radicis Ireos florentinæ,an.ʒ.iij.

Caryophyllorum , Maſticis an.ʒ.ij. Fiat puluis pro ſuffitu.

Opiata. ℞.Radicis Iringiorum ℥.j.Seminis napi,Cępe,& Bulbi, an.ʒ.iij.Radicis pyrethri ʒ.ß.Gingiberis ʒ.i.ß.radicis biſtortę.Renum & caudarum ſcincorum an.℥.ß.ſirupi de artemiſia quantum ſatis. Fiat opiata,Capiat manè, & in lecti introitu,ad quantitatem caſtaneæ.

Conſilium Quinquageſimum primum, Pro muliere hyſtericis ſymptomatis affecta.

MVlier ętate matura , ac plena multos annos viri conſuetudinem intermiſit:Quo factum eſt vt ſemen cõgeſtum,ac præter naturam retentum cõputruerit, imò malignam qualitatem conquiſierit,quam & retenti menſes,& humores quicunque in vtero putreſcunt ſubire ſolent.

Seminis retenti ſymptomata. Inde tetri malignique vapores in ſuperiores partes elati, in ventre quidem torſiones faciunt,& murmura cum dolore. Demum vẽtriculi ſubuerſiones,ructus,ſingultus,atque vomitiones varias.Quum verò ſeptum tranſuerſum atque pulmonem opprimunt,difficilior eſt reſpiratio cũ ſtertore, aut ſi cor feriat,palpitatio ſuſcitabitur,aut animi defectio. Sin verò in cerebrum ac mentem irrepat,alias morbi comitialis acceſſiones,aliâs delyria,aliâs oculorum caligo,aliorũ m

que

que ſenſuum interceptio, aliâs alia facultatis animalis ſymptomata ingruunt.

℞. Hyſſopi, Praſſii, Nepitæ, Meliſſæ, Hyperici, Betonicę, Artemiſiæ, Matricariæ, an. m. j. *Curatio.*

Radicis rubię tinctorum, radicis pæoniæ, Viſci quercini, Polypodii quercini, Seminis carthami, an. ℥. ß.

. Florum anthos, Stœchados arabicæ, an. p. ii. Seminis rutę Seminis Pæoniæ, & leuiſtici, an. ℥. j. Seminis paſtinacæ ʒ. ij.

Foliorum ſennæ mundatorum ℥. iij. Fiat decoctio ad q. iij. addendo in fine agarici albi ℥. j. ß. Gingiberis ℈. j.

In colatura expreſſa diſſolue ſacchari albi quart. iii. Fiat ſirupus coctus vt decet, & cùm coquitur adde expreſſionem ℥. ß. rheubarbari electi, infuſi in aqua betonicæ, cum ſpica nardi & cinamomi an. ℈. j. capiat die quaque. Diebus inter poſitis vtatur decocto ligni ſancti, atq; ei ſenſim aſſueſcat. Primúmque offeratur ei in paſtu loco vini, quod in lib. iiii. aquæ, raſurę ligni ſancti ℥. iii. vel iiij. duntaxat accipiet: incoquãtur paſſulæ ſi videbitur cum ſaccharo & cinamomo: Exacto triduo decoctum meracius manè & veſperi horis ij. ante cœnam, cum quibuſdam ex hiis quæ ſunt in ſirupo propinabitur.

Victus ratio ſit mediocris.

Cucurbitulæ leues, eæque maiores ſine ſcarificatu fœminibus affigantur. Crurum frictiones vtiles vaporum impetum deorſum conuertent: Fomenta & vaporationes fiẽt ex quibuſdam eorum quæ ſunt in ſyrupo, adiectis pulegio, origano, Calamentho, Ruta, & Sabina: Fiant peſſi ex puluere hierę, & ſucco mercurialis confecti: Addi poterit nonnihil pilularum cochiarum, aut radicis cyclamini, aut cucumeris aſinini, vt hiis fœda vteri illuuies tenacius impacta eliciatur. Si hæc non ſatis eſſent: Obſtetrix experta ipſo acceſſionis tẽpore digitum oleo nardino vel muſcatellino oblitum in vteri ceruicem immittat, vt vel titillatu putre ſemen prouocet, vel ceruicem extendat, quo tum vt ait Galenus ſurſum maximè conuellitur. Si vterum libebit vehementius expurgare, per quietem iniectiones fiant ex decoctis herbarum quas in fomentis narrauimus, additis agrimonio, abſinthio, aut etiam aloës tantillo. Vt autem inhibeantur acceſſiones imminẽtes, potio detur ex aquis nepitæ, Meliſſæ,

& Chicorii ſacchato & cinamomo conditis, aut paſtinacæ ſemini ℥.j.in hiis vel in aqua matricariæ diſſoluta,hauriat.

Cataplaſma. Quum verò pars maxima acceſſionum ab vtero fiat,Cataplaſma decernatur ex filice,leuiſtico,abſinthio,&hyſſopo coctis ac maceratis in vini ſtiptici & aquę paribus portionibus,quo vēter totus integatur,aut melius vndique cingatur firmiúſque ligetur,vt vaporum aſcenſum reprimat.Suffitus odorati pudendo offerendi,graueolentes naribus.

Conſilium Quinquageſimum ſecundum, Pro muliere,& prægnante,& puerpera, malè habente ab vtero.

Propoſitio. MVlier habitu mediocriter carnoſo,ætate media hepate calidiore,ventriculo frigidiore corripi ſolebat ſuffocatione vterina,cū ſenſus priuatione, ac veluti cōuulſione,doloribúſque colicis.Item hæmitritæo laborauit duos menſes dum prægnans eſſet.Tandem peperit : excrementa alui citra opem medicā non deiiciebat,ſed & magna pituitæ copia cum hiis profluebat,interdum ſine hiis nulli ſudores,nulla cerebri excrementa cernebantur,nihil cum vrinis profundebatur.Quęritur qua ratione medendum ſit,ne hiis doloribus colicis & vterinis rurſum iactetur.

Reſpond.D.Fernel.

Inueſtigatio cauſſarum. Neceſſe eſt ingentem eſſe cauſſam quę tot & tam grauibus ſymptomatis laborantem exerceat.eā autē duplicē ſtatuo,Priorem quæ in prima corporis regione inſidet, in vētriculo in inteſtinis,in meſenterio & cauis iecoris.Hæ quippe ſedes refertæ ſunt & obſtructæ craſſa excremētitiáq. pituita quæ alui deiectionem tādiu remoratur.Nā & interdū concreſcit in illis maximéque in colo inteſtino , ex quo & acrioris clyſteris vi aliquādo euelli videmus:Hinc ergo dolores colici omnē ventris regionem obſidentes ſuſcitantur.

Altera cauſſa eſt in iecore calidiore, Hic enim multam bilem profert,quę cùm non poſſit per ductus naturales expurgari propter obſtructiones,in corpus vniuerſum cū ſanguine promanat.Sed & nōnihil huius in vētriculū effundi indicant vomitiones interdum amaræ,& bilioſę quę cōſequuntur pituitoſas.Bilis illa in corpore pituitoſiore febrem accendit hęmitriteū,quę ſudore ſoluta reliquit laſſitudines vlceroſas : aut phlegmonodes. Sanguis enim venarum

maio-

maiorum aut minorum quæ ſunt in habitu corporis omnino expurgatus non eſt, ſed inquinatus bile pituitoſiore eiuſmodi laſſitudines infligit. Scopus medendi eſt corpus expurgare excrementis. Pituitoſa igitur illa excrementa ad expurgationem præparanda oxymelite, in quo incoxerint hyſſopus,&c.cum octaua parte aceti,& quarta mellis. Item fiat fotus ventris extenuans, & emolliens. Quotidie iniiciatur clyſter acris,in quo diſſolue hieræ diacolocynthidos, & diaphænici an.℥.ß.cum melle. Quandoque detur mitior ad fæces emolliendas,& lubricanda inteſtina. Semel in hebdomada propinetur potio quæ recipiat rheubarbarum, Puluerem hieræ ſimplicis, & aliquid Diaphænici. Quippe Diaphænicum neceſſarium eſt ad craſſam & lentam pituitam excludendam, & ſine eo rheubarbarum non liberabit.

Vtatur in paſtu vino tenui diluto,extra paſtum decoctione guaiaci,aut abſynthii cum vino,& aqua.

Vbi prima regio fuerit expedita, ſecunda & tertia liberandæ etiam erunt:non valdè diſſimilibus remediis.

Non puto tamen quod ex habitu corporis ſit neceſſe in aluum reuellere, ſed ſudoribus, decoctione guaiaci meraciore, aut aliis miſtis remediis exhauriendam eſſe hanc regionem.

Victus ſit ſiccans,& extenuans, in quo abſtineat ab omnibus humidis.

Vniuerſo corpore repurgato vterus perſaneſcet. Quod ſi nihilominus aliquid in eo reſtare videbitur, profligabitur vel ſuffitu,vel peſſo,vel aliis ad id accommodatis.

Conſilium Quinquageſimum tertium, De partu legitimo.

DE partu qui ducenteſimo ſecundo nuptiarum die in lucem editus eſt: cùm is integrè conformatus ac benè viuidus exiſteret, dubitatũ quæſitúmque eſt. Nũ fortè ante nuptias conceptus eſſet,& nonum iam menſem compleuiſſet. Deinde an hoc dierum numero natus ſeptimeſtris, ac bonæ ætatis habendus ſit. Ad prius reſpondit D.Fernelius. *Propoſitio.*

Recens editi partus ætatem nullis indiciis certo definiri poſſe, & immaturos fœtus aliàs videri integrè cõformatos atq; perfectos,aliàs ſine pilis,vnguibus, labris,aut palpebris

vel auriculis vixdum diſiunctis, quemadmodum & abortũ obſeruauimus nonnunquam die quadrageſimo dimidij digiti magnitudine, membris omnibus diſtinctum, interdum tertio menſe rudem adhuc & malè digeſtam molem repræſentare: id autem efficit ſeminis varietas, & facultas quæ in eo eſt, conformantis robur, aut infirmitas.

De menſe Medico & aliis. Ad poſterius quæſitum idem reſpondit. Partum editum die ducenteſimo ſecundo ſeptimeſtrem cenſendum: Etenim Hippocrati, vetuſtioribúſque Græcis, tum Philoſophis, tum Medicis qui in hanc contemplationem accuratius incubuerunt, incomperti erant Romanorum menſes. Hiiſque quemadmodum, & Hebræis Lunæ curſu demenſi ſunt, cõſtátque menſis diebus viginti nouem cum ſemiſſe, quod tempus ferè à quouis Lunæ congreſſu ad proximũ intercedit. Hac anni ſupputandi ratione quæ in fœtus geſtatione, in morborum decretoriis diebus, in omni denique Medicorum obſeruatione imprimis. & ad vnguem tenenda, partus hic de quo queritur prodiit in lucem, die vigeſimo quinto completo ſeptimi menſis. Neque tamen (vt verè ſeptimeſtris cenſeatur) neceſſe eſt ſeptimum menſem prorſus impleuiſſe, ſatiſque fuerit ad hunc terminum aut vltra aut infra dies ſeptem accedere. Ita enim ſyderum nos gubernantium vires non in momento conſiſtere, ſed hiis limitibus contineri atque vigere, Ptolomæus aliíque Aſtrologi celeberrimi literis prodiderunt, Septimeſtrem quoque partũ bene vitalem eſſe præterquam quod Hippocratis, & omniũ Medicorum authoritate celebratum eſt, atque receptum: Nos etiam longa experiẽtia notauimus. Cuius rei ab Aſtrologis petenda ratio, qui primum conceptus menſem in Saturni dominio, ſeptimum in Lunæ poteſtate collocant, quæ viuentibus omnibus vitam atque vires impertit.

Conſilium Quinquageſimum quartum, Ad Hæmorrhoides.

QVæ ſine dolore deſcribuntur manantes hæmorrhoides, cæcę ſunt & interiores: quarum nihil putem foras promouere.

Cautiones. Hæ autem quum iamdiu & ſupra annos duodecim abũdantius fluere conſueuerint, omnino ſupprimi non debent, ne tandem incommoda ſequantur quæ Hippocrates comme-

memorat, & metuit. At verò quum immoderatus illarum fluxus iam vires obterit,& iecur impēdio refrigerat,ex quo icterus, & fortaſſe cachexia iam apparet,& impendet. Illas certè cohibere non modò vtile, verùm imprimis neceſſarium videtur. Sic tamen vt tertio quartóve menſes quiddam profluere ſinatur.

Cohibebuntur vtiliter in hac deſcripta corporis conſtitutione, non reuulſione per venæ ſectionem, è cubito, aut per cucurbitas hypochondriis affixas,non pulueribus, conditis,aut potionibus adſtringentibus,ſed hiiſce leuiſſimis remediis,quæ profutura non dubito. Itaque ſi quæ purgatio neceſſaria videbitur. Non alia conueniet quàm quæ ex rheo conſtat.

℞.Aquarum roſarum,& Arnogloſſæ an.℥.i.ß.In quibus infunde rhei electi ℈.iiii. Cinnamomi ℈.i. In expreſſione diſſolue rheubarbari electi puluerizati ℈.ii. Sirupi roſarum ſiccarum ℥.ß.Fiat doſis. *Potus.*

℞.Plantaginis,Centinodiæ, Roſarum rubrarum,Balauſtiorum,an.p.j.Fiat decoctio in lacte ad lib.j.

In colatura diſſolue Boli armeni, Farinæ fabarum,an.℥.j.ß.Fiat clyſter in forma pultis, quem diu teneat,& iteretur bis,ter,aut quater,ſi non ſatis primus cohibuerit:Si miſcella maior placebit addetur ſanguis draconis. *Clyſter.*

Iuuabit etiam cataplaſma extrinſecus podici adhibere ex bolo armena optima,quæ in aceto,& arnogloſſa,& oui cādido ſit diſſoluta, aut in ſucco plantaginis & centinodiæ, qui etiam in clyſtere conuenient. *Cataplaſma.*

In victus ratione vitanda ſunt vina vinoſa, admodum tenuia,& quæcunque alimenta ſanguinem inflammant. *Victus.*

Parcè viuendum, Ne vires iam imminutæ nimio cibo præmantur,néve ſanguis ſupra modum increſcat.

Vitanda exercitatio vehemens,ira, mœror, & quæcunq; ſanguinem ac ſpiritus inflammant,ac exagitant.

Conſilium Quinquageſimum quintum, De renum affectibus.

DVobus affectibus, hiiſque finitimis conflictatur hic vir nobilis: Vnus eſt renis exulceratio, Alter eſt penis ſeu vrinarij meatus leuis exulceratio,cum adnato tuberculo carnoſo. Renis alterius aut vtriuſque vlcerati indicium *Signa morbi.*

eſt vrina alba,craſſa,& purulenta, in qua & pus ipſum ſubſidere deprehenditur: Deinde quod æſtate ſuperiore poſt vehementes exercitationes & labores vrinas profuderit cruẽtas: Tũm enim vlcus excitatum eſt & (vt coniicio) à calculo renem atterente: qui paucis antè menſibus in rene concreuit: Nũc ſordidiore facto vlcere non cruenta ſanies,ſed purulenta emanat. Vlcerati meatus vrinarij indicium eſt ardor & acrimonia quæ meiendo torquet,quódque multis ante mẽſibus fœda illa gonorrhœa diuexatus ſit,quę meatum hunc exulcerare ſolet. Vlceri verò malè ſanato adnatum eſſe tuberculum carnoſum argumento eſt difficilis emictio, & qua nonniſi tenuiſſimo filo vrina profunditur, quódque aliquando omnino ſuppreſſa ſit vrina. Hiis implicitis affectibus non facilè ſit integrè mederi.

Prognoſticõ. Renis vlcus vix vnquam coaleſcit,quod pars ſpermatica ſit.Carnoſum tuberculum difficilè & ęgerrimè abſumitur.

Confert tamen interdum purgatio,vel ex caſſia ſola, vel interdum adiecto rhęo. Poſtero die vtilis terebinthina lota ad ʒ.ij.

Sorbitiones Sorbitio matutina ex decocto radicis altheæ & cicerum rubrorum cum melle vel butyro: Hoc detergebit renis vlcus.

Hoc ipſum præſtabit & hydromeli ſimplex, ſi vel in ſiti vel primo hauſtu ſumatur in paſtu vice cereuiſiæ.

Vehementiora non laudo.

Catheter. Tuberculum carnoſum extirpari debet ſæpius immiſſo cathetere, vt huius aſperitate illius nonnihil ſenſim euellatur.

Hoc enim curandi genus breue eſt & expeditum. Quod

Cereolus compoſitus. tamen ſi laborans non feret cereolus immittendus eſt qui meatum ipſum dilatet, comprimátque tuberculum,& interdum is obungetur puluere:qui ſimiliter tuberculum abſumat & vlcus conglutinet:Cuiuſmodi eſt hic.

℞.Oſſis ſepiæ,Tuthiæ præparatæ,an.ʒ.ii.Cornu cerui vſti,Aloës lotæ,an.ʒ.j.Aluminis vſti ʒ.ß.

Fiat puluis, Vtatur arido vel miſto cum melle roſato in formam vnguenti.

Aqua aluminoſa. Vtilis etiam fuerit frequens iniectio aquæ aluminoſæ compoſitæ & diſtillatæ,vt hac in re fieri ſolet.

℞.Aluminis crudi ℥.ij. Succorum plantaginis & portulacæ,

lacæ,an.℔.ß.Aquarum roſarum & plantaginis,an.℥.iii.

Agitentur omnia cum albuminibus trium ouorum. Reponantur in alembico vitreo,& diſtillentur igne lento.

In his morbis contumacibus opus eſt & diligentia, & ſumma animi conſtantia,& tempore.

Conſilium Quinquageſimum ſextum, De vrina purulenta.

VRina quam craſſam & albam emingi percepimus verè purulenta eſt. In qua quiete ſubſidere pus deprehenditur album, leue & æquale, id autem pus index eſt abſceſſus vel vlceris. Quod tamen neque in pene, neque in veſica, neque in vreteribus eſt. Sed quũ ſine vllo ſenſu doloris exiſtat in ſolis renibus ſubeſſe intelligitur. Ab hiis etiã & calculi grandiuſculi, & vrina ſæpe cruenta profluxit, quæ tum indicabat vlcus renis attritu fieri. Nunc verò ſordidum & purulentum eſt. *Locus affectus.*

Sanatio perfecta ſperari vix poteſt, & diligenter proſpiciendum, ne pus cohibeatur aut ſubſiſtat. Ita enim in alias partes redundans ac refluens grauium fit ſymptomatũ cauſſa. Satis fuerit curatione vlcus blandè expurgare, & aſſiduã liberámq; puris effuſionem procurare. Itaque abſtineat ab omni corporis vehementiori motu, & exercitatione, à ſalſis, calidis & acribus, ne vlcus exaſperetur. Hydromelitis potus vtilis, præſertim primo hauſtu, interdum huius vice hordei decoctum. Dein verò & quæ ſequuntur medicamenta. *Prognoſticõ.* *Victus.*

℞. Caſſiæ fiſtulæ recenter mundatæ ʒ.x. Cum ſaccharo vel electuario Diatragacanthæ frigidi, Fiat bolus, capiat die electionis duabus ante cibum: vel ſic. *Bolus.*

℞. Caſſiæ fiſtulæ recenter mundatæ ʒ.vi. Rheubarbari electi puluerizati ʒ.j. Cum ſaccharo fiat bolus.

Item ℞. Terebinthinæ Venetæ lucidæ ʒ.ij.ß. Lauetur in aqua roſarum, vel alkekengi. Capiat poſtridiè purgationis ex cochleari, cum ſirupo capilli veneris.

Si quando aluus adſtrictior erit, aut renes grauati erunt, aliis diebus hoc perfundetur clyſtere.

℞. Quatuor remollientiũ Chamæmeli, Meliloti, Anethi, an. m.j. Seminis aniſi, lini, & fœnugræci, an.℥.ß. Fiat decoctio ad ℔.j. In colatura diſſolue hieræ ſimplicis, Catholici, an. ʒ.v. Mellis roſati, Sacchari rubri, an.℥. j. Olei violati ℥.iij. *Clyſter.*

Fiat clyſter.

Inclinãte Luna tribus vel quatuor matutinis ſumat hoc decoctum,horis tribus ante cibum.

Sorbitio. ℞.Ciçerum rubrorum,℥.iii.Radicis altheæ,℥.j. Summitatum braſſicę m.j.Fiat decoctio ad ℔.ß.

In colatura diſſolue Mellis optimi deſpumati, ℥.ij. Fiat ſorbitio.

Conſilium Quinquageſimum ſeptimum, Ad dolorem Nephriticum. E Gallico tranſlatum.

Victus. VT Nephritico dolori præcautionem adhibeas, cui iam pridem obnoxius es:imprimis vitandi ſunt cibi omnes craſſi,& obſtruentes, vt carnes porcinæ, bubulæ, & ferinæ præcipuè ſale conditæ.Itémque piſces ſquammoſi & aquis lutulentis innutriti. Leguminũmque omne genus tum recens, tum ſiccum: cruſtacea etiam omnia, Panis prauè coctus,Caſeus,omnéſque fructus crudi,Vinum quoque nigrũ & craſſum,Aſperum,vel dulce. Sed veſci poteris nutrimentis leuioribus,& facilis coctionis,vt carnibus iuuenum animalium,aut aliorum,tum aſſis,tum elixis. In iuſculis incoquentur radices petroſelini,aut fœniculi: Intermiſſus quoque parabuntur ex capparibus,aſparagis,Lupulo. Itémque acetaria ex pimpinella,ſaxifragia,coronopo hortenſi,cæteríſque ſimilibus oleo & aceto probè maceratis. Vinum bibes album potius quàm rubeum, ſaltem valde rutilum,tenuéque,nec valde potens & mediocriter temperatum, prouiſione totius corporis non neglecta. Omne alimentũ ſobriè ingeres,tum eſculentum tum poculentum. Repletio enim huic morbo & aliis ſuſpecta eſt. Ter in die cibum temperatè ſumere ſat erit.Ac conueniet in ientaculo butyrum recens ſæpe comedere cum pane, ſiue ſimplici ſiue toſto ſaccharũmque inſpergere. Poſteáque vinum albũ haurire, Si nonnunquam fruſtula butyri inſulſi deuorare ſuccurret,iuuabunt tum aluum,tum renes. Iuſcula etiam ex radicibus ſupradictis conferent,Neque nocebit hora j.poſt ſimile edulium aſſumptum exercitio mediocri indulgere, Eodémque modo ante & poſt cœnam. Interdiu dormire non expedit, nec noctu in renes decumbere, nec eos intro vel foris calfacere,ſeu ſtragulis ſeu igne.Sed pręter hęc particu-

ticularia quædam auxilia pharmaceutica ex vſu erunt. Primúmque præſcribitur puluis ſumendus horis duabus ante iuſculum ad cochlear vnum, vel ſolitarium, vel ex vino albo, ídque ſemel in hebdomada, potiſſimum ſi aluus reſtitabit. Nihil autem eſt quod tibi luculentius ſeruiet, quàm ſi ſex ante deſinentem Lunam diebus, perfundantur inteſtina clyſtere in hanc formulam.

℞. Radicis althææ, ℥.j. Radicis Enulæ Campanæ, ℥.ß. *Purgatio.*
Maluæ, Violariæ, Parietariæ, Betulæ, Mercurialis, an. m.j.
Florum chamæmeli, Meliloti, Summitatum anethi, an. p.j. Seminis aniſi, Fœniculi, Carui, & Cumini, an. ʒ.iii.
Fiat decoctio. In colatura ad lib.j. Diſſolue hieræ ſimplicis ʒ.vj. Diaphœnici ʒ.iii. Mellis roſati, ℥. ij. Olei Chamæmeli, & anethi, an. j.ß. Fiat clyſter, Detur manè in exitu lecti, die prædicto.

Sequenti verò potio purgatoria conueniet in hunc modum.

℞. Aquæ parietariæ ℥.ij. In qua infunde rheubarbari electi ℈.iiii. Cinamomi optimi. ℈.ß. *Pilula.*
In expreſſione diſſolue expreſſionem ℈. ii. Agarici trochiſcati infuſi in aqua betonicæ, Diaphœnici, ʒ.j.
Sirupi capilli veneris, ℥.ß. Fiat doſis, Detur die ſequenti clyſterem.

Interpoſitis autem tribus diebus à quibus ceſſabis: Quarto demum, quinto, & ſexto, qui erunt vltimi tres dies decurſus Lunæ, hauries ſingulis quibuſque diebus matutinis, horis tribus quatuórve ante cibum drachmam vnam maſſæ pilularum, quam ego tibi conficiendam procuraui, ad pilulas quinque, vel ſi tibi amaror non admodum diſplicet, diſſolues eam vino albo, Nec propterea lecto continendus eris.

℞. Radicis Gentianæ electæ vnciam j. Fiat puluis ſubtiliſſimus, ex quo cum ſirupo capilli veneris, fiat maſſa mollis. Reponatur in aluta, & in pyxide ad vſum prædictum.

Hiiſce tribus diebus exactis qui ſex ſuperiorum poſtremi ſunt, Non erit alienum ſi ita fert animus bis maluæ & cicerum decoctum parare, De qua conſilium à me exquiſiuiſti, Continuiſque quatuor aut quinque diebus potare.

Interea temporis exacta victus lex & ſupradicta tenenda

eſt, Superioráque omnia ſub finem trium menſium continuorum repetenda ſunt, ſi perfecta & integra curatio à te expectatur.

Conſilium Quinquageſimum octauum, Pro Duce Sommenſi, Calculoſo.

Temperamentum. ARenularum emictio Nephritiſque incipiens in corporis conſtitutione ſupra modum климat biliosa, & cuius ſanguis craſſus & terrenus magna ex parte torretur, hac præcautione arceri debet.

Victus. Quum craſſus viſcoſúſque ſanguis gignendis illis materiam ſubminiſtret, iecoris verò renúmque calor ex hac torrefacta arenulas calculóſque proferat, Victus ratio obſeruari debet, quæ refrigeret & humectet, ſimúlque detergat, & modicè extenuet citra manifeſtum calorem. Pullorum gallinaceorum, Columbarũ, & vituli carnes, ex lactuca, althæa, malua, aut ex hordeo mũdato elixæ, iuriſque ſorbitio ieiuno data. Interdum ptiſanæ cremor ex melle aut ſaccharo paratus apprimè eſt vtilis. Alio quouis paſtu carnes tũ elixę tum aſſæ edãtur, in ſucco limonum maceratæ, vel intinctę: Qui ſi deſit, vel omphacium, vel oxalidis ſuccus, nonnunquam & acetũ conueniet. Vinum tenue & imbecillum ſit, & abundè dilutum. Nam plurimi ab hiiſce malis vini abſtinentia, & aquæ potu ſeſe vindicaſſe aſſeuerant. Dorſi lumborúmque matutina frictio, itémque exercitatio valida, aut equitatio durior arenulas & calculos deturbat, nec ſinit in renibus concreſcere.

Cæterùm quum vna victus ratio vix ſatis tuta eſſe poſſit ad morbi huius præcautionem, interdum etiam medicamentis agendum erit, quæ non vehementi calore aut ſiccitate, ſed moderatione prædita noxiam morbi materiã per aluum detrahant, & quæ renum calorem temperẽt, & quæ arenulas facilè cum vrinis exturbent. Eorum autem compoſitio huiuſmodi erit.

Sirupus longus. ℞. Radicis ruſci, Aſparagi, Graminis, Altheæ, & Petroſelini, an. ℥. ß.

Gallitrici, Betonicæ, Pimpinellæ, Saxifragiæ, Parietariæ, Adianti, an. m. j.

Seminis ocymi, Petroſelini, Macedonici, Milij ſolis, Geniſtæ, Bardanæ, Sileris montani, Glycyrrhizæ raſæ, an. ʒ. ii.

Paſſula-

631

Paſſularum mundatarum, Polypodij quercini, an. ℥.j.

Fiat decoctio ad ℥.xv.

In colatura infunde florum cordialium recentium, an. p. ii. Foliorum ſennæ mundatorum ℥. iiii. Agarici albi ℥.ii.

Gingiberis albi ℈.ii. Bulliant parum, & fiat expreſſio: In qua diſſolue ſacchari albi ℔.j.

Fiat ſyrupus perfectè coctus. Capiat decimo quoque die ℥.ii. pro doſi. Cum aqua decoctionis hordei vel aniſi.

Ex hiiſdem ſimplicibus detractis purgantibus alter ſirupus apparetur, quo ex aqua hordei diluto diebus interiectis mane vtetur ad renum expurgationem.

Terebinthinę vſum in hac laborantis conſtitutione non probem, quod promptè inflammetur iecoris calore.

Si fortè frequens vſus, ſirupi faſtidiet, illius vice hoc electuarij genus ſuppetat.

℞. Quatuor ſeminum frigidorum maiorum mundatorum, Glycyrrhizæ raſæ, an. ℈.i. Seminis Pimpinellæ, Ocymi, Petroſelini Macedonici, Nucis moſchatæ, an. ʒ. ß. Pulueris electuarii Aromatici roſati maioris. ℈.ii. *Tabellæ.*

Sacchari albi diſſo, uti in aqua alkekengi. ℥.iiii. Fiat Electarium per tabellas ponderis ʒ.iii.

Capiat vnam mane tribus ante paſtum & ſuperbibat parum vini diluti.

Renes extrinſecus refrigerentur æſtate hoc fotu.

℞. Aquarum diſtillatarum, Lactucę, Nenupharis, & Roſarum, an. ℥.iii. Aceti ℥.ii. Miſce, Manè & veſperi renes tepidè foueantur. Hyeme accommodatius erit hoc linimentū. *Fotus & illitus.*

℞. Oleorum violati, Nenupharini, & Roſacei lotorum in aceto, & aqua roſacea, an. vnc.j.

Mucilaginis altheæ extractæ in aqua parietariæ ʒ. vi. Ceræ tantillum, fiat linimentum pro vnctione renum, Manè, & Veſperi.

Si fortè aliquando Nephritici dolores recurrant, Clyſter iniiciatur ei ſimilis quem præſcripſi.

Quo reddito fotus adhibeatur ad partem dolentem, ex deſcriptorum ſacculorum decocto. *Cucurbitula.*

Hic ſi nō ſatis proderit ampla cucurbitula dolenti loco affigatur ſine ſcarificatu. Si ne hiis quidē dolor miteſcat. Cataplaſmata idonea ſuccedāt, & inſeſſus quorū vis eſt in ſedā- *Cataplaſma.* *Inſeſſus.*

dis doloribus efficaciſſima.

Conſilium Quinquageſimum nonum, Pro Stranguria.

Inueſtigatio loci affecti. STranguria hæc qua vrina reddi narratur turbida & impura ſummo cum dolore ſiue purulentum ſit id quod tandem ſubſidet, ſiue mucoſum, neque ex ventriculi cruditate, neque ex ea pituita quæ in articulos irruere conſueuerat, progignitur. Nunquam enim è ſuperioribus ſedibus tam craſſa illuuies per integros renes illabi poteſt in vias vrinæ. Quum igitur renes nondum malè affecti eſſe deprehendantur, *Conſule cõſtitutionem Epidemij.* Neceſſe eſt omnino aut è veſica, aut è pene vaſiſque ſpermaticis impuram hanc ſordem profluere, ac proinde vel calculum in veſica eſſe, vel vlcus in pene & veſicæ ceruice. Quum autem hij affectus quaſdam notas communes habeanr, propriis certè diſcernendi ſunt: Neque peculiaris eſt ſuſcipienda curatio, antequam certò conſtet vter ſubſit affectus. Itaque obſeruandum attentius, Num quod pondus grauitatis percipitur in perinæo, quod etiam incedenti moleſtum ſit? Num dolor nonnunquam incumbat in podicem, & meiendi ac deſidendi cupiditas ſit? An vrina pleno fluat radico? Si profluentis illius curſus intercipitur: Hæc enim certa ſunt calculi indicia. Præſertim verò ſi aliquando laborans nephritico dolore diſtortus fuerit. At verò ſi nihil iſtorum comparuerit, ac præterea virus quoddã è pene interdum ſponte excidat ſine ſenſu, & ſine emictione: Si ante vel poſt teſtium tumorem virulenta gonorrhæa aliquando contaminatus fuit æger? Si vrina non pleno radio, ſed tenui quaſi filo redditur? Si in penis arrectione vel attractu, aut dolor, aut etiam tumor aliquis percipitur, in ipſo penis ductu, vlcus certè ſordidum ac fiſtuloſum, vel in veſicæ ceruice, vel in penis ductu conſiſtit. Vt autem coniectura quæ ab hiis ſignis ducitur ſenſus indicio exploretur atque confirmetur: Catheter blandè immittendus eſt, quo continens illa & proxima mali cauſſa certius deſignabitur. Cognita tandem affecta ſede, & propria mali origine huic peculiaria accommodabuntur præſidia, & quæ vt ſpes eſt profutura ſint. Inter moras tamen (ſi quæ erunt) dolor emictionis leniendus eſt fotu emolliente, vel anodyno partium obſcænarum, aut interdum fotu ex lacte tepido.

In-

Inunctione etiã quæ fit eiuſdem facultatis pars erit lenienda,& iniectione ex mucilagine ſeminis pſyllii & cydoniorum,extracta in aqua plantaginis. Vrinæ quoque acrimonia lenienda eſt ſyrupo violato,Althex,Limonũ, Vel alio refrigerante,aut emulſione ſeminum frigidorum maiorum,& vino abundè diluto,ſi robur ventriculi ferat.

Conſilium ſexageſimum, Ad vlcus ſphincteris veſicæ, Conuerſum ab aduerſario Gallico.

VT remedia adhibeantur vlceri iam inueterato & calloſo,quod ſignis quibuſdam certis & cathetere deprehenditur eſſe in ſphinctere veſicæ ſine tuberculo carnoſo. Primùm fotibus mollientibus,& dolorem ſedantibus, ter aut quater in die pars infraſcripta lenienda erit.

℞.Radicum althææ:& liliorum inciſorum an.℥.ii.Maluæ,Violariæ,Parietariæ,Naſturtii,Origani,Calamenthi.Abſinthii,Florũ chamæmeli,& meliloti,an.m.i.Seminis lini& fœnugreci,an.℥.j.Reponantur in ſacculo,Bulliant in aqua & vino albo,Fiat fotus pudendi & perinei,ter aut quater in die. *Fotus.*

Poſt quinque aut ſex dierum huiuſmodi fotus continuationẽ,intermittẽda erit duobus diebus,interimq́.purgandũ erit corpus caſſia & rheubarbaro in hunc modum.

℞.Caſſiæ fiſtulæ recenter mundatę.ʒ.vj.Rheubarbari electi ſubtiliter puluerizati ℈.iiij. Cum ſpeciebus electuarii tragacanthę ad ʒ.ß.fiat bolus. *Purgationes.*

Die ſequenti purgationem hauriet Terebinthinam Venetam in hunc modum paratam.

℞.Terebinthinæ Venetæ lucidæ lotæ in .aqua roſarum & parietariæ ℥.ii.

Tum ad priores fotus per tres aut quatuor dies erit redeundũ,vel donec prædictũ vlcus mollitum, & lenitum erit, Túncque ſiphone tenui iniiciendũ erit decoctum inferius, & ad partem affectam deducendum,ter aut quater die.

℞.Roſarum rubearum,Plantaginis,Hordei integri,Agarici,Abſinthij an.m.i.Centaurii minoris m.ß.

Fiat decoctio ad lib.i.in colatura diſſolue mellis roſati ℥.ii. fiat iniectio. *Iniectio.*

Poſt aliquot dies quibus hęc iniectio celebrabitur, Decoctum erit magis deterſiuum reddendum, addendo quæ ſe-

quuntur.

℞.Prædictę decoctionis lib.j.In qua diſſolue aloës opti mæ ʒ.ii.Myrrhę ʒ.i.Ariſtolochiæ rotundæ puluerizatę ʒ.ß. fiat iniectio.

Vlcere iam hiis auxiliis probè deterſo & mundificato vt magis ac magis deſiccetur,fiet iniectio aquæ aluminoſę in hanc formam confectæ.

Aqua aluminoſa.

℞.Aluminis crudi ℥.iiij.Succorum plantaginis, & portulacæ an.℥.viij.Agitentur omnia ſimul,& diſſoluantur cū albuminibus trium ouorum crudorum , Dein reponantur in alembico vitreo & diſtillentur.

Vt autem poſtea vlcus cicatrice inducatur,& pelle veſtia tur,iniectione hac vltima procurandum erit.

℞.Aquę plantaginis ſtillatitiæ lib.j.in qua diſſolue trochiſcorum albi Raſis cum camphora ℥.ß.Fiat iniectio , aut loco trochiſcorum.℞.Litargiri auri,Ceruſſæ,Boli armenæ an.ʒ.ii.

Victus.

In victus ratione abſtinendum erit ab ſalitis,& aromati cis,vinis potentibus.Cæteriſque ſanguinem ſubtiliorē reddentibus eorum loco iuſcula refrigerantia,Pruna , Cæteraque edulia quæ ſanguinem moderatum generare põſſunt, erunt ex vſu.Nonnunquam inter paſtus & per curationem hydromelitis bene cocti, vel aquæ hordei hauſtum vnum aſſumere expediet.

Conſilium ſexageſimum primum, Ad mictionem purulentam.

Hiſtoria.

QVidā mingebat vrinas turbidas in quibus ſubſidebat pituita craſſa & viſcoſa,afficiebatur ſummo dolore & ardore inter mingendum,Putabat herus id fieri calculo in veſica concluſo ſed chirurgi adhibito inſtrumēto nō inuenerunt calculum,Reliquum eſt ergo vt id fiat à veſicæ imbecillitate.Ad eam ſequentia præſcripta ſunt.

Sirupus perfecte coctus.

℞.Polypodii quercini ℥.j.Radicis ruſci,Aſparagi,Grami nis,Petroſelini,& fœniculi,an.℥.ß.

Agrimonii , Ceterach,Cuſcutæ,Pimpinellæ,Betonicæ, Gallitrici,Saxifragiæ,Adianti,Capilli veneris an.m.j.

Seminis aniſi,Melonum,Bardanæ,Petroſelini Macedonici,Glycyrrhizæ raſę,an.ʒ.ii.Fiat decoctio ad ℥.xv.In cola tura infunde foliorum ſennæ mundatorū ℥.iiij.Agarici albi ℥.ij.Turbith gummoſi ℥.ß.Gingiberis ʒ.ij. Bulliant parum

633

rum ſimul,& fiat omnium expreſſio,in qua diſſolue ſaccha ri albi lib.i. Fiat ſirupus perfectè coctus,Capiat decimo vel quinto decimo quoque die ℥.j.ß.vel ℥.ij.pro doſi, Cum pari portione aquæ parietariç.

Item ℞.Aloës optimç ℥.ß. Rheubarbari electi ʒ.ij.ß.Agarici trochiſcati ℈.iiii. *Pil. la.*

Pulueris Electuarii Ducis ℈.ij.Malaxentur omnia ſimul cum ſirupo de althæa,fiat maſſa mollis.

Capiat pilulas quinque pro doſi ex drachma vna ſine cuſtodia. Aliis diebus cùm vel adſtrictior erit aluus,vel moleſta pituita.

Item ℞.quatuor ſeminum frigidorum maiorum,Seminis ocymi.Pimpinellç,Saxifragiæ,& Petroſelini Macedonci,an.ʒ.j.Cinamomi electi,Nucis moſchatæ.an.℥.ß. Pulueris Electuarii Diarhodonis Abbatis ʒ.i.Sacchari albi diſſoluti in aqua parietariç & Gallitrici ℥.vi.Fiat elect. per tabellas ponderis ℥.iii.Capiat vnam manè tribus ſaltem horis ante cibum,quibus diebus nec ſirupis nec pilulis vtetur. *Tabella.*

Item ℞.Radicis Altheæ,Enulæ Campanæ, Granorum iuniperi,an.℥.j.Centaurii minoris,Origani,Abſinthii,Chamæmeli,Meliloti,Anethi,an.m.i.Seminis aniſi,Fœniculi& fœnugreci,an.℥.ß.Fiat omnium ſacculus, Bulliat in aqua ſufficiente.Ponendo in fine vini albi quartam partem, Fiat fotus calidus pudendi pubis & perinei. *Fotus.*

Hoc ſi non ſatis pituita extenuabitur & liquefiet,ex hiiſdem parabitur inſeſſus,in quo calido madeat & mergatur ad vmbilicum vſque. *Inceſſus.*

Conſilium Sexageſimum ſecundum, Ad mictionem inuoluntariam cum aliis accidentibus.

QVi ampla & dilucida narratióne expoſitus eſt affect⁹ licet varia ſymptomatũ permixtione, eorũq. inſolẽti cõcurſione perobſcurus & nouus appareat,ſingulorũ tamẽ ſignorũ vires & naturas,ſi paulò altius ſcrutemur, conſpicuus vterq.reddetur,eiuſq.cauſſa aliorum morborũ imitatione iudicabitur.Non vnus quidẽ eſt & ſimplex affectus omniũ ſymptomatôn cauſſa,ſed collatis ęſtimatíſq.eorum naturis,tres omnino affect.impliciti deprehẽdẽtur.Vnus eſt tibiarũ recurrẽs ex interuallis inflãmatio,Rubor ſiquidem atque calor notæ ſunt inflammationis, φλόγωσιν appellant. *Diſtinctio cauſſarum & ſymptomatum.*

ea tamen eryſipelas cenſeri non poteſt,cùm non ſolùm cutem,verùm etiam ſubiectam carnem occupet totáque pars in ingentem molem attollatur.Reſtat igitur vt ea tibiarum inflammatio ſit plegmonodes.Huius proxima continénſque cauſſa ſanguis eſt tenuis ac feruidus,qui non ſolùm rubore & calore ſed & immoderata copia partem offendit.Is quidem non vno loco coercitus phlegmones ſpeciem exhibet,quæ poſtea in abſceſſum deſinit,ſed per tibias æquabiliter diffuſus plegmonodem tumorem efficit,eouſque perſeuerantem,dum repreſſo ardore ſanguis totus aut manifeſtè,aut ſine ſenſu diſſipetur & exhalet.Defluit autem hic sãguis ex vniuerſo corpore,Maximè verò è viſceribus & è vaſis omnibus in quibus ſtatis temporum circuitibus coagmẽrari exuperaréque ſolet,ídque ob inſitam laborantis cõſtitutionem.Quum enim & illius temperamentum, & habitus,viuendíque ratio,& vitæ genus laborantem ſanguineum eſſe demonſtrent,multóque ſanguinis generãdo pronũ,accidit certè vt ſtatis temporum interuallis magna ſanguinis exuperantia toto corpore ſuccreſcat.Ea autem quũ iam moleſta & naturę grauis euaſit in tibias quauis ex cauſſa imbecillas,è vaſis aut à natura propellitur,aut ſuapte impetu ruit.Quemadmodum hiis qui ſimili cõſtitutione ſunt aliis per nares,aliis per hæmorrhoides,aliis per alias ſedes erumpit.Reuera niſi huic Domino laboranti ea exuperãtia in tibias procumberet periculũ impẽderet vel repẽtinæ ſuffocationis,vel ruptionis vaſorũ,quũ audiamus aliquando ſanguinẽ magna vi vomitione reiectum,ídque nonniſi aperta vel rupta vena,quæ vel è iecore,vel è vicinis partibus & ſedibus in ventriculum dirigitur.Ex vniuerſo autẽ corpore,ac ex omnib. venis fluxionem in tibias irruere luculẽter ea commonſtrãt quę audimus acceſſionis principio apparere,ea ſunt totius corporis grauitas,laſſitudo tenſiua,ſpiritus difficultas,capitis dolor,ęſtus &ardor partium interiorum,animi anxietas,quæ omnia exuperãtis ſanguinis eiúſque calidioris ſunt ſymptomata.

Progreſſus morbi.

Alter affectus Dominum laborantem affligens eſt,Melancholia inflammationis comes quam hypochondriacam iudico.Nam dolor in hypochondriũ ſiniſtrũ plerúmque incumbẽs,eiúſque palpitatio in ſiniſtram mãmam excurrens, inſolens animi anxietas,mœſtitia,ſolitudo, variæ ſomnio-

rum

634

rum perturbationes, iudicium in rerum adminiſtratione, ratiocinatione hebetius, & memoria fluxa, ſigna quidē ſunt quę nonniſi ad atram bilem referri poſſunt, cuius vapores in cor & cerebrum illapſi hæc omnia multóque grauiora infligere ſolent. Quum ſummus ardor interiorum viſcerū, humorúmq; tam multos annos perſeuerauerit, vix fieri poteſt quin flauę bilis præaſſata pars maxima in atram faceſſat, quę in proprium lienis receptaculum relegata malignitatis ſuæ vires profert.

Tertius affectus eſt emictio inuolūtaria dormienti potiſſimum ſine ſenſu obtingēs: Ea nequaquā ſoboles eſt inflammationis aut ſuperiorum affectuum, neque poſthac metuēda videtur iſchuria ei ſimilis, quę hominem grauiſſimè torſit, ſed emictionis eius cauſſa eſt ſphincteris muſculi qui veſicę ceruicem obſignat offenſio: hic enim catheteris immiſſione diuulſus dilaceratuſq; eſt: ex quo & ſāguis copioſior emanauit. Sic autē oblæſus obſerandi munus cōplere nō poteſt. Hæc quidē de affectuū dignotione, & de cauſſis: Quib. ita conſtitutis omnium certè ſperari poteſt perfecta ſanatio ſi modò laborans in hac ætate florente, & ſummo virium robore quam decet diligentiam impendat.

Poſtremus affectus qui emictionē efficit ſine ſenſu quoniam ſimplex admodum eſt nec vllam ſordem aut illuuiē effundit, cū vrina, ſolis adſtringentibus & corroborantibus emēdari poteſt. Huiuſce generis fotus ſunt partium obſcænarum ex roſis, balauſtiis, plantagine, rhoe, malicorio, hiſſque ſimilibus coctis in aqua fabrorum: Deinde emplaſtrū ex eadem materia, & ex metallicis, lithargyro, alumine, bolo armena, maſtiche, exceptis oleo myrtino, & aceto. *Curandi ratio.* *Fotus.* *Emplaſtrū.*

Hæc ſi extrinſecus inſidentia parum iuuent, intromittēda quidem erunt ſiphone, dum offenſum ceruicis muſculum attingant. Ita enim multo efficacior deprehendetur eorum vſus.

Alii duo affectus quoniam impliciti quodammodo ſūt, & vnus alterius ſoboles eſt, cōmunē ferè curationē habent.

Recurrens illa tibiarum inflammatio ſola fortaſſe victus ratione inhiberi, arceríque poteſt: At Melācholica affectio curationē quādam expoſcit. Itaque vt ſanguis totúmque corpus purius reddatur quinto aut ſexto quoque die purgatio decernatur ſirupo, qui conſtet ex ſucco bugloſſi, bo- *Sirupus.*

raginis,fumariæ,lupuli,oxalidis & ſimilium,recipiátque in libras quaſque ſuccorum dilutum foliorum ſennæ ℥.iiij.& cinamomi. ℥. ß. Sacchari lib.i. Huius doſis erit ℥.ii.ex ſero lactis dilutæ. Si melancholica ſymptomata magis premãt, diebus interiectis ſimilis offeratur ſirupus, detractis foliis ſennæ. Præſcribatur & electuarium ex puluere lætificantis Galeni. Diambræ, & Electuarij de gemmis; cum ſaccharo diſſoluto in aqua bugloſſi. Purgatio nulla validior tentetur nec poſthac vena ſecetur, niſi maior neceſſitas ingruat. Cæterùm tuto & magno vſu aperiri poterunt hęmorrhoides, ſi fortè intumeſcant aut quouis modo conſpicuæ ſint, ídque vel ſcalpello, vel hirudine, vel medicamentis.

Victus. Huc accedet victus ratio, quæ bonum, tenuem, modicè frigidum, ac humidum ſuccum generet, qualem nimirum hypochondriacæ melancholiæ omnes expetunt.

Iam verò recurrentis inflammationis præcautio in hoc maximè poſita eſt, vt parcè tenuitérque viuat, & ſiti ac inediis ſe maceret, atque in ſanguinis & humorum mediocritate conſiſtat, nec hoc ſinat in vllam grauem & moleſtam exuperantiam augeri.

Quocirca cibis euchymis, frigidis ac humidis mediocribus vtatur, & à conſueta alimentorum copia dimidium detrahat. A vino mẽſes duos aut tres (ſi vẽtriculi robur ferat) abſtinebit. Huius verò loco potus erit, aut cereuiſia tenuis aut aqua cinamomi condita, aut ligni guaiaci decoctum: Quod etiam ſi ſudores promoueat, corpúſque reddat patẽtius, vtiliſſimũ iudico. Reliquo vitæ curſu deuitet vinũ meracius, crapulam, atque ſatietatem. Tota quippe curationis atque præcautionis ſpes ſita eſt in victu refrigerante ac tenui, Sententię de potu lactis aſinini non acceſsi quòd lac in calida & bilióſa conſtitutione promptè corrumpatur. Ne corpus atrophia laboret, Multo minus placet balnearum vſus, quod hæ fuſis colliquatíſque humoribus fluxiones prouitent: Corpus autem variis fluxionibus tentetur.

De lacte Cautio.

Ne autem poſthac in tibias tam prona ſit fluxio, vtile ſit faſciis eas arctius vincire, aut caligis quæ hic nobis ex pelle canina parari ſolent in eum vſum.

Conſilium Sexageſimum tertium, Ad Gonorrhæam, & Arthritidem.

Ge-

635

GEneroſum hunc virum duo exercent affectus Arthritis,& Gonorrhæa: Hæc recens eſt, & trium duntaxat menſium ſine emictionis ardore, ſine vlcere aut meiendi difficultate. Illa vetuſtior quæ hoc anno grauius afflixit, & ante annos ſex ſemel de ſe fuerat aliquando teſtimoniũ exhibuit. Mirum ſanè hanc ipſo ſtatim inuaſionis initio omnes peræquè articulos occupaſſe,& tophos in digitis,manu, carpo,aliiſque locis reliquiſſe. Indiciũ hoc eſto grauiſſimæ archritidis aliquando futuræ,quæ paucis annis hominẽ totũ quaſi cõpedibus & manicis ſit comprehẽſura, niſi tẽpeſtiuè occurratur. Hoc ille præſentiẽs ac metuẽs opẽ implorat,quã cũ ferre ei non liceat, in aula vaga ac inſtabili committendũ tibi illũ putaui, vt in curando rationẽ eã & methodũ imiteris,quã nos aliquãdo tenuiſſe vidiſti. Vt autem tu pariter virulentæ gonorrheæ curationẽ accõmodes, die primo aluũ perfundes clyſtere, qui teneat hieræ ſimplicis, Diaphænici an.℥.ß. Mellis roſati,&anthoſati,an.℥.i.&c. Poſtero die purgabis medicamento ex rheubarbaro, & agarico,an.℈.iiij. Infuſis in aquis betonicæ, endiuiæ, & vino albo,an.℥.i. in expreſſione diſſolue Electuarii diacarthami ʒ.i.ß. Syrupi capilli veneris ℥.ß. Tertio die dentur terebinthinæ ʒ.ij.ß. Cum ſirupo capilli veneris,ex cochleari horis iiii. ante cibum. Quarto die quieſcendum. Quinto diætam per guaiacum auſpicari oportet, decoctúmque duplex habendũ,vnũ meracius quod in ℔.ß. ligni & ℥.ii. corticis habeat ſub decoctionis finẽ radicis Enulæ Campanæ, Polypodii quercini,Seminis carthami,an.℥.i. Quo vtatur bis die trib. horis,vel iiii. ante paſtum. Alterum dilutius ex ſolo ligno, Cuius vſus erit in paſtu vice vini.

Propoſitio.

Prognoſticõ.

Clyſter.

Purgatio.

Victus in diæta imperandus tenuis, attenuans & ſiccans. Si aluus erit adſtrictior,proritetur clyſtere.

Septimo vel octauo die denuo purgetur medicamento nõ admodum diſſimili. Ab hac purgatione topica remedia capiti primũ adhibeãtur, vt ſacculi ex ſeminibus, qui crũpentẽ ſudorẽ magis euocent. Et poſt deterſum ſudorẽ quotidie manè & veſperi errhina primùm quidem leuiora, dein valentiora. Quum capitis humores magna ex parte diſſipati apparebunt, Ceruici ac ſpinæ dorſi ea induces medicamẽta,quæ ſcio te chartulis excepiſſe. Tophis verò emplaſtra quædã,quæ ſerie lõga Domino de Chauuigné nos præ-

ſcripſiſſe ſatis meminiſti.

Quum iſtorum continuatione omnem articularem dolorem & tophos fiſtulares, ipſúmq. mali fontem abſorpſeris corroborandi poſtremò erunt articuli remediis in id comparatis: Quorum tibi magna quoque ſupereſt ſuppellex.

Diſcuſſio reliquiarũ Sed antequam res eò deducatur, te vt ſpero reuiſurus sũ. Si hiis remediis gonorrhęam penitus euelli non contigerit inſerenda erunt in penem, quę eius reliquias exſiccēt: Horũ materia ſi res poſtulat plenius aliquãdo exponetur. Interim nihilominus calor immodicus, & æſtus renũ per curationẽ reprimuntur illitu ex oleis nenupharini & roſarũ, lotis in aqua plantaginis, vel oxymelite ex aquis roſarum, plantaginis, & ſolatri, an.℥.ij. Aceti.℥ i. In quibus etiam ſi neceſſitas poſtulet, diſſolue trochiſcorum de caphura, ʒ.ij.

Conſilium Sexageſimum quartum, Pro Enterocele, E Gallico tranſlatum.

Decubitus. AD curãtionem propoſiti affectus primum cõtineri oportet conclaui & decumbere lectulo dies vt minimum viginti, lumbiſque ſupinum inſiſtere, nec corpus admodum extẽdere, aut exagitare, præcipuéq. tibias atq. adeo animum ira, tuſſi, riſu, aliiſque affectionibus.

Victus. Interea temporis ſobriè & temperatè viues, cibis nec flatuoſis, nec humidis, dabíſque operam ne venter ſit turgidus aut ſiccus, quotidie aut natura, aut arte ſeu clyſtere ſeu glãde ſoluantur.

Primùm quidem purgabitur corpus medicamento poſtea deſcribẽdo, quod etiã repeti poterit poſt xv. vel xvi. diẽ.

Clyſter. ℞. Quatuor remollientium, Origani, Calamenthi, Abſinthii, Chamæmeli, Meliloti, Anethi. an. m. j.

Seminis aniſi, fœniculi, an.℥.ß. Mellis roſati, & anthoſati an.℥.j. Olei rutæ & anethi, an.℥.j.ß. Fiat clyſter.

Potio. Item.℞. Radicis conſolidæ maioris, & mediæ, radicis oſmũdę regalis, an. m.ß. foliorum ſennę mundatorum. ʒ.iii. Fiat decoctio pro vna doſi: In colatura diſſolue, rheubarbari electi pulueriz. ʒ.j.ß. Sirupi roſarũ ſiccarũ ʒ.vi. fiat potio.

Quatuor primis curationis diebus fouebitur tumor ille ſpongia mediocriter madefacta decocto ſequenti: Quinquieſq; aut ſexies quàm calidiſſimè ferre poteris totã partem duram & dolentem diu conteges ſupinus, tum ſplenio & faſcia

& faſcia lineis inductis circumligabis bis in die, manè videlicet, ac hora prima poſt prandium: Fotus talis eſto.

℞. Radicis althææ. Ebuli, & iridis recentis an. ℥. ij. Malux, Violariæ, Parietariæ, Naſturtij, Abſynthij, Origani, Calamenthi, Centaurij minoris, an. j. Seminis fœniculi, Lini, & fœnugreci, an. ℥. j. Fiat omnium decoctio in aqua ſufficienti pro fotu. *Fotus.*

Poſt quatuor dies fouebis denuo herniam illam tuam ſacculo quem tibi tradidi vino rubeo adſtringente perfuſo & madefacto ad prunas, & poſt alios octo dies intingetur ſecundus ſacculus lixiuio ex aqua ferrariorum, & cinere quercino. Poſt quos ſacculos bis in die inductos, applicanda rurſus erunt ſplenia & faſciolæ.

Quibus perfectis ceſſare poteris ab aliis remediis, prçterquam à ſubligaculo herniæ tuæ accommodato per duos menſes. Itémque vt ab omni conatu laborioſo abſtineas ſiue equeſtri ſiue pedeſtri.

Quartodecimo curationis die hauſtum quendam pulueris ſequentis ex cochleari manè & veſperi hora j. ante cibum aggredieris, ac vſque dum perfecta ſit ſanatio perſequeris.

℞. Corticis myrobalanorum Indorum & Chebulorũ, an. ʒ. i. ß. Naſturtij, Portulacæ, Plantaginis, Sumach. an. ʒ. ß. Coralli rubri, Lapidis hæmathitis, Carabes, an. ℈. j. Cinnamomi electi ℈. iiii. Sacchari roſati ℥. iiii. Fiat puluis. *Hauſtus.*

Conſilium Sexageſimum quintum, Ad Coxendicum, & aliorum articulorum dolores.

MVltis hiiſque diris malis premitur hæc adoleſcens, ſed quorum omnium vna ſit origo, vnúſque malè fons è capite. Vetus œdema quod illam primis annis habuit, frequens & importuna capitis lotio intemperiem frigidam & imbecillitatem capitis reliquerunt, quæ frigidi excrementi copiam aſſiduò cumulat. Hiis ex cauſis congeſtus, exuperánſque frigidus ac pituitoſus humor, olim in ceruicis adene; ſtrumarum vice procubuit: Nec multis ante annis in corporis partem dextram irruens, ceruicis, ſcapulç, coxendicis, femoris, totiúſque cruris articulos obſedit. Neque ſolùm externas corporis partes ſed & nouiſſimè inte- *Fons cauſſarum.*

riores inuaſit, tanta fluxione in pulmones illapſis, vt non modò tuſſim, ſed & ſtertorem & moleſtam ſpirandi difficultatem inuexerit. Vndè intelligitur omnium malorum continentem cauſſam eſſe frigidum pituitoſúmque humorem, qui omnes ferè corporis ſedes occupat, illiúſque primam originem è capite fluere.

Prognoſticō. Niſi extremè imbecillæ ſint vires, ſpes quædam ſanationis affulget, hoc potiſſimum ætatis vigore, & appellente Vere.

Multa quidem ad curationem arte præſcripta ſunt, quibus leuata laborans nondum tamen ob mali diuturnitatē & peruicaciam ſanata: Hinc ſuſpicor malorū fontē nondū prorſus exhauſtum eſſe. Sed crebro vt in pulmones: ſic in articulos fluxionem è capite ferri, quæ hanc diuturnitatem alat. Summum curationis conſilium eo dirigatur, vt caput vacet excrementis, aut ſi quæ neceſſariò gignuntur, deriuētur per nares, vel admotorum vi digerantur. Itaque decimo vel duodecimo quoque die pro virium robore purgetur potione, vel catapotiis quæ ſatis validè poſſint è diſtantioribus partibus detrahere.

Sacculus. Tonſo capillo quotidie manè, & hora vna ante cœnam ſemina aniſi, fœniculi, carui, & cumini, baccæ lauri, milium & ſal torreſiant in ſartagine, excipianturque ſacculo qui quàm calidiſſimè ſuſtineri poteſt inducatur, donec vel calor intro penetret, vel ſudor emanet à facie. Hoc ſublato caput muniendum eſt ſtuppis cannabis concalefactis, & ſuffitu à te præſcripto perfuſis.

Errhina. Mox ex vſu erunt apophlegmatiſmi & errhina, principio quidem hiis mitiora quàm quæ ex helleboro conſtant. Ac ne ſternutamenti impetus corpus nimiopere concutiat, ſatis fuerit in vnc.iii. ſucci betonicæ, vel ſampſuci iniicere iridis drach.ij. vel Cyclamini ʒ.j.

Emplaſtrū. Ceruix tota cingatur emplaſtro digitos tres lato, quod conſtet ex ℥.ii. maſticis & ℥.i. emplaſtri contra rupturam.

Victus. Decubitus ſupinus omnino vitandus, vtilis autem pronus, qui fluxionis impetum deducat in nares.

Victus imperandus ſiccans, & extenuans. Sorbitiones omnes fugiendæ ſunt, atque piſces, & potus immodicus.

Carnibus aſſis veſcendum, Parciſſimè bibendum, Denique ſitis toleranda.

Horum omnium vſus tamdiu continuandus eſt, dum laborantis caput grauitate & dolore leuetur, poſſitque citra moleſtiam vbique attrectari. 637

Exactis autem diebus circiter viginti, vt & diſtillationis reliquię & humores qui tum in articulos tum in pulmones procubuerunt attenuentur, diſſipentúrque, vtile ſit guaiaci vſum imperare, qui multo minus vires offendit, tutiórque eſt æſtuario. Sit autem decoctum meracius, in quo ſub finẽ incoquantur polypodium, ſemen carthami, ſaluia, & hyſſopus. Eritque imprimis vtile ſi huius vi manè & ante cœnam ſudores elici poſſunt. *Decoctum guaiaci.*

Quum hoc fiet, erit nihilominus in hiis perſiſtendum remediis quæ nunc deſcripta ſunt.

Suſtinenda erit laborans victu ſatis pleno, ne vires tempore, laboréque deficiant.

Si ne iſtorum quidem ope artuum dolores miteſcunt, inueſtigetur in coxendice ſumma pars doloris, quæ ſolet ad os ſacrum pertinere, & in hanc figatur cucurbitula mediocris eáque ſine ſcarificatu, tertio aut quarto ex interuallis repetita, dum dolor deſinat. Validius enim quàm quoduis emplaſtri genus dolorem euellit. *Cucurbitula.*

In genu verò vaporaria fiant ex vino aut aceto infuſo lapidi molari candenti, aut foliis è lixiuio ſarmentorum, in quo incoxerint radix acori, & Enulæ Campanæ, Polypodium, Laurus, Thymus, Stœchas, Saluia, Betonica, Maiorana. *Vaporaria*

Pulmonum infarctus expedient Oxymel ſimplex, Oxymel ſquilliticũ, Syrupus de hyſſopo, vel alius vice eclegmatis ex bechicis compoſitus.

Conſilium Sexageſimum ſextum, Ad tumorem ſchirroſum.

PVlchrè quidem iudicium veſtræ narrationi conſentit. Nam ſi initio vehemens cruciatus erat ſine rubore, ſine pulſu, aut calore: Nũc verò dolore ſedato tumor increuerit, neceſſe eſt vel ex œdemate factum eſſe exquiſitũ ſcirrhum, vel ſi nõ admodũ durus aut renitẽs eſt tumor, rupta muſculorũ mẽbrana carnẽ ſupra naturalẽ molẽ increuiſſe, & factum eſſe indolens ſarcoma. Probabilior tamen eſt prior *Progreſſus morbi.*

ſententia.

Decoctum guaiaci. Quum nihil adiuta ſit laborans præclaris auxiliis, putauimus extenuandum corpus eſſe, diſſipandóſque vitioſos humores decocto palmæ ſanctæ: Ad quod adigenda eſt cum victus ratione tenui & ſicca, ídque dies ſaltem viginti.

Octauo quoque die purgabitur medicamento ex folliculis ſennæ, Agarico, & Diaphœnico quòd craſſos humores iam præparatos eliciat: Nec eo die ſudores mouendi ſunt. Aliis diebus deterſo ſudore adhibendum eſt emplaſtrũ Philagrij, vel emplaſtrum filij Zachariæ, Vtrumque enim accommodatiſſimum eſt emolliendis tumoribus ſcirrhoſis diſcutiendíſque.

Hæc niſi continuata ſatis proficiant imponatur emplaſtrum efficaciſſimum.

Emplaſtrũ. ℞. Radicum bryoniæ, Cucumeris agreſtis, Iridis, Sigilli beatæ Mariæ crudarum, an.℥.ij. Radicum altheæ, & liliorum coctarum ſub prunis, an.iij. Seminis ſinapi, vrticæ, Naſturtij, an.℥.j.

Terantur omnia ſimul, addendo axungiæ anſeris recentis ℥.viij. Olei amygdalarum dulcium q.ſatis. Fiat cataplaſma.

Conſilium Sexageſimum ſeptimum, Ad peſtem Anglicam, 1550. Ioan. Fernelij, Ia. Hollerij, & Ia. Syluij, Pro legato Anglico.

Dignotio morbi. PEſtis Anglica haud ita multis ante annis nota omnium acutiſſima. Nomen à ſymptomate inſigniori ſudatione nacta, ſiue in humorum, ſiue in ſpirituum, ſiue in amborũ putredine conſiſtat Epidemiã omnino eſt: Corruptóque cœli tractu à ventis, halitibúſve terris, aut cauſa alia venefica planè in corpora magis humida atque excrementoſa vt peſtes aliæ ſæuit, & ſæpius, & periculoſius. Quapropter venenoſam iſtam aëris qualitatem ſi lubet aut prohibere (id quod multò eſt optabilius) aut profligare, expugnanda nobis eſt diligentiſſimè tum externa illa cauſſa, nempe aëris corrupti contractus & commiſtio, tum corporis afficiendi præparatio. *Aër.* Aërem corruptum, & tota ſua ſubſtantia qualitatibúſque peſtilẽtibus vitiatum in corpus tuum recipi prohibe

hibebis, ſi loca eo aëre peſtilenti contaminata interuallo etiam longo vitabis. Aut ſi in eo verſari tuam dominationem cogunt negotia flabellis eſt agitandus, & propulſandus, aut hiis quæ putredinem arcent caſtigandus, Et qui nondum putredinẽ hanc ſentit iiſdem eſt ſeruandus. Qualia ſunt ignis in cubiculo & domo reliqua atque adeo eius toto ambitu ex lignis ſiccis & plantarum partibus odoriferis luculentus. Partes hæ ſunt Saluiæ, Roriſmarini, Iuniperi, Lauri, Maioranæ, Thymi, Sicca folia, flores, ſemina, Baccæ, Caryophylla, Semen melanthij, Semen & radix pæoniæ, præſertim maris, Schœnanthum, Lignum aloës, Styrax, Radix & ſuccus angelicæ, & qui ex hiis fieri poſſunt trochiſci ad ſuffitum apti, Addita etiam ambra ſi libet, ac moſcho, & cæteris alexipharmacis. Hunc verò aërem ea cura præparatum caue hominum halitibus conſpurcari. Ne fortè inter eos ſint quibus mali huius rudimenta & veluti ſeminaria circumgeſtentur.

Corpus tuum paulò calidius ac humidius contra hanc luem munies ac veluti adamantinum reddes, ſi vacet excrementis aut putridis aut ad putredinem paratis, & benè totum perſpirabile reddatur. Quæ ambo præſtabunt vacuationes paucæ & victus ratio idonea. Vacuationes autem erunt huiuſmodi.

Primo quoque die antequam Lutetia excedas, Accipe Caſſiæ recenter purgatæ, ℥.vi. Rheubarbari electi mediocriter puluerizati, ʒ.j.ß. Cinnamomi g̃.vi. Capias manè horis tribus ante cibum cum ſaccharo vel aqua bugloſſi. *Purgatio*

Poſtridie manè circiter ſextam, ſanguinem vnciis ſex, vel circiter minues ſecta baſilica dextra, aut victu tenuiore ſi à phlebotomia abhorres.

Quum verò corpus noſtrum etiam ex alimentis qualitate & quantitate idoneis excrementa gignat interdum etiam largiora, ſalubre tibi eſt ſemel aut bis in ſeptimana deuorare vna hora ante cibum duo aut tria hæc catapotia.

℞. Aloës electæ, ℥.ß. Myrrhæ optimæ, ʒ.ij. Croci ℈.ß. Foliorum diptami veri. Radicis pſeudodiptami, Betonicæ erraticæ ſeu tunicis, Pentaphylli veri ſeu tormentillæ, Boli armenæ veræ, Sigilli Lemnij veri, an. ʒ.ß. Cum oleo amygdalarum dulcium recenti ſine igne extracto, & cum ſirupo limonum fiat maſſa mollis inuoluatur aluta. *Pilula.*

Quanquam verò hæc purgantia etiam robur addant partibus noſtris principibus in quibus ſunt facultates ſummæ, quorum actio eſt noſtra vita: Tamen propriis etiam alexipharmacis ſunt velut armandæ. Ne locum dent vllum malignæ huius aëris contagioni, Cuiuſmodi eſſe hæc duo præſtantiſſima conſtituimus ratione atque experientia inuenta ac comprobata.

Potio alexith. ℞. Conſeruæ Bugloſſæ, Boraginis Chicorij, Adianti albi ſeu Capilli veneris, an. ℥. ii. Conſeruæ roſarum, Corticis citri conditi an. ℥. i. ß. Foliorum veri diptami, Radicis pſeudodiptami, Tunicis. Tormentillæ, an. ʒ. ii. Seminis cardui. Seminis citri, Seminis oxalidis, an. ʒ. iii. Zedoariæ, Gentianæ, an. ℥. ß. Mithridatij veteris, Theriaces, an. ℥. iii. Pulueris electuarij Diamargaritonis frigidi, De Gemmis, Diarhodō Abbatis & Triaſantali an. vnc. ß. Aquæ decoctionis duorū caponum alteratorum cum oxalide, Portulaca, Scabioſa, bugloſſa, boragine, Calendula ℔. x. Cum foliis triginta auri puriſſimi. Fiat diſtillatio artificialis in vitreo vaſe ſuper cineres, Seruetur vaſe vitreo, Vtatur manè horis duabus ante cibum, Dando cum ſaccharo & cinamomo. Et ſi malum prehendat dato in ipſa acceſſione bis aut ter ad vncias ii. vel tres parum calefactas.

Victus. Manè vacuato corpore partes omnes motibus clementibus exerce, quibus ſi ſudor blandus ſuperueniat linteis mollibus tergendus eſt. Ab hoc vbi corpus deferbuerit cibū ſumes coctu facilē ſed paulo parciorem ſolito. Tales ſunt Turdi, Perdicelli, Perdices, Auiculæ, Capi altiles, Gallinæ, Phaſiani, Lepuſculi, Cuniculi, capreoli aſſi potius quā elixi, cū omphacio vel cum ſucco oxalidis, limonum aranciorū, aceto ſimplici aut roſacea. Aut ſi elixis illis vel ſimilibus veſci libet alterentur portulaca oxalide bugloſſo vtroq; & cū prædictis condimentis mandantur, ſed ita parcè vt ſemiſatur ab epulis recedas. Piſces ſi tangere placet deligantur qui poſt coctionem habeant carnem ſiccam & digitis friabilem quorum prouentu veſtra diues eſt Anglia.

Vinum ſit æſtate mediocre viribus colore aut giluum aut igneum, Hyeme valentius & rubentius modo non magis vaporoſum aut calidum vt aqua multa ſit diluendū quam

De cereuiſia. in hoc affectu aut præcauendo aut curando non probamus quod nimis humectet, vti neque veſtram cereuiſiam quæ ſuc-

639

ſuccum gignit craſſum & melancholicum quoquomodo paretur. Veſtram quoque gouſthalicam illi affinem nõ probauimus, Nec lac corrumpi nimis habile, Nec ſerum lactis vino albo ſecretum & miſtum. Caſeus quanquam ſiccando ſaluber eſt, quia tamẽ vetus calfacit, recens eſt frigidior & crudior & obſtructioni paratior vitandus eſt, præſertim frequens & largus: fructus omnes æſtiui corpus putredini parãt: Dactylos, vuas paſſas, pruna paſſa permittimus imò imperamus: Itẽ ficus paſſas quòd viſcera tergeant, obſtructa liberẽt, & venenis reſiſtãt, Amygdalas dulces, Cappares, &c.

Corticem citri conditi, Conſeruã roſaceam boraginatã, buglosſatam, Aſplenij Scabioſæ, Chicorii, Radicis tormẽtillæ, Tunicis & ſimilium maximi facimus crebro vſu & horis propè omnibus ſiue antè paſtus, ſiue poſt, niſi alia ratione aluum adſtringendo obſint. Potes interdum ante ientaculum per horas duas ſumere quantitatem auellanæ huius miſturæ. *Antidota.* *Cautio.*

℞. Conſeruæ roſaceæ, boraginis, bugloſſi, Corticis citri conditi an. ℥.j. Theriacæ aut Mithridatij veteris, ʒ.iij. Boli armeni, Sigilli Lemnij, an. ʒ.ij. Fiat opiata, Poſt cuius paruam quantitatem ſuperbibat, ℥.ij. vini diſtillati. *Opiata.*

Potes etiam ſumere portiunculam oui philoſophici quod plerique medici deſcripſerunt.

Si improuiſo lues inciderit mirum in modum roborat in ipſo ſudore diſtillatum calfactum bibere & electuariũ ſumere etiam bis térve & paucũ ex vino aqua bugloſſi dilutũ madidum ſugere, atque hoc partes ipſas principes facultatum effectrices, ac ipſas facultates corpus noſtrum gubernantes reficit & veneni vim tabificam citius de corpore propulſat ob id acceſſionem reddit ſalubrem magis ac breuem, & à ſymptomatis feris hanc luem ſequi ſolitis corpus vindicat.

Conſilium ſexageſimum octauum, Elephantia incipiens.

NObilis annos quinquaginta natus carnoſus quidem, ſed tamen ſquallidus & ad eum accedens habitũ qua lis eſt ictericorum, facie rubicunda, ſeu ex rubro liueſcente, ſanguine craſſo nigróque perfuſa, in qua maculæ nigræ aut liuidæ interdũ exoriebãtur, vt etiã in reliquo corpore, ſenſu nullo aut obtuſo prędite, ſed ſine ſiti, ſine cibi faſtidio & aliis *Hiſtoria temperamenti.*

ſymptomatis grauioribus. Infinitas hic potiones hauſerat medicas, & ſudoribus corpus exſiccauerat in balneis calidioribus, non ſine valetudinis iactura: Verebatur ne Elephantia corriperetur, cuius iam videbatur rudimentum. Reſcripſit Dominus Fernelius hæc remedia.

Syrupus lōgus. ℞. Radicis acetoſæ Lapatij acuti & Enulæ Campanæ, Polypodij quercini, ſeminis carthami, paſſularum mundatarum an.℥.ß. Endiuiæ, Chicorij, Plantaginis, Bugloſſi, Borraginis, Lupulorum, fumariæ, Cuſcutæ, Ceterach, Chamædryos, Chamæpityos an.m.i. Florum violarum p.ii. fiat decoctio ad ℥.xvi. In colatura infunde per noctem Epithymi ℥.ß. foliorum ſennæ mundatorum ℥.v. Agarici albi ℥.ij. Gin giberis ʒ. ii. Manè bulliant parum & fiat expreſſio, in qua diſſolue ſuccorum depuratorum fumiterræ, & plantaginis an.℥.iiii. Sacchari albi ℔.i.ß. Fiat ſirupus perfectè coctus. Doſis ℥.ii. vel ℥.ii.ß. cum ſero lactis quinto aut quoque ſexto die.

Conſerua. ℞. Conſeruæ bugloſſi, Boraginis an.ʒ. ii. Raſuræ eboris & cornu cerui an.℈.i. Mithridatij veteris ʒ.ii. Miſce pro duabus doſibus poſt purgationem, horis iii. ante cibum.

Phlebotomia. Poſt tertiam aut quartam purgationem vena ſecetur interior brachii ſiniſtri, Detrahatúrque ſanguis ad ℥.x.

Deinde ſi qua ratione fieri poteſt referentur hęmorrhoides primùm quidem fotibus emollientibus & alterantibus. *Hæmorrhoides.* Deinde ſuppoſitoriis ex hiera ſimplici cum ſucco mercurialis vel cum felle, aut ſi foris conſpicuæ ſint & intumeſcant affixis hirudinibus, vt hiis rationibus ſanguis ater & melancholicus emanet.

Balnea. Quum ita corpus diligenter præparatum vacuatúmque fuerit, perutilis erit balnearum vſus ex aqua dulci potabili vſque ad multos dies continuatus manè ieiuno ſtomacho, ſed ea ratione vt non admodum calidæ ſint, verum duntaxat tepidæ vt corpus tantùm humectetur, Non autem ſudores eliciant.

Victus. Victus obſeruandus refrigerans & humectans: cremor hordei ieiuno maximè conducit cùm præſertim non eſt opus medicamentis. Iuſcula quoque ex pullis gallinaceis, car ne vitulina, aut veruecina, cum bugloſſo, borragine, oxalide, lactuca, & plantagine.

Si vinum æſtate circumcidatur eius vice ſaluberrima erit

aqua

aqua hordei vel alius quiuis potus in laborantis gratiam comparatus.

Si quæ partes in cute exiſtunt nigricantes aut liuidæ nul lo vel obtuſo ſenſu pręditæ, hiis adſigantur cornua vel cucurbitulę exiguæ cum ſcarificatu, eoque ſatis alto vt ſanguis promanet ſenſúſque reuocetur. *Cornicula.*

Conſilium ſexageſimum nonum. De Elephantia.

QVum de hiis quæ in facie Ioannis Rocquier ſe produt non benè inter doctos medicos conueniat, aliique affirment, aſpectu illum eſſe horridum, & Leoninos oculos, ſupercilia glabra, rareſcere barbam, nares tumidas, multíſque tuberculis, tū intus tum foris deformes cum incipiente vlcere, hinc reſpirationem difficilem, tonſillas, vlcerari cum voce rauca & obſcura: Alii verò iſtorum quidquam deprehendi negent, & tubercula, ſi qua ſunt rubra apparere. Neceſſe eſt ea ſigna de quibus inter celebres medicos certatur omnino obſcura & infida latere, neque ab hiis iudicandū quemquam Elephanticum, Neque ſi quæ dicta ſunt omnia compareant iudicandum, propterea eſt elephantiæ initium, cùm præſertim probè corpus alatur, nullíſque pedū aut manuum ſtupor aut refrigeratio ſubſit, qui elephantiã ſtatim initio concomitari ſolet. *Propoſitio.*

Neque ſi elephantiæ initium adſit ſegregandus ideo eſt laborans ab hominum conſortio, quum nōdum corpus aut ſpiritus graueolens, nec putredo ea ſit, cuius contagione vicinos labefactare poſſit.

Ita igitur de re controuerſa & litigioſa nos ſubſignati doctores, medici cenſuimus Ioannem Rocquier etiã craſſo aut melancholico ſanguine ſuffuſum, & tuberculis ſubrubris deformē nondum eſſe inter elephanticos numerandū nec ſegregandum ab hominum conſortio. Atſi poſthac malam omnem medendi viuendíque rationem aſpernetur, nullíſque cedens remediis ingraueſcat, & manifeſtiora de ſe iudicia proferat, tum ſatis opportunè quid agendum fuerit æquiore iudicio decernetur. *Iudicium.*

Curatio vere ſuſcipienda. *Remedia.*

Victus refrigeret ac humectet.

Purgetur ſingulis hebdomadis apozemate.

Vino prorſus abſtineat.

Calida autem omnia, & venenata pharmaca tum purgantia tū alexipharmaca declinet,cuiuſmodi ſunt ſcammonea ta,mithridatium, theriaca,&c.vt quæ non modò non iuuent affectum, ſed etiam humores adurant & morbum conduplicent.

Conſilium Septuageſimum, Litteræ cuiuſdam qui victu tenui & decocto guaiaci morbum quendam profligabat.

Progreſſus morbi. VIctus fuit pertenuis & paſſulis & dactylis,& à vino ita temperans vt olfactu mihi nauſeam pariat,alui ratio ſatis conſtat,Potio matutina ſudorem prouocat mediocrem, veſpertina nullum,ſpirandi difficultas nulla eſt, ſed vetus dolor ſemper thoraci inhæret.Depræhendi autem à ſex diebus nouum dolorem è regione veteris inter ſcapulas, qui à veteri in eo differt,quod nouus tactu vetus tantùm motu vehementi ſentiatur,ab heſterno die malum malo conduplicatum:ventriculus alioqui ſuapte natura imbecillis perpetuò mihi dolet citra tamen cibi faſtidium &c.Ad ea reſpondit Dominus Fernelius.

Egregiam ſanè operam videris impendere expugnando huic diuturno contumaciq́ue morbo,vereor tamē ne vires tenuiore victu tandem concidant:cōſeruandæ ſunt ac paulo pleniore cibo ſuſtinendæ, vt omnem curationis decurſum perferant.Audio nouos dolores exortos, ſed ea vis eſt potionis eáque natura vt ſi quid in corpore tacitè latebat id primis diebus in apertum proferat ſępeq́ue dolores exaſperet,mox tamen diſparituros.

Quod etiam ventriculum nouus dolor fatiget ex eadem cauſſa prouenit,exagitati quippe vitioſi humores è viſceribus eò confertim irruperunt:hos itaque duxi in primis expugnandos medicamento accōmodato cuius tibi compoſitionem deſcripſi.Quo die id hauries ab altera potione abſtineto,ac deinceps liberalius hac vtere vt ſudores copioſi vndique dimanent.Qui ſi ne ſic quidem vberius exeant,eliciantur æſtuario quod in ſudorem plantis pedū aſſideat.

FINIS.

IOAN-

6141

IOANNIS CAPELLANI

SENIORIS ILLVSTRISS.

Chriſtianiſſimi Regis Franciſci primi genitricis Medici,

CONSILIVM DE PESTE.

PEstilentia aëreum eſt venenum, ſiue venenatus aër putrium vaporum admixtionè & in perniciosiſſimam humano generi qualitatem dira verſione excitatus. Sic enim affectus aër, reſpirationis neceſſitate, primùm cordis receptacula ſubit, mox per arterias in vniuerſum corpus vitium transfunditur. Itaque vtroque, & corde totius vitę fonte, & ſpiritu proximo animæ organo, tum ſæua contagione ad vitam minùs idoneo, hominẽ cadere, (niſi celeritate prouideatur) neceſſe eſt, vt verò tam pręceps malum caueamus, primùm de iis quæ ad victus rationem pertinent, dicemus, Deinde medicinalia tum cautionis tum curationis inſtituentur.

Cùm hæc aeris inclementia ab aqueis vaporibus per aërem confuſis oriatur, deligendus eſt aër qui procul diſtet à lacunis & ſtagnãtibus aquis, quæ ob id quod minus mouentur, computreſcunt. Feneſtræ domus ad Orientẽ & Septentrionẽ pandantur. Ab his .n. partibus venti ſpirãtes nebulã ſiue caliginẽ, quibus aët corrũpitur, minimè patiũtur. Borealis præſertim flatus qui ob hanc causã ſcopa cœli vulgò vocatur, quod refrigerãdo æſtuantẽ aerẽ tẽperet, & putrilaginẽ corrigat, vtẽdum aqua, quoad fieri poteſt, quàm ſaluberrima. Cibus & potus ſint temperãti non qualitate ſolùm ſed & quantitate, vt qui redundantem humorem nõ colligant, & ad corrumpendum ſint cõtumaces. Cuiuſmodi sũt quib. non eſt immodicus & improbus ſuccus, acida quædã, vt malum citrium, oxyacantha, rumex, omphacium, & acetum quibus reliqui cibi ſunt condiendi, vinum cum aqua temperetur in qua aurum candens extinguetur. eſt enim ſingularis quædam συμπάθεια conſenſúſque auri cum *Victus ratio.*

vino,& vini cum vitali ſpiritu,vitetur autem ſomnus diurnus,qui diſſlari corpora nõ permittit,Graues,triſtes,& moleſtæ animi perturbationes reiiciendæ,quæ temperamentorum modum naturæ conuenientem permutant. Mouet ſiquidem animus corpoream molem,vt intelligentia cœlũ, non ſolùm locali motu,ſed etiam alterationis per ſpiritũ eius organum.Vehementiores exercitationes idẽ faciũt viréſque fatigant & imbecillas ad actiones reddũt.Moderatę verò totius corporis habitus excrementa vacuant,membra omnia roborant,& alacriores ad obeunda munia corporis facultates efficiunt.

Auxilia ad præcautionem. Pro medicinalibus precautionis remediis excitatus à ſõno cubiculum ſuffire debet ex thure,iuniperi,baccis corticibus mali citrei aridis,aut foliis lauri.Horum enim ſuffimẽtum non ſolùm aerem purgat,ſed etiã veſtes nidorẽ combibentes qualitatem venenis contrariam reportant.Os & manus aqua tantillo aceti permixta lauẽtur. Geſtare vtile erit ea quæ per antipathiam lethalibus venenis aduerſantur, vt qui dicitur granatus lapis ex carbunculorũ genere,qui quãquam ſit minoris pretii,maioris tamen inter gemmas virtutis cenſetur,cordi præſertim amicus,vt ſmaragdus cerebro, ſapphirus.Iocineri,corallium ſtomacho.Hiacynthus etiam anuli modo geſtatur,& ore continetur.Nonnulli etiã collo appẽdunt hydrargyrum genuino & occulto odio cæteris venenis contrarium.Includatur capſulæ ſpõgiola aceto imbuta quę frequenter odoretur.Ore teneatur cortex aridus mali medici,aut eius,& lauri folium.Item Zedoaria,cui Arnabo apud Gal.& Paulum nomen eſt.Hæc enim omnia occulta proprietate & inuiſibilibus quibuſdam radiis peſtilentẽ aërem arcent,vt Rhicinus talpã,Draconitiũ viperã, polemonĩi ſcorpionẽ,lyſimachiũ ſerpentes perſequitur & muſcas necat.Si aluus ſponte ſoluta non fuerit, ita vt nil interdiu reddiderit,media ante cœnã hora deuoretur vnum ex ſequentibus catapotiis.

℞.Aloes ʒ.ii.rhab.&agar.an.℈.i.Zinzib.& cinnamo.an. ℈.ß.cum ſucco citrii aut aceti fiat catapo. Aloe nõ ſolùm viuentia ſed etiã mortua corpora à putredine vindicat.Rhabar.pituitã vtrãq.bilẽ exigit.Agaricus idem operatur.Thoracis vitiis vtilis,quod & venenis aduerſatur, niſi veſtutate corruptus.Tunc enim quod veneno contrarium erat,in na-

turam

turam veneni degenerat. Cinamomũ venenis remedio eſt. Zinziber viſcera roborat tarditatem & ſegnitiem purgantis medicaminis excitat. Cùm exeundum eſt mane, ſumatur ad nucis inglandis magnitudinem ex remedio quod his cõſtat. ℞.boli arm.loti in aqua ſcabio.℥.j.Florum nymph.& bugloſſ.condit.an.℥.ii.Cortic.citrii & florum roſa. condit. an.℥.i.Cinnam.ʒ.i.ſeminis citrii à cortice purgati.marr. coral.rub.an.ʒ.i.amb.℈.ii.Camph.℈.i.miſceantur cum ſucco mali citrei aut punici. Lutum armenicum peſtilentię eſt peculiare remediũ quod & reſpirationis organis quacunque cauſa oppreſſis pręſentaneo eſt remedio. Nymphæam poſt Galeni tempora ab Arabibus longa experientia obſeruatũ eſt aduerſus peſtilentiã mirificè conuenire. Bugloſſum ſpiritui amicũ eſt, Ita vt vinum in quo maduerit triſtitiam pellat, & mœrentem animũ recreet. Citrei mali cortex, ventriculum roborat, ſuccus quoque febrem extinguit tollítque putredinem. Margaritę oculorum caliginẽ diſcutiunt, & fuliginoſos vapores diſſipãt. Ambra. Cerebri, cordis & pectoris vitiis opitulatur. Camphora ſeu Camphura præſtat in corpore humano quod Boreas in ſenſibili mũdo. Purgat enim internum aërè noſtrum, hoc eſt ſpiritum & peſtilentẽ feruorẽ extinguit. Denique (vt res in pauca conferatur) quę in contage peſtifera vſurpantur, tribus omnibus facultatibus, donata eſſe debent. Nam & putredinem arcere debẽt, ſpiritus confirmare, & diſſolutos cogere ac inſtaurare, denique bezoardicam vim aliquam præ ſe ferre id eſt, ἀντιπαθείᾳ venenum oppugnare debent. Itaque, quoad eius fieri poteſt ea quærenda ſunt remedia, quæ iis facultatibus pollere videantur. Cæterum prouidendum eſt vt humores excremẽtitii qui ad concipiendam peſtilentiæ luem ſunt opportuni, deiiciantur: In cúmque finem deuoranda ſunt tria aut quatuor ex his Catapotiis quæ à Paulo Ægineta Rhuphn. citante ſcribuntur.

℞.Ammoniaci thimyamatis ʒ.ii.myrrh.aloës an.ʒ.i.cũ melle fiat catapotia. Ammoniacum & myrrha excreationes promouent & vitiis thoracis qui iniuriis peſtilentiæ magis patet, facilem perſpiratũ efficiunt. Eſt & myrrhis herba (quã nonnulli myrrham vocant) eã ex vino bibẽtes à peſtilentia illæſi ſeruantur, horum loco ſequentiũ vſus probari poſſet.

℞.Aloes ʒ.ii.rhab.agar.an.ʒ.ß.maſtich.℈.i.Zedoar.Zin-

gib.an.℈.ß.ex mali Citrei ſucco,aut eius ſyrupo formentur catapotia.Maſtiche ventri.cui cum corde magna eſt affinitas & paſſionum communicatio imbecillitatem erigit.

Curatio. Vt primùm peſtilens occupat morbus quò celerius minatur periculum,ita vt laborantem die vno iugulet,eò maturiùs ad præſidia cõfugiendũ.Secanda igitur vena in cubiti flexura(modò inguina aut vicina loca malũ nõ occupet) vt ætas,vires & habitudo permiſerint.Eximendi ſanguinis menſura ad horum portionẽ attẽperetur.Hoc enim pacto in genere venoſo propriè & arterioſo per conſenſum & cõmunicationem efferueſcentia prohibetur,aut iam facta minuitur, auertitũrque per eaſdẽ vias peſtifer à corde vapor. Detracto ſanguine ex prius inſtituta antidoto ſumẽdũ eſt, duplo plus quàm præceptum fuerit in præcuſtodienda parte additis eidem remedio Camphoræ granis 4.& quia per æſtatem frequentius graſſari & ſæuire malum conſueuit in hac plus caphuræ addi debet.vt verò reliqui à ſanguine humores qui in ventriculo,inteſtinis & primis venis reſident quos peſtilẽs virus obtinuerit.deiiciãtur,deuoranda ſunt aliquor ſecundæ cõpoſitionis catapotia.Duabus ante cœnã horis ſi venæ ſectio fuerit matutina,vel deuotẽtur manè ſi pridiana veſperi facta ſit.Cũ verò catapotia reſpuit omnino ægrotus,deuorare poterit quæ ſubiiciũtur.℞.rhab.℈.iiij.agar.℈.ii.cum aliquot Zinzib.granis.His omnibus permixtis cum ℥.ß.conſeruæ florum bugloſſ.& pauco oxymelite. Quòd ſi ſolido vti medicamẽto renuerit,hæc omnin reſoluãtur cũ oxyphœniti,id eſt thamarindor.decocto quod refrigerat,ſitim extinguit,cibi faſtidium abigit,bilis acrimoniam frangit,& putredinem cohibet.Nec ducẽda aluus acrioribus medicamentis ne virus peſtiferi reuulſio fiat ad viſcera,à quibus ipſum abalienare, propulſare & eliminare natura contendit.Cũ verò ad aduerſas parteis virulentum, protrudit humorem externo artis pręſidio iuuanda eſt.Sic enim interna vi expultrice,& externa remedii facultate idem humor exterminabitur. Ad id etiã auxiliatur profundus ſcarificatus, vſtio,deſectio,aut cum erodentibus medicamentis,abolitio,Si febris ęgrotantem extorret, ſitiſq; valida torqueat,non eſt à potu abſtinendum nimis.Sit tamen qui plurimum refrigeret,extinguat,putrefactioni repugnet vt oxymelitis modo cum ſaccharo fiat & multa ſyncera a-

qua

643

qua diluatur, aut ſyrupus ex mali citrei ſucco, aut oxyachã-to, vel omphacomelite. Quòd ſi ad ventriculum in ſe affe-ctus humor impetum fecerit, vt ad vomitionem proritet, ci tanda eſt ea cum oxymelite cum raphani decocto. Obſiſtit enim venenis vniuerſis raphanus. Res ipſa de qua agitur fu ſiorem tractationem poſtularet: verum non omnia perſe-qui, ſed ſolùm ea in animo fuit notare, quæ ex multis eſ-ſent ſcitu digniſſima.

CONSILIVM PRO DIVERSIS AFFECTIBVS NOBILIS PVERI.

PVER quidam annos ſex natus in Britãnia febre continua prehenditur cum exanthematôn mole ſtia. Creberrima erant & totum corpus. Imo internum os vna cruſta inductum, obductúmque videbatur: Oculorum inſignis tumor, atque veluti exertio, eminentiáque foras. Tandem dexter lumine omnino priuatur, Siniſtri acies hebetior vt ſuffundi videretur. Viſum eſt id pendere ab obſtructione nonnulla nerui viſorii, accedente ſuffuſione aliqua quæ nondum inualeſcat: Aliquando auris fuerat illi ſanioſa & purulenta, vt facile ab aurium neruis ad oculos fit conuerſio.

Obſtructio inſinuat vſum reſerantium & quæ infarctus recludunt.

Suffuſio ſi adſit, concreſcentis aut iam concreti inter cerato idem aut cryſtalloidem humoris fuſionem & diſcuſſionem deſiderat.

Ad præcautionẽ Victus ratio, Vacuatio, Diuerſio, Membrorum affectorum roboratio.

A paſtu vtatur puluere è coriãdris conditis. Sacchare roſato, Margaritis, Pauco cinn.

℞. Aniſi, fœniculi, Cinnamomi, an. ℥. j. ß. Coriandri præparati ℥. ii. Sacch. roſati lib. ß. Eufragiæ ℥. ii. fiat puluis. Manè cùm ſurrexerit ſumat ex hoc puluere.

℞. Seminis fœniculi, aniſi, & eufragiæ an. ℥. i. ß. Cinnamo. ℈. ii. Nucis moſchatæ. Maſti. an. ℥. ß. Sacchari ℥. iii. Fiat puluis vtendus vel per ſe vel cum aqua fœniculi.

Crebris potius quàm magnis medicamentis vtendum ratione ætatulę.

Apophlegmatiſmi laudabuntur non errhina, Grana maſtiches in vuis paſſis incluſa.

Probantur parua catapotia ex rhabarbaro & agarico.

Appetente vere conficiatur ſirupus adiectis Cephalicis & ophthalmicis.

Pyrotici in ſiniſtro brachio applicatio eſt vtilis. Confert & in occipite.

Manardus præter hos duos auerſionis modos tertium conſulit faciendum in confinio anteriorum ſuturarũ Caluariæ vſtione Auro vel ferro Igne candente facta.

Si quid aliud in viſus obſcuritate & viſorij nerui obſtructione inducta id præſidij confert Lixiuium ex ſarmentorũ cinere, In quo macerentur herbæ cephalicæ, & folia ſennæ.

Corroborant cerebrũ Myrobalanus Cebula mane ſumpta, Imo etiam nucleus ore cõtineri debet. Nux moſchata, fæniculi ſemina condita: Eufragia crebro maſticata, Semen feniculi aceto maceretur, Siccetur, Adde cinamomum & ſaccharum, Puluis fiet valde vtilis, Aſpectus rerum viridium præcipuè ſmaragdi: Color cæruleus fatigatum oculũ recreat: contra ledunt oculos Crapula, Muſtum, Legumina, Braſſica, Raphanus, Allium, Porrum, & id genus alia, Magni piſces, Aſpectus rerum lucidarum & celeriter motarũ: Iuuenis aliquis ſuaue ſpirans abluto ore diligẽter aqua in qua per horam macerabitur ſemen fęniculi, Nux moſchata, Inſufflet in oculum. Poterit & lambere oculum præmanſo ſemine aut fæniculi aut eufragiæ.

Probantur animantium fella, maximè piſcium atque in primis rayæ: Ex terreſtribus quadrupedibus agniculorum, porcellorum, Hędorum iuuenũ, & qui adhuc ſubrumi ſunt.

Fotus nõ multum probatur quia plus attrahitur quã diſcutiatur, Niſi & corpus & cerebrũ diligẽter ſint repurgati. In ſuffuſionibus nondũ inueteratis hæc aqua mirificè facit.

℞. Succi fæniculi li. ß. Succi gallitrici & Chelidonij an. ℥. ii. Eufragię recẽtis. m. ii. Verbenę, Maioranæ ã. m. j. Sirupi roſar. ℥. iiij. Mellis opt. ℔. ß. Tuthiæ præparatę, Ligni aloës, an. ʒ. ii. Reponãtur in alẽbico & diſtillẽtur lẽto igne, iſta aqua abluatur oculus, & aliquid ex ea in illud leniter inſtilletur. Etiam ſi tenella eius ætas ſit. Probatus eſt tamen vſus ligni ſancti in decocto valde diluto adiecta glycyrrhizæ, Paſſulis & ſemine fæniculi.

Hæc conſulebant Tagaultius, Syluius, Akakia, Flexellius.

 6114

SIMONIS PETREII MEDICI PARISIENSIS CELEBERRIMI, CONSILIA SEX.

Conſilium primum, De facilitando partu.

DIFFICILE eſt iudicare de cauſis,quæ difficilem partum eius optimæ mulieris,de qua ad me ſcripſiſti,efficiunt. Præterea quòd cauſæ interdũ manifeſtæ ſunt,vt nimia fætus magnitudo, colli vteri anguſtia,& fætus matriſque imbecillitas:interdum occultæ,vt optimi cuiuſque medici iudicium fugiant. Accedit nõnunquam particulari quadam vteri natura,vt fœtus in vtero iuſtum & conuenientem ſitum non habeat, etiãſi mulier in externis rebus non peccauerit, nempe nimia ventris adſtrictione,violento motu animi, aut corporis, & cæteris id genus.Atque dum apud me diligenter repeto,huius in pariundo difficultatis, qua nobiliſſima mulier afficitur, cauſas, eam agnoſco vteri peculiarem quandam naturam, qua efficitur, vt ex vtroque ſemine, in vtero fœtus conformetur,qui eum deprauatum ſitum ſibi vendicat: neque enim mihi tuis literis explicaſti vllas cauſas externas aut internas manifeſtas interueniſſe, quæ hanc pariendi difficultatem attulerint: niſi fortè accu ſetur ipſius fœtus imbecillitas,qui non poteſt matris conatus in pariẽdo adiuuare.Et certè imbecillitatis eius eſt cõiectura:cùm tuis literis oſtenderis vterum ad inferna propendere quarto iam mẽſe cum dimidio,in quo non ſolet eſſe fœtus grandis,qui oneri eſſe poſſit.Vnde autem ea fœtus imbecillitas ortum duxerit nõ facile poſſunt iudicare qui mores optimæ mulieris, ac vitæ legem ex te non cognouerim, de his verò cùm ad me ſcripſeris meum hac de re conſilium certius accipies. His ita conſtitutis videtur mihi eſſe conſulendum, optimæ mulieri grauidæ, iis præſidiis quæ vterum confirment ac impediant,ne ad partes infernas prolabatur. Ad quam rem plurimum valet emplaſtrum, pro matrice lumbis admotum. Deinde venter eſt ſuſtinendus, ac vterus confirmandus vſu conuenientium faſciolarum,à peritis obſtetricibus bene ac conuenienter impoſitarum. Atque vt ſurſum vterus fera-

tur,vtendum eſt cardiacis tabellis quæ ambram & zibettũ recipiant cum radice biſtortæ & corallo. Appendatur etiam collo nodulus qui ventriculum contingat, conſtans,ſantalis pulueratis, croco & ambra griſea, zibetto, cuius vapore grato vterus allectus minus deorſum inclinabit. Vbi autem vterus confirmatior euaſerit,& minùs deorſum propenderit,valde probo vſum expreſſionis ʒ.ij.rhab. electi infuſi in aqua roſarum,addendo ſacchari roſati ℥.ß.quam poterit repetere ſemel atque iterum ſi ab eius vſu illi benè ceſſerit, præſertim quinto & ſexto menſe. De venæ ſectione non poſſum certò affirmare an ſit illi profutura, in ea vteri imbecillitate & in partes infernas inclinatione. Verùm ſi abũdantis ſanguinis ſigna ſeſe proferant, poteris duo vaſcula detrahere. Quòd attinet ad poſtremũ tuarũ literarũ caput, quo à me petis,quę remedia ad facilẽ partũ cõferre poſſint, tum,cùm natura ad excludendum fœtum ſeſe accingit: clyſteres remollientes magnam vim ſemper habere iudicaui, deinde ea linimenta & olea malactica,quibus inferior venter & lumbi illinantur. Ad eundem ſcopum plurimũ valet ſyrupus paratus ex cinamomo, croco, puluis quoque nucleorum dactylorum cum trochiſcis de myrrha. In hac re Galenus caſtoreum etiã commendat quod vi ſua mortuum fœtum poſſit excutere, Ætitem lapidem veteres in partu facilitando probauerunt,ſi femori admoueatur,abortum verò impedire ſi ſupra vmbilicum applicetur.

Conſilium ſecundum, De hyſterica ſuffocatione.
Ad Grauellanum medicum.

ACcepi tuas literas (Grauellane doctiſſime) quibus me certiorẽ feciſti de ſymptomate grauiſſimo quo tui fratris vxor laborat, nẽpe vterina ſuffocatione, cuius ipſe hoc mẽſe Ianuario ſpectator & obſeruator fuiſti, à quo tremor capitis& quid epilepſię ſimile eſt conſequutũ. Cui malo etſi remediis accõmodatis eſt à te proſpectũ, nõdum tamen eo planè liberata eſt,ſed per incerta interualla illi moleſtũ eſſe ſolet. Eius verò ſymptomatis originẽ putas ad vterum eſſe referendã, in cuius ſinu portio ſeminis corrupti retenta in partes ſupernas eos tetros vapores trãſmittit, qui pro variis partibus quas affligunt,varia ſolent edere ſymptomata. Nã cùm per arterias in cor & pulmones irruunt, ἀσφυξίαν, reſpira-

645

rationis priuationem: ſi meningas cerebri occupent, cōuulſiones afferunt, quales tibi viſæ ſunt. Hanc tuam de grauiſſimis ſymptomatis ſentētiam valde probo, ſed & ſucci melancholici quo plurimùm abundat cacoëthiā conferre exiſtimo. Vterus enim & lien mutuas tradunt operas ad ægræ perniciē. Itaq; ſi benè conſultū illi eſſe velis vtriq; parti eſt cōſulendum. Ac prioribus quidē literis quas ad te dedi breuiſſimè conſilij rationē explicaui quæ ſeruanda videretur. in ſucci melancholici malignitate corrigenda & domanda, nunc ea tantùm explicabo quæ ad vterum hoc ſymptomate leuandum pertinere videbuntur. Itaq; quoties hic paroxyſmus illā inuadet repetēda remedia quæ tu vſurpaſti, deinde cucurbitulæ femoribus admouēdæ: In ſinum pudoris manus obſtetricis butyro illita cum pauco zibetto erit immittēda. Hoc partes cōfricandæ, vt illa titillatione irritatus vterus corruptum ſemē excludat: hoc cōſilium ſequitur Matheus de Gradibus nō aſpernandus auctor. Preterea vmbilico admoueatur emplaſtrū ex theriaca & mithridatio cum pauco zibetto Clyſteres paulo acriores iniiciēdi ex vterinis cōparati. Aperienda vena ſaphena poſt lotionem pedum, ex decocto calido: Vbi autem hoc paroxyſmo liberata fuerit, ne repetat: Corpori erit conſulendum purgatione, ac remediis à me deſcriptis quæ valent contra ſuccum melancholicum.

Beneolentia in vteri collum indenda, præſertim paroxyſmi tempore quę vim expultricem vteri ad expulſionem ſeminis irritent Cardiaca præſidia, quæ viribus recreandis conueniunt, non erunt negligenda.

Semicupia parata ex ſeminibus & herbis malacticis & vterinis mihi valde probantur, vt vteri ductus ſint liberi, & reuellatur vapor qui ſurſum aſcendit.

Hæc ſunt (mi Grauellane) quæ ſymptomati depellendo videntur mihi conuenire. Si quid noui occurrerit, vbi mihi ſignificaueris ad te reſcribam.

Conſilium tertium. De melancholia hypochondriaca, Ad medicum quendam.

HOnoratus vir de cuius natura & ſymptomatis variis quib. cruciari ſolet ad nos accuratè ſcripſiſti, videtur nobis laborare hypochōdriaca melācholia quę nō ſolū hy-

pochondrium verum etiam venoſum genus videtur occupare. Ac verendum ne tandem in grauiorem melancholiæ ſpeciem degeneret, cuius habuit quædam rudimenta à viginti ferè annis quemadmodum nobis ſignificaſti. Huius obfirmati mali cauſam agnoſcimus non ſolùm iecoris calidam intemperiem, verùm etiam κακοχυλίαν quandam, qua ex alimentis euchymis malos humores gignit & bilioſos& melancholicos à quibus hypochondriaca melancholia fouetur,& excitantur ea ſymptomata de quibus conqueritur, dolores ὀστοκοπώδεις totius corporis,præſertim tibiarũ,quas à primo ſomno ſentit immoderato ſenſu frigoris affici: niſi fortè à capite ſeroſi humores,qui eo multi continentur, ad tibias defluant & eum frigoris ſenſum afferant. His ita cõſtitutis & œconomia totius corporis eiuſmodi contagione labefactata,vt optimè iudicas,illi vere nouo diligenter erit proſpiciendum his generibus remediorum quæ abs te deſcripta ſunt: Vitando medicamenta vehementiora & ſiccãtia. Itaque vtatur frequenter clyſteribus duorum generum: quorum vnum ſit purgans ex decocto malactico & flatus diſcutiente,in quo catholicum diſſoluetur. Alterum adipoſum & oleoſum vt ſicca inteſtina humectet & quodã lentore imbuat,ſine vllo medicamento purgante. Deinde vtatur catholici & caſſiæ fiſtulæ an.℥ ß. vbi hoc medicamento vẽtriculus fuerit repurgatus, parabuntur apozemata ex decocto ſimplicium ſpleni ac hepati conuenientium, cum violis & lupulo. Quo quidem decocto vbi per quatuor aut quinque dies vſus fuerit, cœlo clementiore præteriris octo diebus dilutum ʒ.ij.rhab.erit inſtituendum cum ℥.j. ſirupi violati ex multis infuſionibus: De venæ ſectione ſic habeto: Nos in hoc corpore valde gracili & extenuato eã non probare hoc tempore: ſi tamen menſe Aprili caloris cuiuſdam ſpeciem præ ſe ferant vrinæ,tum de ea imperanda erit cogitandum, ea cautione vt tantùm vaſculum detrahatur. Poſtquam corpus hiis remediis fuerit præparatum &repurgatum,lactis aſinæ vſus erit ſalutaris, obſeruatis eis legibus quæ à perito medico debent obſeruari. In cuius vſu tantiſper perſeuerabit,dum ab eo ſe iuuari ſenſerit. Quod vbi faſtidire inceperit,tùm iuſculis refrigerantibus cum carne vitulina aut pullo paratis erit locus. Cœlo autem temperato & æſtiuo de balneis aquæ dulcis ſæpe repetendis tuum iudicium

dicium valde probamus ea cautione vt ſudores non promoueantur. Neque verò omittendus eſt vſus ſirupi de ſucco pomorum dulcium, bugloſſi, borraginis parati,quo hac æſtate vtetur ſi ventriculus ferre poſſit,quemadmodum etiã ſirupus ſaporis cœlo clementiore poterit præſcribi. Et quoniam ipſi ſucco melancholico adiuncta eſt ſemper cacoethia,quæ ſpiritui vitali,& partibus nobilibus aduerſa & infeſta eſt,aduerſus eam tuendæ erũnt cardiacis tabellis& cõditis,in quibus præſcribendis ventriculi rationem habebis, qui videtur admodum eſſe imbecillus,&multis flatibus diſtentus, quibus diſſipandis puluerem aliquem à paſtu conuenientem præſcribes, cuiuſmodi eſt vulgaris è trageta cõmuni,corallo,cum pane toſto & ſaccharo roſato. Victus ratio ſit euchyma,qualis vix hoc ieiunii tempore poteſt vſurpari,niſi ouis ſorbilibus vtatur & lucio, cæteriſque piſcibus ſaxatilibus. Vbi ieiunium prætererit, erũt tum ad manum alimenta generando ſucco accommodata. Quod attinet ad illud frigus quod noctu ſentit poſt primum ſomnum,illud facilè vitabit, ſi curauerit duas magnas lagenas pedib. admoueri,quæ linteis contectæ pedibus admoueantur. Sic enim fiet vt earum contactu calor tibias ſubeat & illud frigus diſſipet. Quod ſi hac arte frigus non miteſcat,ex axungia ſuilla lota in aqua ſaluiæ,cum oleo irino mixta,& aquę vitæ paretur linimentum, quo tibiæ illinantur & cotone muniantur.

Conſilium quartum, De fluxione in pulmones.

EX peritiſſimi medici relatione accepimus nobilem mulierem ætate fere triginta & ſex annorum, quæ multos liberos peperit, à tribus annis fluxione in pulmones laborare quæ illi tuſſim affert, & interdum periculum ſuffocationis,tùm præſertim cùm menſes fluere incipiunt. quæ etſi iam diuturna euaſerit, nulla tamen adhuc videntur pulmonis affecti eſſe ſigna,præſertim cùm nulla macies corporis ſit cõſequuta,nec vlla febris ſignificatio appareat,neque naturalis facultatis robur in coquendo cæteriſque actionibus deſideretur. Sed verendum iam eſt,ne humor putreſcens,aut acrior redditus pulmones exulceret. Illudque præcipuè moleſtum eſt,quod habeat ſenſum frigoris in ca-

pite perpetuum de quo vehementer conqueritur. Ad hanc fluxionem ſiſtendam doctiſſimi medici quamplurima remedia inſtituerunt, quibus tum vniuerſo corpori proſpectũ eſt, tum partibus affectis pulmoni, & capiti, nihil adhuc tamen profectum eſt, perſeuerantibus iiſdem ſymptomatis quæ antea illi moleſta fuerunt: Itaque poſtulat à nobis remedia, quibus fluxionem inueteratã in pulmones ruentem poſſimus coërcere, & ægram his incõmodis quibus afficitur liberare. Quod vt commodius fiat, videndum quæ cauſa fluxionis, vt ea cognita conuenientibus remediis oppugnetur: Huius cauſam principem puto eſſe cerebri frigidam humidam intemperiem, quæ tum ex reliquiis alimenti, tum ex vaporibus è ſubiectis partibus in caput ſublatis, multos ſeroſos humores gignit, qui robore cerebri in pulmones deferuntur. Hanc adiuuat fortaſſe iecoris intemperies paulo calidior, præſertim in corpore non perſpirabili, cuiuſmodi eſt mulieris corpus multo adipe obſitum: Pulmones cùm longiore temporis ſpatio eam fluxionem receperint, ea iam implentur, atque aſthma periodicum pariunt incertis repetens interuallis. Huic malo inueterato vt conſulatur omne conſilium eò referendũ videtur, vt primùm impediatur ne humor in capite collectus in pulmones tranſmittatur, deinde vt quod iã in pulmone collectum eſt, conuenientibus remediis expectorãdo expellatur: vtrumque preſtari poterit ſi vniuerſo corpori proſpiciatur hoc autumno vſu pillularũ capiti cõuenientium, cuiuſmodi ſunt ſine quibus, aggregatiuæ miſto agarico, quibus bis in menſe vtetur poſt primum ſomnũ. Verum ante vſum pillularum purgãdum erit corpus decocto foliorum ſennæ, cum decocto pectorali parato in quo rhabarbarũ infundatur & agaricus, & in expreſſ. colata diſſ. ſirupi roſar. pallidarum ℥.j. His adiungi poteſt frequens vſus enematum, deinde corpore purgato aperiatur vena baſilica dextra ad duo vaſcula, Conſuletur capiti in pulmones fluxionem tranſmittenti fotu cephalico ex lixiuio ſarmentorum parato, in quo radix ireos florẽtiæ, calamus aromaticus, ſchænuanth, betonica, maiorana, ſaluia, cum foliis ſennę bullierint addẽdo ſub finẽ decoctionis vini rubri quartã partẽ. Hoc fotu caput fouebitur manè ſpatio vnius hebdomadæ, deinde caput ſiccatum oleo nardino, de terebinthina veneta, alchymiſtico, cum pauca aqua vitæ,

vitæ illinatur diu ſuperpoſito cottone perfuſo puluere ireos florentiæ,maioranæ, ſaluiæ: quo remedio ſi nihil perficiatur,& idem frigus perſeueret, emplaſtrũ parabitur de betonica,maioris compoſitionis, additis benioini, ſtirace,calamita,pice, & pulueribus cephalicis calidis, vt radicis ireos, cyperi,maioranæ,cum pauca terebinthina parabitur emplaſtrum admouendum capiti deraſo capillitio. Ab his veniẽdum erit ad cauteria ſummo capiti admouenda vitatis ſuturis.Hyeme perſeuerabit in vſu tegumẽtorum capitis quæ à peritis medicis ſunt inſtituta.Nares habeat apertas quæ ſi occluſæ fuerint, vtendum erit primùm leuioribus errhinis deinde vehementioribus,quæ in hac ſpecie mali ſunt repudienda:Ad caput roborandum parabitur opiata ex conſeruis anthos,theriaca,mithridatio,cortice citri condito,nuce moſchata condita,admixta conſerua florum vngulæ caballinæ, borraginis, quæ omnia excipiantur ſyrupo de ſtœchade.

Pulmoni verò in cuius bronchiis plurima pituita continetur proſpicietur decoctis bechicis,paratis ex radice enulę campanæ,ireos florẽtiæ,dracunculi,cum betonica,hyſſopo, ſatureia,& cæteris bechicis à peritis medicis inſtitutis.

Looch quoque parabitur ex radice ari, dracunculi cocta ſub cineribus,cui contuſæ permiſcebitur pulpa ſebeſtem iuiubarum paſſularum cum tragagantho frigido, exceptis ſirupo capilli veneris, quo frequenter vtetur cum baculo liquiritiæ. Addi poterit puluis pulmonis vulpis, Proderit etiam ore aperto vaporẽ decocti pectoralis attrahere. Aliàs bechicas formulas à doctiſſimis medicis inſtitutas vehementer probo.

Conſilium quintum, De renis abſceſſu.

VRinæ cruentæ,& cum ramentis quibuſdam redditę,oſtendunt optimæ mulieris renem malè habere, de cuius dolore in lumbis conqueritur, vt abſceſſus in rene magna ſit coniectura,præſertim cùm ab eo tempore conſueuerit vrinas reddere pituitoſas, vel potius quæ præ ſe puris quandam ſpeciem ferant,vniuerſo corpore in renem imbecillum ſeſe exonerante:Cui malo niſi tempeſtiuè proſpiciatur,verendum ne tabem tandem inferat:Commodè autem proſpicietur, frequenti enematum remollientium vſu,

deinde caſſiæ fiſtulæ nunc ſolius, nunc cum rhabarbaro cõiunctæ in bolos ſumptione. Deinde cum calidum cælum ſeſe remiſerit aperiatur baſilica lateris dolentis: Atque vbi vniuerſo corpori his remediis proſpectum fuerit de detergendis renibus & confirmandis eſt cogitandum. Ad renes detergendos valebit primùm aqua amygdalata cum hordeo & liquiritia parata. Deinde hydromelitis aquoſi vſus vbi cælum clemens extiterit, opiata ex conſerua violarum & roſarum parata cum electuario diatragachantho frigido, pineolis mundatis, & in aqua roſarum maceratis, exceptis ſirupo de althea: Eodem pertinebunt iuſcula ex herbis refrigerantibus, lactuca, portulaca, violaria, althea parata, ipſa denique hordeata mane ſumenda. Poſtremum erit lac aſinę quo per vnum menſem, aut alterum vtetur manè cum ſaccharo roſato. Deterſis renibus erit vtendum trochiſcis Gordonij cum tragachantho frigido, quibus in hydromelite diſſolutis vti poterit. Renes confirmabuntur vnguento roſato Meſue quo illinantur bis in die. Nec erit alienũ menſe Septembri aëre temperato vſurpare decoctum Chyne cũ paſſulis & liquiritia, vt humores, qui à toto corpore in renẽ affectum influunt alio ſuum curſum inflectant. Vitæ lex quæ à perito medico eſt inſtituta ſeruabitur diligenter. Prętermiſeram in commemorandis remediis detergentibus vſum terebinthinæ venetæ quæ mirificè prodeſt detergendis renibus cum diatragachantho frigido ſumpta.

Conſilium 6. De tumoribus qui ſpeciem ſtrumæ carcinodes præ ſe ferebant.

CVm duo tumores qui in ſiniſtræ axillæ ora apparent præ ſe ferant ſpeciem quandam ſtrumæ carcinodis, vt tuis literis nobis ſignificaſti, miriſſimè cum iis agendum eſſe exiſtimamus, neque malacticis ac digerentibus vehemẽtioribus vtendum, ne malum ingraueſcat, ſed blandioribus, cuiuſmodi erit vnguentum quod parabitur ex portione aliqua diacalchiteos diſſoluta in ſucco plantaginis, & ſolani agitatis ſimul omnibus in mortario plumbeo. neque ab eo remedio eſt diſcedendum donec videris quid ei leuationis afferre poſſit.

Verum commodior erit vſus externi præſidij vbi toti cor-

 648

corpori ingenuæ adoleſcentulæ proſpectum fuerit, quod quoniam tenellum eſt & ſiccum, vt ex eius patre reſciuimus molliter eſt tractandum. Itaque purgabitur caſſia fiſtula, catholico, vel ſirupo ſaporis recens parato ſublata media parte croci, quo vtetur bis aut ter in menſe cum ſero lactis infuſionis epithymi & fumiterræ. Et quoniam videtur natura comparata ad ſuccum melancholicum colligendum ex optimis etiam alimentis, vitio hepatis intemperati contra eum ſuccum pugnandum erit ſirupo parato ex ſucco bugloſſi, borraginis, meliſſæ, endyuię, prunorum dulcium, quo manè vtetur cum aqua cocta. Ad eandem rem valebit lac aſinæ quo frequenter vtetur manè cum pauco ſaccharo. Appetente vere & autumno, purgato corpore aperiatur vena baſilica ſiniſtra vel mediana aut duo vaſcula. Poſtremo cauteriũ brachio ſiniſtro prope deltoidem admouєatur. Balneũ aquæ dulcis hac ęſtate ſępe vſurpandum, vt ſiccitas corporis corrigatur. Parabitur pręterea opiata ex conſeruis violarũ nenupharis roſarum, bugloſſi, borraginis, cortice citri condito, confectione alchermes, vt eius vſu vis maligna ſucci melancholici emendetur, & vires recreentur.

Vitæ ratio tota referatur ad humectandum & modicè refrigerandum repudiatis omnibus alimentis quæ ſuccum melancholicum gignunt.

Vtatur ptiſſana loco vini aut decocto coriandri cũ paſſulis. Atque vbi cœli calor remiſſior fuerit, vini vſum multũ diluti imperabis, quem hac æſtate calidiſſima non probamus.

HAEC conſilia, mei patris relliquias, & monumenta, magna religione collegi (vir eruditiſſime) quæ tuæ doctrinæ fidei, ac prudentiæ commiſſa, cum aliqua paterni nominis commendatione in lucem emittantur: vt omneis tamẽ intelligant, ab homine multùm occupato ad priuatã ægrorum vtilitatem potius, quàm ad poſteritatis memoriam ea breuiter fuiſſe conſcripta. Vale.

Tuus & tui obſeruantiſſimus diſcipulus
SIMON PIETRE.

DOCTISSIMI CVIVSDAM MEDICI CONSILIVM, DE DIVERSIS RENVM AFFECTIBVS.

Scribēdi occaſio.

DE calculoſis ſuperioribus literis vltrò citróq; miſ-
ſis inter nos cōmunicabamus: paulò quidem bre-
uiùs quàm vt vtriq; noſtrûm fieret ſatis. Ego ve-
rò pollicitus ſum conciſiùs capita quædā tracta-
turum me, quæ licet vulgaria, à vulgo tamen abhorrent. A
vulgo quidem, quod iā neſcio quæ opinio inueterauit de
vſu diureticorū & reliquis id genus, quam funditùs delere
ne Hercules quidem poſſit. Quod eò difficilius fit, quo-
niam primariæ quædā mulieres, quæque apud vulgus au-
toritate valent puluiſculos ſuos diureticos & arcana ma-
gni faciunt, egentibúſq; vltrò offerunt, vt iam legis vim ha-
bere videantur. At, vt aliquis præclarè dixit, Ingenioſos &
» opulentos, & ætatis ſpatio probatos, dignos quibus credatur
» putant, non rectè fortaſſe: ſed vulgi opinio mutari vix po-
» teſt, ad eámque omnia dirigunt & qui iudicant, & qui exi-
» ſtimant, In quo error maximus conſiſtit, & qui longè laté-
que patet, Maximè verò ſi quid peccatur, in hoc morbo pec-
catur: Qui tamen tanti momenti eſt vt hominum crux &
tormentum eſſe credatur, & in quo ſæpe, langueſcente ac pla-
nè ſi lente medicorum induſtria, ſtupor potius, quàm vtilis
remedii noua inuentio cernitur. Et tamen nullus non pro-
fitetur artem deturbandarum arenularum, imminuendíque
calculi. Nulla anus quæ in ſuis forulis & ſarculis pulueres ſa-
xifragos & λιθαγωγοὺς non habeat. Nihil tamen eſt in quo
tanta ſit vulgi cæcitas & ignorantia, & in quo aliquando
medicorum frigeat induſtria. Sed, ſi fieri poſſit, plus aliis ſa-
Propoſitio. piamus. Sunt autem capita quędam à nobis perſtringenda.
1 An non tutus diureticorum vulgaris vſus videatur. Quis ſit
2 ille mucus pituitáque quæ in calculoſorum veſica ſuccreſcit
& quę vna emeiitur. An non tutum ſit illum mucum deter-
3 gere ῥυπτικῶν vſu, an verò ſinendus: An acrimoniam vrinæ
4 tēperare ſit melius, an nō: quod acriuſcula vrina ſuas quaſ-
dam

dam dotes habere videatur: detergendi enim vi pollet. Præterea quærendum quid ſit illud Hippocratis ἀπαλυνέειν καὶ μαλακύνειν. An non in ſolo vſu veratri præmittendum vt conuellendi occaſio adimatur: Contrà verò num ſit periculoſum fomentis corpus renum effœminare & emollire. Vltima quæſtio eſt de conſenſu renum cum partibus ſuperioribus inferioribúſve: cur ſiniſtræ aliàs laborent magis quàm dextræ, cur non pariter æquabilitérque ſympathia ſentiatur cũ partibus ſuperioribus & inferioribus, cũ renes ambigui iaceãt. De diureticis primùm. Galenus conuellit eorum opinionẽ qui promiſcuè calculoſis acria & calida offerunt. Nam & corpus conſiderandum, & materia ipſa, cauſáque efficiens. Si corpus prępingue, intemperans, gulæque deditum, aliter ſeſe gerere oportet, quàm ſi corpus gracile, bilioſum, calore acri & ſqualido abũdans. Craſſo & præpingui inedia, vſus attenuantium confert: calido ſiccóque & bilioſo inedia inutilis imò periculoſa vt quæ coagmẽtationis maioris cauſa ſit. Diureticorum verò vſus apprimè in aliis neceſſarius, in his noxius exiſtit. Et idem author diſtinguens medicamenta arthritica & Diuretica, vult ea eſſe Diuretica quæ & calore & acrimonia præpollent, hæc autem liquant, fundunt, ſecernunt. Vtraque autem idem faciunt calculoſis quod & pulmonicis, proptereáque vtriſque interdicuntur. At quidem in pulmonum vitio, quia dum ſerum liquant & ſecernunt, id quod remanet contumacius reddunt & τῇ ἀνακαθάρσει ineptius. Secundò, dum diſtinguũtur lac prouocantia ab iis quę menſes cient, hæc acriora & calidiora eſſe debent quod non attrahat vterus: contra quæ lac promouent minùs calida eſſe debent, quod ad mammas & ſanguis ducatur, & ab iis attrahatur: cur tantopere calida acriáque ad renes expurgãdos vſurpamus, cùm ij attractrice facultate validiſſima polleãt? Aliud eſt abſolutè dicere diureticon eſſe, aliud habere vim mouendæ vrinæ, aliud deterendi lapidis aut materiei incidendæ. Quæ renes expurgant, ea incidunt, verùm larga humiditate non egent. Quæ calculoſas concretiones incidunt, tametſi incidant, non tantùm caloris habere debent. Caliditas enim maior calculum exiccando contrahit, non incidit, non diuidit. vnde quæ non ſiccant & modicè calfaciunt lac generant: Quę plus calefaciunt & non valdè ſiccant, menſes exciunt. vtraque vrinas prouocant: item quæ calfaciunt &

Epidem.6. 6 7

De diureticis.

cap.11. lib. 6. ſanita. tuend. Diſtin.1.

Diſt.2.

Cap.13. lib. 5. Simpl.

Diſt.3.

Diſt.4.

Cap.22. lib. 5. de ſimpl.

ficcãt:eáq; diuretica dicũtur,nõ quia ſola moueant vrinas
Diſt.5. ſed quia ſolas,non autem lac & menſeis.Sed aliàs diureti-
ca vſui erunt,alias οὐρητικὰ hæc autem cùm lenite humecta
te,& compagem calculi diſſoluere conſilium erit, non au-
tem fundere,liquare,tenuiorem partem tollendo, craſſiorẽ
contumacem reddendo.Quæ enim humectãt & refrigerãt,
& vrinas tamen aliquatenus mouent,quia ſqualorem ſicci
tatémque corrigunt,occaſionem contumacioris concretio
nis amouent.Autor libri de renum affectu,quiſquis is fue-
„ rit,lapidem exterit iis quæ tepidam facultatem habent.Ca
„ lida enim vrinam prouocantia lapidem indurãt,quæ tepi
„ da ſunt paulatim comminuunt,nec duriorem reddunt. Nã
„ cùm lapis ab intẽperie,validóque calore cogatur, quæ vim
„ tepidam habent proſunt vt pote contraria iis à quibus ge-
Diſt.6. neratur lapis.Diuretica autem & valdè calida lapidem in-
„ durãt magis.Cùm verò lapis nondum exiſtit, aut magnus
„ non eſt,tamen ab arenis obſtructio fit,& à craſſis glutino-
„ ſiſque ſuccis,tunc calida ſecurè porrigas : quæque obſtru-
„ ctiones expediunt. Quod conſilium eſt Galeni dum expli-
cat duo illa verba , λεπτύναι καὶ ἀπαλῦναι , attenuare & emol-
Ad par.6. lire:vt τὸ λεπτύναι ad humores,τὸ δὲ ἀπαλῦναι ad membra ſoli
ſect.1.li.6. da referatur.Licet:ait,veratrum non detur,optimum eſt hu
ἐπιδημ. mores tenues eſſe ; & corpus renum molle , vt per eos hu-
„ mores facilè pertranſeant.Ab initio enim calculus nunquã
„ generabitur,ſiquis & humores tenueis habuerit,& corpus re
„ num mollius redditum.Atque vt concludam,aliud eſt con
Diſt.7.& 8 ſyderare arenulas ipſas deturbandas,aliud lapidem ipſum,
qui aut fit aut factus eſt.Ad arenulas,obſtructionémq; diu
retica & quæ acriuſcula ſunt vt ῥυπτικὰ conferent:ad fientẽ
calculum ; quæ incremento prohibebunt,quę arenulas ad-
hærentes detergent,glutinum incident & attenuabunt:Ad
iam factum,quæ emollient & tepidam quãdam vim habe-
bũt,vt maximè attẽperetur calor acer , mordax, ſqualidior
qui eſt opifex calculi compactor & excoctor. Sit lex con-
Diſt.10. trarietatis in primis cuſtodienda τῷ βραχεῖ τὸ λεπτῦνον decer-
net & præſtituet,τῷ σκληρῷ τὸ μαλακτικὸν. τῷ γλίσχρῳ τὸ ῥυπτικὸν καὶ
ἐκφρακτικὸν. τῷ μαλθακῷ τὸ σκληρῦνον. Et mixtas habent vires τὰ
θρυπτικὰ καὶ διαφορητικά. Nam θρυπτικὰ promiſcuam vim
habent ἐκ τοῦ ῥυπτικοῦ καὶ λεπτυντικοῦ. Διαφορητικὰ ex attenuan-
[illegible] tibus,

tibus, obſtructa aperientibus,& detergentibus; Sic enim apertis viis, humoréque tenuato, detergetur id quod vitium faciebat & in cutem propellitur per ſudorem halitúmve difflandum. Nunc de muco pituitáve quæ in calculoſorum veſica ſuccreſcit, vnde mucoſa quædam mictio apparet. Hic mucus ſignum ferè certum eſt contenti in veſica calculi. Et D. Fernelij mucoſa vrina vel ab vlcere fit, vel ob calculum in veſica contentum. Hic mucus refert pulticulam ex amylo factam qua in dealbandis linteis mulierculæ vtuntur, aut potius mucum qui elicitur ex ſeminibus in aqua tepente nutritis. Incredibile dictu quàm copioſa ſit excretio illius muci obſeſſa à lapide veſica. Nec deſinit generari in calculoſa veſica donec detractus ſit lapis. Eo detracto, non amplius emeiitur. Cauſa autem cur id fiat, paucis cognita, & maius quoddam otium & ſpatium requirit. Generatur etiam in iis quibus gonorrhea fuit malignior; vnde in vrethra caruncula ſit oborta. Dũ enim quod tenuius eſt excernitur, quod craſſius eſt ſubſidet, idque natura præ craſſitie & anguſtia viarum emolliri nequit: hinc lapidis aliquando generatio, hinc alias ſuppreſſio vrinæ: Hinc occupatio ferè totius capacitatis veſicæ dum ad parietes veſicæ adhæreſcit & inaugeſcit: Inde micturiunt ægri, hinc multis mors. Quæſtio eſt, an illum mucum vſu ῥυπτικῶν detergere ac deradere tutum ſit. Nam primum, de ſententia Hippocratis, eſt tã quam glutinum quo coagmentãtur arenę vniuntúrque ad molem lapidis. Deinde ſupprimit vrinam: Tertiò implet aliquando copia ſua totam veſicam, vnde moriendi neceſſitas. At eſt vbi detergere conuenit, eſt vbi iſte mucus opportunitates quaſdam habet ad dolorem leniendum. Nam hic oblinit obducitque ſuo lentore lapidem vnde aſperitas læuigatur, minúſque moleſtiarum infertur. Angulum quoque lapidi hebetiorem reddit: obducitur enim, oblinitur & oblimatur. Itaque ad vitæ dulcedinem facit. Et fortè (ſi mea coniectura locum habitura eſt) Natura inconſyderata quadam & fortuitã prudentia mucum ipſum ſuggerit, vt innocentior calculus reddatur. Nec neceſſe eſt iſtum mucũ detergere, qui alioqui miſeri ægri tædia eſt deliniturus. Nã dummodo non ita ſit magnus prouentus, vt capacitas impleatur, vtilitas tantiſper hinc conſequitur cum lapis iſto quaſi limo oblitus cum veſica familiaritatem init.

De muco. *Diſt. 1.* *4. De morbis.* *Diſt. 2.* *Diſt. 3.*

De detergentibus.

vnde longè minores in mictu dolores excitantur. De vrina an ſit ita leñienda temperandáque non abs re quęſitum eſt. Quid enim attinet detergentia & ῥυπτικὰ aliunde anquirere cùm domi ſit remedium æquè ferè pollẽs. Purgat enim, deterget, & eluit vrina. Immo lithotomi quidam non imperitè, poſtquam detractus eſt lapis, detergentia & expurgantia medicamenta vlceri non indunt, quod vrina illac perfluens vicem illorum deterſoria ſua vi ſuppleat. Et dum in calculoſis ea temperatur vrina, tantundem demitur de dotibus quas habet in extergendo. Sed id viderint alii. Vltimas quæſtiones attingere locus iam poſtulat.

De mollitione renũ & attenuatione humorũ.
Epidem. 6. ad part. 6. ſect. 1.

De proprietate & vi verborum ἀπαλῦναι καὶ λεπτῦναι aliud agendo, iam diximus. Hippocrates videtur requirere renum ſolidiorum emollitionem quandam & humorum exquiſitam attenuationem, ſed id maximè quia agit de elleboriſmo, cui locus eſt in iunioribus, & in inueterato affectu cum quaſi vectibus eſt extrudẽdus. Hæc autem ſolidiorum corporum emollitio procuratur, vt ne in ſuffocationis periculum æger coniiciatur, néve conuellendi occaſio maior offeratur. At Galenus extendit latius vim iſtorum verborũ Hippocratis. Et licet à veratro abſtineatur, etiamnum putat renum corpus ſolidius laxandum emolliendúmq. At in fomẽtis, balneis & emollitione magna cautio adhibẽda. Tria e-

Tres diſtinctiones in fotu.

nim ſequuntur incommoda: Primum frequens fotus carnium effœminationem affert: Deinde vires deiiciendo, facultatem maximè expultricem debilitat quominus id amoliatur quod moleſtum eſt. Tertiò, vt concedam magnas eſſe oportunitates horum, tamen dum corpora renum effœminantur & emolliuntur, magis prona reddũtur excipiẽdis à toto corpore excrementis. vnde relapſus & recidiuę occaſio. At eã prouiſionem curámque adhibebit medicus vt cũ fomentis balneiſque vſus fuerit, antequam ægrum dimittat, partibus ad tempus relaxatis & emollitis robur addat

Lib. 1. locorum affectorum cap. 4.

ne ad ῥευματικὴν διάθεσιν vt loquitur Gal. adducantur: hæc autem conſiſtit in facilitate quadam recipiendi excrementa à corpore toto profluentia.

De ſympathia renum cũ partibus ſuperioribus & inferioribus.

Quouſque autem procedendum ſit in eorum malacticorũ vſu oculatioris prudentioriſque medici opus eſto & munus cõſiderare. Vltima porro quæſtio habet quandam latitudinem. Nam proponitur conſẽſus renum cum partibus ſuperioribus aut inferioribus. Cur ſimi-

ſiniſtræ partes occupato rene ſiniſtro grauiùs laborent, quã dextræ rene dextro occupato. An pariter æqualitérque laborante rene coafficiantur partes ſuperiores &inferiores cũ renes ambigant. Ac primum cum partes laborant apprimè conducit ſcire, an per ſe, an ratione aliarum partium per ſympathiam afficiãtur. Et Hippocrates non abs re primùm monebat, dolores qui ſunt in lateribus aut pectoribus, atq; aliis partibus ſi multum differant, ediſcendum eſt, vt metaphrenon & ſcoptula operta in quibuſdam laborant, in aliis ſtupet crus: immo in eadem parte doloris differentia eſt, alius grauis, acutus alius, hìc prudentia medicorum deſideratur. Nã vulgus, etiam imperiti quidã medici ſæpè ad catarrhum dolendi cauſam malè referunt, cùm id totũ renale ſit, & ad renes omnis opera dirigi debeat. Ideo Hipp. optimus docendi artifex ita ſcripſit, Quibus renali morbo laborantibus (νεφριτικοὺς vocat) dolores circa ſpinæ muſculos fiũt ſi circa loca exteriora oriantur, abſceſſum externum futurũ puta, &c. Vnde doctiſſimus Arculanus inter ſigna abſceſſus renum, præſertim panniculos, vt loquitur, eius occupantis narrat difficilem ſpinæ inflexionem, tuſſiendi difficultatem corporis ægram erectionem. Et tamen plerique vt καταῤῥόδεαι curati ſunt à medicis, omníſque labor & opera vt inutilis refrixit. Intérque cætera diligenter attendi debet ad ea quæ ab Hippocrate ſcripta ſunt de variis morborum renes occupantium ſpeciebus. In quibus explicandis ſcribit inter τὰ σημεῖα συνεδρεύοντα renum affectorum dolores eſſe in pectore, & cruribus. Immò plerique vt pleuritici curati ſunt, cùm tamen prima mali labes & origo ren eſſet aut lapide, aut alia quadam cauſa occupatus: Hippocrates celebrat maximè duos humores renalium morborum parentes φλέγμα καὶ χολὴν. Notare autem oportet cauendum eſſe ne nos decipiat magnitudo renum, ea præſertim quam vitium quoddã latens & diuturnum aluit ac inuexit. Imponit enim ſæpè medico credenti tumorem eſſe ſplenis, & eos dolores qui frequenter in nothis coſtis oboriuntur, à liene eſſe, cùm cæteroquin id tota à rene aucto pendeat. Id enim ſola poſt obitum anatome deprehendit, quod ratio & medicorũ prudentia aſſequi non potuit. Præterea, etiam in eadem parte diuerſæ doloris ſpecies. In renem dolor grauis, & bifariam grauis, id eſt, verè grauis quod grauitatis ſenſus ſit, &

Aph.5 lib. 6.

Diſtinctio.

Aph.36.li. 7.

Diſt.2.

Lib. de internis affect.

Deſt. 5.

Diſt.4.

Lib. de intern. affect. Diſt.5.

6. Ep.

ter teſticulus, prout dexter aut ſiniſter ren afficitur. Cur autem id fiat ex anatome demonſtrant. Reſtat diſputare de ſubuerſione ventriculi, déque difficultate ſpirandi. Renes (ait ille) poſiti ſunt ſecundum ſpinam poſt inteſtina & ventriculum. ideò facta in renibus violenta quadam diſtentione, per copulã affectio ad inteſtina & ventriculum digredi » tur, indéque affectione aſcendente, ventriculus euertitur. Et » quomodo diſtentio illa contingit dolorifica cùm renes ob » ſoliditatẽ nõ diducantur? Eſt.n. quidã cõtrarius conatus, cũ vaſa diducũtur, non obſequatur autẽ præ ſoliditate corpus renũ. Sed & difficultatẽ quandã ſpirandi ob diaphragma euenire putant quod inferiore ſui parte præditũ ſit peritonæo tunica quæ ad renes pertineat, ſuperiore verò mẽbranâ quæ coſtis obtẽditur. Quod diaphragma cũ renib. cõpatitur, vt inſtrumentũ liberæ reſpirationis, difficultatis ſpirãdi cauſa eſt. Quidã verò anatomici (vt natura ſæpè aliter atq; aliter in aliis ludit) dũ propagationẽ neruorum diligentius perſequũtur, inuenerũt partẽ neruorũ à ſexta coniugatione ortorum inſignẽ ſatis in renes inſeri: quę pars medium diaphragma trãſmittit & ad clauiculas vſque pertinet. Hinc difficultas ſpirandi, & orthopnϾ quædã ſpecies. vnde primarius quidã vir cùm nephriticus eſſet, & orthopnoicus, plerīq; vitium in pulmone latens accuſabant: aliis, quib. mens multò plura calluerat, viſum eſt renibus id totum pendere, nec accúſandum eſſe pulmonẽ. In renes curãdos incubuerunt, ſanatus eſt. Et verum eſt illud Hipp. De morbis nõ apparẽtib. » & difficillimis magis δόξα quàm τέχνη iudicat. Et nõ abs re vſus ſum voce Græca, δόξα, quod alii eã aliter interpretãtur. » Pro cõſenſu partium ſuperiorum aut inferiorum vnus Arcu » lanus audiendus eſt: Alia ſunt ſymptomata ſi ren dexter laborat, alia ſi ſiniſter. Si dexter, hepar coafficitur & partes potius ſuperiores: ſi ſiniſter, ad partes inferiores malum potius pertinet. An illud verum. An ſitu differunt? An æquè inter partes ſuperiores & inferiores renes ambigunt? De iis fides ex anatome repetenda, vnum obiter dicã à nonnullis obſeruatum. Æquali doloris cauſa in vtroque rene exiſtente, plures & maiores moleſtiæ oriuntur rene ſiniſtro occupato, quàm dextro, quia, aiunt, colon inteſtinum qua parte renem ſiniſtrum attingit, anguſtius multò eſt, quàm qua parte dextrũ tangit. De iis ad anatomen. Et quoniã ſeriis aliquando minus ſeria ludicráque ſunt admiſcẽda, vt minus ſeria e-

Cap. 3. lib. de renũ aff.

De ſubuerſione ventriculi.

De difficultate ſpirandi.

Hiſtoria.

Lib. de Flatib.

De differentibus ſymptomatis dextri aut ſiniſtri renis.

Cap. de renum affe.

Sectio. 2. lib. 2. Epid. Historia.

Calculus à fluxione cerebri.

leuent aliquantulum eum laborem qui in ſeriis intelligendis impenditur, afferam vnum ex Hippocrate quod mira" culis quodammodo adnumerandum videtur. Quidam no" mine Moſchus valdè lapidoſus erat, hordeolum illi in ſupe" riore palpebra obortum eſt. Infernas id ſoluit affectiones. Ex hoc loco videtur hordeolum in ſuperiore palpebra, parte longè à renibus diſſita ortum vindex fuiſſe calculoſæ affectionis. Id quod monſtro ſimile eſt. Quidam interpres cauſam eius rei ad cerebrum reuocat, à quo quandam calculorum originem repetit, quia cerebrum materiam frigidam concretionis, lapidis cauſam ſuppeditat. Quam materiam cùm deorſum non pellit, in palpebris aut vicinis partibus aliquid affine generat. Et affert exemplum de patre ſuo: hic cùm ſtrangurioſus foret & lapidoſus, concitato vomitu & purgato diligenter cerebro, iis moleſtiis liberatus eſt. Non damno aliorum opiniones: liberum eſt & ſuum cuique iudicium. Et melius eſt rationem aliquam probabilem comminiſci, quàm locum intactum relinquere. Sed expecto alios qui accuratiore quadam lima & iudicio in eo loco obſcuro expoliendo vti poſſint. Pluribus quæſtiones à nobis propoſitæ enucleari potuiſſent, ſed apud artis Magiſtrum ac curatiùs & prolixiùs ediſſerere velle, eſſet γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας.

FINIS.

TYPO-

Typographvs Candido Lectori, S.

QVum pagellæ aliquot vacarent, maluimus Curationē x. libri vi. obſeruationum medicarū doctiſſimi viri D. Franciſci Valleriolæ ſuperioribus adiungere conſiliis & reſponſis, quàm inanes chartas offerre tibi. Vale.

Observatio x.

Richardus Sabaterius honoratus & ditiſſimus ciuis Arelatenſis, ſenex annorum ſexaginta, optimi habitus & ſolidorum membrorum, angina præfocatiua corripitur: interna illa quidem, & à qua nihil foras apparebat, in diſcrimen vitæ incidit, prohibita voce, & penè phlegmonoſo intus tumore in faucium radice conſiſtente ſtrangulatus, ita vt exerta lingua & tumefacta, cum magno ſtertore ſpiritum duceret, inſtar eorum qui ſtrangulantur. Suppuratur angina, & auxiliis multis adhibitis introrſum rumpitur, purgatur & ſanatur ingenti cura & labore ſenex, qui iam fermè deploratus moribundus iacebat; ſuperuixitq; annos totos duodecim.

Observationis explanatio.

ANginam, perículoſiſſimum eſſe affectum, & qui ſtrangulatu citò interimat, præſertim ſi nec in ceruice, nec in faucibus conſpicuum quid appareat, ab vetuſtiſſimo auctore Hippocrate proditum eſt. Fit autem (vt Paulus & Auicenna inquiunt) aut interioribus faucium muſculis inflammatis, aut interioribus etiā muſculis in ſuperiore gutturis parte ſitis) quā partem λάρυγγα Græci nominant) inflammatis. Huiuſmodi affectum venerandus hic ſenex paſſus eſt, diſtillatione graui & affatim à cerebro in fauciū ſumma ruente, ibique conſiſtente, & phlegmonem faciente. Sunt enim fauces, auctore Galeno, præiacens gulæ ac gutturi ſedes: quo in loco ſi inflāmatio oriatur, ſynanche Græcis, latinis angina talis affectus dicitur: ſicut vbi externi harū partium muſculi inflammantur, paracynánchen appellant. Senem hunc ſic affectum, grauis ſpirandi difficultas comitabatur, vt non niſi recta ceruice ſpirare poſſet, quotiēſque aërē attrahere vellet, collū vehementer protendere cogeretur; dolor in faucib. extenſiuus & pulſatorius aderat, febris pro ætatis ratione ſat magna: faciei rubor & quaſi tu-

Lib. 3. præ. textu 18.
Paul. lib. 1.
Auic. fen. 9. 3.
Lib. 3. prædic. com. 18.

mefactio quædã, nedũ verò grauis ſpirandi difficultas hominẽ premebat,ſed & deuorãdi cibi multo maxima, ita vt, quũ ſorbitionẽ liquidã ſumere vellet, magnã illius partem per nares reiiceret,indiciũ in gulę muſculis inflãmationem conſiſtere.Nã etſi ægrè ſpiritũ duceret,multo tamen leuiùs ſpirabat quàm ingeſta deuoraret. Lædebatur autem vtraq. in eo & deuorandi & ſpirãdi actio, quoniã tumore in gulæ muſculis cõſiſtente,neceſſariò laryngis muſculi propter viciniam & conſenſum coafficiebantur,quod ab Auic. rectè

Fen. 9.3.c. 8. dictum eſt. ¶ Et tu quidẽ ſcis (ait) quòd apoſtema oppilat meatus vicini ſui: & quòd coarctatio membri vicini oppilat meatus vicini.Vnde euidentiſſimè conſtare poteſt inflãmatis alterutrius partis muſculis, laryngis inquã aut gulæ, facilè reliquos qui vicini ſunt in cõſenſum trahi: ac proinde fieri, vt in eiuſmodi anginæ ſpecie perpetuò & ſpirandi & deuorandi atq; degluttiendi difficultas ſeſe comitentur, vt capite de ſuffocationib. albaba conceptis verbis notauit

Fen. 9.3.c. 9. Auic.Quin præter hæc ſymptomata,impedita loquela erat, & ita loquebatur ac ſi è naribus loqueretur, ob meatus obſtructionem:lingua in eo craſſa,tumefacta,limo ſordido & pituitoſo plena conſpiciebatur. Pituita multa per os excernebatur ſponte fluens,aquea ac diluta, interdum viſcidior, & craſſior.Capitis dolore & grauitate maxima vexabatur, ita vt ſe in lecto cõtinere minimè poſſet,nec caput puluino applicare,cogebatúrque in ſedili quaſi erectus ſedere , puluinis mollibus ſubſtratis:ſic enim facilius & ſpirabat,& minus dolore angebatur. Hæc præcipua quæ hominem tenebant ſymptomata fuère,quæ ad anginam omnia conſequebantur,& eius germina erant.

Curatio. Ego verò ad hunc ſenem vocatus mox,primo die,quum & ægritudinis naturam aſſidentibus, eiúſque præſens periculũ ſignificaſſem,quò me calumniæ eximerem,dixi neceſſariũ fore ſi ſenem ſaluũ vellent,vt illi ſanguis è cubito mitteretur: nec ob ætatem iã grauem cunctandum eſſe , quòd validiſſima virtute in tanto ſenio & muſculoſo & bene habito corpore ſenex eſſet,nec verendũ vt ſanguinis miſſione vires in eo deiicerentur: tantum enim ſanguinis exhaurire nobis in animo erat,quantũ ſenis vires citra iacturam ferre poſſent. Atque quum omnes facilè in meã ſententiam pertraxiſſẽ,dato prius molli clyſteri (quod adſtricta aluo eſſet), mox

mox è cubito vena mediana vocata ſanguinem detraho(cẽ
phalica nãmque nuſquam inueniri in eo potuit, quæ tutiſs.
in hoc affectu commodior fuiſſet) auſero autem ſanguinis
ad vncias tantùm ſex, ætati parcens, idque non confertim
nec vna vice feci, ſed duabus eodẽ die: quod & Auicẽna iu- Fen.9.3.c.
bet, partiendã inquã eſſe ſanguinis detractionẽ, nec ſemel 11.
auferendũ. In craſtinũ verò è venis ſub lingua iterum ſan-
guinem detraho, à qua detractione mirificè ſe leuatũ ſenſit:
tanta ſiquidẽ virtute ſenex hic erat, vt præſenti animo plus
ſibi detrahi ſanguinis cuperet. Vbi hæc peracta, cruribus cu-
cutbitulas, item & ſcapulis admoueo: ſed cruribus ſine ſca-
rificatu, ſcapulis verò cum inciſione. Mox verò ceruicem &
collum, gutturiſquè partes mollibus & pinguibus lanis, id
eſt ſordidis, oleo chamæmelino imbutis & calẽtibus circũ-
uoluo. Gargariſmatis vtor à principio repellentibus, nec tã-
men admodum refrigerantibus, poſtea in progreſſu lenien-
tibus & ſuppurationem iuuãtibus, poſtea rupta vomica de-
tergentibus & ſiccantibus. Horũ omnium hæc fuit à me in
rem præſentẽ excogitata ratio. Vnctio ad ceruicẽ, qua per
initia vſus ſum: ℞. Oleorum chamæmeli & liliorum, cuiuſ-
que ℥. iij. Miſce: vngatur calidè locus affectus pinguibus la-
nis ſuperpoſitis. Item hoc altero ſum vſus vnguine: ℞. Vn-
guenti dialthææ ℥. ij. vnguenti reſumptiui ℥. i. ß. fæcis olei
de lilio ℥. ij. croci ʒ. j. mucilaginis fœnugræci ℥. j. cum oleo
liliorũ fiat linimentum, & loco dolẽti admoueatur. Sed præ-
ſtantiſſimum fuit cataplaſma, quo ſecundò tertiòve die ſum
vſus, à quo ſecuta ſuppuratio tumoris eſt, & reſpirandi ac
deglutiẽdi facilitas, & ab hoc æger mirificè ſe alleuari ſen-
tiebat, ita vt perpetuò adhærere loco affecto iuberet. ℞. Ni-
dũ hirundinis cum toto, nẽpe ſtramine, luto & ſtercore hi-
rundinum, numero ij. bulliant in oleo chamæmelino & li-
liorum: piſtentur, & ſetaceo cribro tranſmittantur, addendo
ſtercoris canis oſſa comedentis ʒ. ij. œſypi humidæ ℥. j. olei
liliorũ quantum ſat eſt: Fiat puls in modũ cataplaſmatis, &
loco affecto calidè admoueri iubebã. Eſt enim in hoc caſu
præſentaneum remedium, ſicuti & cinis crematarum hi-
rundinum deuoratus ad drachmæ pondus ex hydromelite, Dioſc. lib. 2
vel etiã illitus, vt Dioſcorides & Galenus affirmant. Garga cap. 49.
riſmata quibus tum à principio, tum in augmẽto & ſtatu v- Gal. lib. 11.
ſus ſum: ℞. Diamoron ℥. iij. aceti roſati ℥. j. ſucci granatorũ de ſimplic. fac.

muſorum ℥.ij.aquarum plantaginis,ſolani,& caprifolij,cuiuſque ℥.iiij.ſacchari candi ℥.j,Fiat gargariſmus.quo omni hora vtebatur : poſtea relicto aceto illius loco ſyrupum de roſis ſiccis appoſui.In augmento hoc vtebar,admixtis cum repellentibus quæ digerendi vim haberent: ℞.Summitatū rubi, plantaginis & lentiſci , ana M. j. glycyrrhizæ raſæ & contuſæ ℥.j.vuarum paſſarum pinguium exacinatarum ℥.j.ß.caricarum pinguium numero x. hordei cum cortice P. j. fiat omnium decoctio. In ℔.vna colaturæ diſſolue diamoron ℥. i. mellis roſati colati,ſyrupi violati, ana ℥. ij. Miſce: fiat gargariſatus.In ſtatu hoc decoctum fieri iuſsi.

℞.Hyſſopi M.j.calamenti M.ß.glycyrrhizæ raſæ ℥.j.cyperi ʒ.j. caricarum pinguium numero xij. paſſularum exacinatarum numero xx.hordei integri P.j. fiat decoctio. In ℔.j.colaturæ adde mellis roſati, oxymellis ſimplicis, ana ℥.ij.ſapæ dulcis ℥.iij. dianucum ℥.j. Fiat gargariſma , quo vti hominem iuſſi etiam poſt ruptam vomicam:optimè namque detergit. In fine verò olibani triti ſemunciam addidi, & optimè contulit: quin & mel linctu deuorare poſt ruptū apoſtema iuſſi:eſt enim ad id præſtantiſſimū.Linctib. præterea variis ſum in hoc curando ægro vſus: ℞. Pulueris diatragacanthi frigidi ʒ.ij,pulueris diaireωs ʒ.j. ſacchari candi, penidiorum,ana. ℥.ß. diamorωn ℥. j. cum ſirupo de iuiubis fiat linctus.Item ex puluere diaireωs, Salomonis , & diapenidio ſine ſpeciebus , cum ſyrupo de glycyrrhiza , eclegma paraui.Item ſyrupis liquidis miſtis inuicem, ſyrupo de hyſſopo,de glycyrrhiza,& oxymelite ſcillino.Quum deuorare potuit ſyrupos concoquentes pituitam, dedi de hyſſopo,oxymel ſimplex,mel roſaceum ex decocto pectorali , addita meliſſa & betonica Purgaui electuario diacarthamo,ex infuſo agarici trochiſcati, interdum catapotiis cocciis : & ſic conualuit nutu Dei,qui ſit benedictus. Amen.

FINIS.